

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 127 S

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2020 under
Kunnskapsdepartementet,
Kulturdepartementet,
Justis- og beredskapsdepartementet,
Kommunal- og moderniseringsdepartementet,
Arbeids- og sosialdepartementet,
Helse- og omsorgsdepartementet,
Barne- og familiedepartementet,
Nærings- og fiskeridepartementet,
Landbruks- og matdepartementet,
Samferdselsdepartementet,
Klima- og miljødepartementet,
Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet
og Olje- og energidepartementet
(økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 127 S

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2020 under
Kunnskapsdepartementet,
Kulturdepartementet,
Justis- og beredskapsdepartementet,
Kommunal- og moderniseringsdepartementet,
Arbeids- og sosialdepartementet,
Helse- og omsorgsdepartementet,
Barne- og familiedepartementet,
Nærings- og fiskeridepartementet,
Landbruks- og matdepartementet,
Samferdselsdepartementet,
Klima- og miljødepartementet,
Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet
og Olje- og energidepartementet
(økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Innhold

1	Innledning og oppsummering ..	6	5.2	Justeringer i inntektssikringsordningene	36
1.1	Omfattende økonomiske tiltak er innført så langt	7	5.3	Justeringer av kompensasjonsordningen for bedrifter med stort inntektsbortfall	38
1.2	Ny fase i den økonomiske håndteringen av virusutbruddet	8	5.4	Tiltak for økt aktivitet og sysselsetting – få folk tilbake i jobb	41
1.3	Regjeringens strategi for økonomiske tiltak fremover	8	5.4.1	Støtte for å ta permitterte tilbake i jobb	42
1.3.1	Videreføring, justering og utfasing av tiltak fra fase 1 og 2	9	5.4.2	Bygg- og vedlikeholdstiltak	43
1.3.2	Tiltak for fase 3	9	5.4.3	Kulturnæringen	44
1.3.3	Veien videre	11	5.4.4	Reiselivsnæringen	44
1.4	Anmodningsvedtak	12	5.4.5	Verftsindustrien	45
2	De økonomiske utsiktene	13	5.5	Tiltak for styrking og fornyelse av privat næringsliv – sikre flere bein å stå på	45
2.1	Den økonomiske situasjonen i Norge og internasjonalt	13	5.6	Tiltak for grønn vekst – skape en grønn fremtid	47
2.2	Nærmere om utviklingen i ulike næringer	16	5.7	Tiltak for økt kompetanse – gjennomføre Utdanningsløftet 2020	48
2.3	Økonomiske tiltak i andre land	18	5.8	Tiltak for inkludering og integrering – inkludere flere	49
3	Hovedtall i budsjettet og oversikt over økonomiske tiltak	20	6	Forslag under det enkelte departement	51
3.1	Hovedtall og statsbudsjettets stilling	20	6.1	Kunnskapsdepartementet	51
3.2	Oversikt over økonomiske tiltak som er lagt frem etter virusutbruddet	22	6.2	Kulturdepartementet	58
4	Råd og innspill om veien videre	26	6.3	Justis- og beredskapsdepartementet	65
4.1	Rapport fra ekspertgruppe	26	6.4	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	67
4.2	Innspillmøter med organisasjoner og næringsliv	30	6.5	Arbeids- og sosialdepartementet ..	71
4.3	Ekspertutvalget «Norge mot 2025»	33	6.6	Helse- og omsorgsdepartementet ..	79
5	Regjeringens strategi for økonomiske tiltak fremover – Norges vei ut av krisen	34	6.7	Barne- og familiedepartementet ...	82
5.1	Fra akuttsituasjon til tiltak for arbeid og omstilling	34	6.8	Nærings- og fiskeri-departementet	82
5.1.1	Ny fase i den økonomiske håndteringen av virusutbruddet ...	34	6.9	Landbruks- og matdepartementet ..	88
5.1.2	Norges vei ut av krisen	35	6.10	Samferdselsdepartementet	88
			6.11	Klima- og miljødepartementet	90
			6.12	Finansdepartementet	93
			6.13	Forsvarsdepartementet	95
			6.14	Olje- og energidepartementet	96

7	Andre saker	98	Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)	106
7.1	Retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks overskudd	98		
7.2	Garantiordningen for banklån til bedrifter	98		
7.2.1	Innledning	98		
7.2.2	Regelverk og vilkår	99		
7.2.3	Administrasjon, rapportering, oppfølging og utbetaling	100		
7.2.4	Fordeling av garantirammen og bankenes bruk av ordningen	101		
7.2.5	Vurdering	103		

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 127 S

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2020 under
Kunnskapsdepartementet,
Kulturdepartementet,
Justis- og beredskapsdepartementet,
Kommunal- og moderniseringsdepartementet,
Arbeids- og sosialdepartementet,
Helse- og omsorgsdepartementet,
Barne- og familiedepartementet,
Nærings- og fiskeridepartementet,
Landbruks- og matdepartementet,
Samferdselsdepartementet,
Klima- og miljødepartementet,
Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet
og Olje- og energidepartementet
(økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

*Tilråding fra Finansdepartementet 29. mai 2020,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Innledning og oppsummering

Regjeringens strategi for Norges vei ut av krisen sikter mot å skape mer og inkludere flere. Det betyr at vekst og vekstevne skal styrkes, at vi får folk tilbake i jobb, at Norge får flere bein å stå på og at vi skaper en grønn fremtid. Vi må styrke den enkeltes muligheter ved å gjennomføre Utdanningsløftet 2020 og inkludere flere. Næringslivet og de som jobber der, er hardt rammet av den økonomiske krisen som har fulgt virusutbruddet.

Virusutbruddet og den globale spredningen har preget Norge og verden sterkt de siste månedene. Koronaviruset rammer liv og helse. Pandemien og smitteverntiltakene som ble iverksatt, har fått store konsekvenser både for enkeltpersoner og bedrifter, for norsk og internasjonal økonomi. De langsiktige konsekvensene av viruspandemien kjenner vi ennå ikke omfanget av, og det er fortsatt fare for tilbakeslag i bekjempelsen av viruset både i Norge og andre land.

Som følge av virusutbruddet innførte Norge 12. mars i år de strengeste og mest inngripende tiltakene i fredstid, slik at spesialisthelsetjenesten skulle være i stand til å hjelpe de som blir svært syke, både av koronaviruset og andre sykdommer og skader. Parallelt med innføring av smitteverntiltak i Norge, falt oljeprisen dramatisk, og vi så raskt en nedgang i internasjonal økonomi som følge av pandemien og strenge smitteverntiltak.

Pandemien har ledet internasjonal økonomi inn i det sterkeste tilbakeslaget siden 1930-tallet. Aktiviteten har falt svært brått og i så godt som alle land samtidig. Arbeidsledigheten har økt kraftig i mange land. Usikkerheten om det videre økonomiske forløpet er stor, særlig for inneværende år og neste år. Det er satt inn omfattende økonomiske støttetiltak for å unngå at bedrifter i stort omfang går konkurs og at personer skal miste sitt inntektsgrunnlag. Budsjettunderskudd og statsgjeld vil øke kraftig. Sentralbankene i mange land har satt inn omfattende tiltak for å sikre tilstrekkelig likviditet til at lånerentene holdes nede. I praksis er det nå sentralbankene som finansierer mye av den økte offentlige pengebruken, ved at de kjøper statsobligasjoner i stort omfang.

Svakere økonomisk aktivitet har samtidig gitt en markert nedgang i oljeprisen. Det forventes i

markedet at oljeprisen vil gå opp igjen et par-tre år frem i tid, men usikkerheten for de nærmeste årene er stor, så lenge aktiviteten i verdensøkonomien er svak.

Verdiskapingen i norsk økonomi har falt kraftig. Store deler av norsk næringsliv ble rammet, både arbeidstakere og arbeidsgivere. Også i deler av offentlig tjenesteyting har produksjonen falt, blant annet i undervisning og helse- og omsorgstjenesten. Smitteverntiltakene har begrenset produksjonskapasiteten og trukket ned etterspørselen både i Norge og fra utlandet. Det slo særlig hardt ut i perioden 12. mars til 26. april da virksomheten i mange bedrifter var forbudt, og skoler og barnehager var stengt. Etter hvert har lavere aktivitet internasjonalt og lavere oljepris slått kraftig inn i norsk økonomi. Sterk vekst i antall permitterte brakte den registrerte ledigheten opp på det høyeste nivået siden andre verdenskrig, og rundt 9 av 10 permitterte er fra privat sektor.

Vi vet ikke hvor dyp nedgangen vil bli, hvor lenge den vil vare, eller hvilke langsiktige spor den vil etterlate. Det vil i stor grad avhenge av hvor lenge strenge smitteverntiltak må opprettholdes, ikke bare i Norge, men også internasjonalt. De siste ukene har vi gradvis åpnet opp igjen mye av det som måtte stenges ned. Regjeringen la 7. mai frem en plan for videre håndtering av virusutbruddet og en tidsplan for lettelsener av de mest inngripende smitteverntiltakene. For mange virksomheter gjør smitteverntiltak at det fortsatt er vanskelig å produsere som normalt. I tillegg har husholdninger og bedrifter redusert sin etterspørsel etter varer og tjenester, og utsatt investeringer og vedlikehold.

Parallelt med de gradvise lettelsene i smitteverntiltakene har aktiviteten i norsk økonomi tatt seg litt opp igjen, og flere har kunnet gå tilbake i jobb etter å ha vært permittert. Antall registrerte helt ledige har avtatt med vel 90 000 personer i perioden fra 7. april til 19. mai, men ledigheten er fortsatt svært høy.

Regjeringen mener den viktigste oppgaven for den økonomiske politikken nå er å legge til rette for at den positive utviklingen skal fortsette. Utfordringen er å få norsk økonomi godt i gang igjen

under nye rammebetingelser, slik at de som nå er ledige kommer i jobb. Forslagene i denne proposisjonen skal bidra til det. Parallelt med å gjøre det vi kan for å få Norge ut av krisen, må vi ha beredskap for å kunne håndtere en ny bølge av virus.

Mange av de smitteverntiltakene som står igjen når vi kommer til midten av juni, slik som avstandsbegrensninger og reiserestriksjoner overfor utlandet, vil sannsynligvis være del av hverdagen vår i lang tid. Det vil påvirke både omfang og innretning av produksjon i en del næringer og virksomheter, og kan innebære økte kostnader og redusert produktivitet. Lav oljepris og nedgang i internasjonal økonomi og handel vil fortsatt ramme bransjer og bedrifter. Virkningene på lang sikt vil også bli betydelige.

Hjemme kan forbruksmønstre, produksjonsmønstre og næringsstruktur bli endret. Internasjonalt kan handelsmønstre og forholdene for handelssamarbeid forandre seg. Manglende tillit mellom land kan føre til mindre internasjonal handel og samarbeid med de negative konsekvensene det vil ha for verdiskaping og vår felles evne til å håndtere utfordringene. Fri bevegelse av arbeidskraft mellom land innad i Europa, kan bli hemmet i lang tid fremover, avhengig av smittesituasjonen. Samtidig innebærer det kraftige fallet i oljeprisen at behovet for omstilling i norsk næringsliv mot annen virksomhet enn leveranser til oljevirkosomhet fremskyndes. Det var allerede før krisen utsikter til gradvis lavere investeringsaktivitet i oljevirkosomheten og lavere etterspørsel mot leverandørnæringene.

Et sterkt privat næringsliv som skaper jobber og verdier i hele Norge er grunnlaget for vår felles velferd. Regjeringen har lagt vekt på å gi rask «nødhjelp» til bedrifter som ble hardt rammet i den akutte situasjonen vi har vært gjennom. Målet har vært å sørge for at levedyktige bedrifter klarer seg gjennom krisen. Tiltakene har også gitt økonomisk trygghet for husholdningene. Fremover vil regjeringen legge vekt på tiltak som kan bidra til at permitterte og arbeidsledige kommer tilbake i jobb, at bedrifter kommer ut av krisen og at nye jobber kan skapes. Inntektssikrings- og støtteordninger må utformes på en måte som gir bedre insentiver til aktivitet og arbeid.

Det er viktig å unngå at folk blir stående utenfor arbeidslivet lenge. Da er det vanskeligere å komme inn igjen. Dette gjelder særlig de som har lite eller ingen formell utdanning. Vi må derfor sørge for at de som nå er blitt ledige, får den kompetansen som næringslivet etterspør. Alle som kan jobbe, bør jobbe. Inkluderingsdugnaden og bedre integrering skal bidra til at de som står len-

gre unna arbeidsmarkedet, får en vei inn til arbeid. Samtidig skal vi bruke tiltakene for å komme ut av denne krisen til å fornye oss og legge grunnlaget for grønn vekst som får utslippene ned. Vi skal legge til rette for at det lønner seg å satse, ansette og vokse slik at de nye jobbene kommer i privat sektor. Vi skal unngå en varig økning i offentlige utgifter, og oljepengetrukk skal holdes innenfor ansvarlige rammer. Slik legger vi til rette for et bærekraftig velferdssamfunn.

For å nå målene i regjeringens strategi må noen av de økonomiske tiltakene som er innført, justeres. Andre må fases ut. Samtidig vil regjeringen innføre nye tiltak tilpasset situasjonen i en ny fase. Regjeringens forslag i denne proposisjonen skal hjelpe familier, bedrifter og lokalsamfunn til å tilpasse seg det som en stund fremover ser ut til å bli vår nye hverdag. Sammen skal vi ta Norge ut av krisen og fremover.

1.1 Omfattende økonomiske tiltak er innført så langt

For å begrense skadevirkningene av virusutbruddet for norsk økonomi, bedrifter og arbeidsplasser er det satt inn svært omfattende økonomiske tiltak. Målet er å bidra til at ellers sunne og levedyktige bedrifter ikke bukker under som følge av virusbekjempelsen. Det trykker lønnsomme arbeidsplasser og verdiskaping, og reduserer sjansen for at høy arbeidsløshet får varig feste. Det er også satt inn en rekke tiltak for å kompensere de som nå opplever at inntekten faller bort, fordi de er blitt permittert eller har mistet inntektsgrunnlaget.

De økonomiske tiltakene innebærer store inntektsoverføringer fra offentlig til privat sektor. I tillegg kommer de såkalte automatiske stabilisatorne i budsjettet, med en kraftig reduksjon i skatteinngangen og økning i utgiftene i inntektssikringsordningene for permitterte og arbeidsledige. I denne proposisjonen foreslår regjeringen nye tiltak på i størrelsesorden 26 mrd. kroner. Samtidig anslås det lavere utgifter til kompensasjonsordningen for bedrifter, og det foreslås enkelte justeringer i andre tiltak. Sammenlignet med revidert nasjonalbudsjett øker det oljekorrigerte underskuddet dermed med nær 5 mrd. kroner i denne proposisjonen.

Samlet er dermed den oljekorrigerte budsjettbalansen svekket med 243 mrd. kroner siden saldert budsjett, eller 7,6 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Den anslåtte budsjettsvekkelsen

innebærer at det offentlige samlet sett kompenserer hoveddelen av inntektsbortfallet i privat sektor i fastlandsøkonomien. I tillegg er det utsatt eller foreslått utsatt skatte- og avgiftsinnbetalinger tilsvarende 133 mrd. kroner. Midlertidige endringer i petroleums-skatten anslås å gi et påløpt prov- enytap på 59 mrd. kroner i 2020 og 40 mrd. kroner i 2021. Det er også etablert nye garanti- og låne- ordninger med samlede rammer på 130 mrd. kro- ner som har til hensikt å bedre bedriftenes tilgang på likviditet. Videre er den motsykliske kapitalbuf- feren for bankene redusert for å motvirke stram- mere utlånspraksis hos bankene, som ville ha for- sterket krisen. I tillegg har Norges Bank satt ned styringsrenten, noe som har bidratt til et generelt lavere rentenivå og dermed reduserte rentekost- nader både for bedrifter og personer.

1.2 Ny fase i den økonomiske håndteringen av virusutbruddet

Regjeringen har tidligere varslet at økonomiske tiltak vil legges frem i tre faser. I første fase ble det lagt frem en rekke strakstiltak for å unngå unø- dige oppsigelser og konkurser i levedyktige sel- skap som ble rammet av en akutt svikt i inntek- tene. I tillegg ble det innført ekstra inntektssik- ring for de som ble permitterte, mistet jobben eller på annen måte mistet inntektsgrunnlaget sitt.

I fase 2 har regjeringen jobbet med ytterligere konkrete tiltak for bransjer, bedrifter og hushold- ninger som er blitt spesielt hardt rammet av virus- utbruddet. Det var nødvendig å kompensere bedrifter og personer for inntektsbortfall og slik avhjelpe den akutte situasjonen som oppstod i midten av mars. Regjeringen har lagt vekt på et tett samarbeid med Stortinget i begge disse fasene. Stortinget har bidratt med nye tiltak, for- sterket noen av regjeringens tiltak og sikret rask og effektiv behandling av sakene.

Nå går vi inn i fase 3 av regjeringens økono- miske håndtering av virusutbruddet. Når vi grad- vis letter på smitteverntiltakene, må også de øko- nomiske tiltakene tilpasses, slik at de støtter opp under at permitterte og arbeidsledige skal tilbake i jobb, og at aktiviteten i bedriftene skal ta seg opp igjen. I denne fasen må vi få hjulene i norsk øko- nomi godt i gang igjen, samtidig som smitten ikke kommer ut av kontroll.

For å øke kunnskapsgrunnlaget i utformingen av den økonomiske politikken utvidet regjeringen i april mandatet til ekspertgruppen for samfunns- økonomiske effekter av smitteverntiltak, ledet av

Steinar Holden. Den 26. mai leverte gruppen i samsvar med dette en rapport med vurderinger av tiltak rettet mot økonomien, herunder hvordan overgangen fra de akutte krisetiltakene til mer vekstfremmende tiltak bør være. Gruppen peker blant annet på at de økonomiske tiltakene har vært et sentralt bidrag til at norsk økonomi og samfunn skal komme mest mulig velberget gjen- nom krisen, men at utgangspunktet for alle ord- ningene bør være at de fases ut i tråd med at det ekstraordinære behovet for dem avtar. Ekspert- gruppens vurderinger har vært nyttige for arbei- det med denne proposisjonen og omtales i avsnitt 4.1.

1.3 Regjeringens strategi for økonomiske tiltak fremover

Regjeringen legger i denne proposisjonen frem en strategi for de økonomiske tiltakene for fase 3 – Norges vei ut av krisen. Strategien sikter mot at vekst og vekstevne skal styrkes, at permitterte og arbeidsledige skal tilbake i jobb, at vi fremmer grønn omstilling og styrker mulighetene til jobb og inntekt for grupper som i utgangspunktet stil- ler svakt i arbeidsmarkedet. Hvor lenge fase 3 vil vare, er det vanskelig å si nå, på samme måte som det er vanskelig nå å se omfanget av de langsik- tige utfordringene virusutbruddet kan medføre.

I akuttfasen av krisen ble det iverksatt kraft- fulle økonomiske tiltak for å motvirke inntekts- bortfall for bedrifter og personer. Å øke bruken av oljepenger under økonomiske tilbakeslag er i tråd med handlingsregelen. Alternativet til tiltakene ville vært flere konkurser, høyere ledighet og en mer langvarig nedgang i økonomien. Vi er nå over i en ny fase, der økonomien gradvis åpnes. De mest inngripende smitteverntiltakene lettes på, og aktiviteten i økonomien skal komme i gang igjen. Det vil fortsatt være sentralt å dempe økonomiske tap for enkeltindivider og bedrifter, og motvirke langvarig skade. Samtidig må det legges mer vekt på budsjetteffekter og insentiver til aktivitet og innsats.

Vi skal fortsette å ta ansvar for kommende generasjoners handlefrihet. Vi har også i krisetid en plikt til å prioritere og vise nødvendig tilbake- holdenhet, slik at vi ikke skyver en for stor reg- ning til neste generasjon. Når vi nå tar ut store verdier fra Statens pensjonsfond utland, vil bud- sjettunderskuddene som kan finansieres over fon- det i fremtiden, bli mindre. Selv om enkeltindi- vider og virksomheter bærer betydelige tap, bærer fellesskapet gjennom staten samlet sett størstede-

len av tapet i økonomien. Det tilsier at vi bør vise varsomhet med vesentlige ytterligere svekkelser av statsfinansene, og at vi må unngå utgiftsøkninger som vanskelig kan reverseres. Bruken av oljeinntekter ligger i år langt over 3-prosentbanen for forventet realavkastning fra fondet. For å sikre bærekraften i offentlige finanser, må vi klare å trappe ned igjen de omfattende støtteordningene.

Regjeringens strategi innebærer at flere av tiltakene som allerede er innført, justeres. Noen bør fases ut. Samtidig foreslår regjeringen nye tiltak.

1.3.1 Videreføring, justering og utfasing av tiltak fra fase 1 og 2

For å fremme vekst, omstilling og sysselsetting må vi tilpasse og endre de økonomiske tiltakene som allerede er innført slik at de fremover gir bedre insentiver. Enkelte ordninger bør fases ut i løpet av de nærmeste månedene. Dersom de ekstraordinære tiltakene som kompenserer for inntektsbortfall for bedrifter og personer videreføres i lang tid, kan det motvirke at omsetning og sysselsetting igjen tar seg opp. Det kan bli behov for omstilling som følge av varig eller langvarig nedgang i noen bransjer. Derfor bør tiltakene justeres slik at de i større grad bidrar til økonomisk aktivitet, fornyelse og sysselsetting.

Langvarige permitteringer øker risikoen for at arbeidstakere blir stående varig utenfor arbeidslivet. Omstilling og ny vekst er avhengig av at arbeidsmarkedet fungerer på en god måte. Samtidig må varigheten av tiltakene fortløpende vurderes ut fra situasjonen i arbeidsmarkedet. De fleste tiltak som er innført, videreføres foreløpig. Det gjelder blant annet utvidet målgruppe og økt kompensasjonsgrad i dagpengeordningen, folketrygdens utvidede ansvar for koronarelatert sykefravær, forlengelse av stønadperioden for mottakere av arbeidsavklaringspenger og den midlertidige inntektssikringsordningen for selvstendig næringsdrivende og frilansere. Regjeringen vil komme med en ny vurdering av tiltakene som foreløpig videreføres etter sommeren.

Følgende justeringer foreslås i denne proposisjonen:

- Arbeidsgivers periode med lønnsplikt ved permittering er tidligere redusert fra 15 til to dager, og det er opprettet en ny ordning med 18 dagers full lønnskompensasjon fra folketrygden etter arbeidsgivers to dager med lønnsplikt. For nye permitteringsstilfeller fra 1. september 2020 foreslår regjeringen å øke antall dager med lønnsplikt for arbeidsgiver fra to til ti dager, og samtidig avvikle den ekstraordi-

nære lønnskompensasjonen for nye permitterte. Den forhøyede dagpengesatsen videreføres inntil videre.

- På bakgrunn av dagens smittesituasjon og signaler om tilstrekkelig kapasitet hos fastlegene, reverseres den utvidede retten til bruk av egenmelding fra 1. juni 2020. Regjeringen vil gi en ny vurdering av endringene i sykepengeordningen og i stønadperioden for arbeidsavklaringspenger og kvalifiseringsprogrammet etter sommeren. Aktivitetskrav i ytelsene gjenopp- tas på ordinær måte så snart det er mulig å gjennomføre hensiktsmessige aktiviteter i tråd med smitteverntiltakene.
- Regjeringen foreslår at arbeidstakers kvoter for omsorgspenger nullstilles fra 1. juli 2020. Det innebærer at arbeidstakere får rett på en normal helårskvote for siste halvår av 2020, uavhengig av om den utvidede kvoten er brukt opp. Regjeringen foreslår videre at ordinære regler for arbeidsgiverfinansiering gjeninnføres fra 1. juli 2020, slik at arbeidsgiver må betale det som eventuelt gjenstår av perioden med ti dagers arbeidsgiverfinansiering i 2020.
- Kompensasjonsordningen for bedrifter var fornuftig i den akutte fasen da Norge stengte ned, men når økonomien nå er i bedring bør ordningen trappes ned og avvikles. I kombinasjon med gunstige permitteringsregler kan kompensasjonsordningen bidra til at bedrifter nøler med å gjenoppta drift og ta tilbake permitterte ansatte i en usikker tid. Regjeringen foreslår derfor at ordningen forlenges til august i en nedtrappet form. Det maksimale støttebeløpet foreslås nedjustert til 70 mill. kroner i juni og juli, og videre ned til 50 mill. kroner i august. Støttefaktoren foreslås samtidig nedjustert til 0,7 i juni og juli, og 0,5 i august.

Justeringene er nærmere omtalt i avsnitt 5.2 og 5.3.

1.3.2 Tiltak for fase 3

Regjeringen foreslår i denne proposisjonen omfattende nye tiltak. Slike tiltak må settes inn på riktig tidspunkt og støtte opp under sysselsetting, omstilling og økonomisk vekst. Nye tiltak må ses i sammenheng med de svært omfattende tiltakene som allerede er innført. Nye tiltak skal være midlertidige. Tiltakene skal ikke bidra til en varig økning i offentlig sektors andel av økonomien. Vi må legge til rette for at de mange som jobber i berørte private næringer, kan komme tilbake til en jobb i privat sektor.

Tiltakene i denne proposisjonen er særlig rettet mot følgende områder:

- Tiltak for å få folk tilbake i jobb
- Tiltak for å sikre flere bein å stå på
- Tiltak for å skape en grønn fremtid
- Tiltak for økt kompetanse – gjennomføre Utdanningsløftet 2020
- Tiltak for å inkludere flere

Tiltak for økt aktivitet og sysselsetting – få folk tilbake i jobb

Selv om det er blitt færre arbeidsledige, er ledigheten fortsatt svært høy. Vi må unngå at ledigheten biter seg fast. Regjeringens tiltak skal bidra til aktivitet, og til at flere kommer tilbake i jobb. I denne proposisjonen foreslår regjeringen en midlertidig støtteordning for bedrifter som tar permitterte tilbake i arbeid. I tillegg foreslår regjeringen tiltak for å avhjelpe situasjonen i enkelte næringer som er særlig hardt rammet av virusutbruddet. Noen næringer vil oppleve lav etterspørsel i lang tid, også etter at de mest begrensede smittevern-tiltakene oppheves. Bedrifter må tilpasse seg smitteverntiltak og endret atferd. For å holde aktiviteten oppe i byggebransjen i en situasjon der det ventes et betydelig fall i boliginvesteringene, foreslår regjeringen 4 mrd. kroner til bygg- og vedlikeholdsprosjekter. I tillegg foreslår regjeringen tiltak rettet mot verfts-næringen. Disse tiltakene vil bidra til økt aktivitet og sysselsetting i ulike deler av landet. For å avhjelpe situasjonen for kultur og idrett foreslår regjeringen å forlenge kompensasjonsordningen som allerede er innført. Det foreslås videre å opprette et krisefond for utøvende kunstnere som er rammet av avlyste arrangementer, samt en ny stipendordning for kunstnere. Samtidig foreslås en tilskuddsordning for reiseliv, i tillegg til økte midler som fordeles via fylkeskommunene til kommuner som er særlig hardt rammet, herunder kommuner med mange bedrifter knyttet til reiseliv. Det foreslås også en ny kompensasjonsordning som skal bidra til at sesongbedrifter som har opplevd stort omsetningsfall kan dekke sine utgifter til lovpålagt vedlikehold. Det vil kunne gjelde alpinanlegg og fornyelsesparker.

Flere av tiltakene som har blitt innført gjennom de to første fasene av krisehåndteringen har hatt som mål å unngå at ellers levedyktige bedrifter bukker under. Det inkluderer blant annet kompensasjonsordningen for virksomheter med stort omsetningsfall, avgiftslettelse og lånegarantiordningen for bedrifter. Uten disse tiltakene ville vi fått flere konkurser og flere ledige. Det har også

blitt vedtatt enkelte tiltak for å stimulere til økt aktivitet og sysselsetting der det har vært mulig uten fare for økt smitte, herunder økte bevilgninger til vedlikehold innen samferdselssektoren, bredbåndsutbygging, flom- og skredforebygging og en tilskuddsordning for skogbruk. Gode inntektssikringsordninger har også bidratt til å opprettholde etterspørsel i økonomien.

Tiltak for økt aktivitet og sysselsetting er nærmere omtalt i avsnitt 5.4.

Tiltak for styrking og fornyelse av privat næringsliv – sikre flere bein å stå på

Et sterkt, mangfoldig og bærekraftig næringsliv er en forutsetning for velferdssamfunnet og avgjørende for å opprettholde en omstillingsdyktig økonomi der ressursene utnyttes best mulig. Næringslivets investeringsbeslutninger påvirkes av usikkerhet. Jo mer omfattende og varig krisen blir, desto større blir behovet for offentlig støtte til forskning, innovasjon og oppstart av ny virksomhet. I møte med virusutbruddet har allerede flere ordninger som legger til rette for omstilling og vekst, fått økte rammer. Det er også innført nye ordninger som har som formål å øke bedriftenes likviditet, blant annet lånegarantiordningen for bedrifter, som nylig er forlenget, se avsnitt 7.2. Regjeringen foreslår nå å styrke satsingen ytterligere. I denne proposisjonen foreslår regjeringen omstillingstiltak på over 700 mill. kroner. Det omfatter blant annet økte bevilgninger til forskning, innovasjon og teknologiutvikling, og kommer i tillegg til omstillingstiltakene som er særlig rettet mot grønn vekst, jf. omtale under. Sterke eiermiljøer og et mangfoldig norsk eierskap vil være viktig for å lykkes med omstillingen av norsk økonomi. Regjeringen foreslår derfor å styrke forutsetningene for norsk privat eierskap gjennom å øke verdsettelsesrabatten for næringskapital i formuesskatten med 10 prosentenheter.

Det er allerede iverksatt eller foreslått målrettede tiltak for å fremme omstilling og fornyelse av privat næringsliv på om lag 6 mrd. kroner, ekskludert tiltakene for grønn vekst. Dette inkluderer blant annet tiltak rettet mot gründere og vekstbedrifter og næringsrettet forskning.

Tiltak for styrking og fornyelse av privat næringsliv er nærmere omtalt i avsnitt 5.5.

Tiltak for grønn vekst – skape en grønn fremtid

Det skal legges til rette for at næringslivet kan skape grønne jobber og bidra til en mer bærekraftig fremtid med en betydelig reduksjon i klimaut-

slippene. En midlertidig reduksjon i utslipp som følge av lavere aktivitet endrer ikke den langsiktige utfordringen. Regjeringen har hevet ambisjonsnivået i klimapolitikken og fremmer nå forslag til tiltak som skal fremskynde omstillingen til et grønnere samfunn. Innovasjon og effektiv bruk av ressursene er avgjørende for å kunne oppnå en høy, og samtidig grønn, økonomisk vekst. Regjeringen foreslår i denne proposisjonen en grønn omstillingspakke på til sammen 3,6 mrd. kroner over tre år. Den omfatter blant annet økt tilskudd til Enova, tiltak innen grønn skipsfart, samt støtte til forskning og innovasjon innen sirkulær økonomi, hydrogen- og batteriteknologi og havvind.

Allerede vedtatte eller foreslåtte tiltak for å fremme grønn vekst i den økonomiske håndteringen av virusutbruddet utgjør om lag 700 mill. kroner, og omfatter økt kapital til Nysnø, økte bevilgninger til Innovasjon Norge og tiltak innen grønn skipsfart.

Tiltak for grønn vekst er nærmere omtalt i avsnitt 5.6.

Tiltak for økt kompetanse – gjennomføre Utdanningsløftet 2020

Tiltak som sikrer at flere fullfører videregående skole og at flere arbeidstakere og permitterte får oppdatert eller ny kompetanse er avgjørende for den enkelte. Det vil også øke sysselsettingen over tid og styrke omstillingsevnen i norsk økonomi. I den krevende tiden vi nå er inne i, er det særlig viktig at utsatte grupper ikke skyves varig ut av arbeidslivet. Økt kompetanse vil kunne motvirke det. For personer som nå er blitt ledige eller permitterte, legger regjeringen til rette for at de kan bruke tiden til å heve sin kompetanse. Regjeringen har allerede lagt inn en betydelig innsats for kompetanseheving. I denne proposisjonen foreslås nye kompetansehevende tiltak på til sammen om lag 1 mrd. kroner, herunder forsterking av Utdanningsløftet 2020 med tiltak som legger til rette for at flere får fullført fag-, yrkes- og videregående opplæring, samt kompetansehevende opplæring for ansatte i utsatte næringer.

I møte med virusutbruddet er det tidligere foreslått og vedtatt tiltak for kompetanseheving på over 1,2 mrd. kroner. Det omfatter 460 mill. kroner til kompetansetiltak og økt kapasitet innen videregående opplæring, 500 mill. kroner til Utdanningsløftet 2020 og 310 mill. kroner til tiltak i grunnopplæringen.

Tiltak for økt kompetanse er nærmere omtalt i avsnitt 5.7.

Tiltak for inkludering og integrering – inkludere flere

Ett av regjeringens hovedprosjekter er å gjennomføre et integreringsløft. Målet er at innvandrere i større grad skal delta og bidra i arbeids- og samfunnsniv. Alle som kan jobbe, bør jobbe. Da må vi hindre at folk faller varig ut av arbeidslivet, og sørge for å hjelpe flere inn i jobb. Det er dermed svært viktig at tiltakene som støtter opp om utdanning og arbeid fortsetter, og arbeidet for økt inkludering og integrering blir ytterligere styrket i denne proposisjonen, med forslag om nye tiltak på til sammen godt over 600 mill. kroner. Regjeringen foreslår blant annet økte bevilgninger til introduksjonsprogrammet og norskopplæring, samt til tiltak som fremmer inkludering og tilrettelegging i arbeidslivet. Tiltak for økt kompetanse i grupper med lite utdanning vil også bidra til å inkludere personer i randsonen av arbeidslivet, jf. omtale over.

Tiltak for inkludering og integrering er nærmere omtalt i avsnitt 5.8.

1.3.3 Veien videre

Det er stor usikkerhet om den økonomiske utviklingen fremover, både i Norge og i verden ellers. Vi kjenner ikke forløpet for fasen vi har foran oss eller alle behov for økonomiske tiltak fremover. Regjeringen vil derfor følge den økonomiske utviklingen tett, og tilpasse den økonomiske politikken underveis. Flere ordninger, herunder kompensasjonsordningen for bedrifter med stort omsetningsfall og den nye støtteordningen for å ta permitterte tilbake i jobb, har planlagt varighet ut august. Regjeringen vil i dialog med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner frem til august, vurdere behovet for eventuelle nye ordninger utover høsten. Et godt samarbeid med partene i arbeidslivet vil styrke forutsetningene for å håndtere de utfordringene vi står overfor.

I det videre forløpet av fase 3 kan andre tiltak bli aktuelle. Det gjelder blant annet ytterligere tiltak for å øke etterspørselen i norsk økonomi.

De økonomiske krisetiltakene som allerede er innført, innebærer en etterspørselsstimulering av norsk økonomi som mangler historisk sidestykke. Norges Bank har også satt styringsrenten ned til null, kronekursen har svekket seg, og bankenes utlånsrenter er vesentlig redusert, noe som normalt vil løfte etterspørselen etter varer og tjenester bredt.

Vurderingen fra ekspertgruppen ledet av Steinar Holden er at det høye antallet permitterte og arbeidsledige foreløpig først og fremst skyldes at

arbeidstakere er direkte eller indirekte rammet av koronasituasjonen, og i mindre grad et resultat av for lav samlet etterspørsel.

Først når vi ser effektene av tiltakene som allerede er innført og av at smittevern ikke lenger legger vesentlige begrensninger for den samlede økonomiske aktiviteten, kan behovet for ytterligere etterspørselsstimuleringer av norsk økonomi vurderes. Mens noen bedrifter vil få høyere kostnader og lavere omsetning i lang tid, vil andre oppleve at aktiviteten tar seg opp igjen av seg selv. Dersom offentlig etterspørsel øker mot næringer der kapasitetsutnyttelsen allerede er høy, innebærer det en risiko for pressproblemer i enkelte

sektorer og overflytting av arbeidstakere og ressurser fra andre næringer. Det er viktig at ledige arbeidstakere i privat sektor, går tilbake til en jobb i privat sektor.

Regjeringen mener at omfang og innretning av tiltak i denne proposisjonen, sammen med de tiltak som allerede er innført, er godt tilpasset situasjonen i norsk økonomi nå. Ettersom den økonomiske situasjonen endrer seg vil regjeringen fortsette å justere de tiltakene som så langt er blitt lagt frem. Det er fortsatt mange som står i en svært vanskelig situasjon, og nye tiltak kan bli nødvendig.

1.4 Anmodningsvedtak

Tabell 1.1 Oversikt over omtale av anmodningsvedtak

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Omtalt side
2019–2020	387	Lønnskompensasjon under permittering	73
2019–2020	415	Tidsavgrenset krisepakke for Svalbard	66
2019–2020	416	Midler til legemidler og medisinsk utstyr ifb. virusutbruddet	80
2019–2020	458	Høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning	57
2019–2020	459	Fagskoler	57
2019–2020	460	Lærlinger	51
2019–2020	462	Aktivitetsfremmede tiltak i kommunene	70
2019–2020	464	Vedlikehold av vei og bane	89
2019–2020	465	Prosjekter innen vei, jernbane og farled	89
2019–2020	466	Studentboliger	54
2019–2020	467	Planlagte vedlikeholdsprosjekter i kommunene	70
2019–2020	468	FoU og det grønne skiftet	55
2019–2020	469	Grønn skipsfart	86
2019–2020	470	Utviklingskontrakter for hurtigbåter	91
2019–2020	472	Bygge- og anleggsbransjen	44
2019–2020	479	Lånebeløp i lånegarantiordningen	99
2019–2020	480	Vurdering av lånegarantiordningen	99
2019–2020	487	Sårbare barn og unge	58
2019–2020	494	Økonomisk kompensasjon til virksomheter med økonomisk drift som ikke har «ervert til formål»	71

2 De økonomiske utsiktene

2.1 Den økonomiske situasjonen i Norge og internasjonalt

Norsk og internasjonal økonomi er rammet av det alvorligste tilbakeslaget siden andre verdenskrig. Virusutbruddet har tvunget myndigheter verden over til å stenge ned deler av aktiviteten i sine land for å redde liv. Fordi mange er blitt permitterte, har Norge nå den høyeste registrerte arbeidsledigheten på 75 år. Den økonomiske aktiviteten faller nå klart mer enn vi så under den globale finanskrisen, både her hjemme og ute.

Selv om situasjonen fortsatt er svært alvorlig, ser vi nå at epidemien avtar og mange land er i gang med eller planlegger en gradvis avvikling av en del av de strengeste smitteverntiltakene. Det kan tale for at aktiviteten kan begynne å ta seg opp igjen.

Norges Bank reduserte 7. mai styringsrenten til 0 pst. Styringsrenten har aldri tidligere vært så lav. Reduksjonen kom etter to kutt i mars, og samlet er styringsrenten redusert med 1½ prosentenh. Virusutbruddet førte til kraftig uro i finansmarkedene. Siden har uroen gått ned, og indikatorer som måler volatilitet i markedene er nå betydelig lavere enn i mars. Også påslagene i penge-markedene har kommet klart ned, etter betydelig tilførsel av likviditet fra sentralbankene. Norske pengemarkedsrenter er nå de laveste noensinne.

I tråd med handlingsregelen er det også satt i verk omfattende finanspolitiske tiltak for å dempe de økonomiske utslagene av virusutbruddet. Sammen med de automatiske stabilisatorene innebærer de finanspolitiske tiltakene en budsjettsvek-kelse som mangler historisk sidestykke. Tiltakene er midlertidige og skal fases ut etter hvert som den økonomiske situasjonen og smittesituasjonen tilsier det.

Den økonomiske aktiviteten hos flere av våre handelspartnere falt dramatisk i mars og april, da epidemien spredde seg og strenge smittevern-tiltak ble satt inn. I euroområdet og i Storbritannia falt aktivitetsindikatorerne (PMI) markert i mars og gikk ytterligere ned i april. Fallet var spesielt stort for tjenestesektoren. I USA steg arbeidsledighetsraten brått til rekordhøye nivåer i april.

De siste tallene fra Kina tyder på at aktiviteten har begynt å ta seg forsiktig opp igjen, etter at sykdomsutbruddet avtok i mars og smitteverntiltak er blitt lettet på. Det er tegn til at epidemien kan være på vei til å avta i Europa, hvor flere land har begynt å gradvis avvikle deler av smittevern-tiltakene. I euroområdet og Storbritannia viser foreløpige tall for mai at et flertall av bedriftenes innkjøpssjefer fortsatt melder om fallende aktivitet (PMI), men andelen som melder om lavere aktivitet er mindre enn måneden før. I Danmark og Sverige har det vært en oppadgående tendens i omfanget av samlede korttransaksjoner siden slutten av april, som kan indikere en viss bedring i den økonomiske aktiviteten.

Våre handelspartnere er i ulike faser av epidemien og deres valg av smittevernstrategi kan gi ulike forløp ut av krisen. Finansdepartementet la i Revidert nasjonalbudsjett 2020 (RNB20) til grunn at aktiviteten i de fleste land vil ta seg opp i andre halvår. Det er i tråd med forløpet IMF la frem i april, som gir en nedgang i globalt BNP på 3 pst. Den økonomiske aktiviteten er ventet å falle hos nesten alle våre handelspartnere, med en skarp nedgang i 2. kvartal. BNP for Norges handelspartnere ble i RNB20 anslått å falle med 6 pst. i år. Det er fortsatt en risiko for nye runder med virusutbrudd, som vil kunne påvirke det økonomiske forløpet hos våre handelspartnere.

Usikkerheten om det videre økonomiske forløpet er stor, særlig for inneværende i år og neste år. Det er satt inn omfattende økonomiske støttetiltak for å unngå at bedrifter i stort omfang går konkurs og at personer skal miste sitt inntektsgrunnlag. Budsjettunderskudd og statsgjeld vil øke kraftig. Sentralbankene i mange land har satt inn omfattende tiltak for å sikre tilstrekkelig likviditet til at lånerentene holdes nede. I praksis er det nå sentralbankene som finansierer mye av den økte offentlige pengebruken, ved at de kjøper statsobligasjoner i stort omfang.

Lavere aktivitet ute har trukket ned etterspørselen etter olje og gitt et kraftig fall i oljeprisen. Også uenighet mellom OPEC og Russland om produksjonsbegrensninger har påvirket oljeprisen negativt. OPEC, Russland og 10 andre produsent-

land (OPEC+) ble 12. april enige om et produksjonskutt. Norge annonserte 29. april kutt i produksjonen på norsk sokkel. Samtidig fremhever IEA at den globale etterspørselen likevel vil falle mer enn tilbudet den nærmeste tiden.

Oljeprisen falt frem mot slutten av april, men iverksettelse av kutt i oljeproduksjonen og lempelse av smitteverntiltak i flere land har bidratt til at oljeprisen den siste tiden har tatt seg noe opp igjen. Prisen på nordsjøolje ligger nå på rundt 35 dollar per fat.

Fremover, når virussituasjonen er mer under kontroll, ventes balansen i oljemarkedet igjen å bli bedre. Prisene i terminmarkedet tilsier at oljeprisen vil ta seg opp igjen til et nivå nær 50 dollar per fat i 2025, men usikkerheten er stor, særlig om prisutviklingen de nærmeste par årene. Også gassmarkedet påvirkes av koronaviruset, men utslagene har ikke vært like store som i oljemarkedet. Lavere vekst i etterspørselen i Asia og et stort tilbudsoverskudd av flytende naturgass (LNG) i verdensmarkedet, har trukket gassprisene ned til svært lave nivåer.

Lave olje- og gasspriser og driftsutfordringer som følge av virusutbruddet gjør at oljeselskaper skyver på investeringer, herunder leting, og ikke-kritisk vedlikehold. Smitterisiko er blitt møtt med redusert bemanning på sokkelen.

I RNB20 anslo Finansdepartementet at petroleumsinvesteringene vil falle med om lag 9 pst. i år og neste år. Det er da lagt til grunn at regjeringens forslag om midlertidige skatteendringer gir petroleumsselskapene økte muligheter til å gjennomføre investeringer som de hadde planlagt før virusutbruddet. Usikkerheten er stor, og nedgangen i investeringene kan bli større enn dette. Deler av leverandørvirksomheten var allerede før koronapandemien i en krevende situasjon, med svak lønnsomhet. De har fått ekstra kostnader knyttet til smitteverntiltak, og venter nå betydelig redusert etterspørsel, både fra norsk og internasjonal petroleumsvirksomhet.

Norske eksportbedrifter rammes direkte av lavere etterspørsel ute. Industrien og andre deler av norsk næringsliv er tett sammenvevd i internasjonale verdikjeder ved at de bruker importert produktinnsats eller eksporterer produkter som inngår i produksjon i utlandet. Utslag av koronapandemien og smitteverntiltak i andre land reduserer på den måten verdiskapingen her hjemme.

Store deler av norsk økonomi er rammet av koronapandemien og de strenge smitteverntiltakene som er innført både her hjemme og i resten av verden. Nasjonalregnskapstall viser en nedgang på 6,9 pst. i fastlands-BNP fra februar til

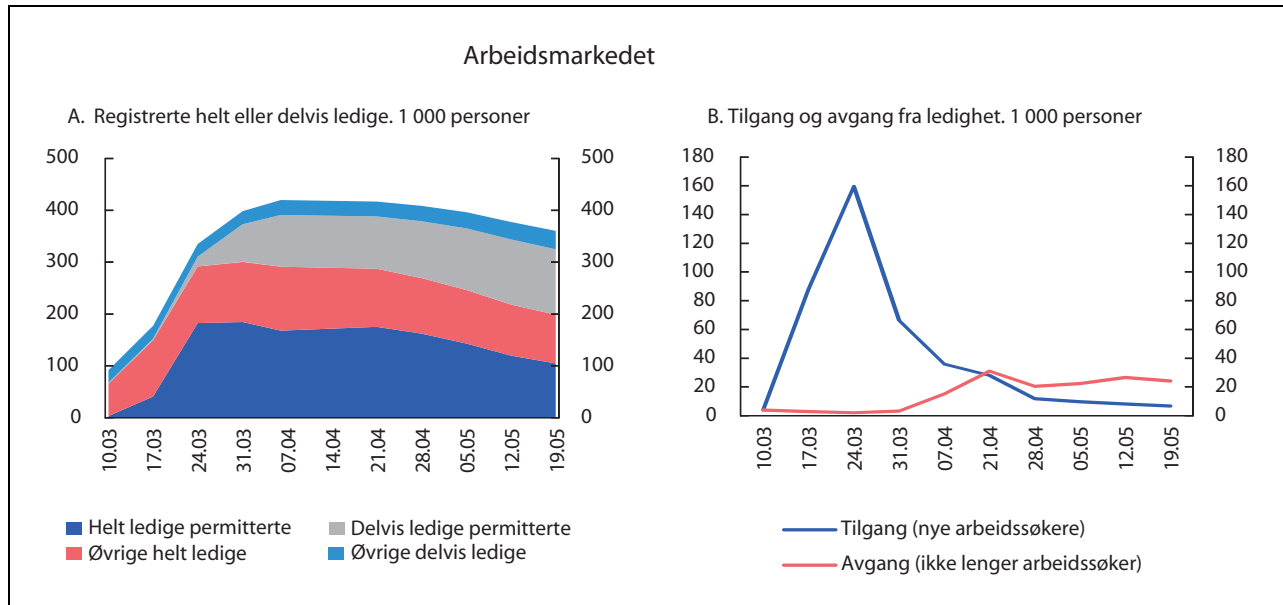
mars, sesongjustert. Særlig stor var nedgangen i næringer som har vært direkte rammet av smitteverntiltak her hjemme. Stengte barnehager og restriksjoner på tilbud av helsetjenester bidro til nedgang også i helse- og omsorgssektoren, som var den enkeltnæringen som bidro mest til nedgangen i mars. Utviklingen i ulike næringer er nærmere omtalt i avsnitt 2.2.

De direkte effektene av smitteverntiltakene på den økonomiske aktiviteten blir mindre når tiltakene gradvis trappes ned, men indirekte effekter i form av stor usikkerhet, lav oljepris og svak utvikling ute vil fortsatt bidra til lav aktivitet. Det vil derfor kunne ta lang tid før aktiviteten er tilbake på et normalt nivå, og for noen næringer kan utslagene bli varige.

I deler av norsk økonomi har aktiviteten allerede tatt seg opp. Lavere tilstrømming av nye ledige og høyere avgang fra ledighet gjør at antallet registrerte ledige har blitt redusert, se figur 2.1A. Antall registrerte helt ledige har avtatt med vel 90 000 personer i perioden fra 7. april til 19. mai, til i underkant av 200 000 personer. Om lag 70 pst. av nedgangen kan relateres til færre helt permitterte. Samtidig har flere helt permitterte gått delvis tilbake i jobb, og antallet delvis permitterte har økt med om lag 26 000 personer i samme periode. Inkludert deltakere på arbeidsmarkeds-tiltak var det til sammen registrert 372 500 arbeidssøkere 19. mai, som tilsvarer 13,3 pst. av arbeidsstyrken. Samtidig som den registrerte ledigheten har gått ned, viser tall fra Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og registerbasert statistikk at det var en betydelig nedgang i sysselsettingen i april. Det er usikkerhet knyttet til disse tallene. Den registrerte ledigheten har kommet raskere ned enn det som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2020. Antallet registrerte helt ledige tilsvarer så langt i år vel 6 pst. av arbeidsstyrken, målt som gjennomsnitt per måned. I Revidert nasjonalbudsjett 2020 ble det anslått en gjennomsnittlig registrert ledighet på 5,9 pst. i inneværende år. Boks 2.1 beskriver arbeidsledighetsmålene i Norge og Danmark.

Forbruket har økt den siste tiden. Detaljhandelen steg med nesten 5 pst. i april, etter en nedgang på om lag 1 pst. i mars, ifølge SSB. Korttransaksjoner tyder på at forbruket har tatt seg videre opp i mai. Bruken av bankkort via BankAxept viser at det brukes mer penger på kjøp av både varer og tjenester, se figur 2.2.

Finansdepartementet anslo i Revidert nasjonalbudsjett 2020 (RNB20) at fastlands-BNP vil falle med om lag 4 pst. i 2020. Anslaget er basert på en antakelse om at den mest akutte fasen i Norge

Figur 2.1 Arbeidsmarkedet

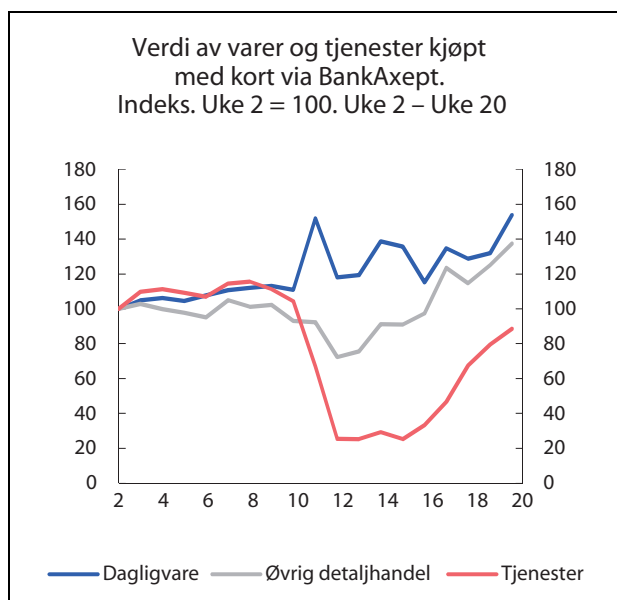
Kilde: NAV.

varer i tre måneder, og at aktiviteten fra midten av juni vil ta seg forholdsvis raskt opp igjen. Det ble i RNB20 også presentert mulige scenarier for utviklingen i fastlands-BNP som kan tilsi et fall på mellom -4 og -8 pst. i år, dersom tilbakeslaget blir større og gjeninnhenting tar lenger tid enn lagt til grunn. Intervallet er i tråd med anslag fra flere

andre institusjoner, se tabell 1.5 i vedlegg 1 i RNB20. Den registrerte ledigheten ble anslått å gå ned fremover, og det ble omtalt som sannsynlig at den ville komme ned i under 4 pst. av arbeidsstyrken i løpet av et halvt til ett år. En slik utvikling er i tråd med en nedgang i fastlands-BNP på mellom 4 og 6 pst. i 2020.

Neste år er aktiviteten anslått å øke med mellom 4 og 7 pst., avhengig av hvor stort tilbakeslaget blir i år. Til sammenligning har SSB anslått en vekst i BNP Fastlands-Norge på -5,5 pst i år og 4,7 pst. neste år, mens Norges Bank har anslått en vekst på henholdsvis -5,2 og 3,0 pst. i år og neste år.

Det er usedvanlig stor usikkerhet knyttet til anslagene for den økonomiske utviklingen, både i Norge og internasjonalt. Det har ikke vært gjennomført tilsvarende smitteverntiltak før, og tidligere erfaringer gir bare en begrenset pekepinn på effektene. Varigheten og omfanget av smitteverntiltak vil påvirke det økonomiske forløpet mye, men behovet for tiltak avhenger av forløpet til epidemien. Nye runder med virusutbrudd, både i Norge og andre land, vil kunne stoppe og forsinke den økonomiske oppgangen. I tillegg vil økonomisk usikkerhet og bekymring for sykdom påvirke de økonomiske valgene som bedrifter og husholdninger tar.

Figur 2.2 Kjøp av varer og tjenester med BankAxept

Kilde: Vipps AS og BankAxept.

Boks 2.1 Nærmere om arbeidsledighet i Norge og Danmark

I Norge er det to mål på arbeidsledighet. NAV publiserer tall for antall arbeidsledige registrert ved NAV-kontorene. Det andre målet fremkommer av Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU).

Permitterte arbeidstakere inngår i statistikken over registrerte arbeidsledige. Helt permitterte inngår som en del av helt arbeidsledige og delvis permitterte inngår som en del av delvis ledige.

Den kraftige økningen i antall permitterte etter 12. mars bidro til en raskt stigende registrert arbeidsledighet i mars. I løpet av april og mai har ledigheten gått en del ned. Det er per 19. mai registrert 199 000 helt ledige, tilsvarende 7,1 pst. av arbeidsstyrken. Av disse var om lag 104 000 helt permitterte (3,7 pst. av arbeidsstyrken).

Det var registrert 94 000 helt ledige som ikke er permittert, per 19. mai. Det tilsvarer om lag 3,3 pst. av arbeidsstyrken. Denne gruppen har økt med 1 prosentenheter i forhold til situasjonen før virusutbruddet.

AKU-ledigheten brukes ofte i internasjonale sammenlikninger fordi denne statistikken baserer seg på felles metoder. Personer som har vært permittert i under 3 måneder, blir ikke regnet som ledige i Arbeidskraftundersøkelsen. AKU-ledigheten er dermed foreløpig i liten grad påvirket av virusbruddet. AKU-ledigheten for 1. kvartal 2020 utgjorde 3,5 pst. av arbeidsstyrken, justert for normale sesongvariasjoner.

Danmark har ikke en permitteringsordning som Norge. I Danmark har myndighetene og partene i arbeidslivet inngått en avtale om lønns-

kompensasjon for å hindre oppsigelser. Lønnskompensasjonen utgjør 75 pst. eller 90 pst. (avhengig av type arbeidsforhold) av arbeidstakerens gjeldende lønn opp til et nærmere fastsatt tak. Arbeidstakere som er omfattet av ordningen skal ta ut fem ferie- og/eller avspaseringdager i kompensasjonsperioden. Avtalen gjelder for lønsmottakere i private virksomheter som står overfor oppsigelser av minst 30 pst. av de ansatte eller mer enn 50 ansatte. Arbeidstakerne har ikke arbeidsplikt og sendes hjem i kompensasjonsperioden. De har rett til å vende tilbake til jobben etter kompensasjonsperioden. Ved utgangen av april var det registrert 177 000 personer som mottok lønnskompensasjon i Danmark. Det tilsvarer om lag 6 pst. av arbeidsstyrken.

Denne ordningen fungerer i praksis på samme måte som permitteringsordningen i Norge, men arbeidstakere som er omfattet av ordningen i Danmark blir ikke regnet som registrerte arbeidsledige, slik permitterte gjør i Norge. Det er derfor vanskelig å sammenligne den registrerte ledigheten i Norge med Danmark, når antall permitterte har økt kraftig i Norge.

I Danmark økte antall registrerte ledige med ½ prosentenheter fra februar 2020 til mars 2020, og tilsvarte da 3,6 pst. av arbeidsstyrken. Den registrerte ledigheten i Danmark kan til en viss grad sammenliknes med antallet helt ledige i Norge som ikke er permittert. Ser vi bort fra antall permitterte er derfor ledighetsnivået i Norge mer på linje med den registrerte ledigheten i Danmark.

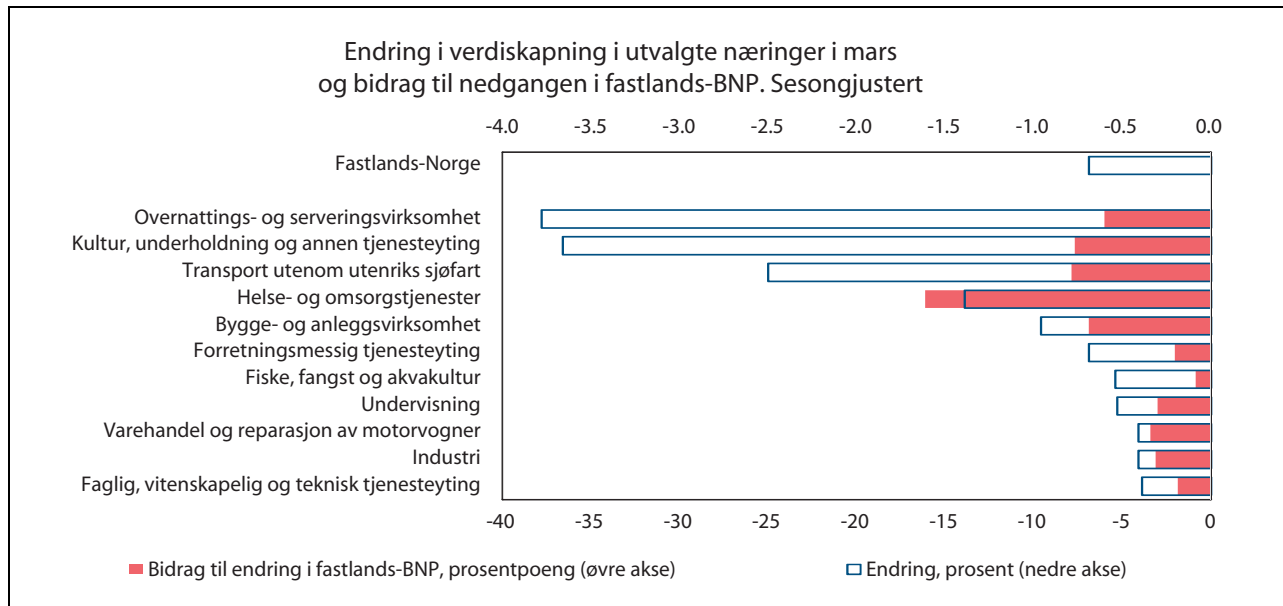
2.2 Nærmere om utviklingen i ulike næringer

Virusutbruddet og tiltakene for å begrense smitte rammer store deler av norsk næringsliv. Mens mange bedrifter har måttet stanse eller legge om driften som følge av smitteverntiltakene, har andre opplevd lavere etterspørsel eller begrensninger på produksjonssiden som følge av mangel på arbeidskraft eller forsinkede leveranser. Deler av næringslivet rammes også av den markerte svekkelsen av kronen, som gjør importerte innsats- og ferdigvarer dyrere. Etter hvert som etter-

spørselen tar seg opp, vil den svakere kronen være et konkurransefortrinn for norsk næringsliv.

For å unngå unødige oppsigelser og konkurser i levedyktige selskap, har regjeringen lagt vekt på å gi rask «nødhjelp» til virksomheter som ble rammet av en akutt svikt i inntektene. Fremover vil regjeringen legge vekt på tiltak som kan bidra til at bedrifter kommer ut av krisen. Tiltak rettet mot spesielt hardt rammede næringer er nærmere omtalt i avsnitt 5.4.

Reiselivsnæringen er en av næringene som har opplevd størst omsetningsfall. Aktiviteten i overnattings- og serveringsvirksomhet gikk ned med

Figur 2.3 Endring i verdiskaping i utvalgte næringer og bidrag til nedgangen i fastlands-BNP i mars

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

nesten 40 pst. fra februar til mars og trakk fastlands-BNP ned med om lag $\frac{1}{2}$ prosentenheter, se figur 2.3. NHOs medlemsundersøkelse fra 29. april viser at 3 av 4 reiselivsbedrifter meldte om omsetningsfall på mer enn 75 pst. de siste fire ukene sammenlignet med samme periode i fjor. Det er stor usikkerhet om utviklingen i reiselivsnæringen fremover. Restriksjoner på reiser gjør trolig at etterspørselen fra utenlandske turister i all hovedsak uteblir denne sommeren. Samtidig ventes etterspørselen fra norske turister å øke. Disse to effektene vil slå forskjellig ut for ulike bransjer, reisemål og landsdeler. Norske kunder stod for om lag to tredeler av det samlede turistkonsumet i Norge i 2018. I fjor sommer brukte nordmenn mer penger i utlandet enn utlendinger brukte i Norge. Dersom deler av dette i år brukes innenlands, kan det kompensere for deler av bortfallet av inntekter fra utenlandske tilreisende og bidra til at fallet i aktiviteten i reiselivet i Norge kan begrenses noe. Samtidig er bl.a. mange hoteller avhengig av å kombinere reiseliv i perioder og f.eks. konferanser i andre, og atferd og bruksmønstre blant norske turister i Norge kan være nokså forskjellig fra hvordan utenlandske turister bruker Norge som ferieland. Kombinert med smittevernregler og begrensninger på antall personer som kan samles på samme sted bidrar dette til stor usikkerhet for mange. Ifølge en spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics i april/mai i år, venter to av tre reiselivsbedrifter at etterspørselen vil være normalisert i løpet av ett år.

Menon Economics anslår at omsetningen i næringen vil nå 2019-nivå senest sommeren 2021. Det er betydelig usikkerhet knyttet til utviklingen for 2020 og videre, og regjeringen vil oppdatere undersøkelser og faktagrunnlag, og følge nøye med på utviklingen fremover.

Aktiviteten har falt i *industrien*, og flere stemningsindikatorer for næringen har ikke vært lavere siden finanskrisen. Blant industribedriftene meldte 2 av 3 bedrifter om redusert omsetning, ifølge NHOs medlemsundersøkelse fra 29. april. Det er samtidig forskjeller mellom ulike deler av industrien. Aktiviteten har økt i den delen av industrien som produserer varer som etterspørres av husholdninger, særlig i næringsmiddelindustrien. Det må ses i sammenheng med at husholdninger har byttet ut blant annet restaurantbesøk, kantinebesøk og handel i Sverige med kjøp i matvarebutikker her hjemme. I tradisjonell eksportindustri var det oppgang i aktiviteten i mars, men ukentlige tall for eksporten av varer viser at eksportverdien den siste tiden har ligget lavere enn på samme tid i fjor, og det er grunn til å tro at etterspørselen i eksportmarkedene vil være svak en god stund fremover. Samtidig er det krevende tider i leverandørindustrien som følge av lavere etterspørsel fra norsk og internasjonal petroleumsnæring, og aktiviteten i leverandørindustrien falt betydelig i mars.

Mens dagligvarehandelen har møtt nokså høy etterspørsel, har det vært en svært krevende tid for andre deler av *handels- og tjenesteytningen*.

Den siste tiden har oppmykningen av smittevern-tiltakene bidratt til at aktiviteten har økt også i andre deler av detaljhandelen. Ifølge SSB økte omsetningsvolumet i detaljhandelen med 4,8 pst. fra mars til april, etter en nedgang på 0,9 pst. i februar til mars. Veksten var særlig sterk for butikker med salg av byggevarer og sport- og fritidsutstyr, men omsetningen økte også for butikker med salg av blomster, klær og møbler. Oppgangen i detaljomsetningsindeksen er uvanlig stor og kan tyde på at flere husholdninger har skiftet forbruket fra tjenestekonsum til varekonsum.

Oppmykningen av smitteverntiltak har bedret situasjonen i flere næringer. Regjeringens beslutning om å åpne opp for virksomhet der det er en-til-en kontakt mellom tjenesteyter og kunde fra slutten av april, gjør at det igjen er aktivitet i disse næringene. Samtidig lettet gjenåpningen av barnehager og barneskoler situasjonen for arbeidstakere på tvers av bransjer. Fra 7. mai ble det tillatt med arrangementer på offentlig sted for inntil 50 personer, og smittevernrådene ble endret fra å holde en avstand på to meter til å holde avstand på minst én meter. Fra 1. juni kan serveringssteder som ikke selger mat åpne, så lenge de kan overholde avstandsregelen på én meter og krav om sitteplasser og bordservering. Dette ventes å lette situasjonen for aktører innen overnatting og servering. For de kommersielle aktørene i kultur og idrett er det grunn til å vente krevende tider en stund fremover som følge av smitteverntiltakene.

En kartlegging av hvordan virusutbruddet påvirker markedene for *bygge- og anleggsbransjen*, gjennomført av Oslo Economics og Atkins Norge, viser at smitteverntiltakene som ble innført i mars medførte et fall i aktiviteten i pågående byggeprosjekter. Aktørene i markedet melder at mange nå har funnet løsninger som ivaretar smitteverntiltakene, samtidig som de klarer å opprettholde produksjon og fremdrift i prosjektene på et tilnærmet normalt nivå. I anleggssektoren, som blant annet er avhengig av statlige investeringer i infrastruktur, venter aktørene at etterspørselen vil være nokså upåvirket av koronasituasjonen, og det forventes full kapasitetsutnyttelse de kommende 18 månedene. Innenfor byggesektoren er det større usikkerhet, og aktørene forventer et betydelig fall i etterspørselen. Prognosesenteret anslår at boligbyggingen vil falle med 17 pst. i 2020 og 8 pst. i 2021. Ifølge Boligprodusentene var salget av nye boliger 45 pst. lavere i april i år enn april i fjor. Så langt i år er det solgt 29 pst. færre boliger enn i samme periode i fjor. Den videre utviklingen i byggeaktiviteten vil avhenge av den generelle økonomiske utviklingen, ettersom byggingen av

både bolig- og næringsbygg er svært konjunkturfølsom.

2.3 Økonomiske tiltak i andre land

Koronapandemien har hatt store økonomiske konsekvenser over hele verden. I et forsøk på å begrense konsekvensene for hardt rammede husholdninger og bedrifter, har mange land innført omfattende økonomiske støtteordninger. Det offentlige har tatt et stort ansvar for å dempe inntektstapet for husholdningene og sikre at ellers levedyktige bedrifter kommer seg igjennom krisen. IMF har beregnet diskresjonær, finanspolitisk støtte på verdensbasis per 13. mai til om lag 9 000 mrd. amerikanske dollar når man slår sammen direkte budsjetttiltak og andre tiltak som lån og garantier.¹ Det er en økning på 1 000 mrd. dollar fra tilsvarende beregning per 8. april, som i stor grad skyldes at konsekvensene av pandemien har vist seg å være mer alvorlige og langvarige enn først antatt. IMF anslo i Fiscal Monitor publisert i april at avanserte økonomier i gjennomsnitt kan få et budsjettunderskudd i år på 11 pst. av BNP, hvis det ikke blir flere nedstengninger det neste halvåret. Rike lands gjeld kan i år komme til å øke fra 105 til 122 pst. av BNP, ifølge IMF.

Det er store likheter mellom hvilke typer finanspolitiske tiltak som er innført hos våre viktigste handelspartnere. Bedrifter har fått likviditetsstøtte, som lånegarantier og utsatt innbetaling av skatter og avgifter, og i noen tilfeller direkte støtte, som kompensasjon for stort omsetningstap og subsidierte lån. Husholdninger har fått støtte gjennom ulike former for inntektssikring, som permitteringsordninger hvor det offentlige har overtatt mye av lønnsansvaret for å hindre oppsigelser, samt økt omfang av og nivå på arbeidsledighetstrygd og sykepenger. Hvordan de ulike typene tiltak er innrettet, varierer fra land til land. Hensynet til å raskt innføre tiltak har bidratt til at mange land på lik linje med Norge har bygget på eksisterende, eller tidligere benyttede, ordninger. Eksempelvis har Tyskland utvidet sin eksisterende ordning for delvis permittering (korttidsarbeid) til å kunne benyttes under virusutbruddet.

Omfanget av diskresjonære, finanspolitiske tiltak varierer også, og vil blant annet avhenge av landenes finanspolitiske rammeverk og handlingsrom. I tråd med intensjonen i handlingsregelen er det i Norge vedtatt omfattende tiltak over stats-

¹ *Tracking the \$9 Trillion Global Fiscal Support to Fight COVID-19*, IMFBlog 20. mai 2020.

budsjettet. Omfanget av diskresjonære finansielle tiltak vil også avhenge av eksisterende rettighetsbaserte ordninger og skattemekanismer, de såkalte automatiske stabilisatorene, som varierer mye mellom land. Norge, sammen med resten av Norden, er blant landene med størst innslag av automatiske stabilisatorer. Det gjenspeiler at våre velferdsordninger er vesentlig bedre utbygd enn f.eks. i USA, som har hatt mer omfattende diskresjonære finanspolitiske tiltak under virusutbruddet enn nordiske land, sammenliknet med størrelsen på økonomien.

I starten av virusutbruddet og innføringen av smitteverntiltak var det et viktig hensyn raskt å innføre målrettede ordninger med midlertidig varighet. Tiltakene har i første omgang hatt som formål å opprette et midlertidig økonomisk sikkerhetsnett i den mest akutte fasen av virusutbruddet. Svært mange ulike finanspolitiske tiltak ble annonsert i mars og begynnelsen av april. De siste ukene har flere land gjort tilpasninger i og utvidelser av ordninger som tidligere har blitt annonsert eller innført, mens færre nye støtteordninger er annonsert. Blant annet annonserte Sverige og Danmark utvidelser og forlengelser i flere av sine midlertidige ordninger i midten av april. Sverige har senere også annonsert at de vil innføre en såkalt omstillingsstøtte, som likner den norske og den danske kompensasjonsordningen for omsetningsfall.

Flere land har begynt å lette på de strengeste smitteverntiltakene. Samtidig har diskusjonen om hvordan man skal avvikle de midlertidige økonomiske tiltakene og eventuelt stimulere økonomien i en gjeninnhentingfase, startet. I Norge har ekspertgruppen ledet av Steinar Holden vurdert økonomiske tiltak, se avsnitt 4.1 for oppsummering av gruppens råd og vurderinger. I Danmark har en ekspertgruppe vurdert at utviklingen av hjelpepakker bør avstemmes med gjenåpningen

av økonomien, for å understøtte at bedriftene hurtigst mulig igjen kan stå på egne bein.² Gruppen vurderer at midlertidige hjelpepakker best utfases ved en dreining fra direkte støtte over mot likviditets-, låne- og garantiordninger. I Finland la en utredningsgruppe frem en rapport i begynnelsen av mai om de økonomiske konsekvensene av koronakrisen.³ Gruppen vektlegger at usikkerheten knyttet til pandemien og dens virkning på økonomien ikke vil forsvinne med det første, og at økonomiske tiltak, uansett omfang, ikke vil være i stand til å fullstendig demme opp for sjokket. Gruppen påpeker at et eventuelt behov for etter spørselstiltak bør være i form av satsninger som på sikt øker økonomiens produksjonskapasitet. Når økonomien er kommet på fote igjen, må statsfinansene konsolideres.

Pandemien har forårsaket et uvanlig og omfattende økonomisk sjokk, med strenge smitteverntiltak som sterkt har begrenset den økonomiske aktiviteten. Det er innført omfattende økonomiske støtteordninger som skal forsøke å dempe den økonomiske kostnaden for private aktører i akuttfasen. De ekstraordinære forholdene, kombinert med stor usikkerhet om smitteutviklingen fremover, bidrar til stor usikkerhet om den økonomiske utviklingen de nærmeste par årene. Det er også usikkert hvilke konsekvenser pandemien vil kunne ha for økonomien på sikt. Dette gjør det svært utfordrende å vurdere hvordan økonomien vil fungere når de ekstraordinære smitteverntiltakene lettes på, og dermed hvordan man skal innrette den økonomiske politikken både på kort og lengre sikt. Dette er en felles utfordring for alle land.

² *Rapport fra den økonomiske ekspertgruppe vedrørende utfasing af hjelpepakker*, 27. mai 2020.

³ *Finland's economic strategy in the face of the coronavirus crisis, an executive summary*, 8. mai 2020.

3 Hovedtall i budsjettet og oversikt over økonomiske tiltak

3.1 Hovedtall og statsbudsjettets stilling

For å begrense skadevirkningene av virusutbruddet for norsk økonomi, bedrifter og arbeidsplasser er det satt inn svært omfattende tiltak. Samtidig innebærer tilbakeslaget i norsk økonomi at de automatiske stabilisatorene i budsjettet er store, med en kraftig reduksjon i skatteinntekten og økning i inntektssikringsordningene for permitterte og arbeidsledige. Samlet sett anslås den oljekorrigerte budsjettbalansen nå til 485 mrd. kroner. Det er 243 mrd. kroner mer enn i saldert budsjett, og nær 5 mrd. kroner mer enn i Revidert nasjonalbudsjett 2020. Budsjettsvekkelsen fra saldert budsjett kan i all hovedsak tilskrives virusutbruddet, se nærmere omtale i avsnitt 3.2.

Forslagene til nye tiltak i denne proposisjonen trekker opp utgiftene med i størrelsesorden 26 mrd. kroner. Av dette gjelder om lag 16 mrd. kroner nye tiltak for Norges vei ut av krisen, hvorav 4 mrd. kroner er en ny støtteordning for å få permitterte tilbake i jobb. Om lag 10 mrd. kroner gjelder andre endringer knyttet til konsekvenser av koronakrisen, inkludert kjøp av medisinsk utstyr. Samtidig er anslaget for utgifter til kompensasjonsordningen for bedrifter nedjustert med 20 mrd. kroner, og justeringer i allerede iverksatte

tiltak trekker ned de samlede utgiftene med ytterligere nær 1 mrd. kroner.

Svekkelsen av budsjettet innebærer at bruken av oljeinntekter nå er svært høy. Granavolden-plattformen understreker at bruken skal tilpasses situasjonen i økonomien i tråd med handlingsregelen. Nå får vi igjen for tilbakeholdenhet i gode tider. Bruken av oljeinntekter, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet, anslås nå til 425 mrd. kroner i 2020, som er 181 mrd. kroner mer enn i saldert budsjett. Uttaket fra Statens pensjonsfond utland anslås til 4,2 pst. av verdien ved inngangen til året.

Budsjettindikatoren, som måler endringen i bruken av oljeinntekter fra ett år til det neste, målt som andel av trend-BNP for fastlandsøkonomien, anslås til 5,3 pst. i 2020. Det innebærer en oppjustering på 5,5 prosentenheter fra i fjor høst. Til sammenligning ble den finanspolitiske impulsen i mai 2009 i forbindelse med finanskrisen anslått til 3,0 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge.

Samtidig som budsjettbalansen er svekket, er også statens inntekter fra oljevirkosomheten kraftig nedjustert, dels som følge av lavere olje- og gasspriser og lavere produksjon, og dels som følge av omfattende midlertidige skatteendringer for oljeselskapene. Selv inklusive oljeinntekter og fondsinntekter har den norske staten dermed nå

Tabell 3.1 Nøkkeltall for budsjettets stilling. Anslag for 2020 gitt på ulike tidspunkt.¹ Mrd. kroner

	Saldert	RNB20	Nå	Endring fra saldert
Oljekorrigert underskudd.....	241,1	479,6	484,5	243,5
Strukturelt oljekorrigert underskudd.....	243,6	419,6	424,6	181,0
Prosent av trend-BNP Fastlands-Norge.....	7,6	13,1	13,3	5,7
Prosent av fondskapitalen	2,6	4,2	4,2	1,6
<i>Memo:</i>				
Budsjettindikator (prosentenheter) ²	-0,2	5,1	5,3	5,5

¹ Saldert budsjett 2020 vedtatt høsten 2019 (saldert) og Revidert nasjonalbudsjett 2020 (RNB20).

² Endring i strukturelt oljekorrigert budsjettunderskudd målt som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge. Positivt tall indikerer at budsjettet virker ekspansivt.

Tabell 3.2 Statsbudsjettets og Statens pensjonsfonds inntekter og utgifter utenom lånetransaksjoner

		Mill. kroner		
		Saldert budsjett 2020	RNB 2020	Prop. 127 S
A	Statsbudsjettets inntekter i alt	1 446 478	1 235 004	1 253 371
A.1	Inntekter fra petroleumsvirksomhet	272 951	125 801	144 301
A.2	Inntekter utenom petroleumsvirksomhet	1 173 527	1 109 203	1 109 070
B	Statsbudsjettets utgifter i alt	1 442 611	1 616 831	1 621 610
B.1	Utgifter til petroleumsvirksomhet	28 000	28 000	28 000
B.2	Utgifter utenom petroleumsvirksomhet	1 414 611	1 588 831	1 593 610
=	Overskudd i statsbudsjettet før overføring til Statens pensjonsfond utland (A-B)	3 867	-381 827	-368 239
-	Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet (A.1-B.1), overføres til Statens pensjonsfond utland	244 951	97 801	116 301
=	Statsbudsjettets oljekorrigerede overskudd (A.2-B.2)	-241 084	-479 628	-484 540
+	Overført fra Statens pensjonsfond utland	241 084	479 628	484 540
=	Statsbudsjettets overskudd	0	0	0
+	Netto avsatt i Statens pensjonsfond utland ¹	3 867	-381 827	-368 239
+	Rente- og utbytteinntekter mv. i Statens pensjonsfond	251 300	258 000	258 000
=	Samlet overskudd i statsbudsjettet og Statens pensjonsfond	255 167	-123 827	-110 239

¹ I tillegg kommer netto finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten på 9,1 mrd. kroner, som overføres til Statens pensjonsfond utland, jf. tabell 3.3.

Kilde: Finansdepartementet.

et stort budsjettunderskudd, se tabell 3.2. Samlet anslås nå et underskudd i statsbudsjettet, inklusive oljeinntektene og renter og utbytter i Statens pensjonsfond utland, på over 110 mrd. kroner i 2020, tilsvarende over 3 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Vi må tilbake til 1970-tallet og starten på 1990-tallet, etter den norske bankkrisen, for å finne tilsvarende underskudd. Det er betydelig usikkerhet rundt anslagene, som i stor grad påvirkes av utviklingen i økonomien, og særlig antall permitterte og arbeidsledige. Det videre forløpet avhenger blant annet av omfanget av virusutbruddet og den gradvise utfasingen av

mange av de strengeste smitteverntiltakene, både i Norge og andre land. Kostnadsanslagene er rent teknisk basert på at den akutte situasjonen vil vare i tre måneder, og at økonomien deretter henter seg ganske raskt inn igjen. Kortere eller lengre varighet vil slå kraftig ut i kostnadsanslagene. Finansdepartementet vil komme tilbake med oppdaterte anslag etter hvert som situasjonen utvikler seg.

I tabell 3.2 og 3.3 fremgår statsbudsjettets stilning medregnet forslagene til bevilgningsendringer i denne proposisjonen.

Tabell 3.3 Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2020	RNB 2020	Prop. 127 S
<i>Lånetransaksjoner utenom petroleumsvirksomhet</i>			
Utlån, aksjetegning mv.	125 049	187 228	187 326
– Tilbakebetalinger	114 936	112 755	112 755
– Statsbudsjettets overskudd	0	0	0
= Netto finansieringsbehov	10 113	74 474	74 571
+ Gjeldsavdrag	0	0	0
= Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov	10 113	74 474	74 571
<i>Lånetransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomhet</i>			
Salg av aksjer i Equinor ASA mv.	0	9 100	9 100
– Utlån, aksjetegning mv.	0	0	0
= Netto finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten, overføres til Statens pensjonsfond utland	0	9 100	9 100

Kilde: Finansdepartementet.

3.2 Oversikt over økonomiske tiltak som er lagt frem etter virusutbruddet

Siden 12. mars har regjeringen og Stortinget i seks omganger, inkludert denne proposisjonen, fremmet nye tiltak for å avhjelpe økonomiske problemer som følger av smitten og smittevern-tiltakene. Regjeringen og Stortinget har arbeidet sammen for å få på plass nødvendige tiltak raskt. De økonomiske tiltakene som er innført, er midlertidige og skal fases ut når smittesituasjonen gjør det mulig.

Tabell 3.4 oppsummerer de økonomiske tiltakene som så langt er satt inn i møte med virusutbruddet, inkludert de forslagene regjeringen nå legger frem. Utgiftene til tiltak for å motvirke inntektsbortfall for bedrifter anslås til 98 mrd. kroner, mens utvidelser av inntektssikringsordninger for personer mv. er anslått til 27 mrd. kroner. Tiltak for sektorer med samfunnskritiske oppgaver anslås til 23 mrd. kroner. Øvrige kompensasjonsordninger og andre tiltak er anslått til 13 mrd. kroner. Summen av bevilgninger til økonomiske tiltak vedtatt eller foreslått i forbindelse med virusutbruddet er anslått til 162 mrd. kroner. I tillegg svekkes budsjettet med 83 mrd. kroner blant annet på grunn av reduserte skatteinntekter som følge av lavere aktivitet i økonomien, og høyere utgifter som følge av flere ledige og permitterte.

Samlet svekkes den oljekorrigerte budsjettbalansen isolert sett med om lag 245 mrd. kroner som følge av koronasituasjonen. Tiltakene er nærmere redegjort for under.

Tiltak rettet mot næringslivet

De fleste tiltakene rettet mot bedrifter og næringsliv har tatt sikte på å redusere kostnader og bedre likviditeten i perioden med inntektsbortfall. Målet er at ellers sunne og levedyktige bedrifter ikke skal bukke under som følge av virusbekjempelsen, men at de kan bidra til å skape verdier og arbeidsplasser når situasjonen bedrer seg. Utgiftene til tiltak for å motvirke inntektsbortfall for bedrifter anslås å summere seg til om lag 98 mrd. kroner i 2020. Av dette utgjør kompensasjonsordningen for bedrifter med stor omsetningssvikt som følge av virusutbruddet 30 mrd. kroner. Anslaget for utgifter til kompensasjonsordningen er nedjustert med 20 mrd. kroner siden revidert budsjett. Samtidig foreslås det i denne proposisjonen en ny tidsavgrenset ordning med tilskudd til bedrifter for å ta tilbake permitterte, som utgjør om lag 4 mrd. kroner, og en ny kompensasjonsordning for å dekke utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter som har opplevd stort omsetningsfall.

Andre tiltak rettet mot bedrifter inkluderer redusert lønnsplikt for arbeidsgivere ved permit-

Tabell 3.4 Endringer i oljekorrigert budsjettunderskudd i 2020 som følge av økonomiske tiltak vedtatt eller foreslått i forbindelse med virusutbruddet, samt virkning på budsjettet av endrede utsikter for økonomien. Mrd. kroner

	Bevilgning 2020
Tiltak overfor bedrifter	98,2
<i>Motvirke inntektsbortfall for bedrifter mv.</i>	44,1
<i>Kompensasjonsordning for bedrifter med stor omsetningssvikt</i>	30,0
<i>Luftfartssektoren, inkl. tapsavsetning til garantiordning</i>	14,1
<i>Tapsavsetning, statlig lånegarantiordning via bankene</i>	10,0
Inntektssikring for personer	51,2
<i>Utvidelser av inntektssikringsordninger</i>	27,3
<i>Økte utgifter til dagpenger, anslag (utenom utvidelse)</i>	23,9
Øvrige kompensasjonsordninger	7,2
Tiltak for sektorer med samfunnskritiske oppgaver	23,3
Andre tiltak	6,1
Reduserte skatteinntekter utover vedtatte og foreslåtte tiltak ¹	59,4
Sum svekkelse av budsjettbalansen som følge av virusutbruddet	245,4
<i>Av dette:</i>	
Økonomiske tiltak	162,1
Automatiske stabilisatorer (anslagsendringer utenom politikktiltak) ¹	83,4

¹ Anslagsendringer skatt og inntektssikring for personer utenom politikktiltak. Inkluderer økt skatt som følge av utvidelsene i dagpengeordningen og nye inntektssikringsordninger for selvstendig næringsdrivende og frilansere.

Kilde: Finansdepartementet.

tering, redusert arbeidsgiveransvar for omsorgsdager og koronarelatert sykefravær, samt midlertidige skatte- og avgiftslettelser. I revidert budsjett foreslo regjeringen blant annet å redusere arbeidsgiveravgiften med fire prosentenheter for mai og juni (tredje termin). Det er også innført eller foreslått flere tiltak som er særlig rettet mot luftfartssektoren og oppstarts- og vekstbedrifter. I denne proposisjonen foreslås det 3,6 mrd. kroner til en grønn omstillingspakke og ytterligere bevilgningsøkninger til næringsrettet forskning.

Ut over tallene som inngår i tabell 3.4 har regjeringen foreslått midlertidige endringer i petroleumsskattesystemet med anslått provenyrtap på 59 mrd. kroner påløpt og 11 mrd. kroner bokført i 2020. For 2021 anslås provenyrtapet til 40 mrd. kroner påløpt.

I tillegg til midlertidige lettelsener, er det gitt omfattende utsettelsener av betalingsfrister for skatter og avgifter som på kort sikt gir betydelige for-

bedringer i likviditeten til norske næringsdrivende. Nivået på utsettelsene vil være på sitt høyeste i månedsskiftet mai/juni, da de i sum vil utgjøre om lag 133 mrd. kroner i bedret likviditet for bedriftene.

Det er etablert nye garanti- og låneordninger for næringslivet med samlet ramme på om lag 130 mrd. kroner som har til hensikt å bedre bedriftenes tilgang på likviditet. I garantiordningen for banklån til bedrifter garanterer staten for 90 pst. av lånene innenfor en samlet garantiramme på 50 mrd. kroner. Ordningen er nærmere omtalt i avsnitt 7.2, der regjeringen også følger opp to anmodningsvedtak fra Stortinget. Statens obligasjonsfond er gitt en investeringsramme på inntil 50 mrd. kroner. Ordningen er rettet mot større norske selskap. Investeringsrammen er fastsatt slik at tiltaket skal kunne være et viktig bidrag til økt likviditet og kapitaltilgang i kredittobligasjonsmarkedet.

I revidert budsjett foreslo regjeringen en ny garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring. Ordningen skal avlaste risiko for private tilbydere av kredittforsikring for å bidra til at disse opprettholder sitt tilbud til norske bedrifter i en situasjon med betydelig økt risiko i markedet som følge av virusutbruddet. Forslaget innebærer at staten vil dekke risiko for tap på inntil 20 mrd. kroner. I tillegg har regjeringen foreslått en låneordning på 2 mrd. kroner for pakkereisearrangører, det er opprettet en garantifasilitet på 6 mrd. kroner for flyselskapene, og rammen for Innovasjon Norges landsdekkende innovasjonslån er økt med 1,6 mrd. kroner.

Tiltak for å motvirke inntektsbortfall for personer

Det er satt inn tiltak for å kompensere arbeidstakere og husholdninger som blir permittert eller mister inntektsgrunnlaget som følge av virusutbruddet og smittebegrensende tiltak. Utvidelser av inntektssikringsordninger rettet mot arbeidstakere og husholdninger anslås å summere seg til 27 mrd. kroner i 2020. I tillegg til effekten av regelverksutvidelsene, er utgiftene til dagpenger anslått å øke med om lag 24 mrd. kroner som følge av den direkte effekten av høyere ledighet på dagpengeutbetalingene. Permitteringsregelverket er endret slik at staten tar en større del av lønnsforpliktelsen, og de ansatte får bedre inntektssikring. Det er også gjort endringer i permitterings- og dagpengeregelverket slik at ordningen favner om flere, herunder ved senket krav til redusert arbeidstid og nedre inntektsgrense for rett til dagpenger. Det er innført nye inntektssikringsordninger for selvstendig næringsdrivende, frilansere og lærlinger. Antall omsorgsdager er blitt doblet for å kompensere foreldre som måtte være hjemme på grunn av stengte skoler og barnehager. I tillegg bevilges det ekstraordinære lån og stipend gjennom Lånekassen for studenter som opplever inntektsbortfall som følge av virusutbruddet. Aktivitetskrav for sosiale ytelser er stilt i bero inntil videre.

Tiltak for sektorer med samfunnskritiske oppgaver

For å håndtere den akutte situasjonen har det vært nødvendig med økonomiske tiltak for sektorer som ivaretar samfunnskritiske oppgaver. Dette gjelder blant annet helsesektoren, politiet og NAV. Tiltak for sektorer med samfunnskritiske oppgaver anslås nå å utgjøre om lag 23 mrd. kroner. I håndteringen av virusutbruddet har det vært spesielt viktig å sørge for god beredskap i

helsesektoren. Stortinget har gitt fullmakt til å overskride enkelte bevilgninger for å dekke utgifter til nødvendige legemidler, medisinsk utstyr og laboratorieanalyser. I denne proposisjonen foreslås det å øke bevilgningen til dette formålet med 4,8 mrd. kroner. Gjennom regjeringens forslag til revidert budsjett vil handlingsrommet til de regionale helseforetakene økes med 6 mrd. kroner.

Kommunesektoren kompenseres også for de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet. I Revidert nasjonalbudsjett 2020 anslås det at kommunesektoren i 2020 foreløpig er kompensert med 5,5 mrd. kroner mer enn beregnet inntektsbortfall og merutgifter for konsekvenser av virusutbruddet. I denne proposisjonen omtales tiltak som kompenserer kommunesektoren med ytterligere 1,8 mrd. kroner for merutgifter og inntektsbortfall gjennom økt rammetilskudd for å kompensere for bortfall i kollektivtrafikken, økte skjønnsmidler for å dekke utgifter til smittevern i det kommunale tjenestetilbudet og gratis smittevernutstyr til kommunene. Regjeringen vil arbeide videre med å analysere og vurdere de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet for kommunesektoren og vurdere hvordan kommunesektoren kan kompenseres for eventuelle ytterligere virkninger av virusutbruddet. Det vil blant annet bli nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra berørte departementer og KS som skal gi faglige vurderinger av de økonomiske konsekvensene som virusutbruddet har hatt for kommunesektoren.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen en engangsbevilgning på 2,5 mrd. kroner til et øremerket tilskudd til kommunene til vedlikehold, rehabilitering og oppgradering av bygg og anlegg. Dette vil relativt raskt kunne stimulere sysselsettingen innen bygg- og anleggssektoren, og det vil bidra til å redusere vedlikeholdsetterslepet i kommunene.

Øvrige kompensasjonsordninger og tiltak

Øvrige kompensasjonsordninger og tiltak er anslått å utgjøre om lag 13 mrd. kroner. Det er innført og fremmet målrettede tiltak for en rekke grupper som er spesielt hardt rammet av virusutbruddet. Dette gjelder blant annet arrangører innenfor kultur, frivillighet og idrett, samt for mediebransjen. Videre er det innført tiltak for å kompensere for inntektsbortfall på riksveiferjene og i kollektivtransporten. Det er også bevilget midler til økt vedlikehold i regi av Statens vegvesen, Bane NOR og Kystverket. Videre faller en del av tiltakene som legges frem i denne proposisjo-

nen inn under denne kategorien, herunder nye tiltak for kompetanseheving, inkludering og integrering, samt enkelte tiltak rettet mot bygge- og anleggsbransjen.

Tiltak for å stimulere til vekst, omstilling og sysselsetting

Gjennom de to første fasene av den økonomiske håndteringen av virusutbruddet har målet med tiltakene vært å begrense de økonomiske konsekvensene for bransjer, bedrifter, arbeidstakere og husholdninger. I den første og mest akutte fasen av krisen gjaldt det å sikre inntekt til arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende og likviditet til bedriftene. Den andre fasen handlet om å gi kompensasjon og i størst mulig grad redusere usikkerhet for de bedriftene og næringene som var hardest rammet.

Samtidig har det også i de to første fasene blitt iverksatt eller foreslått tiltak som har hatt et litt

lenger perspektiv, med mål om å bidra til kompetanseheving, omstilling og grønn vekst. Dette gjelder blant annet 500 mill. kroner til første del av Utdanningsløftet 2020, 3 mrd. kroner i tiltak rettet mot gründere og vekstbedrifter og økt investeringskapital til Investinor og Nysnø. Disse tiltakene kommer på toppen av eksisterende ordninger og et omfattende virkemiddelapparat som har fått økte rammer de siste årene. I statsbudsjettene vi har bak oss har regjeringen blant annet prioritert støtte til forskning og teknologiutvikling som skal bidra til at vi får flere bein å stå på.

Når vi nå går inn i neste fase, danner eksisterende virkemidler og allerede iverksatte tiltak et solid fundament som regjeringen vil bygge videre på. Tiltakene vi allerede har iverksatt vil bidra til at veien ut av krisen blir kortere enn den ellers hadde vært. Av hensyn til fremtidige generasjoner og en effektiv og velfungerende stat, må vi være varsomme med ytterligere økninger i offentlige utgifter.

4 Råd og innspill om veien videre

4.1 Rapport fra ekspertgruppe

Mandat mv.

Ekspertgruppen for samfunnsøkonomiske effekter av smitteverntiltak fikk i april et tilleggsmandat fra Finansdepartementet om å vurdere følgende forhold:

1. Hvordan og når midlertidige økonomiske tiltak bør fases ut.
2. Justeringer i tiltak, dersom disse vil måtte vare lenger enn man trodde innledningsvis.
3. Forutsetningene for, hvordan og når det bør settes inn økonomiske tiltak som skal stimulere til vekst og omstilling.

Ekspertgruppens rapport ble offentliggjort 27. mai og er tilgjengelig på Finansdepartementets nettsider. Ekspertgruppen har bestått av Steinar Holden (leder, Universitetet i Oslo), Hilde Bjørnland (Handelshøyskolen BI), Thomas von Brasch (SSB), Katrine Løken (Norges Handelshøyskole), Erik Magnus Sæther (Oslo Economics), Kjersti Næss Torstensen (Norges Bank) og Ragnar Torvik (NTNU).

Nedenfor gis en oppsummering av gruppens råd og vurderinger.

Den økonomiske utviklingen

Utviklingen i norsk økonomi fremover vil i stor grad avhenge av smitteforløpet, utviklingen i internasjonal økonomi, og av hvor langvarige effekter virusutbruddet vil ha på atferden til husholdninger og bedrifter. I ekspertgruppens referanse-scenario, hvor det er lagt til grunn at mange av smitteverntiltakene gradvis slippes opp, ventes en lavkonjunktur som vil vedvare i flere år fremover. Skulle utviklingen ute bli svakere enn lagt til grunn, eller smitten blusse opp igjen, kan tilbakeslaget i norsk økonomi bli større og mer langvarig enn anslått. Gruppen illustrerer to nedsidescenariøer i rapporten.

De av smitteverntiltakene som i størst grad direkte har begrenset økonomisk aktivitet, er nå opphevet eller planlagt opphevet. I takt med at til-

takene er blitt opphevet eller lettet på, har det skjedd en bedring i norsk økonomi. Det er stor usikkerhet om hvor raskt bedringen vil skje, og varigheten av denne fasen. Det er viktig at offentlige og private virksomheter nå legger vekt på å få mest mulig normal aktivitet, samtidig som de planlegger hvordan de kan opprettholde virksomheten ved en eventuell gjenoppblomstring av epidemien.

I den kommende tiden bør man i større grad avveie smittevern mot samfunnsøkonomisk kostnad. For de økonomiske tiltakene vil det fortsatt være sentralt å dempe velferdstap og motvirke langvarig skade. Samtidig må det fremover legges mer vekt på insentiver og budsjettvirkninger.

Vurdering av de innførte midlertidige økonomiske tiltakene

På et overordnet nivå skal økonomisk politikk dels bidra til at samlet verdiskaping blir så høy som mulig, og dels bidra til at verdiskapingen fordeles. Kostnadene ved epidemien og smitteverntiltakene er svært ujevnt fordelt. Unge personer og personer med lav inntekt eller lav utdanning er overrepresentert blant dagpengesøkerne. Oppsigelse og permittering innebærer en risiko for umiddelbar inntektsreduksjon, likviditetsproblemer og svekket kjøpekraft for den enkelte. Da er det gode argumenter for at fellesskapet dekker en større del av tapet til de husholdninger som rammes, enn ved inntektstap som skyldes mer vanlige konjunktursvingninger og sjokk. Det kan i tillegg være grunn til å støtte bedriftene, men da må hensikten være å forhindre samfunnsøkonomiske tap ved konkurser og nedleggelse som fører til tapt produksjonskapasitet og arbeidsplasser.

Flere av de økonomiske tiltakene som er iverksatt har som mål å kompensere for bedriftenes inntektsbortfall og forbedre deres likviditet og soliditet. Tiltak som sikrer arbeidsplasser og som gir insentiver til å hente inn permitterte arbeidstakere, vil bidra til å dempe inntektsulikhet som oppstår på grunn av virusutbruddet.

De økonomiske tiltakene har bidratt til å gi økonomisk trygghet for arbeidsledige og permit-

terte, og de reduserte omfanget av nedleggelse av bedrifter og arbeidsplasser i en krisesituasjon. Det har vært en viktig funksjon i akuttfasen, og et sentralt bidrag til at norsk økonomi og samfunn skal komme mest mulig velberget gjennom krisen.

Samtidig har flere av de mest omfattende tiltakene også uheldige insentivvirkninger. Når det offentlige dekker en stor del av inntektstapet, svekkes private aktørers insentiv til å motvirke inntektstap. Dette har vært en forståelig prioritering i akuttfasen, i lys av behovet for raske og effektive tiltak. Men over tid vil de uheldige insentivvirkningene få økende betydning, og kan hemme en nødvendig omstilling og den økonomiske veksten fremover. Når de mest restriktive smitteverntiltakene er opphevet, vil bedrifter og enkeltpersoner i større grad selv kunne påvirke sine inntektsmuligheter. Da er det viktig at inntektssikrings- og støtteordninger er utformet på en måte som gir private aktører bedre insentiver til egen aktivitet og innsats.

Ekspertgruppen støtter at alle tiltak og utvidelser som nå er innført, skal være midlertidige.

Kompensasjonsordningen for bedrifter er ment som nødhjelp for å forhindre unødvendige konkurser ved kraftig inntektsbortfall. Den fremstår som treffsikker ut fra sitt formål, men har også uheldige insentivvirkninger siden den til en viss grad belønner inaktivitet. Disse forsterkes gjennom bedriftenes mulighet til å permittere arbeidstakere med lav kostnad.

Av hensyn til de uheldige insentivvirkningene er det sterke grunner for at den eksisterende ordningen bør avvikles så raskt som mulig. Samtidig vil det i noe tid fremover kunne være behov for en støtteordning for å forhindre en sterk økning i konkurser og nedleggelse. Ekspertgruppen foreslår en revidert ordning der kompensasjonen baseres på lønnsutgifter i tillegg til faste utgifter, med lavere kompensasjonsgrad. Gruppen vurderer at det vil gi bedriftene insentiver til å ta tilbake arbeidstakere som er permittert, men tar forbehold om at kontrollproblemer og andre praktiske utfordringer kan ivaretas.

En støtteordning basert på omsetningssvikt innebærer at støtten forsvinner dersom omsetningen øker mot tidligere nivåer. Det vil gi uheldige insentiveffekter også for den ordningen gruppen foreslår, men ordningen vil kunne ha gunstige effekter så lenge det er et betydelig omfang av virksomheter som er preget av sterk svikt i lønnsomheten på grunn av smitteverntiltak. En må imidlertid unngå at ordningen motvirker omstilling. Samlet betyr dette at ordningen må gradvis reduseres og etter hvert avvikles.

Gruppen peker på at ordningen den foreslår i noen grad vil fungere som en målrettet form for lønnsstilskudd der bedrifter som har fått et kraftig fall i inntekten får støtte dersom de øker sysselsettingen. Forslaget innebærer at ordningen legges om slik at den gir insentiver til økt sysselsetting, og i mindre grad til redusert omsetning.

Lånegarantiordningen for bedrifter omfatter bedrifter som forventes å være lønnsomme under normale markedsforhold. Siden bankene tar deler av risikoen, har de insentiver til bare å innvilge lån til bedrifter som ventes å være lønnsomme også fremover. Den vil derfor trolig være mer fremtidsrettet og mer egnet til å understøtte nødvendig omstilling enn kompensasjonsordningen.

Redusert arbeidsgiveravgift på nasjonalt nivå anses som et dyrt og lite treffsikkert tiltak. Ekspertgruppen anbefaler at man ikke viderefører reduksjonen i arbeidsgiveravgiften.

Permitteringer gjør at bedrifter reduserer sine lønnskostnader, men de kan ikke samtidig benytte den permitterte arbeidskraften til å gjennomføre nyttige arbeidsoppgaver. *Permitteringsordningen* gir dermed svake insentiver til aktivitet. I tillegg kan permittering innebære en viss innlåsning av arbeidskraft.

Reduksjonen i antall dager med lønnsplikt fra 15 til to dager har gitt bedrifter svært lave kostnader ved permittering. Når økonomien er i bedring bør *arbeidsgivers lønnspliktdager* ved permittering økes, for eksempel til ti dager. Når antall lønnspliktdager øker, bør antall dager med lønnskompensasjon fra staten reduseres, slik at samlet antall dager med lønnskompensasjon blir som før krisen.

Gruppen viser til at regjeringen har foreslått å forlenge perioden med fritak for lønnsplikt frem til 31. oktober. Dersom det er et høyt antall permitterte i oktober, bør permitteringsperioden forlenges. Dette bør i så fall kombineres med en *ny periode med arbeidsgiverfinansiering*. For arbeidsgivere som regner med å beholde arbeidstakerne, vil det kunne føre til at arbeidstakerne tas inn tidligere. For bedrifter som ikke tror de vil ta tilbake arbeidstakerne, vil arbeidsgiverperioden gi et økonomisk insentiv til oppsigelser. Gitt at det er lite realistisk å komme tilbake i den opprinnelige jobben, vil oppsigelse være fornuftig fordi det vil styrke arbeidstakers jobbsøking og dermed sannsynligheten for å finne en annen jobb.

Ved en forlengelse av fritaksperioden ved permittering, bør myndighetene vurdere å favorisere *delvis permittering* gjennom lavere lønnsplikt. Det kan være gunstig i en situasjon med høy arbeidsledighet, men mindre gunstig dersom det finnes andre jobbmuligheter for arbeidstakerne.

Ved høy arbeidsledighet og store utgifter til dagpenger er det gode samfunnsøkonomiske argumenter for bruk av *lønnstilskudd* for å få ledige i jobb. Men det er også store prinsipielle og praktiske utfordringer knyttet til å få en god ordning. Et hovedproblem gjelder dødvektstap, der lønnstilskuddet gis for en arbeidstaker som ville blitt ansatt også uten lønnstilskuddet. Lønnstilskudd kan også virke konkurransevridende mellom arbeidstakere, slik at en arbeidstaker blir ansatt istedenfor en annen, eller mellom arbeidsgivere. Konkurransevridning mellom arbeidsgivere kan føre til at arbeidstakeren kommer i en jobb med lavere produktivitet enn uten tilskuddet.

Ekspertgruppen mener det er sterke argumenter mot ordninger som gir lønnstilskudd ved ansettelse av dagpengemottakere og ikke andre arbeidssøkere. Det gir urimelig forskjellsbehandling og vil ramme arbeidssøkere med mindre arbeidserfaring, og gi uheldige langvarige virkninger. Dette problemet vil være mindre relevant dersom ordningen avgrenses til bedrifter med betydelig omsetningssvikt. Det er også sterke argumenter mot ordninger som knytter lønnstilskudd til arbeidsgivere som har permittert. Det vil være konkurransevridende overfor andre bedrifter og vil gi uheldige insentiver til å permittere i fremtidige nedgangskonjunkturer.

Dagpenger bør avkortes mot inntekt fremfor timer. Det vil gjøre det mer attraktivt å finne arbeid med lavere lønn, og sikre at det blir lønnsomt for dagpengemottakere å arbeide i lavlønnsykker. Implementering vil imidlertid være ressurskrevende for NAV, og må vurderes opp mot hva NAV nå kan håndtere. Dette anbefales som en permanent endring, som vil ha stor betydning i tiden fremover.

Den økte *kompensasjonsgraden i dagpengeordningen* bør ikke bli varig. Høyere kompensasjonsgrad er fordelingsmessig gunstig, men det gir også svakere insentiver til jobbsøking. Tidspunktet for reversering av endringene bør ses i sammenheng med den økonomiske utviklingen. Når aktiviteten i økonomien øker, ledigheten blir lavere, og det blir flere ledige jobber å søke på, vil det være rimelig at kompensasjonsgraden endres til nivået den lå på før.

Når de midlertidige endringene i *inntektssikringsordningene* fases ut, bør dette få betydning for løpende mottakere, og ikke bare nye tilfeller. Dersom eksisterende mottakere av en midlertidig ytelse får en langvarig skjerming når ytelsen avvikles, vil det kunne innebære urimelighet overfor nye mottakere, i tillegg til langvarig høyere utgifter.

Så lenge det er begrensninger i bruk av arbeidsmarkedstiltak og svært mange risikerer å være passive, bør det vurderes å *videreføre unn-taksregelen som gjør at dagpenger og utdanning kan kombineres*. Det kan være hensiktsmessig for å opprettholde lediges og permittertes kompetanse og fremme omstilling. Det er særlig viktig å heve utdanningen blant personer med lite kompetanse. Utdanning finansiert ved dagpenger gir bedre vilkår enn det vanlig studerende har. Hvis ordningen videreføres, bør det derfor vurderes å innføre en egenandel for de som tar høyere utdanning ved universitet og høyskole.

Inntektssikringsordningen for selvstendig næringsdrivende og frilansere bidrar til å kompensere for inntektsbortfall. Siden bortfallet av inntekter henger sammen med epidemien og myndighetenes påbud, kan det argumenteres for at det er rimelig at myndighetene gir en kompensasjon. Samtidig har ordningen betydelige prinsipielle og praktiske svakheter som gjør at den ikke bør videreføres over en lengre periode. Selvstendig næringsdrivende har valgt organisere seg på en måte som gir større risiko enn arbeidstakere, men også mindre innbetalinger til folketrygden. Det tilsier at de ikke bør ha like gode rettigheter i folketrygden som arbeidstakere. Samlet vil ekspertgruppen anbefale at ordningen avvikles så snart kostnader og ulemper ved den overstiger fordelene ved å skjerme de personer som omfattes. Gruppen anbefaler videre at kompensasjonsgraden i ordningen reduseres, og at den bør være lavere enn kompensasjonsgraden i dagpengeordningen. Dersom smitteverntiltakene tilsier at noen selvstendig næringsdrivende vil være forhindrede fra å starte fullt opp igjen, bør en mer målrettet ordning vurderes.

For å begrense risikoen for smittespredning bør det være en lav terskel for å holde seg hjemme ved mulige symptomer på covid-19. For *sykepenger* vil gruppen anbefale å videreføre både reduksjonen i antall dager med arbeidsgiverfinansiering ved fravær som skyldes covid-19 og retten til sykepenger for frilansere og selvstendig næringsdrivende fra fjerde dag for sykefravær som skyldes covid-19, så lenge hensynet til å redusere smittespredning tilsier dette. Ordningen bør følges og revurderes ved behov.

Fremover vil behovet for *omsorgspenger* variere betydelig mellom foreldre og avhenge av jobbflexibilitet, tilgang på barnepass innad i husholdningen og bosted. Med mindre barnehager og skoler på nytt stenges ned over en lengre periode, mener ekspertgruppen at eventuelle ytterligere utvidelser i ordningen med omsorgspenger bør

målrettes mot foreldre med få dager gjenstående av kvoten.

Tiltak for å stimulere økonomien

Pengepolitikken er vanligvis førstelinjeforsvaret i konjunkturstyringen. Handlingsrommet i pengepolitikken er imidlertid allerede i stor grad benyttet. Hvis samlet etterspørsel i økonomien skulle falle ytterligere, vil pengepolitikken i liten grad kunne motvirke dette.

I denne krisen har *finanspolitikken* rolle vært annerledes enn i tidligere kriser. Mens målet vanligvis har vært å holde aktiviteten oppe, har formålet denne gang først og fremst vært å skjerme husholdninger og bedrifter for inntektssvikt da koronaepidemien førte til et brått fall i aktiviteten i økonomien. I stor grad har dette skjedd gjennom automatiske stabilisatorer i form av eksisterende trygde- og skatteordninger, som i tillegg er blitt utvidet for å gi bedre dekning. De tiltak og ordninger som er brukt for å dempe inntektssvikt og sørge for bedre likviditet, har hatt stor betydning ved å holde oppe det generelle etterspørselsnivået i økonomien. Uten slike tiltak og ordninger ville inntektsbortfallet ført til en kraftigere nedgang i innenlandsk etterspørsel, og en tilsvarende større reduksjon i aktivitetsnivået i økonomien.

Om man skal bruke ytterligere *finanspolitisk stimulans* bør vurderes ut fra kapasitetsnivået i økonomien og treffsikkerheten ved de virkemidler som er aktuelle. Utviklingen i arbeidsledighet og produksjon som ikke skyldes smittehensyn eller begrensninger på tilbudssiden vil være nyttige indikatorer for å vurdere dette. Foreløpig synes det høye antall permitterte og arbeidsledige først og fremst å være arbeidstakere som er direkte eller indirekte rammet av koronasituasjonen, og i mindre grad å være et resultat av for lav samlet etterspørsel.

Etter hvert som de mest begrensende smitteverntiltakene er opphevet og usikkerheten i økonomien avtar noe, kan vi få betydelig vekst i konsum og investeringer også uten ytterligere tiltak, på grunn av oppdemmet etterspørsel og sparing. For noen næringer kan aktiviteten komme til å ta seg opp igjen av seg selv.

Hvis det oppstår betydelig ledig kapasitet som kan utnyttes uten smittefare, vil det være hensiktsmessig å bruke midlertidige og målrettede tiltak. Hvis lavkonjunkturen blir dypere og mer langvarig, kan det bli behov for mer generell finanspolitisk stimulans.

I politikkvurderingene må myndighetene også ta hensyn til budsjettkostnaden ved nye tiltak. Nå

er vi kommet over i en mer langvarig fase, der man i større grad må legge vekt på at store uttak fra SPU vil innebære mindre midler til offentlige tjenester i årene fremover.

Direkte *tiltak rettet mot enkelt næringer* kan være hensiktsmessig dersom det midlertidig er ledig produksjonskapasitet som skyldes andre forhold enn smittevern. For eksempel kan aktiviteten i byggenæringen stimuleres ved å gjennomføre vedlikehold og oppgraderinger. Det er viktig, også i nedgangstider, å forsikre seg om at slike investeringsprosjekter er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Samtidig må det offentlige være forsiktig med å stimulere etterspørselen i bransjer der det er behov for langsiktig omstilling. Slik støtte kan utsette nødvendige tilpasninger til nye markedsf forhold.

Tiltak for produktivitet og omstilling

Virusutbruddet og de mer langvarige smitteverntiltakene vil trolig medføre behov for omstilling i noen sektorer, blant annet for å tilpasse aktiviteten slik at det ikke spres smitte. I møte med virusutbruddet er det innført flere ordninger som har som formål å øke bedriftenes likviditet, og som kan finansiere slik omstilling.

Offentlige støtte- og låneordninger som legger til rette for omstilling, kan være lønnsomme for samfunnet ved å stimulere til aktivitet i bedriftene. Ved behov for sterkere offentlig stimulering av omstilling vil utvidelser av de eksisterende ordningene ofte være det mest effektive. Selektive ordninger kan føre til at eksisterende næringsstruktur opprettholdes, og hindre fremveksten av nye, lønnsomme næringer.

Kompetansehevende tiltak for arbeidstakere som trenger oppdatert eller ny kompetanse kan motvirke varig utenforskap og styrke omstillingserven i norsk økonomi. Kompetansekravene i arbeidslivet øker, og det krever sterk satsing på utdanning og opplæring, med vekt på oppdatering av kompetanse gjennom karriereløpet. Det vil ofte være en fordel om personer som står uten jobb kan bruke tiden til å heve sin kompetanse innen relevante fagfelt.

Næringslivet er avhengig av gode *rammebetingelser*, herunder lovverk som gjør det enkelt å starte, drive, utvikle og legge ned virksomheter. Det bør vurderes hvordan konkursregelverket bedre kan legge til rette for omstilling. Det bør også vurderes om offentlige reguleringer er til hinder for virksomheters mulighet til å opprettholde sin aktivitet uten økt risiko for smitte eller til hinder for nødvendig omstilling.

4.2 Innspillsmøter med organisasjoner og næringsliv

Mellom 20. april og 5. mai 2020 har regjeringen gjennomført tolv innspillsmøter med næringslivet og arbeidslivets parter om Norges vei ut av koronakrisen. Alle møtene ble gjennomført med en eller flere statsråder til stede. Formålet med møtene var å få innspill fra næringene om hvilke utfordringer de står overfor, og hvilke langsiktige tiltak som vil kunne bidra til økt aktivitet, jobbvekst og styrket konkurransekraft etter hvert som krisen avtar. I tillegg til muntlige orienteringer, ble deltakerne oppfordret til å sende inn skriftlige innspill. Regjeringen har totalt mottatt i underkant av 100 innspill.

Innspillsmøtene har dekket et bredt spenn av næringer og sektorer. Alle er berørt av krisen på en eller annen måte, men de aktuelle problemstillingene og behovene fremover varierer fra næring til næring. Det har derfor også vært stor variasjon i hvilke temaer som ble drøftet i møtene. Enkelte budskap er likevel tilbakevendende. Flere av deltakerne trekker frem betydningen av å opprettholde internasjonal handel, et godt trepartssamarbeid og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet. Mange ønsker at staten legger til rette for grønn omstilling, kompetanseheving og fortsatt digitalisering. Under følger noen hovedpunkter fra hvert av de tolv møtene.

Kontaktutvalget for partene i arbeidslivet

I møtet med hovedorganisasjonene var det flere som pekte på viktigheten av et godt trepartssamarbeid, videreføring av frontfagmodellen og at balansen mellom privat og offentlig sektor opprettholdes. Mange nevnte behovet for å legge til rette for omstilling og kompetanseheving, særlig i retning av klimavennlige løsninger og økt digitalisering. Kompetanseheving og et godt tilbud for etter- og videreutdanning ble trukket frem som spesielt viktig i denne sammenhengen. Det ble formulert et ønske om at ny teknologi prioriteres, og at fase 3 av de økonomiske tiltakene ivaretar vekstnæringer og legger til rette for å skape grønne arbeidsplasser.

Industri, olje og energi

Industrien er påvirket av smitteverntiltak både hjemme og ute, samt lavere etterspørsel fra viktige handelspartnere. Deler av leverandørvirkosomheten var allerede i en krevende situasjon med lav lønnsomhet før koronapandemien. For å

komme styrket ut av krisen, ønsket flere av deltakerne en tydelig satsing på grønn verdiskaping. Karbonfangst og -lagring (CCS), flytende havvind, batteriteknologi og hydrogen ble nevnt som mulige utviklingsområder for norsk industri. Muligheter ved en sirkulær økonomi ble trukket frem, inkludert gjennomgang av alle varestrømmer i industrien. Næringen var blant annet opptatt av krav til utslippsreduksjoner, et nasjonalt veikart for klimamål og at eksportfremmende aktiviteter videreføres. Endringer i skattesystemet for vannkraft og økt elektrifisering ble trukket frem som viktige bidrag til verdiskaping og aktivitet. Viktigheten av å opprettholde en komplett maritim verdikjede og ta vare på fagarbeiderne ble fremhevet.

Gründere og investorer

Innspillsmøtet med gründere og investorer handlet i stor grad om tiltak for å legge til rette for å realisere vekstbedriftenes potensial for å skape nye jobber. Flere ønsket seg endringer i prosesser for offentlige innkjøp som gjør det lettere for små bedrifter å nå opp, eksempelvis at store anbud deles opp i mindre deler, og at kriterier i større grad vektlegger effektivitet over erfaring. Videre var det flere som tok opp kapitaltilgang for gründere og vekstbedrifter. Skatteinsentiver for investorer ble fremhevet. Statlige virkemidler ble også nevnt. Flere tok til orde for ytterligere endringer i opsjonsbeskatningen. Skattefunn og de nylige endringene i konkurslovgivningen ble trukket frem som positivt. Enkelte deltakere understreket viktigheten av at offentlige virksomheter ikke fortrenger private initiativ, for eksempel innenfor e-helse, og at staten under krisen bør gjøre det mer attraktivt å beholde ansatte fremfor å permittere.

Handelsnæringen

Virusutbruddet og smitteverntiltakene har hatt betydelige konsekvenser for handelsnæringen. Samtidig har en svakere krone bidratt til økte kostnader. Likevel har deler av næringen, som dagligvarebransjen, fått økt omsetning. Handelsnæringen er arbeidsintensiv, og deltakerne på møtet etterlyste tiltak for kompetanseheving blant de ansatte. Det ble lagt særlig vekt på behovet for å heve den digitale kompetansen, og at staten bør legge til rette for økt bruk av lærlinger og arbeidskraft fra NAV. Flere ga uttrykk for at virkemiddelbruken i større grad må gi insentiver til bærekraftig forbruk. Det ble også påpekt at permitteringsordningen skaper dårlige insentiver og bidrar til å holde folk utenfor arbeid. Som et alternativ ble det

foreslått lavere arbeidsgiveravgift eller lønnstilskudd. Det ble også nevnt flere andre tiltak på skatte- og avgiftsområdet, blant annet å fjerne tekstiltollen og å innføre et skattefradrag etter svensk modell for håndverkerhjelp i hjemmet (ROT-fradrag). Det ble også foreslått tiltak for å bedre balansen og fordelingen av risiko mellom leietakere og utleiery, og en ordning med øremerkede utbetalinger av innovasjonsmidler til handelsnæringen for å fremme digitalisering og bærekraft. Handelsnæringen var i stor endring allerede før virusutbruddet, og det var bred enighet om at statens tiltak bør bidra til å styrke omstillingsevnen.

Landbruks- og matvareneringen

Så langt har produksjonen og leveransene fra landbruksnæringen gått tilnærmet normalt. Den mest kritiske utfordringen for sektoren har vært tilgang på arbeidskraft, hvor det allerede er innført flere tiltak. Deltakerne i møtet pekte imidlertid på at tilleggsnæringer innenfor lokalmat, reiseliv mv. er hardere rammet. Slik virksomhet faller ofte utenfor kompensasjonsordningen for bedrifter fordi tilleggsnæringene ikke er skilt ut i egne foretak. Næringen ønsket også økte rammer for investeringsvirkemidler til landbruket. Representantene fra skognæringen var opptatt av å ivareta skogen som ressurs for økonomisk utvikling og grønn omstilling. Forslag til tiltak inkluderte tilskudd til tettere planting, gjødsling og investeringer i infrastruktur. En samlet næring la vekt på betydningen av forskning og utvikling for å møte fremtidens utfordringer, utvikle ny teknologi og effektivisere produksjonen.

Grønne initiativ og klima

I møtet om grønne initiativ og klima var det bred enighet om at tiltakene som skal ta norsk næringsliv ut av koronakrisen også må omstille samfunnet i bærekraftig retning, og fremskynde det grønne skiftet. Det ble uttrykt bekymring for at grønne utviklingsprosjekter nedprioriteres og stopper opp som følge av virusutbruddet. Deltakerne mente at staten bør gjøre mer av det som virker. Flere fremhevet viktigheten av å prioritere grønne industrisatsinger med nasjonale konkurransefortrinn. Grønn skipsfart, karbonfangst- og lagring (CCS), havvind og batteriteknologi ble trukket frem i denne sammenheng. Det ble pekt på både nye og eksisterende virkemidler som kan bidra til å fremme grønn omstilling, blant annet en «grønn kontantstøtteordning», Enova, Nysnø og Innovasjon Norge, samt videreføring av NO_x-fon-

det. Det ble i tillegg påpekt at krisetiltakene ikke bør innebære bortfall av miljøavgifter. Flere ønsket seg også en mer ambisiøs satsing på sirkulær økonomi.

Bygge- og anleggsnæringen

Det overordnede inntrykket i møtet med bygge- og anleggsnæringen var at bedriftene for øyeblikket holder hjulene i gang, men at det forventes lavere aktivitet mot høsten. Jevnt og stabilt tilfang av prosjekter ble fremhevet som viktig, og at å fremskynde statlige og kommunale bygge- og anleggsprosjekter samt vedlikeholdsoppdrag kunne bidra til dette. Næringen ga også uttrykk for at størrelsen på kontrakter bør tilpasses slik at flere små- og mellomstore bedrifter gis mulighet til å konkurrere om oppdrag. Det ble også ytret et ønske om flere innovative prosjekter som på sikt kan gi mer vei og bygg for pengene. Diverse tiltak for å bidra til å opprettholde boligbyggingen ble nevnt, herunder midlertidig fjerning av boliglansforskriften, statlige egenkapitallån for boligkjøp og økte rammer for Husbanken. Kompetansefremmende tiltak, omskolering og rekruttering av lærlinger var også temaer som opptok næringens representanter. Risikoavlastning knyttet til gjennomføring av store statlige prosjekter innenfor blant annet samferdselssektoren ble også nevnt.

Reiselivsnæringen

Reiselivsnæringen er rammet hardt av reisestriksjoner og smittevernregler. Flere av deltakerne ga uttrykk for at kompensasjonsordningen for bedrifter burde bli bedre tilpasset sesongbedrifter. Det ble også foreslått forlengelser av allerede iverksatte tiltak, som utvidelser i permitteringsregelverket, lav momssats og redusert arbeidsgiveravgift. Flere tok til orde for å styrke reiselivsoppdraget til Innovasjon Norge, og understreket viktigheten av at virkemiddelapparatet legger til rette for et bærekraftig reiseliv. Næringen vektla også behovet for å opprettholde konkurranse i luftfarten og å skape forutsigbarhet for de reisende.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Fiskeri- og havbruksnæringen har så langt vært mindre påvirket av krisen enn andre næringer. Det ble likevel pekt på at usikkerhet i markedene vil kunne få større betydning fremover. Deltakerne vektla betydningen av forutsigbare rammebetingelser og å opprettholde god markedsad-

gang for lønnsomme eksportnæringer. En mer effektiv og helhetlig forvaltning ble trukket frem som viktig for å legge til rette for langsiktig vekst og utvikling. Flere av deltakerne mente at staten bør ta en mer aktiv rolle i å sørge for at investeringer i forskning og utvikling ikke stopper opp i en situasjon med større usikkerhet og lavere likviditet i næringslivet. Representantene fra fiskerinnæringen var opptatt av at fiskeripolitikken må omfatte hele verdikjeden, inkludert den landbaserte industrien. Representanter fra havbruksnæringen tok til orde for å skrinlegge forslaget om grunnrenteskatt.

Vekstselskaper

Flere representanter fra vekstbedriftene la vekt på at langsiktige investeringer i forskning og utvikling, infrastruktur og kompetanse er avgjørende for å fremme innovasjon og vekst. Å utdanne flere teknologer og ingeniører, heve den digitale kompetansen i befolkningen og gjennomføre infrastrukturprosjekter som bedrer eksportveiene ble trukket frem som spesielt viktig. Enkelte etterlyste mer oppmerksomhet om bedrifter i den raske vekstfasen, der mange jobber skapes. I den forbindelse ble det pekt på behov for å endre ordningen med opsjonsbeskatning. De fleste ga uttrykk for at virkemiddelapparatet fungerer godt, samtidig som at noen tok til orde for justeringer, eksempelvis at eksportrettede bedrifter i større grad bør prioriteres. Deltakerne mente også at det var viktig å ikke bremse offentlige innkjøp under krisen.

Eksport, handel og internasjonalisering

I innspillsmøtet om eksport, handel og internasjonalisering ble det lagt stor vekt på farene ved økt proteksjonisme og viktigheten av å støtte opp under det multilaterale handelssystemet. Næringen var også opptatt av å opprettholde EØS-avtalen og fortsette arbeidet med å fremforhandle bilaterale handelsavtaler, spesielt med Kina og Storbritannia. Statens rolle i å fremme eksport og markedsadgang ble trukket frem. Deltakerne mente at Norge må oppskalere arbeidet med grønn teknologi, og at FoU og offentlige innkjøp er viktige drivere for innovasjon og vekst. Næringen understreket at referanser fra store statlige aktører og

et velfungerende hjemmemarked kan være viktige springbrett til utemarkedene.

Finansnæringen

Representantene fra finansnæringen orienterte om utviklingen i norske og internasjonale finansmarkeder, situasjonen for bedriftene i ulike deler av landet og de usikre økonomiske utsiktene. Bankene har ikke økonomiske problemer og er innstilt på å være en del av løsningen, både nå og i den videre omstillingen av norsk økonomi. Deltakerne ga uttrykk for at de iverksatte tiltakene har fungert etter hensikten, og at det har vært et godt samarbeid mellom finansnæringen og myndighetene under etableringen av særlig lånegarantiordningen og kompensasjonsordningen. De pekte på behovet for en forutsigbar utfasing av de ulike krisetiltakene, samtidig som det kan bli nødvendig med nye tiltak. For å lykkes med nødvendig omstilling fremover, fremhevet finansnæringen viktigheten av å utnytte norsk næringslivs teknologifortrinn, og videreføre satsingen på digitalisering, kompetansebygging og grønn konkurransekraft. Finansnæringen understreket at den kan og vil bidra, blant annet gjennom grønne infrastrukturinvesteringer og med kapitaltilgang for næringslivet generelt. Deltakerne var opptatt av at regjeringen bør fortsette arbeidet med å harmonisere norsk finansmarkedsregulering med reglene ellers i EØS, og at kravene til bankene også fremover må tilpasses den økonomiske utviklingen, herunder gjennom tilpasning av det motsykliske kapitalbufferkravet.

Gjennom innspillsmøtene har regjeringen fått et viktig innblikk i hvordan krisen påvirker ulike deler av næringslivet, og hva som kan bidra til at vi raskt kan få hjulene i gang igjen. Disse perspektivene har vært og er av stor verdi for regjeringens arbeid med Norges vei ut av krisen. Enkelte tiltak er direkte fulgt opp gjennom de forslagene som legges frem i denne proposisjonen og i revidert budsjett. Det gjelder først og fremst målrettede tiltak som raskt vil kunne stimulere til økt aktivitet, sysselsetting og omstilling. Andre innspill følges ikke opp nå. Det gjelder både mer overordnede eller langsiktige betraktninger, men også forslag som vil være mindre egnet i den nåværende situasjonen. Disse vil regjeringen ta med seg inn i det videre arbeidet.

4.3 Ekspertutvalget «Norge mot 2025»

Ekspertutvalget «Norge mot 2025» ble utnevnt 12. mai 2020. Utvalget skal vurdere hvordan konsekvenser av virusutbruddet, utviklingen i internasjonal økonomi, smitteverntiltakene og de økonomiske mottiltakene vil påvirke utviklingen i norsk økonomi frem mot 2025. Koronapandemien kan ha gitt varige endringer som påvirker grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd i Norge. Utvalget skal vurdere hva som blir den nye «normalen».

Utvalget skal analysere endringer som påvirker norsk økonomi med spesiell vekt på:

- Effekt på norsk økonomi og næringsliv av endring i internasjonale markeder og handelssamarbeid, inkludert endrede verdikjeder
- Pandemiens betydning for norsk verdiskaping
- Produktivitet i norsk arbeids- og næringsliv, herunder økt digitalisering
- Konsekvenser for inkludering i arbeidslivet
- Yngre arbeidstakeres situasjon, behov og muligheter

- Bransjer og næringer med særlige omstillingsbehov
- Grunnlaget for fremtidens næringsliv, inkludert nye selskaper og nye digitale forretningsmuligheter
- Grønn omstilling og bærekraft i forretningsmodeller
- Status for generasjonsregnskapet i lys av utgifter til økonomiske krisetiltak

På grunnlag av sine analyser og beskrivelser skal utvalget foreslå målrettede tiltak for økt verdiskaping. Analysene skal leveres samlet som en NOU med frist første kvartal 2021, men kortere analyser i form av notater vil også legges frem underveis i arbeidet. Disse vil bli offentliggjort fortløpende. Det vil bli etablert en referansegruppe for utvalget med organisasjoner fra arbeidsgiver- og arbeidstakersiden.

Utvalgets mandat og sammensetning er tilgjengelig på Finansdepartementets nettsider.

5 Regjeringens strategi for økonomiske tiltak fremover – Norges vei ut av krisen

5.1 Fra akuttsituasjon til tiltak for arbeid og omstilling

5.1.1 Ny fase i den økonomiske håndteringen av virusutbruddet

Omfattende økonomiske tiltak er innført for å kompensere personer, bedrifter og organisasjoner for det inntektsbortfallet som fulgte da virusutbruddet ga en bråstopp i norsk økonomi. Mange bedrifter mistet sin inntjening og arbeidstakere mistet jobben. Uten de økonomiske tiltakene ville kostnadene ved nedleggelse av bedrifter og arbeidsplasser blitt enda større.

Nå trappes smitteverntiltakene gradvis ned, i tråd med planen regjeringen la frem 7. mai. De tiltakene som i størst grad direkte har begrenset økonomisk aktivitet er opphevet, eller planlagt opphevet. Det er utsikter til at den økonomiske aktiviteten tar seg opp og arbeidsledigheten går ned. Vi går dermed inn i en ny fase av regjeringens økonomiske håndtering av virusutbruddet, omtalt som fase 3.

Utfordringen i fase 3 ligger i å få hjulene i norsk økonomi i gang igjen, samtidig som smitten holdes under kontroll. Virksomheter og husholdninger må tilpasse seg den situasjonen landet står overfor. Vi må sannsynligvis leve med smitten lenge, og vi må være forberedt på å måtte håndtere perioder med nye smitteverntiltak som følge av økt smitte i befolkningen. I tillegg rammes norsk økonomi hardt av tilbakeslaget internasjonalt og av historisk lave olje- og gasspriser, se avsnitt 2.1.

For å øke kunnskapsgrunnlaget om hvordan den økonomiske politikken bør utformes i denne situasjonen, utvidet regjeringen i april mandatet til ekspertgruppen for samfunnsøkonomiske effekter av smitteverntiltak ledet av professor Steinar Holden. Den 26. mai leverte gruppen i samsvar med dette en rapport med vurderinger av tiltak rettet mot økonomien, herunder hvordan overgangen fra de akutte krisetiltakene til mer vekstfremmende tiltak bør være, se avsnitt 4.1.

I rapporten skriver gruppen blant annet at det fortsatt vil være sentralt å dempe velferdstap og motvirke langvarig skade fremover, men at det samtidig må legges mer vekt på insentiver og budsjettvirkninger. Ekspertgruppen påpeker også at finanspolitikkenes rolle er annerledes i denne krisen enn i tidligere kriser. Mens finanspolitikken under økonomiske tilbakeslag ofte søker å holde aktiviteten oppe gjennom etterspørselsstimulering, er det et åpent spørsmål i hvilken grad produksjonen i norsk økonomi nå holdes nede av lav etterspørsel.

Det er fortsatt usikkert hvordan den nedtrapingen av smitteverntiltak som nå pågår, vil påvirke den økonomiske utviklingen, og i hvor stor grad de økonomiske tiltakene som er innført, vil bidra til å trekke opp aktiviteten. De økonomiske krisetiltakene innebærer allerede en etterspørselsstimulering av norsk økonomi som mangler historisk sidestykke. Norges Bank har også satt styringsrenten ned til null, kronekursen har svekket seg og bankenes utlånsrenter er vesentlig redusert, noe som normalt vil løfte etterspørselen etter varer og tjenester bredt.

Samtidig ligger husholdningenes sparing an til å nå et rekordhøyt nivå i 2020, se omtale i avsnitt 2.1. Etter hvert som smitteverntiltakene bygges ned og usikkerheten avtar, kan vi på grunn av oppdemmet etterspørsel og sparing få betydelig vekst i konsum og investeringer, også uten ytterligere tiltak. For mange næringer kan dermed aktiviteten komme til å ta seg opp av seg selv. Andre næringer kan oppleve lav etterspørsel i lang tid, også etter at de mest begrensede smitteverntiltakene oppheves. For andre ligger begrensningene ikke på etterspørselssiden, men i at de smitteverntiltakene som står igjen, som avstandsbegrensninger, påvirker hvor mye de kan produsere av tjenester og varer. For noen sesongbaserte bedrifter kan perioden med de strengeste smitteverntiltakene ha sammenfalt med den perioden i året de normalt har store deler av sin inntjening. Situasjonen i enkelt næringer vil vi ha bedre oversikt over når gjenåpningen har virket en viss tid.

Regjeringen foreslår derfor ikke generelle tiltak for å øke etterspørselen i norsk økonomi nå. For å møte utfordringene norsk økonomi står overfor er mer målrettede tiltak mer hensiktsmessige. Dette bildet kan endre seg. Regjeringen vil derfor følge den økonomiske utviklingen tett, og tilpasse den økonomiske politikken underveis. Det vil komme justeringer av tiltakene som er innført, og nye tiltak kan bli nødvendige.

5.1.2 Norges vei ut av krisen

I denne proposisjonen legger regjeringen frem en strategi for de økonomiske tiltakene fremover – Norges vei ut av krisen. Strategien sikter mot at vekst og vekstevne skal styrkes, at vi får folk tilbake i jobb, at Norge får flere bein å stå på og at vi skaper en grønn fremtid. Vi må styrke den enkeltes muligheter ved å gjennomføre Utdanningsløftet 2020 og inkludere flere.

For å nå disse målene, må de økonomiske tiltakene støtte opp under at permitterte og arbeidsløse skal tilbake i jobb, og at aktiviteten i bedriftene skal ta seg opp igjen. Det innebærer at flere av tiltakene som ble innført i de to første fasene av den økonomiske håndteringen av virusutbruddet, må justeres. Noen ordninger bør fases ut. Tiltakene har vært avgjørende for å unngå at unødig mange bedrifter går konkurs, og for å begrense velferdstap for personer. Samtidig er flere av tiltakene utformet som krisetiltak og lite egnet som varige ordninger. Dersom tiltakene som kompensere for inntektsbortfall for bedrifter og personer, videreføres i lang tid, kan det hindre at omsetning og sysselsetting igjen tar seg opp. Det kan bli behov for omstilling som følge av varig eller langvarig nedgang i noen bransjer. Slik omstilling bør ikke forsinkes gjennom langvarig permittering eller offentlige støtteordninger. Langvarige permitteringer øker også risikoen for at arbeidstakere blir stående varig utenfor arbeidslivet. Varigheten av tiltakene må derfor vurderes ut fra situasjonen i arbeidsmarkedet og insentivene i ordningene må i så stor grad som mulig endres slik at de fremmer aktivitet og sysselsetting. I avsnitt 5.2–5.3 beskrives regjeringens forslag til justeringer i noen av ordningene som er innført.

Samtidig som ordningene som er innført justeres, er det behov for nye tiltak. I tråd med målene for regjeringens strategi, skal de nye tiltakene gi insentiv og mulighet til arbeid og aktivitet, og de skal trekke norsk økonomi i en grønn og bærekraftig retning.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen hovedsakelig tiltak innenfor følgende kategorier:

- Tiltak for å få folk tilbake i jobb
- Tiltak for å sikre flere bein å stå på
- Tiltak for å skape en grønn fremtid
- Tiltak for økt kompetanse – gjennomføre Utdanningsløftet 2020
- Tiltak for å inkludere flere

Dette er områder som regjeringen har prioritert helt siden tiltredelsen i 2013. Tiltakene som foreslås i denne proposisjonen, bygger derfor videre på et solid grunnlag. De konkrete forslagene er nærmere beskrevet i avsnitt 5.4–5.8. Tabell 5.1 redegjør for sentrale hensyn som ligger til grunn for utformingen. Det er blant annet avgjørende at tiltakene settes inn på riktig tidspunkt. Erfaringene fra håndteringen av finanskrisen viser at det kan være krevende å innrette finanspolitiske tiltak slik at de treffer til rett tid. En del av tiltakene som ble iverksatt i kjølvannet av finanskrisen, fikk ikke effekt før etter at økonomien hadde begynt å vokse igjen. Tiltakene må også være midlertidige og inneholde en plan for utfasing, og omfanget må ses i sammenheng med at svært omfattende tiltak allerede er innført.

Tiltakene som er innført innebærer at fellesskapet, i første rekke staten, bærer hoveddelen av inntektsbortfallet i privat sektor. Det betyr ikke at alle er kompensert. Det er mange som betaler en høy pris i denne krisen, men alle tap som oppstår kan ikke kompenseres. I den alvorlige situasjonen norsk økonomi nå befinner seg, må mange være forberedt på å bære tap.

Det har vært riktig og i tråd med handlingsregelen å bruke store økonomiske ressurser i krisen. Samtidig har vi også i krisetid et ansvar for å prioritere og vise nødvendig tilbakeholdenhet så vi ikke skyver en for stor regning til neste generasjon. Når vi nå tar ut store verdier fra fondet, vil budsjettunderskuddene som kan finansieres over fondet i fremtiden være mindre. Det vi tar ut av fondet i dag, vil måtte betales, i årene fremover og av fremtidige generasjoner.

Bruken av oljeinntekter ligger nå langt over 3-prosentbanen for forventet realavkastning fra fondet. Dersom vi ikke klarer å trappe ned igjen de omfattende støtteordningene, kan vi få alvorlige utfordringer med bærekraften i offentlige finanser. Offentlige utgifter var allerede på et høyt nivå før virusutbruddet. Vi må unngå at tiltakene gir en varig økning i offentlig sektors andel av økonomien. Målet er at de mange som jobber i berørte private næringer, skal tilbake til en jobb i privat sektor.

Tabell 5.1 Viktige hensyn i vurdering av nye tiltak

Hensyn	Begrunnelse
<i>Riktig innretning og omfang</i>	– Tiltakene må tilpasses i lys av effekten av allerede iverksatte tiltak og den økonomiske situasjonen.
<i>Virke til riktig tid</i>	– Aktiviteter som kan starte raskt bør prioriteres og eksisterende virkemidler benyttes der det er mulig. Dette vil legge til rette for at ikke effekten av tiltakene kommer uhensiktsmessig sent i kriseforløpet. En erfaring med tiltakspakken ifb. finanskrisen var at man undervurderte tiden det tar å etablere nye ordninger og å starte opp anleggsprosjekter, selv om de er ferdig planlagt. – Tidspunkt for innføring av nye økonomiske tiltak må ses i sammenheng med utfasing av smitteverntiltakene.
<i>Midlertidighet</i>	– Tiltakene skal være midlertidige og inneholde planer for utfasing. – Tiltakene skal støtte opp under etterspørsel og aktivitet i privat sektor i en overgangsperiode og ikke øke offentlig sektors andel av økonomien. Ansatte i berørte private næringer skal ikke bli offentlig ansatte.
<i>Støtte opp under effektiv ressursallokering og økonomisk vekst</i>	– Tiltakene skal ikke motvirke effektiv allokering av kapital. Tiltak rettet mot næringer med strukturelle problemer, herunder næringer som hadde problemer før virusutbruddet, bør ikke hindre nødvendig omstilling. – Tiltakene bør være samfunnsøkonomisk lønnsomme og ikke svekke insentivene til å arbeide. Skattetiltak bør stimulere økonomien på bred basis og ikke ved ordninger som uthuler skattegrunnlagene.

5.2 Justeringer i inntektssikringsordningene

I møte med virusutbruddet og de omfattende smitteverntiltakene som ble innført 12. mars, ble inntektssikringsordningene utvidet og nye ordninger opprettet. Tiltakene som er vedtatt og fremmet så langt, anslås å ha økt utgiftene i 2020 med over 40 mrd. kroner. Regjeringen har forutsatt at alle tiltak og utvidelser som nå er innført, skal være midlertidige.

I akutfasen var det nødvendig å trygge bedrifter og arbeidsplasser, og å hindre store inntektsfall for dem som ble permitterte eller ledige. Samtidig er tiltakene svært kostbare, og flere av de midlertidige ordningene er sårbare for misbruk. Enkelte gir også dårlige insentiver, som kan motvirke aktivitet og omstilling. Hvis ordningene vedvarer kan svake insentiver for arbeidsgivere, selvstendig næringsdrivende og arbeidstakere bidra til at den økonomiske innhenting tar lengre tid enn nødvendig.

Nå som de mest inngripende smitteverntiltakene er eller blir opphevet, og en kan forvente økt økonomisk aktivitet, er det svært viktig at velferdsordningene støtter opp om arbeidslinjen og nødvendig omstilling. Samtidig må det være tilgjengelig arbeid for de mange som nå står utenfor

arbeidsmarkedet. Det er fortsatt stor usikkerhet og behov for å begrense negative utslag for de som er mest utsatte. Regjeringen foreslår derfor å videreføre de fleste av de midlertidige ordningene inntil videre.

Dagpengeordningen og permitteringsregelverket

Arbeidsgivers periode med lønnsplikt ved permittering er redusert fra 15 til to dager og det er opprettet en ny ordning med 18 dagers full lønnskompensasjon fra folketrygden etter arbeidsgivers to dager med lønnsplikt. Dette var et riktig tiltak i den akutte fasen av krisen. Etter hvert som aktiviteten i økonomien tar seg opp bør perioden med lønnsplikt for arbeidsgiver økes noe. For nye permitteringstilfeller fra 1. september 2020 foreslår regjeringen i denne proposisjonen å øke antall dager med lønnsplikt for arbeidsgiver fra to til ti dager, og samtidig avvikle den ekstraordinære lønnskompensasjonsordningen for nye permitterte. Den forhøyede dagpengesatsen videreføres inntil videre.

Dette er i tråd med anbefalingene fra ekspertgruppen ledet av professor Steinar Holden.

Samtidig er det viktig å unngå langvarige permitteringer i de tilfellene der det ikke er utsikter til at de permitterte kan vende tilbake til arbeids-

forholdet. Regjeringen har i Prop. 117 S (2019–2020) foreslått at perioden med fritak for lønnsplikt for arbeidsgivere forlenges til 31. oktober. Regjeringen vil komme tilbake med en vurdering av om det blir behov for å forlenge perioden med fritak fra lønnsplikt ytterligere. I så fall vil regjeringen foreslå at det samtidig innføres en ny periode med lønnsplikt for arbeidsgiver etter 26 uker med lønnsfritak. Også dette er i tråd med anbefalingene fra Holden-gruppen.

Det foreslås i denne proposisjonen noen utvidelser i dagpengeordningen. Regjeringen foreslår at perioden dagpenger kan kombineres med utdanning uten søknad forlenges fra 1. september til ut året. Regjeringen foreslår også at permitterte faglærte tredjelandsborgere skal ha rett til dagpenger frem til 31. oktober 2020.

Regjeringen foreslår at øvrige midlertidige endringer i dagpengeordningen foreløpig videreføres, og at planen om utfasing 1. november fastholdes. Regjeringen kommer med en ny vurdering av disse endringene etter sommeren. Det foreslås heller ikke endringer i ordningen for selvstendig næringsdrivende og frilansere nå.

Sykepengeordningen

Det er gjennomført en rekke midlertidige utvidelser i sykepengeordningen:

- Rett til sykepenger for fravær ved mistanke om covid-19 eller karantene.
- Utvidet rett til bruk av egenmelding fra tre til 16 dager.
- Redusert antall dager for arbeidsgiverfinansiering fra 16 til tre dager for fravær som begrunnes med covid-19.
- Rett til sykepenger for frilansere og selvstendig næringsdrivende fra fjerde dag for sykefravær som begrunnes med covid-19.

En viktig begrunnelse for å utvide retten til egenmelding var å avlaste helsevesenet. På bakgrunn av dagens smittesituasjon og signaler om tilstrekkelig kapasitet hos fastlegene, har regjeringen bestemt at den utvidede retten til å benytte egenmelding reverseres med virkning fra og med 1. juni 2020. Redusert arbeidsgiverperiode og utvidet dekning for selvstendig næringsdrivende og frilansere videreføres foreløpig. Regjeringen vil gi en ny vurdering av endringene i sykepengeordningen etter sommeren.

Ordningen med omsorgspenger

Det er gjennomført en rekke midlertidige utvidelser i ordningen med omsorgspenger, herunder:

- Stengte barnehager eller skoler gir rett på omsorgspenger.
- Antall dager med omsorgspenger er doblet.
- Redusert antall dager for arbeidsgiverfinansiering fra ti til tre dager.
- Frilansere og selvstendig næringsdrivende gis rett på omsorgspenger fra fjerde dag.
- Omsorgsdager kan fritt overføres mellom foreldrene i perioder skole eller barnehage er stengt på grunn av virusutbruddet.
- De som har bekreftelse fra lege på at barnet ikke skal i barnehage/skole pga. særlige smittevern hensyn, får ubegrenset antall omsorgspengedager frem til 30. juni. Denne retten er nylig forlenget ut 2020.

Regjeringen foreslår å nullstille kvoten med omsorgsdager for andre foreldre fra 1. juli 2020. Det innebærer at alle foreldre får rett til en normal helårskvotestørrelse med omsorgsdager fra 1. juli. Dette vil innebære en betydelig utvidelse av kvoten til foreldre som er i ferd med å bruke opp den utvidede kvoten med omsorgsdager som følge av stengte barnehager og skoler. Regjeringen foreslår også å gjeninnføre arbeidsgiverperioden på ti dager fra 1. juli 2020, noe som innebærer at arbeidsgiver må dekke eventuelle gjenstående dager av arbeidsgiverperioden på ti dager i 2020 før de kan kreve refusjon fra NAV for omsorgsdager etter 1. juli 2020.

Arbeidsavklaringspenger, kvalifiseringsprogrammet og aktivitetskrav i sosiale ytelser

Stønadsperioden for arbeidsavklaringspenger og kvalifiseringsprogrammet er forlenget, og det er gitt midlertidige unntak fra aktivitetskravene i en rekke ytelser. Regjeringen vil gi en ny vurdering av endringene i stønadsperioden for arbeidsavklaringspenger og kvalifiseringsprogrammet etter sommeren. Aktivitetskrav i ytelsene gjenopptas på ordinær måte så snart det er mulig å gjennomføre hensiktsmessige aktiviteter i tråd med smitteverntiltakene.

Se nærmere omtale under avsnitt 6.5 Arbeids- og sosialdepartementet.

5.3 Justeringer av kompensasjonsordningen for bedrifter med stort inntektsbortfall

Den midlertidige tilskuddsordningen for foretak med stort omsetningsfall ble iverksatt 17. april 2020. Formålet med ordningen var å hindre at ellers levedyktige bedrifter går konkurs som følge av virusutbruddet og smitteverntiltakene. Slik kunne arbeidsplasser trygges, oppsigelser unngås og aktiviteten i økonomien raskt ta seg opp igjen når det gradvis ble lettet på de akutte smitteverntiltakene. Ordningen har vært nødhjelp i en vanskelig periode, hvor produksjon skulle begrenses og etterspørselen brått falt betydelig. I ordningen får bedriftene mer støtte til de faste uunngåelige kostnadene jo større omsetningssvikt de har. Ordningens innretning gjenspeiler målet med nødhjelp i den akutte fasen økonomien var i da Norge stengte ned. Etter departementets syn har kompensasjonsordningen virket etter hensikten i nedstengningsperioden.

Beskrivelse av ordningen

Kompensasjonsordningen ble utviklet på svært kort tid, i samarbeid med NHO, Virke, LO, SMB Norge og Finans Norge. Det var et mål at den raskt kunne iverksettes og gi utbetaling. I utformingen av ordningen ble det følgelig lagt stor vekt på at søknad og vedtak om utbetaling skulle kunne skje automatisk, og det påvirket utformingen av ordningen.

Kompensasjonsordningen gjelder for skattepliktig virksomhet for foretak som er registrert i foretaksregisteret eller enhetsregisteret. Under ordningen kan foretak søke staten om kompensasjon for tapt omsetning som følge av virusutbruddet og smitteverntiltakene. Støtteintensiteten fastsettes ut fra størrelsen på uunngåelige faste kostnader i hvert enkelt foretak. Slike utgifter inkluderer blant annet leie av lokale, lys og varme, vann og avløp, leie av transportmidler og maskiner, utgifter til regnskap, telefoni, forsikringspremier og netto rentekostnader. Støtten står i forhold til omsetningsnedgangen i den enkelte virksomhet, og virksomheter (både foretak og selvstendige) som er nedstengt som følge av statlige vedtak, får en høyere kompensasjonsgrad. Terskelen for å komme inn i ordningen er et omsetningsfall på minst 30 pst. (20 pst. i mars) fra samme måned året før. Ordningen ble vedtatt for mars, april og mai 2020, og utbetalingene skjer månedlig og etterskuddsvis.

Tilskuddet beregnes ut fra uunngåelige faste kostnader, fratrukket en egenandel, multiplisert med omsetningsfall i pst. og multiplisert med en justeringsfaktor:

$$\text{tilskudd} = \text{omsetningsfall i \%} \times (\text{uunngåelige faste kostnader} - \text{egenandel}) \times \text{justeringsfaktor}$$

Justeringsfaktoren er 0,9 for virksomheter som er nedstengt ved statlige vedtak og 0,8 for andre virksomheter. Det er ingen egenandel for virksomheter som har fått pålegg om å stenge, og en egenandel på 10 000 kroner i mars og 5 000 kroner i april og mai for øvrige virksomheter. Egenandelen kan forstås som et bunnfradrag i kostnadsgrunnlaget. Tilskudd under 5 000 kroner utbetales ikke.

Ordningen forvaltes av Skatteetaten og er basert på en automatisert saksbehandling av søknader. Den automatiserte saksbehandlingen innebærer stor grad av tillitt til at det rapporteres riktig informasjon om virksomheten på søknadstidspunktet. Virksomhetene oppgir selv sine faste uunngåelige kostnader. Oppgitt informasjon blir sjekket mot tilgjengelige registre, blant annet teknisk informasjon om foretaket og momsregisterinformasjon som krysssjekk for den økonomiske informasjonen. De månedlige opplysningene om kostnader og omsetning kan i mindre grad verifiseres løpende. Systemet har ikke kapasitet til at foretakene kan dokumentere informasjon gjennom bilag. I stedet er det lagt opp til etterkontroller, med krav om tilbakebetaling ved feil og eventuelle sanksjoner der det er oppgitt uriktige opplysninger og ved misbruk. I et tillitsbasert system er risikoen for misbruk betydelig, og det gir et økt kontrollbehov. Skatteetatens kontroller og innsynsløsning er viktig for å redusere denne risikoen.

Hensynet til å unngå misbruk påvirket valg av kostnadsarter som skulle kunne bli dekket under ordningen. Kostnadene måtte være enkle å identifisere, være basert på objektive kriterier, være minst mulig basert på skjønn og være dokumenterbare i ettertid. Samtidig skulle kostnadspostene være relevante på tvers av virksomheter.

Næringsspesifikke kostnader og kostnader som ikke lot seg enkelt identifisere eller kontrollere, ble utelatt fra ordningen. Det er ikke forsvarlig å la den enkelte virksomhet definere hva de trenger av støtte uten å kunne ha mulighet til å kontrollere behovet på en objektiv måte. Risikoen for misbruk blir da for stor. Dersom skjønnsmessige kostnadsposter skulle blitt inkludert, ville behovet for kontroll økt. Det ville øke belastnin-

gen på Skatteetaten fordi det ville føre til økt omfang av manuell behandling. Departementet vurderte om eventuelt uunngåelige lønnskostnader kunne ivaretas i modellen for kompensasjonsordningen fra april, men fant at det ville være omfattende avgrensings- og kontrollproblemer og ikke var praktisk mulig å implementere.

Underveis i ordningens levetid har det kommet mange ønsker om tillegg og utvidelser i ordningen. Noen er innarbeidet, men bl.a. hensynet til at saksbehandlingen skal være mest mulig automatisert, og hensynet til risiko og kontroll, har satt grenser for omfanget av endringer. Det er gjort justeringer i beregningsformelen for omsetningsfall, kostnader til dyrehold er inkludert, egenandelen er nedjustert og det er introdusert en egen beregningsmodell for sesongbedrifter, se nærmere omtale nedenfor. Justeringene har økt kompleksiteten i ordningen, og gitt et større behov for manuell kontroll. Det er en omfattende jobb å håndtere ordningen og medfører at andre oppgaver må nedprioriteres i Skatteetaten.

Skatteetaten har et stort apparat til å håndtere utvikling, drift og kontroll av ordningen. Til sammen er nærmere 250 personer involvert i etaten. I tillegg bistår Finans Norge og tilknyttede aktører med utvikling og drift av selve søknadsportalen. Et godt samarbeid mellom Skatteetaten, Finans Norge og andre aktører var viktig for å få etablert ordningen raskt. Skatteetaten har satt opp en egen portal med innsyn i alle som har fått tildelt støtte, rapportert omsetningsfall, uunngåelige faste kostnader og utbetalt støttebeløp.

Den 18. april åpnet søknadsportalen med mulighet til å søke om støtte for omsetningsfall i mars. De første støttebeløpene ble utbetalt 20. april. Søknadsportalen for april åpnet 15. mai. Etter at ordningen har virket i 6 uker (per 28. mai) har om lag 22 000 bedrifter fått innvilget og utbetalt støtte for mars og om lag 11 000 bedrifter har fått innvilget og utbetalt støtte for april. Samlet støttebeløp så langt er på ca. 1,2 mrd. kroner for mars og 600 mill. for april. Gjennomsnittlig beløp til utbetaling for mars er 54 000 kroner per selskap. De fleste virksomhetene som har fått innvilget støtte er forholdsvis små, dominert av de som drev virksomhet som ble stengt ned ved statlige vedtak. Det er antatt at flere store bedrifter og konsern trolig vil søke om midler under ordningen i tiden som kommer. Endelig søknadsfrist for mars, april og mai er satt til 30. juni.

Stortinget bevilget i april 50 mrd. kroner til ordningen. Med utgangspunkt i data fra Skattedirektoratet fra næringsoppgaver og næringsrapporter for 2018 ble det på usikkert grunnlag

opprinnelig anslått et behov for tilskudd på mellom 10 mrd. og 20 mrd. kroner per måned, og det ble anslått at opp mot 100 000 bedrifter ville søke om støtte under ordningen. Så langt ser det ut til at utbetalt støtte blir lavere enn opprinnelig anslått. Det kan ha sammenheng med at enkelte selskaper lar være å søke selv om de er berettiget støtte, og det kan også skyldes at omsetningsvikten har vært mindre enn lagt til grunn. Kostnadsanslaget er nå justert ned til 10–20 mrd. kroner samlet for de tre månedene. For månedene juni, juli og august anslås støtten å utgjøre 5–10 mrd. kroner samlet.

Egen beregningsmodell for sesongbedrifter

Bedrifter som har store deler av sin inntjening i løpet av en kort periode, og som har kostnader som påløper hele året, er særlig utsatt for midlertidig omsetningssvikt hvis svikten kommer i høysesongen. For sesongbedrifter som har mer enn 80 pst. av sin omsetning i løpet av 6 sammenhengende måneder, vil beregningsmodellen for kompensasjonsbeløp bli endret slik at faste, uunngåelige kostnader blir skalert med en sesongfaktor. Sesongfaktoren vil være omsetning i samme måned i fjor som andel av omsetningen i hele fjoråret, multiplisert med 12. Sesongbedrifter er i denne sammenheng definert som foretak som yter tjenester som innebærer aktiviteter eller opplevelser som helt eller delvis foregår utendørs, eller virksomheter som er fullt tilknyttet disse, for eksempel restauranten midt i alpinbakken. I tillegg forberedes en særlig støtteordning til lovålagt vedlikehold i sesongbedrifter, se nærmere omtale under Nærings- og fiskeridepartementet i avsnitt 6.8.

Vurderinger av insentiver i ordningen

Ekspertgruppen ledet av professor Steinar Holden uttrykker i sin rapport at kompensasjonsordningen for bedrifter fremstår som treffsikker ut fra sitt formål om å redusere unødvendige konkurser, men trekker også frem at insentivene i ordningen er dårlige fordi den gir mer støtte jo større fall i omsetning bedriften har. Gruppen peker på at ordningen kan føre til at bedrifter lar omsetningen falle, eller nøler med å gjenoppta drift og ta tilbake permitterte ansatte. Samspillet mellom kompensasjonsordningen og permitteringsregelverket forsterker de negative insentivene fordi det gir mulighet til å permittere ansatte med lav kostnad. Jo lenger ordningen varer, desto høyere er risikoen for at den bidrar til passivitet og svek-

ker insentivene for omstilling til en ny hverdag blant bedriftene.

Med dagens ordning vil støtten øke med omsetningsfall utover 30 pst. Det vil tilsvarende føre til at bedrifter som har lav omsetning, mister støtte når omsetningen øker igjen. Ekspertgruppen legger vekt på at dersom bedriftene i en ny normalsituasjon er i en underskuddsposisjon fordi de variable kostnadene har økt som følge av smittevernskrav, vil det kunne være ulønnsomt å øke aktiviteten.

Finansdepartementet er enig i at en støtteordning som belønner omsetningssvikt kan ha uheldige innlåsingvirkninger. Dersom det for eksempel er store oppstartskostnader når bedriften først er helt nedstengt, kan det være lønnsomt å la være å starte opp og heller motta støtte. De negative virkningene begrenses likevel ved at ordningen skal være kortvarig. I den etablerte ordningen vil bedrifter som i en normalsituasjon er lønnsomme, vanligvis få økt driftsresultatet når omsetningen øker, slik at det lønner seg med økt aktivitet.

Det vil være et særskilt insentivproblem rundt 30 pst. omsetningsfall, som er terskelverdien for å komme inn i ordningen. Det vil for eksempel være mer gunstig med 30 pst. fall med støtte enn med 29 pst. fall uten støtte. For noen kan det derfor være mer lønnsomt å redusere omsetningen litt ekstra for å komme inn under støtteordningen. Dette gir isolert sett uheldige insentivvirkninger, men problemet reduseres noe ved at støttebeløpet står i forhold til omsetningsfallet. Et foretak med 30 pst. omsetningssvikt får normalt ikke dekket mer enn 24 pst. av sine uunngåelige faste kostnader. Samtidig bidrar inngangsterskelen til at støtteordningen er bedre målrettet mot foretak som har behov for støtte.

Departementet mener samlet sett at insentivproblemet i dagens ordning er begrenset. Departementet vil peke på at en ordning hvor støtten tar utgangspunkt i omsetningsfallet, vil være målrettet i en periode hvor det er tilsiktet at den økonomiske aktiviteten i samfunnet skal tas ned for å begrense smitte. Hvis den økonomiske utviklingen de nærmeste månedene tilsier at det er behov for støtteordninger utover høsten, kan nye og andre tiltak vurderes.

Vurdering av ekspertgruppens forslag om å introdusere lønn i ordningen

Ekspertgruppen foreslår å introdusere lønnskostnader i ordningen ved å ta inn samlede lønnskostnader i støttegrunnlaget. For gitt omsetningsfall

vil økt sysselsetting og økte lønnsutgifter føre til økt kompensasjon. Formålet er å gi bedriften insentiver til å ta tilbake arbeidstakere som er permittert ved å dekke en del av lønnskostnadene så lenge omsetningen er lav.

Å ta inn lønn i støttegrunnlaget løser noen av insentivproblemene i dagens ordning knyttet til hvordan støttebeløpet påvirkes av endringer i omsetning. Samtidig mener departementet at ekspertgruppens foreslåtte løsning skaper nye utfordringer.

I forslaget til ekspertgruppen følger ikke lenger støttebeløpet og driftsresultatet omsetningen jevnt, slik som i dagens ordning. Gruppen viser at deres modell innebærer mindre støtte for foretak med stor omsetningssvikt, og at insentivene til å øke aktiviteten blir forsterket for disse. I eksemplet til ekspertgruppen (tabell 3.1 s. 67 i ekspertgruppens rapport) blir ordningen mer gunstig enn dagens ordning for foretak med omsetningsfall som er mindre enn 50 pst. ved at støtten blir høyere. Insentivene blir svakere enn i dagens ordning for mindre omsetningsfall (under 40 pst.) ettersom støtten faller raskere bort ved økt omsetning.

For en gjennomsnittlig bedrift vil ekspertgruppens modell i praksis gi lignende resultater som den eksisterende ordningen. For bedrifter med høy lønnsandel er insentivene til aktivitet sterkere enn i dagens ordning dersom bedriftene som søker støtte, har omsetningsfall på 50–100 pst. Dersom slike bedrifter har et omsetningsfall på 30–50 pst., kan insentivene i ekspertgruppens modell i noen tilfeller gi sterke innlåsingeffekter hvor det vil være ulønnsomt å øke omsetningen fra dette nivået.

Det er vesentlige praktiske utfordringer ved å bringe lønnskostnader inn i ordningen. En slik ordning må ha avgrensninger mot misbruk, for eksempel ved at foretaket selv kan drive opp lønnssummen gjennom økte lederlønninger eller andre midlertidige økninger av lønnskostnadene som ikke er knyttet til driften. Det måtte også vurderes om staten burde avstå fra å gi støtte til svært høye lønnsnivåer og om det i ordningen skulle settes en øvre grense for støttebeløp for den enkelte medarbeiders lønnsnivå. I så fall ville lønnssummen ikke gi et riktig grunnlag for støtteutmålingen, og det måtte vurderes om det skulle føres en særskilt kontroll med timeverk eller månedsverk, eller konstrueres en beregningsteknisk lønnssum avkortet for høye lønninger. Det måtte også vurderes hvordan lønnssummen skulle beregnes i måneder hvor lønnstakerne mottar feriepenger i stedet for lønn, som kan være særlig relevant for

de aktuelle månedene. Selvstendige, som har inntekt og ikke lønnsutgifter, er i dag inne i ordningen, og de ville rammes hvis støttefaktoren i ordningen ble redusert uten at de fikk øke sitt beregningsgrunnlag. Det måtte finnes en egen løsning for disse, eventuelt at de ble skilt ut i en egen ordning.

Erfaringen hittil er at nye elementer bidrar til mer belastning for Skatteetaten, i form av henvendelser, men i første rekke i form av systemtilpassninger, flere saker til manuell behandling og kontrollbehov. Skatteetaten har advart mot å ta inn flere elementer i ordningen nå som kan komplisere kontrollarbeidet vesentlig. Belastningen på Skatteetaten som forvalter av ordningen, og den operasjonelle risikoen, er allerede høy.

Samtidig som ekspertgruppen har foreslått å ta lønn inn i ordningen, har det også kommet andre forslag til ordninger for å inkludere lønnskostnader. NHO har foreslått å gi støtte til å ta inn permitterte medarbeidere, enten egne permitterte for bedrifter med omsetningsfall, eller andre permitterte. LO har foreslått å introdusere en lønns-subsidieordning der bedrifter som tar alle egne permitterte tilbake, får et fast kronebeløp per permittert. De legger vekt på at det er behov for å få på plass en slik ordning raskt.

Finansdepartementet mener at ekspertgruppen, LO og NHO alle peker på likartede utfordringer i arbeidsmarkedet, særlig rundt det høye antallet dagpengemottakere og risikoen for at ledigheten festner seg på et høyt nivå. Departementet er enig i at det bør vurderes ordninger som belønner sysselsetting og ikke passivitet, men har kommet til at det konkrete forslaget fra ekspertgruppen på dette punktet ikke er praktisk gjennomførbart innenfor en effektiv og automatisert ordning, og gitt den belastningen som allerede er på Skatteetaten som støtteforvalter. Departementet vil videre peke på at også dette forslaget innebærer at bedrifter i visse tilfeller har svake eller manglende insentiver til å øke omsetningen. Dette er svært uheldig i en situasjon hvor det er særlig viktig at aktiviteten skal ta seg raskt opp.

Aktiviteten i økonomien er på vei opp, og arbeidsledigheten har falt. Det vil bidra til å svekke de negative insentiveffektene i samspeillet mellom permitteringsregelverket og kompensasjonsordningen, særlig når kompensasjonsordningen samtidig trappes ned, se neste avsnitt. Antallet permitterte er imidlertid fortsatt svært høyt, som omtalt tidligere, og vedvarende høy ledighet gir risiko for at mange ikke finner veien tilbake til jobb på varig basis. Departementet er enig i at det

nå kan være gunstig å gi lønnsstøtte til virksomheter med sikte på raskt å få ned antallet permitterte. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det etableres en ny ordning for lønnsstøtte, som bygger på og forbedrer de tre forslagene, og hvor det er lagt stor vekt på å finne en ordning som er treffsikker og samtidig praktisk gjennomførbar gitt belastningen på de ulike etatene, se nærmere omtale i avsnitt 5.4.1.

Avvikling av kompensasjonsordningen

Kompensasjonsordningen er midlertidig. Ordningen har virket etter hensikten i nedstengningsperioden. Modellen var riktig i den akutte fasen da Norge stengte ned, men er ikke et riktig tiltak når økonomien på ny skal vokse. Nå som det er rask bedring i økonomien bør ordningen trappes ned og avvikles.

I de nærmeste ukene og månedene vil mange markeder og bedrifter komme opp mot normal omsetningen uten statlig støtte. Over sommeren vil vi i større grad kunne se hvilke næringer som står overfor mer langvarige og strukturelle problemer. Det taler for en videreføring av kompensasjonsordningen til over sommeren, men med en gradvis nedskalering.

Ekspertgruppen mener også at den eksisterende ordningen bør avvikles så fort som mulig, men de mener primært at den bør videreføres og nedtrappes med justeringer inkludert lønn.

Regjeringen foreslår å forlenge kompensasjonsordningen til og med august. Det maksimale støttebeløpet foreslås nedjustert til 70 millioner i juni og juli og videre ned til 50 millioner i august. Støttefaktoren foreslås samtidig nedjustert til 0,7 i juni og juli og 0,5 i august. At nedtrappingen annonseres på forhånd vil gi bedriftene sterkere insentiver til omstilling. Det legges ikke opp til andre større endringer i ordningen.

5.4 Tiltak for økt aktivitet og sysselsetting – få folk tilbake i jobb

Den gradvise gjenåpningen av økonomien vil slå ulikt ut på tvers av bransjer. Noen bedrifter vil raskt oppleve vekst, og har til dels gjort det allerede. For andre vil situasjonen være mer utfordrende, fordi markedet er borte eller fordi etterspørselen er lavere. Mange bedrifter må tilpasse seg smitteverntiltak og endret atferd, og noen, særlig i tjenesteytende næringer, vil få lavere omsetning. Usikkerheten er ikke bare knyttet til

2020, men vil for enkelte bransjer prege utsiktene også for 2021.

Mange av tiltakene som allerede er innført, vil tilføre bedriftene likviditet og støtte, slik at de får mulighet til å omstille seg til nye rammebetingelser. Det gjelder blant annet kompensasjonsordningen for foretak med stort omsetningsfall, endringene i permitteringsregelverket, avgiftslettelser og lånegarantiordningen for bedrifter.

Et av de viktigste målene for den økonomiske politikken i tiden fremover må være å få ned køen av arbeidsledige og permitterte. Eventuelle nye, brede støtteordninger for norsk næringsliv fremover må bidra til dette, i første omgang ved å få flest mulig permitterte raskest mulig tilbake i jobb. I denne proposisjonen foreslår regjeringen en ny midlertidig ordning med støtte for å ta permitterte tilbake i jobb. I tillegg foreslår regjeringen tiltak rettet mot byggebransjen, kulturnæringen, reiselivet og verftsindustrien, for å legge til rette for aktivitet og sysselsetting i disse næringene, som er særlig hardt rammet.

Tiltak som har til hensikt å stimulere til økt aktivitet i enkelt næringer, bør rettes inn mot næringer der det er midlertidig lav aktivitet som skyldes andre forhold enn smitteverntiltak eller frykt for smitte, eller mot næringer som må tilpasse seg strukturelt som følge av smittevern, men som ellers har gode forutsetninger for vekst. Slike tiltak må utformes med forsiktighet, ettersom de kan påvirke næringsstrukturen i norsk økonomi. Dersom offentlig etterspørsel øker mot næringer der kapasitetsutnyttelsen allerede er høy, innebærer det en risiko for pressproblemer i enkelte sektorer, og overflytting av arbeidstakere og ressurser fra andre næringer.

5.4.1 Støtte for å ta permitterte tilbake i jobb

En midlertidig ordning med støtte for å ta permitterte tilbake i jobb

Et av de viktigste målene for den økonomiske politikken i tiden fremover er å få ned køen av arbeidsledige og permitterte som har oppstått som resultat av virusutbruddet. Selv om den registrerte arbeidsledigheten har avtatt, er ledigheten fortsatt svært høy. Vedvarende høy ledighet gir risiko for at mange ikke finner veien tilbake til jobb på varig basis. Selv om mange permitterte trolig ville kommet i jobb også uten støtte, mener regjeringen at det nå er viktig å dempe risikoen for langvarig høy ledighet, ved å opprette en ny midlertidig støtteordning med mål om å få de permitterte raskt tilbake i jobb. Ordningen er på usik-

kert grunnlag anslått å gi utbetalinger på om lag 4 mrd. kroner, jf. omtale under kap. 1634, post 72.

Det er kommet ulike forslag til ordninger som er innrettet mot sysselsetting. Ekspertgruppen ledet av Steinar Holden har foreslått å ta lønn inn i kompensasjonsordningen, jf. omtale i avsnitt 4.1 og avsnitt 5.3, mens både LO og NHO har foreslått å innføre nye ordninger der staten subsidierer bedrifter for å ta tilbake permitterte.

I utformingen av en ny midlertidig støtteordning for å stimulere til sysselsetting er det lagt betydelig vekt på at den skal være målrettet, enkel og praktisk mulig å gjennomføre på kort tid. Hensynet til gjennomførbarhet og administrativ belastning i utøvende etater er avgjørende. Den foreslåtte ordningen bygger på forslagene til LO, NHO og ekspertgruppen, i tillegg til departementets erfaringer så langt med kompensasjonsordningen for næringslivet.

Den nye ordningen vil gå ut på å gi bedrifter støtte til å ta egne permitterte tilbake. Støtten gis til bedrifter med omsetningsfall, som et kronebeløp per permittert som tas tilbake i stillingen sin.

Ordningen er tidsavgrenset og gjelder for juli og august. Dette er et engangstiltak knyttet til den ekstraordinære situasjonen som oppsto i ukene etter virusutbruddet. En motforestilling mot lønnsstøtte til arbeidsgivere som har permittert, har vært at det kan ramme arbeidssøkere med mindre erfaring og gi uheldige langvarige virkninger, slik blant annet ekspertgruppen har påpekt. Gruppen peker samtidig på at problemet vil være mindre relevant dersom ordningen avgrenses til bedrifter med betydelig omsetningssvikt. Departementet legger også vekt på at ordningen skal være kortvarig. Over tid er det ikke bærekraftig at det offentlige subsidierer lønnen til arbeidstakere med normal produktivitet. Situasjonen og utfordringene for bedrifter og næringer vil trolig være annerledes til høsten. Da kan konsekvensene av lav oljepris og internasjonal nedgangskonjunktur kreve andre tiltak enn de vi har iverksatt denne våren. Bedrifter som blir påvirket enten av langvarige smitteverntiltak eller mer strukturelle endringer, må heller ikke bli varig avhengige av statlige støtteordninger. Regjeringen vil frem til august vurdere behovet for eventuelle nye ordninger utover høsten, i dialog med arbeidstaker- og næringslivs-/arbeidsgiverorganisasjoner.

Beskrivelse av ordningen

Bedriftene kan søke om støtte for juli og august eller bare august. Ordningen gjelder for bedrifter som tar tilbake egne permitterte som var regis-

trert helt eller delvis permittert hos NAV per 28. mai 2020, før ordningen ble lansert, og som er sysselsatt i bedriften i hele perioden det søkes støtte for. De permitterte må tilbake i minst den samme stillingsbrøken som før permittering. Det gis ikke støtte til permitteringer som gjennomføres etter lansering av ordningen, fordi ordningen ikke skal gi bedrifter insentiver til å gjennomføre nye permitteringer. Det gis heller ikke støtte for ansatte som permitteres på ny i løpet av støtteperioden. Regjeringen vurderer å stille krav om at permitterte som tas tilbake, ikke kan permitteres på ny eller sies opp i en viss periode etter utløpet av støtteperioden.

Alle foretak med næringsvirksomhet som har omsetning, kan søke om støtte. Støtten utmåles etter hvor mange permitterte som er tatt tilbake ved inngangen til måneden og omsetningssvikt i støttemåneden, målt i forhold til samme måned i fjor beregnet på samme måte som i kompensasjonsordningen. Støtten justeres ut fra omsetningsfall i juli og august, og utbetales etter støtteordningens utløp. Det innebærer at det gis støtte for to måneder for permitterte som er tatt tilbake før 1. juli, og for én måned for permitterte som er tatt tilbake før 1. august. Det legges opp til at bedriftene kan søke om støtte etter utløpet av august, og at beløpet utbetales samlet og etterskuddsvis.

I ordningen vil virksomheter med minst 30 pst. omsetningsfall få støtte på 15 000 kroner per månedsverk som tas tilbake fra permittering.

Virksomheter med mindre enn 30 pst. omsetningsfall får støtten avkortet. For disse utbetales støtten per måned etter følgende formel:

$$\text{Støttebeløp i kr. per månedsverk} = (\text{omsetningsfall i pst.} - 10) / 100 \times 75\,000$$

Virksomheter med omsetningsfall på 10 pst. eller mindre mottar ikke støtte.

Stiftelser, foreninger og frivillige organisasjoner som ikke har næringsvirksomhet, og dermed heller ingen rapportert omsetningssvikt, vil også kunne søke. For disse gjelder samme dokumentasjonskrav til permitterte som tas tilbake, men ingen avkorting mot omsetningsfall. Støttebeløpet settes til 10 000 kroner per måned for hver permittert (månedsverk) som tas tilbake.

Regjeringen vil komme tilbake med en mer detaljert utforming og nærmere avgrensning av ordningen i en ny lovproposisjon om kort tid, for eksempel den nærmere avgrensningen mht. hvilke typer virksomheter som kan motta støtte og andre presiseringer. Regjeringen vil også vur-

dere ulike krav for å hindre uhensiktsmessig bruk av ordningen, f.eks. at ikke andre ansatte kan permitteres i støtteperioden mv.

Det legges opp til en automatisert saksbehandlingsprosess. Skatteetaten vil som tilskuddsmyndighet forvalte ordningen i henhold til økonomiregelverket, fastsette tilskudd og gjennomføre nødvendige kontroller. Bedriftene må i søknaden om støtte oppgi fødselsnummer/d-nummer og navn til de permitterte som tas tilbake, samt informasjon om foretaket og omsetning. Det legges opp til at informasjon om utdelt støtte vil bli gjort offentlig tilgjengelig.

5.4.2 Bygg- og vedlikeholdstiltak

Smitteverntiltakene og konsekvensene for norsk økonomi har medført et fall i aktiviteten i pågående prosjekter i byggebransjen, og det er utsikter til fallende boliginvesteringer. Anleggsbransjen anslås derimot å være nokså upåvirket av virusutbruddet, jf. omtale i avsnitt 2.2.

Tiltak for å støtte opp under etterspørsel og aktivitet må settes inn der behovet antas å være størst, det vil si i byggebransjen og allerede i 2020 og tidlig i 2021. Enklere vedlikeholds- og oppgraderingsprosjekter vil kunne gjennomføres raskere og mer treffsikkert enn igangsetting av nye større investeringer, som krever omfattende planlegging og i liten grad vil møte behovet til rett tid. Det anses ikke å være behov for omfattende tiltak overfor anleggsbransjen. Ved behandlingen av Prop. 63 S (2019–2020) og Innst. 216 S (2019–2020) har Stortinget allerede bevilget 1 mrd. kroner til økt vedlikehold i regi av Statens vegvesen, Bane NOR og Kystverket samt flom- og skredsikring under Norges vassdrags- og energidirektorat.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen om lag 4 mrd. kroner til bygg- og vedlikeholdstiltak. Tiltakene vil bidra til å opprettholde aktivitet i hele landet. Regjeringen har lagt vekt på at midlene skal gå til prosjekter som kan igangsettes raskt og er midlertidige.

Regjeringens forslag til tiltak fremgår av tabell 5.2. For ytterligere informasjon om tiltakene, se omtale av forslag under det enkelte departement.

Regjeringen viser til Stortingets anmodningsvedtak om en tiltakspakke for aktivitetsfremmende tiltak gjennom kommunene (anmodningsvedtak nr. 462) og oppfordring til å igangsette planlagte vedlikeholdsprosjekter på offentlige bygg i kommunene (anmodningsvedtak nr. 467). Stortinget har også bedt om forslag til en krisepakke til vedlikehold og investeringer i bygge- og

Tabell 5.2 Bygg- og vedlikeholdstiltak

Tiltak	Beløp
Vedlikehold og rehabilitering i kommuner (KMD)	2 500 mill. kroner
Vedlikehold av sykehusbygg (HOD)	500 mill. kroner
Diverse vedlikeholdstiltak i regi av Statsbygg på Fastlandet og Svalbard (KMD)	254 mill. kroner
Tilskudd til oppgradering av studentboliger (KD)	250 mill. kroner
Tiltak mot flom og skred i kommunene (KMD)	100 mill. kroner
Oppgradering og tilpasning av forsknings- og utdanningsareal (KD)	100 mill. kroner
Forsering av program for Forsterket Ekom (KMD)	90 mill. kroner
Økt flom- og skredforebygging (OED)	65 mill. kroner
Vedlikehold av kirkebygg (BFD)	50 mill. kroner
Istandsetting av natur- og friluftslivsområder (KLD)	50 mill. kroner
Oppdatering av kamp- og støttevogner til hæren (CV90) (FD)	25 mill. kroner
Skredsikringstiltak på Svalbard (JD)	10 mill. kroner
Sum	3 994 mill. kroner

anleggsbransjen (anmodningsvedtak nr. 472). Regjeringen anser at forslagene om nye bygg- og vedlikeholdstiltak i denne proposisjonen svarer ut disse anmodningsvedtakene.

5.4.3 Kulturnæringen

Kulturbransjen er hardt rammet av smittevern-tiltakene. For å kompensere for tapte inntekter og eventuelle merutgifter ved avlysning eller utsettelse av kultur- og idrettsarrangementer, har regjeringen hittil foreslått midlertidige kompensasjonsordninger på til sammen 1,6 mrd. kroner. Ettersom smitteverntiltakene nå trappes ned, vil aktiviteten gradvis ta seg opp igjen. Enkelte av smitteverntiltakene som påvirker kultursektoren, vil likevel kunne være en del av hverdagen i lang tid fremover. Det er viktig at sektoren vurderer alternativer for hvordan arrangementer og andre inntektsgivende aktiviteter kan gjennomføres. Dagens situasjon bør ikke medføre at statlige tilskudd fortrenger privat kapital til sektoren. De midlertidige kompensasjonsordningene bør derfor trappes ned i tråd med lettelser i smittevern-tiltak og gradvis fases helt ut.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen 1,5 mrd. kroner til videreføring av kompensasjonsordningene for kultur-, frivillighets- og idrettssektoren. Kompensasjonsordningene utløper 15. juni, mens flere smitteverntiltak videreføres til 1. sep-

tember. Ordningene foreslås derfor forlenget til 1. september. Det foreslås også bevilget 200 mill. kroner til scenekunstinstitusjoner og museer slik at institusjonene ved gjenåpning kan øke aktivitet og for at de ansatte ved institusjonene kan komme tilbake i arbeid.

Videre har avlyste eller utsatte kulturarrangementer skapt en vanskelig situasjon for mange kunstnere. For å bidra til å opprettholde virksomhet og motvirke langtidsledighet foreslår regjeringen at det bevilges 30 mill. kroner til et krisefond for utøvende kunstnere som rammes av utsatte og/eller avlyste arrangementer, og 70 mill. kroner til en midlertidig stipendordning for kunstnere.

5.4.4 Reiselivsnæringen

Reiselivsnæringen er sterkt berørt av pandemien. Omsetningen i mange reiselivsbedrifter falt brått da smitteverntiltakene ble innført og det er svært usikkert hvordan omsetningen vil utvikle seg i 2020 og årene fremover, jf. omtale i avsnitt 2.2. Den faktiske utviklingen i reiselivsnæringen vil avhenge blant annet av varigheten på pandemien i inn- og utland, omfanget av smitteverntiltak og endringer i forbrukernes atferd. Reiselivsnæringen vil måtte tilpasse seg situasjonen både på kort og lang sikt. Dette må hensyntas ved utforming av tiltak, for å legge til rette for nødvendig omstilling.

Regjeringen foreslår i denne proposisjonen 250 mill. kroner til en tilskuddsordning under Innovasjon Norge for bedriftsutvikling i reiselivsnæringen. Ordningen skal innrettes slik at den stimulerer næringen til å tilpasse seg endringer i reiselivsmarkedet som følge av virusutbruddet. Ordningen skal bidra til at bedrifter kan gjennomføre utviklingsprosjekter, til tross for inntektssvikt og likviditetsutfordringer. Det foreslås også 250 mill. kroner til en ny kompensasjonsordning som skal bidra til at sesongbedrifter som har opplevd stort omsetningsfall kan dekke sine utgifter til lovpålagt vedlikehold. Dette vil kunne gjelde alpinanlegg og fornøylesparker. Videre foreslår regjeringen 600 mill. kroner til bedriftsrettede tiltak i kommuner som er særlig hardt rammet som følge av virusutbruddet. Dette kan eksempelvis være reiselivsavhengige kommuner og vintersportssteder hvor store deler av næringslivet har fått sterkt redusert omsetning på grunn av virusutbruddet. Reiselivet er, på lik linje med andre næringer, også omfattet av de generelle tiltakene som er innført for arbeids- og næringsliv. Regjeringen foreslår, som redegjort for i avsnitt 5.3, at varigheten til den generelle kompensasjonsordningen for næringslivet forlenges fra mai til og med august, med gradvis nedtrapping. Samtidig foreslår regjeringen en midlertidig støtteordning for å ta permitterte tilbake i jobb, se avsnitt 5.4.1. For øvrig har Stortinget vedtatt en garantifasilitet for luftfarten med ramme på 6 mrd. kroner, og regjeringen foreslår i denne proposisjonen å bevilge over 2 mrd. kroner for å ta høyde for kjøp av flyruter og togruter og tilskudd til ekspressbusser, jf. omtale av sistnevnte i avsnitt 6.10. Disse tiltakene vil også kunne komme reiselivet til gode.

5.4.5 Verftsindustrien

Verftsindustrien er rammet som følge av virusutbruddet og oljeprisfallet. Regjeringen har lagt frem en proposisjon med forslag til midlertidige endringer i petroleumsskatteloven for å blant annet øke aktiviteten i leverandørindustrien, jf. Prop. 113 L (2019–2020). Verftsindustrien vil også kunne dra nytte av dette. I tillegg foreslår regjeringen i denne proposisjonen flere tiltak for grønn skipsfart som vil stimulere til økt etterspørsel etter tjenester fra verftsindustrien, herunder ny låneordning for grønn fornyelse av nærskipsflåten. Regjeringen foreslår også en tiltakspakke rettet mot verftsindustrien på totalt 120 mill. kroner i 2020. Midlene skal blant annet gå til anskaffelse av et nytt kystgående forskningsfartøy under Havforskningsinstituttet, med en samlet ramme på

110 mill. kroner, samt oppgradering og vedlikehold av eksisterende forskningsfartøy. Videre foreslås det 50 mill. kroner til vedlikehold og reparasjon av skoleskipene Statsraad Lehmkuhl, Sørlandet og Christian Radich. Det foreslås også å forsere oppgradering av forsvarsfartøy i Skjoldklassen. Prosjektet er planlagt gjennomført i perioden 2020 til 2024 og har en forventet kostnad på 514 mill. kroner. Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner til oppgraderingen i 2020. Tiltakene skal i sum stimulere til etterspørsel etter tjenester fra verftsindustrien og fra høyteknologi-leverandører. De vil samtidig legge til rette for økt forskning og overvåking, som vil være til nytte for havnæringene.

5.5 Tiltak for styrking og fornyelse av privat næringsliv – sikre flere bein å stå på

Et sterkt, mangfoldig og omstillingsdyktig næringsliv er avgjørende for Norges konkurransevne og et godt velferdsnivå i fremtiden. Regjeringen er opptatt av å komme tilbake til en normalsituasjon så raskt som mulig, der det legges til rette for privat verdiskaping og vekst.

I tiden fremover vil noen arbeidsplasser legges ned, mens nye skapes. Virusutbruddet gjør det spesielt viktig at næringslivet raskt tilpasser seg nye markedsforhold og rammebetingelser. Varig nedgang i etterspørsel eller endret atferd vil føre til stort behov for omstilling i flere bransjer. Det kan føre til en fremvekst av nye forretningsmodeller eller næringer som bidrar til økt konkurransevne. Omstilling kan også bety tilpasning til en lengre periode hvor vi må leve med en viss grad av smitteverntiltak i samfunnet.

Gode generelle rammevilkår for næringslivet og et skattesystem som gir gode insentiver til verdiskaping og arbeid, er viktig for å lykkes med omstillingen. Næringslivets evne til omstilling og vekst avhenger også av gode institusjoner, herunder utdanningsinstitusjoner.

Samtidig påvirkes næringslivets investeringsbeslutninger av usikkerheten de nå opplever. En omfattende og varig krise tilsier større behov for offentlig støtte til forskning, innovasjon og oppstart av ny virksomhet i en periode. Slike tiltak kan være lønnsomme både for den enkelte og for samfunnet.

Ordninger bør være brede og legge til rette for konkurranse som gir effektiv fordeling av ressursene. Det er viktig å sørge for at tiltak og ordninger legger til rette for innovasjon og produktivtetsvekst.

Det er allerede gjennomført en rekke tiltak som skal bidra til styrking og fornyelse av privat næringsliv. Blant annet kan ordningene som er etablert for å øke tilgangen på likviditet for levedyktige bedrifter, understøtte omstilling og vekst. Uten disse ordningene ville risikoen vært stor for at mange flere bedrifter ville gått konkurs, og den påfølgende gjenoppbyggingen av norsk økonomi kunne tatt svært lang tid. Ekspertgruppen ledet av professor Steinar Holden skriver blant annet om de økonomiske tiltakene som er innført at de «har bidratt til å gi økonomisk trygghet for arbeidsledige og permitterte, og de reduserte omfanget av nedleggelse av bedrifter og arbeidsplasser i en krisesituasjon». Ekspertgruppen understreker også at det i krisetider er viktig å bøte på bedriftenes likviditetsutfordringer, og sørge for at lønnsomme investeringsprosjekter får finansiering. Gruppen viser til at siden bankene tar deler av risikoen i lånegarantiordningen, «har de incentiver til å bare innvilge lån til bedrifter som ventes å være lønnsomme også fremover». Ordningen kan ifølge gruppen også «bidra til å understøtte nødvendig omstilling i næringslivet, siden ordningen skal være forbeholdt lønnsomme bedrifter og kapitalen kanaliseres gjennom banker med velprøvde kredittvurderingsmetoder og inngående kunnskap om norsk økonomi». Det vises til nærmere omtale i avsnitt 7.2.

I de senere års statsbudsjetter har støtte til forskning og teknologiutvikling blitt prioritert. Regjeringen er opptatt av at de omfattende bevilgningene som det næringsrettede virkemiddelapparatet allerede forvalter, innrettes slik at de understøtter omstilling, innovasjon og nyskaping i dagens situasjon.

I møte med virusutbruddet er rammene for flere ordninger økt i tidligere proposisjoner denne våren. Økningene utgjør om lag 6 mrd. kroner, når tiltak som fremmes i denne proposisjonen og tiltak som er særlig rettet mot grønn vekst, holdes utenfor. Mange av de iverksatte tiltakene er særlig rettet mot bedrifter i vekstfase og bedrifter med forsknings- og innovasjonsaktivitet. Tilskuddsordninger for gründere og vekstbedrifter er økt med over 3 mrd. kroner. Dette omfatter 2,1 mrd. kroner til den nye ordningen med innovasjonstilskudd, som skal bidra til å opprettholde utviklingsprosjekter i små og mellomstore bedrifter. Rammen for Innovasjon Norges landsdekkende innovasjonslån er økt med 1,6 mrd. kroner. Innovasjonslån skal stimulere til investeringer i innovativ virksomhet, og kan bidra til oppstart og videreføring av større prosjekter. Tapsavsetningen i låneordningen er også økt, slik at Innovasjon

Norge skal kunne ta noe høyere risiko. Det er også gjennomført regelverksendringer og forenklinger i virkemiddelapparatet for å gi økt fleksibilitet og kortere saksbehandlingstid for bedrifter. Investeringskapitalen i Investinor er økt med 1 mrd. kroner, for å bedre tilgangen på kapital for bedrifter i tidlig fase. Det er bevilget 380 mill. kroner til næringsrettet forskning og utvikling under Norges forskningsråd.

For å redusere risikoen for unødige konkurser i levedyktige virksomheter som har akutt svikt i inntektene som følge av virusutbruddet, har Stortinget vedtatt en midlertidig lov om rekonstruksjon (lov 7. mai 2020 nr. 38 om rekonstruksjon for å avhjelpe økonomiske problemer som følge av utbrudd av covid-19). Rekonstruksjonsregler kan bidra til at bedrifter som under normale forhold er lønnsomme, i større grad kan unngå konkurs, noe som kan trygge arbeidsplasser og verdier. Loven trådte i kraft 11. mai 2020, og avløser konkurslovens regler om gjeldsforhandling. Loven gir hjemmel til å fastsette regler om forenklet rekonstruksjonsforhandling for små foretak i forskrift. Et forslag til en slik forskrift er nå på høring.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen en rekke nye omstillingstiltak. Utenom tiltak særlig rettet mot grønn vekst, summerer nye omstillings tiltak seg til 710 mill. kroner. Regjeringen er opptatt av å opprettholde FoU-aktiviteten i bedriftene, og foreslår blant annet 610 mill. kroner til en rekke tiltak innen forskning, innovasjon og teknologiutvikling. Dette inkluderer forskning på lavutslippssamfunnet og annen klima- og miljøforskning, energiforskning og økt bevilgning til de regionale forskningsfondene. I tillegg omfatter bevilgningen midler til teknisk-industrielle og marine primærnæringsinstitutter, for å opprettholde forskningsvirksomhet og unngå at teknologiutvikling og kompetanseheving i næringslivet bremser opp. Det foreslås også økt grunnbevilgning til Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) og Veterinærinstituttet, som har opplevd bortfall av ekstern finansiering som følge av virusutbruddet. Videre foreslås det økt bevilgning til INTPART, for å fremme internasjonalt kunnskapssamarbeid, tiltak for å tidligere avdekke og bedre utnytte det kommersielle potensialet i forskningsprosjekter, og utvikling av fiskefôr av norske råvarer. Forslaget omfatter også økt bevilgning til forskningsprosjekter direkte knyttet til pandemien og etableringen av en helhetlig virkemiddelkjede for helseinnovasjon kalt Pilot Helse. Til slutt foreslår regjeringen midler til stipendiater og postdoktorer med finansiering fra private aktører, som er blitt forsinket i sitt forskningsløp på grunn av virusutbruddet.

Regjeringens satsing på grønn skipsfart gjennom Maroff-programmet, vil også styrke den næringsrettede forskningen, jf. omtale i avsnitt 5.6. Samlet vil tiltakene understøtte omstillings- evnen i næringslivet og bidra til å opprettholde FoU-aktiviteten i private bedrifter.

Av de næringsrettede prosjektmidlene skal utlysninger av innovasjonsprosjekter i nærings- livet prioriteres. Inntil 20 pst. av de samlede mid- lene til disse tiltakene skal brukes til å dekke en større andel av prosjektkostnadene, herunder per- sonalkostnader for prosjektmedarbeidere, innen- for ESA-rammeverket, jf. omtale under kap. 285, post 53.

Videre foreslår regjeringen 100 mill. kroner til innovasjonsprosjekter innen hydrogen, for å bygge opp under teknologirettet omstilling. Sam- men med det som allerede er vedtatt og fremmet tidligere, utgjør omstillingstiltakene som foreslås i denne proposisjonen, om lag 6,7 mrd. kroner.

Regjeringen vil legge til rette for at privat sek- tors andel av økonomien kommer tilbake på nivået fra før virusutbruddet. Sterke Eiermiljøer og et mangfoldig norsk eierskap vil være viktig for å lykkes med den videre omstillingen. Regjerin- gen foreslår derfor flere endringer for å styrke norsk eierskap og stimulere til investeringer i nye virksomheter. Regjeringen foreslår å øke verdset- telsesrabatten for aksjer og driftsmidler mv. inkl. næringsseiendom og tilordnet gjeld fra 25 til 35 pst. Dette vil støtte opp om norske eiere og gjør det mer lønnsomt å kanalisere privat sparing til inves- teringer i næringsvirksomhet. Det varsles også at regjeringen vil foreslå å øke verdsettelsen av dyre primærboliger fra 2021 for å vri investeringer fra slike boliger til næringsvirksomhet.

Dagens situasjon gjør at det bør legges stor vekt på hensynet til næringslivets behov for kapi- tal. Regjeringen viser til at små nystartede selskap nå er i en særlig utfordrende situasjon. For å sti- mulere til økte investeringer i slike bedrifter vil regjeringen utvide skatteinsentivordningen for langsiktige investeringer i oppstartsselskap. Regjeringen foreslår derfor å heve det maksimale fradraget fra 0,5 til 1 mill. kroner per investor og at grensen for aksjeinnskudd i foretakene økes fra 1,5 til 5 mill. kroner. Å utvide ordningen slik at investorfradraget også gjelder ansatte og deres nærstående, kan bidra til økte investeringer i opp- startsselskapene. Derfor foreslås dette som en midlertidig utvidelse for inntektsårene 2020 og 2021. Regjeringen legger opp til at det i 2021 vur- deres om endringen bør videreføres. Det vises for øvrig til at det i Prop. 107 LS (2019–2020) er fore-

slått å utvide opsjonsskatteordningen for små opp- startsselskap til flere selskap og flere ansatte.

Den fordel som ansatte i et selskap oppnår ved å erverve aksjer i arbeidsgiverselskapet til underkurs, er som hovedregel skattepliktig som fordel vunnet ved arbeid. Fordelen den ansatte oppnår skal settes til differansen mellom den ver- dien som kan oppnås ved reelt salg av aksjen, redusert med 20 pst., og det den ansatte betaler for aksjen. Den skattefrie fordel kan likevel ikke overstige 3 000 kroner per inntektsår. Ordningen må være generell for at den ansatte skal skatteleg- ges etter disse reglene. For ytterligere å legge til rette for at flere ansatte eier aksjer i arbeidsgiver- selskapet, foreslår regjeringen å øke den skatte- frie fordel ved kjøp av aksjer mv. i arbeidsgiver- selskapet fra 3 000 til 5 000 kroner.

Til sammen innebærer disse skatteendringene et provenytap på 1 460 mill. kroner påløpt og 684 mill. kroner bokført i 2020. Forslagene er nær- mere omtalt i Prop. 126 L (2019–2020).

5.6 Tiltak for grønn vekst – skape en grønn fremtid

Selv om utslippene av klimagasser er raskt redu- sert som følge av virusutbruddet, er mye av dette trolig forbigående. Samfunnet står fortsatt overfor en betydelig utfordring med å redusere utslippene av klimagasser. Omstillingen til et grønnere sam- funn vil innebære overgangskostnader. Innova- sjon og effektiv bruk av ressursene vil være avgjø- rende for grønn økonomisk vekst.

Norge fører allerede en ambisiøs klimapolitikk som gir resultater. Regjeringens hovedvirkemid- ler i klimapolitikken er en gjennomgående prising av utslipp i form av klimagassavgifter og delta- gelse i EUs kvotesystem for bedrifter. I tillegg pri- oriterer regjeringen en betydelig støtte til forskning, innovasjon og teknologiutvikling som skal bidra til ytterligere reduserte klimagassut- slipp. Siden 2013 er den årlige overføringen til Enova økt med nesten 80 pst., fra 1,8 til 3,2 mrd. kroner. Investeringselskapet Nysnø er etablert og andre offentlige virkemidler som Miljøteknolo- giordningen under Innovasjon Norge er betydelig styrket. Norske utslipp av klimagasser avtar, men det er nødvendig å forsterke det grønne skiftet slik at utslippene går ytterligere ned. Omstillingen er samtidig en mulighet for å skape nye grønne jobber og et mer bærekraftig privat næringsliv.

Regjeringen har allerede innført en rekke ord- ninger som har som formål å fremme det grønne skiftet, både i tidligere statsbudsjetter og gjennom

nye tiltak som er innført i møte med virusutbruddet. Samlet utgjør de økonomiske tiltakene som allerede er iverksatt eller foreslått tidligere i år over 700 mill. kroner. Eksempelvis er det bevilget 185 mill. kroner til Miljøteknologiordningen under Innovasjon Norge som skal fremme utvikling av ny miljøteknologi. I revidert budsjett fremmer regjeringen forslag om å øke kapitalen i Nysnø med 300 mill. kroner. Dette vil kunne gi bedrifter med lønnsomme klimaløsninger bedre tilgang på finansiering. I revidert budsjett foreslås det videre å øke bevilgningene til grønn skipsfart med 250 mill. kroner. Formålet med tiltakene er blant annet å bidra til utvikling av grønn teknologi, og å redusere klimagassutslippene i maritim sektor gjennom økt innfasing av lav- og nullutslippsferger og fornyelse av nærskipsflåten. De iverksatte og foreslåtte tiltakene viderefører regjeringens satsing på grønn forskning og utvikling i senere års statsbudsjetter.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen ytterligere tiltak for å akselerere omstillingen til et bærekraftig lavutslippssamfunn. De foreslåtte tiltakene skal både bidra til lønnsomme arbeidsplasser og lavere utslipp. Tiltakene som foreslås er i all hovedsak rettet mot norsk industri og næringsliv, og vil legge til rette for innovasjon gjennom konkurranse blant de beste prosjektene og den fremste teknologien. Dette kan bidra til at vi oppnår de største utslippsreduksjonene for innsatsen på tvers av bransje og teknologi.

Regjeringen foreslår en grønn omstillingspakke på til sammen 3,6 mrd. kroner over tre år. Hovedsatsingen i den grønne omstillingspakken er 2 mrd. kroner i økt bevilgning til Enova i 2020 som skal forsterke satsingen på teknologiutvikling i industrien. Økningen skal støtte opp under grønn omstilling på veien ut av krisen samtidig som vi gjennomfører den påbegynte omstillingen til lavutslippssamfunnet. Midlene vil kunne bidra til grønn teknologiutvikling innenfor blant annet leverandørindustri, maritim næring og fornybar energi, herunder teknologi innenfor områder som hydrogen, batteriteknologi, havvind og grønn skipsfart.

Videre foreslår regjeringen 333 mill. kroner til en grønn plattform med felles konkurransearena for Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva. Tiltaket skal fremme omstilling ved å gi støtte til prosjekter gjennom flere stadier, fra grunnleggende forskning til innovasjon og kommersialisering. Forslaget vil, i likhet med Enova, kunne understøtte lønnsom og bærekraftig virksomhet innen blant annet sirkulær økonomi, hydrogen- og batteriteknologi og havvind. Regjeringen foreslår

til sammen 1 mrd. kroner til dette formålet over tre år.

Med forslagene i revidert budsjett og i denne proposisjonen utgjør regjeringens foreslåtte satsing på grønn skipsfart nærmere 0,5 mrd. kroner. I denne proposisjonen foreslår regjeringen å øke bevilgningen til grønn skipsfart med 235 mill. kroner. Av dette bevilges 150 mill. kroner til en tapsavsetning for en ny låneordning for grønn fornyelse av nærskipsflåten, 65 mill. kroner til Maroff-programmet i Norges forskningsråd og 20 mill. kroner til utviklingskontrakter for grønne hurtigbåter. Den grønne omstillingspakken omfatter i tillegg 100 mill. kroner til tiltak som skal stimulere til utvikling av sirkulær økonomi, 50 mill. kroner til Klimasats, 25 mill. kroner til ulike tiltak rettet mot vindkraft til havs og 20 mill. kroner i økt tilskudd til Norwegian Energy Partners. Utover den grønne omstillingspakken er det flere av de foreslåtte tiltakene for styrking og fornyelse av privat næringsliv som også skal bidra til omstilling til et lavutslippssamfunn.

5.7 Tiltak for økt kompetanse – gjennomføre Utdanningsløftet 2020

For å styrke omstillingsevnen i norsk økonomi og inkludere flere i arbeidslivet, er det behov for forsterket innsats for kunnskap og kompetanse. Regjeringen vil bidra til at arbeidstakere som trenger det får oppdatert eller ny kompetanse. Dette kan motvirke utenforskap, bidra til inkludering og integrering og legge til rette for styrket konkurransevne for norsk økonomi. Kompetansekravene i arbeidslivet øker. Også ledige og permitterte kan ha god nytte av å heve sin kompetanse. Det er særlig viktig med kompetanseheving blant personer uten formell eller med lite formell utdanning, herunder gruppen uten fullført videregående opplæring.

Med statsbudsjettet for 2020 er ordningene i Lånekassen gjort mer fleksible og tilgjengelige for voksne som også er i jobb. Målet er at flere skal kunne ta videreutdanning og fylle på kompetanse gjennom hele yrkeskarrieren, ved siden av boliglån og forsørgeransvar. Fra høsten 2020 vil personer med barn og personer over 30 år kunne søke om tilleggs lån i Lånekassen, og det vil åpnes for støtte også til deltidsutdanninger med under 50 pst. studiebelastning. Ordningen *Fagbrev på jobb* ble lovfestet i 2018, og gir en ny vei til fagbrev for voksne i arbeidslivet. Dette gir flere anledning

til å ta et fagbrev mens de kombinerer arbeid og opplæring.

Det er allerede foreslått og vedtatt betydelige kompetansetiltak etter at virusutbruddet inntraff. Til sammen er over 1,2 mrd. kroner fremmet og bevilget til dette. Stortinget har bevilget 460 mill. kroner til kompetansetiltak og økt kapasitet innen videregående opplæring, herunder 100 mill. kroner til bransjeprogram og 50 mill. kroner til nettbasert opplæring. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 har regjeringen foreslått 500 mill. kroner til første del av et nasjonalt kompetanseløft, «Utdanningsløftet 2020», og 310 mill. kroner til tiltak i grunnopplæringen. Disse midlene skal blant annet gå til en betydelig utvidelse av utdanningstilbudet høsten 2020, herunder 4 000 nye studieplasser ved universiteter og høyskoler, 1 000 nye studieplasser til høyere yrkesfaglig utdanning og 250 rekrutteringsstillinger.

Del to av Utdanningsløftet 2020 legges frem i denne proposisjonen. Regjeringen foreslår ytterligere 1 mrd. kroner til Utdanningsløftet 2020 og andre kompetansetiltak. Sammen med det som allerede er vedtatt og fremmet tidligere, gir dette en innsats for økt kompetanse på godt over 2 mrd. kroner. Regjeringen foreslår blant annet 450 mill. kroner til økt tilbud om videregående opplæring for permitterte og ledige og for avgangselever som ikke fullfører i vår. Det foreslås videre 396 mill. kroner til tiltak rettet mot fag- og yrkesopplæringen, hvorav 175 mill. kroner som fylkeskommunene blant annet kan bruke til å rekruttere lærebedrifter eller andre tiltak for hardt rammede lærefag, 170 mill. kroner til en ekstraordinær økning i lærlingtilskuddet høsten 2020, 46 mill. kroner til ordningen *Fagbrev på jobb* og 5 mill. kroner til WorldSkills Norway. Regjeringen vil med dette støtte opp både om lærlinger som er på vei ut i lære, og om voksne som ønsker å ta fagbrev. Det foreslås også 77,5 mill. kroner til nettbasert opplæring, bransjeprogram og modulforsøk for fag- og yrkesopplæringen for personer som har jobbet i utsatte næringer og som ønsker å skifte bransje. I tillegg foreslår regjeringen 53 mill. kroner til en midlertidig økning i antall utdanningsstillinger for leger i spesialisering, 20 mill. kroner til desentraliserte studieplasser for ansatte i omsorgstjenesten, 20 mill. kroner til utdanningsprosjektet Menn i helse, og 2 mill. kroner til kompetanseheving for murere innen tradisjonell muring.

Flere av tiltakene som regjeringen foreslår som del av omstillingspakken og integreringsløftet, vil også bidra til kompetanseheving i næringslivet og samfunnet for øvrig. Det er viktig at tilta-

kene tar utgangspunkt i utviklingen i arbeidsmarkedet og fases ut til riktig tid. Etter hvert som konjunktursituasjonen normaliseres, vil den samlede kapasiteten bringes tilbake til det normale.

5.8 Tiltak for inkludering og integrering – inkludere flere

Inkluderingsdugnaden og integreringsløftet har lenge vært blant regjeringens prioriterte prosjekter. Alle som kan jobbe, bør jobbe. Samtidig som vi skaper nye arbeidsplasser, må vi legge krefter i å unngå at noen faller varig ut av arbeidslivet og bidra til at flere kommer i jobb. I den krevende tiden vi nå er inne i, kan et vanskelig arbeidsmarked gjøre det særlig utfordrende for personer med lite eller ingen formell kompetanse, liten yrkeserfaring eller hull i CV-en.

Mange innvandrere er også i en vanskelig situasjon. Virusutbruddet og smitteverntiltakene har ført til høy arbeidsledighet, og stans eller redusert innhold i opplærings- og kvalifiseringstiltak for deltakere i introduksjonsprogram og i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Det er viktig at tilbudene kommer i gang igjen, slik at så mange som mulig får fullført utdanning og bedre muligheter til å komme i jobb.

Regjeringens integreringsstrategi «Integrering gjennom kunnskap» og forslaget til ny integreringslov ligger til grunn for arbeidet. I statsbudsjettet for 2020 er det bevilget nesten 9,8 mrd. kroner til integreringsarbeid, herunder tilskudd til kommunesektoren for bosettings-, kvalifiserings- og integreringsarbeid. Kommunene har et godt utgangspunkt for å drive viktig integreringsarbeid.

I forbindelse med virusutbruddet er det satt av 6,6 mill. kroner til informasjonstiltak rettet mot innvandrerbefolkningen i regi av navngitte frivillige organisasjoner. I tillegg er det i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 foreslått ytterligere 10 mill. kroner til en tilskuddsordning til informasjonstiltak om koronaviruset rettet mot innvandrerbefolkningen.

Regjeringen foreslår i denne proposisjonen til sammen 456 mill. kroner til integreringsarbeid. Dette skal gi økt innsats i introduksjonsprogrammet, utvidet norskopplæring for voksne innvandrere og forsterket innsats for at kvinner med innvandrerbakgrunn kommer i jobb. I et mer krevende arbeidsmarked er det viktig at også denne gruppen får påfyll av kompetanse slik at de kan stille sterkere på arbeidsmarkedet. I tillegg foreslås ytterligere 10 mill. kroner til en tilskuddsord-

ning til informasjonstiltak rettet mot innvandrerbefolkningen om koronaviruset.

Regjeringen har allerede gjort en betydelig innsats for å styrke inkluderingen i arbeidslivet. I 2018 tok regjeringen initiativ til en inkluderingsdugnad for å bidra til at flere med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en skal komme i ordinær jobb. I inkluderingsdugnaden går offentlige og private aktører sammen for å senke terskelen inn i arbeidslivet og gjøre det lettere for arbeidsgivere å ansette personer fra inkluderingsdugnadens målgruppe. Arbeidsmarkedstiltakene er viktige virkemidler for å nå disse målene. Inkluderingsdugnaden ble styrket med i alt 125 mill. kroner i 2019 og ytterligere om lag 50 mill. kroner i 2020.

I et krevende arbeidsmarked med mye usikkerhet, kan personer i randsonen av arbeidslivet få det ekstra vanskelig. Regjeringen foreslår en rekke tiltak for å legge til rette for kompetanseheving hos personer med lite eller ingen formell utdanning, se omtale i avsnitt 5.7.

For å begrense smitte, ble gjennomføringen av arbeidsmarkedstiltak i en periode delvis stilt i bero. Fremover vil disse gradvis gjenopptas, i tråd med gjeldende regler om smittevern. Bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak vil på kort sikt være tilstrekkelig til å trappe opp aktiviteten så snart det anses smittevernfaglig forsvarlig. Regjeringen vil vurdere bevilgningsbehovet til arbeidsmarkedstiltak, også i andre halvår 2020, i lys av situasjonen i arbeidsmarkedet.

Arbeidsmarkedstiltak i NAV gir også rom for å tilby norskopplæring til ledige, når dette anses nødvendig for å få til en mer stabil tilknytning til arbeid. Også ungdom kan være en utsatt gruppe

ved at de står i fare for å falle ut av utdanning eller arbeid. Regjeringen vil følge utviklingen for denne gruppen nøye, og komme tilbake med en samlet vurdering av situasjonen for ungdom i Prop. 1 S (2020–2021).

Virusutbruddet har gjort det vanskelig også for mange arrangører av varig tilrettelagt arbeid (VTA) og arbeidsforberedende trening (AFT), som har måttet stenge driften og har mistet inntekter fra salg av varer og tjenester. Regjeringen foreslår en ny tilskuddsordning på 180 mill. kroner for forhåndsgodkjente arrangører av VTA og AFT. Formålet med ordningen er å unngå at arrangørene går konkurs og deltakerne mister sitt tilbud som følge av tapte salgsinntekter på grunn av tiltakene mot virusutbruddet.

Virusutbruddet og smitteverntiltakene har endret rammene for gjennomføring av større arrangementer og møteplasser. På digitale flater har det i flere sammenhenger vist seg enklere å komme i dialog med ungdom som ikke er helt komfortable med fysiske møter. Dette kan også gjelde for flere andre grupper som omfattes av inkluderingsdugnaden, spesielt personer med psykiske helseproblemer.

For å legge til rette for økt inkludering av utsatte grupper samt bedre mulighetene for yrkesmessig og geografisk mobilitet, tas det sikte på å gjennomføre flere digitale jobbmesser i regi av Arbeids- og velferdsetaten. Jobbmessene skal understøtte tettere kobling mellom arbeidssøkere og arbeidsgivere som trenger arbeidskraft.

I revidert budsjett har regjeringen i tillegg fremmet forslag om en tiltakspakke for sårbare og utsatte barn og unge på totalt 400 mill. kroner.

6 Forslag under det enkelte departement

6.1 Kunnskapsdepartementet

Kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen

Post 69 (Ny) Tiltak for fullføring av videregående opplæring

Mange permitterte og ledige har behov for ny og oppdatert kompetanse for å komme tilbake i arbeid. Regjeringen vil gjennomføre Utdanningsløftet 2020, som skal gi flere ungdommer en god utdanning, bidra til at flere enklere kommer tilbake i jobb og styrke norsk konkurransekraft. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 har regjeringen foreslått flere studieplasser i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning, jf. Prop. 117 S (2019–2020). Det foreslås nå ytterligere 1 mrd. kroner til Utdanningsløftet 2020 og andre kompetansetiltak. Foreslåtte tiltak følger også opp kompetansereformen Lære hele livet, jf. Meld. St. 14 (2019–2020).

Regjeringen vil legge til rette for at flest mulig kan fullføre videregående opplæring. For å legge til rette for at flere kan fullføre videregående opplæring foreslår regjeringen fire tiltak:

- 300 mill. kroner for at flere permitterte og ledige uten fullført videregående opplæring kan fullføre.
- 175 mill. kroner til tiltak for lærlinger.
- 150 mill. kroner for at avgangselever som ikke fullfører denne våren, kan få mulighet til å fullføre videregående opplæring.
- 46 mill. kroner til ordningen *Fagbrev på jobb*.

Samlet foreslås det 671 mill. kroner over kap. 225, post 69. I tillegg foreslås det 170 mill. kroner til en ekstraordinær økning i lærlingtilskuddet høsten 2020, jf. kap. 572, post 60, og 5 mill. kroner til WorldSkills Norway, jf. kap. 226, post 21.

Tiltakene er midlertidige og knyttet til virusutbruddet.

Tiltak for at flere permitterte og ledige uten fullført videregående opplæring kan fullføre

SSBs ledighetstall for mars 2020 viser at nesten 90 000 arbeidsledige ikke har fullført utdanning

utover grunnskolen. Mange har brukt opp retten til videregående opplæring, og mangler noen få fag for å fullføre. Sysselsettingsgapet mellom personer med og uten videregående opplæring er stort og økende. Forskning viser at fullført videregående opplæring kan redusere utenforskap, øke sysselsetting og gi varig tilknytning til arbeidslivet.

Regjeringen foreslår 300 mill. kroner til et tilskudd til fylkeskommunene til tiltak for at flere permitterte og ledige uten fullført videregående opplæring kan fullføre. Målgruppen for tilskuddet omfatter ikke avgangselever våren 2020. Det foreslås en egen ordning for denne gruppen. Tilskuddet legger til rette for at anslagsvis 5 000 personer kan fullføre videregående opplæring høsten 2020. Fylkeskommunene oppfordres til å ha kontakt med NAV om dette. Tilskuddet fordeles til fylkeskommunene basert på antall voksne uten utdanning utover grunnskole. Forslaget medfører økte utgifter til utdannings- og forsørgerstipend, jf. kap. 2410, post 50 og 70. Det vises i tillegg til forslag om å utvide modulforsøket for fag- og yrkesopplæringen, jf. kap. 258, post 21.

Regjeringen vil forlenge den midlertidige ordningen for å kombinere dagpenger med opplæring frem til 31. desember 2020, slik at ledige får mulighet til å ta utdanning uten å miste retten til dagpenger. Det vises til omtale under Arbeids- og sosialdepartementet.

Tiltak for lærlinger

Det vises til anmodningsvedtak nr. 460 (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer flyt i opplæringsløpet for lærlinger og at nye lærekontrakter blir tegnet, senest innen revidert nasjonalbudsjett for 2020.»

Tall fra Utdanningsdirektoratet i uke 22 viser at om lag 2 800 lærlinger er permittert og 14 er sagt opp. Det er også risiko for at færre vil ha læreplass høsten 2020, særlig i bransjer som er hardt rammet som følge av virusutbruddet. Regjeringen

foreslår 350 mill. kroner til tiltak rettet mot lærlinger som er eller står i fare for å bli permittert, eller miste læreplassen, og for at flere får en lære plass til høsten. Midlene omfatter alle fylker, og skal rettes mot lærefag som er særlig hardt rammet av krisen. Midlene kan gå til en rekke ulike tiltak:

- Økt lærlingtilskudd for hardt rammede lærefag.
- Stimuleringsmidler til godkjente lærebedrifter/opplæringskontorer som kan overta lærlinger fra andre.
- Forlengelse av lærekontrakter.
- Tiltak knyttet til arbeidet med å formidle elever til lære plass og rekruttere lærebedrifter.
- Tiltak som kan stimulere lokalt næringsliv eller opplæringskontorer til å senke terskelen/reducere risikoen ved å ta inn lærlinger.
- Tiltak for flere voksenlærlinger, inkl. økt lærlingtilskudd.

Samlet foreslås det 175 mill. kroner til et tilskudd til fylkeskommunene til tiltak for lærlinger over kap. 225, post 69. Tilskuddet fordeles på fylkeskommunene basert på delkostnadsnøkkelen for videregående opplæring i inntektssystemet for kommunesektoren. I tillegg foreslås det 170 mill. kroner til en ekstraordinær økning i lærlingtilskuddet høsten 2020, jf. kap. 572, post 60, og 5 mill. kroner til WorldSkills Norway, jf. kap. 226, post 21.

For å avhjelpe læreplassituasjonen høsten 2020, har regjeringen også fremmet forslag som gir elevene som ikke får lære plass til høsten, rett til å ta Vg3 påbygg til generell studiekompetanse uten å miste retten til å tegne en lærekontrakt innenfor ungdomsretten senere, jf. Prop. 102 L (2019–2020). Regjeringen har også vedtatt en midlertidig dispensasjon fra noen av kravene til gjennomføring av fagprøven, slik at flest mulig skal få fullført fag- eller svenneprøven i år.

Regjeringen anser med dette anmodningsvedtaket som utkvittert.

Tiltak for avgangselever som ikke fullfører

Hvert år mister om lag 5 500 avgangselever retten til videregående opplæring selv om de ikke har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Mange mangler få fag for å fullføre. Som følge av virusutbruddet er det risiko for at gruppen kan bli større i 2020. Denne gruppen vil ha dårligere forutsetninger for å komme i arbeid, og har ikke mulighet til å gå videre til høyere utdanning. Gevinstene ved å fortsette i videregående opplæring og oppnå

sluttkompetanse vil kunne være betydelige, både for den enkelte og for samfunnet. Det vil kunne motvirke utenforskap og gi redusert ulikhet.

Regjeringen foreslår 150 mill. kroner til et tilskudd til fylkeskommunene rettet mot målgruppen. Tilskuddet legger til rette for at anslagsvis 2 500 personer i årets avgangskull kan fullføre høsten 2020. Tilskuddet fordeles til fylkeskommunene basert på delkostnadsnøkkelen for videregående opplæring i inntektssystemet for kommunesektoren.

I saldert budsjett for 2020 er det bevilget 10 mill. kroner til tiltak rettet mot ungdom som har falt ut av videregående opplæring, jf. Innst. 12 S (2019–2020) og Prop. 1 S (2019–2020) for Kunnskapsdepartementet. Kunnskapsdepartementet vil bruke midlene på den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten for ungdom utenfor opplæring og arbeid.

Fagbrev på jobb

Fullført videregående opplæring, særlig fag- og yrkesopplæring, har stor betydning for voksnes tilknytning til arbeidsmarkedet. En ny vei til fagbrev – ordningen Fagbrev på jobb – ble lovfestet i 2018. Målgruppen er voksne i arbeidslivet som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, og som har noe praksis fra lærefaget, men som har behov for veiledning og opplæring før de kan gå opp til fagprøven. Ordningen er ikke søkbar, og fylkeskommunene har ikke en plikt til å tilby den. Fagbrev på jobb forutsetter et samarbeid mellom arbeidsgiver, den ansatte og fylkeskommunen. Etterspørselen etter ordningen har økt etter at den ble innført, og Kunnskapsdepartementet har fått tilbakemelding om at flere som ønsker å benytte den får avslag av fylkeskommunene av økonomiske grunner. Regjeringen foreslår et tilskudd på 46 mill. kroner til fylkeskommunene for å gi flere mulighet til å komme inn i ordningen. Tilskuddet fordeles mellom fylkene basert på antall voksne uten utdanning utover grunnskole. En styrking av ordningen vil legge til rette for at flere unge får en mer stabil tilknytning til arbeidslivet og dermed bidra til å forebygge utenforskap og til redusert ulikhet. Det vil også kunne bidra til å redusere presset på NAV.

Oppsummering

Samlet foreslås det å bevilge med 671 mill. kroner over kap. 225, post 69. Innenfor bevilgningen på posten kan det også bli gitt tilskudd til friskoler.

Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Evaluering av tiltak for økt fullføring av videregående opplæring

Regjeringen foreslår en betydelig satsing på videregående opplæring slik at flest mulig fullfører videregående opplæring, jf. kap. 225, ny post 69. For å få kunnskap om hvordan de ekstraordinære tiltakene virker, vil Kunnskapsdepartementet sette av midler til et forskningsprosjekt innenfor gjeldende bevilgning på posten.

Tilskudd til WorldSkills Norway

Det foreslås å øke bevilgningen med 5 mill. kroner til et tilskudd til WorldSkills Norway til gjennomføring av aksjonen «Læreplassjeger». Denne arrangeres sammen med fylkeskommunene og lokalt arbeidsliv, for å rekruttere og godkjenne flere nye lærebedrifter. Det vises til øvrige tiltak rettet mot fag- og yrkesopplæringen, jf. omtale under kap. 572, post 60 og kap. 225, post 69.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 5 mill. kroner over kap. 226, post 21.

Kap. 258 Tiltak for livslang læring

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen med 77,5 mill. kroner for å øke omfanget av tilbud som raskt kan få permitterte og ledige over i utdanning. Regjeringen foreslår tre tiltak:

- 50 mill. kroner til nettbasert opplæring.
- 20 mill. kroner til bransjeprogram.
- 7,5 mill. kroner til modulforsøk for fag- og yrkesopplæringen.

Nettbasert opplæring

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) og Kompetanse Norge har fått ansvar for å lyse ut 50 mill. kroner til å oppskalere nettbasert opplæring på alle utdanningsnivåer, jf. Innst. 233 S (2019–2020) og Prop. 73 S (2019–2020). Utlysningen vil prioritere tilbud som kan komme raskt i gang. Det er

sannsynlig at behovet for nettbaserte tilbud som kan kombineres med dagpenger, vil være stort høsten 2020. Det foreslås derfor ytterligere 50 mill. kroner for å innvilge flere søknader innenfor rammen av den pågående utlysningen, ev. til en ny utlysning. Tildeling av nye midler bør ta utgangspunkt i hvilke utdanningstilbud som er mest relevante for personer som har jobbet i utsatte næringer og som ønsker å skifte bransje.

Bransjeprogram

I 2020 blir det satt i gang bransjeprogrammer i seks nye bransjer med særlig tanke på permitterte og ledige: varehandelen, elektro/automasjon og kraft/fornybarnæringen, reiselivsnæringen, anleggsbransjen, frisørnæringen og mat- og drikkeindustrien, jf. Innst. 233 S (2019–2020) og Prop. 73 S (2019–2020). Fra tidligere finnes et bransjeprogram for kommunal helse- og omsorgssektor og et for industri- og byggenæringen.

Bevilgningen til bransjeprogram er allerede økt med 100 mill. kroner, jf. Innst. 233 S (2019–2020) og Prop. 73 S (2019–2020). Det foreslås nå ytterligere 20 mill. kroner til bransjeprogram. Tilleggsbevilgningen vil gå til å utvide eksisterende bransjeprogram der det er størst behov. Midler kan eventuelt også benyttes til å opprette et nytt program i en bransje med mange ledige og store kompetansebehov. Det foreslås også å utvide evalueringen av bransjeprogrammene slik at den omfatter de nye programmene.

Modulforsøk for fag- og yrkesopplæringen

Det gjennomføres forsøk med modulstrukturert opplæring innenfor utvalgte lærefag i fag- og yrkesopplæring i flere fylker i perioden 2017–2023. I tillegg skal det gjennomføres et kombinasjonsforsøk der deltakere skal få tilbud om en samlet opplæring på grunnskole- og videregående nivå. Forsøket skal bidra til å gjøre voksenopplæringen bedre tilpasset voksnes behov slik at det samlede opplæringsløpet kan kortes ned og bli mer effektivt. Det foreslås å utvide forsøket for at flere uten fullført videregående opplæring får et fagbrev.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 77,5 mill. kroner over kap. 258, post 21.

Kap. 260 Universiteter og høyskoler

Post 50 Statlige universiteter og høyskoler

Oppgradering og tilpasning av forsknings- og undervisningsareal

Kunnskapsdepartementet har en søknadsbasert ordning for midler til oppgradering og tilpasning av forsknings- og læringsarealer for statlige universiteter og høyskoler. Målet med tiltaket er mer egnede universitets- og høyskolebygg som fremmer moderne undervisnings- og forskningsformer, øker læringsutbyttet og bidrar til godt psykososialt miljø. Det er et krav i ordningen at institusjonene må bidra med minst like mye som de får i støtte over Kunnskapsdepartementets budsjett. I 2020 er det bevilget 161 mill. kroner til ordningen, som er lyst ut og tildelt til 17 oppgraderingsprosjekter. Det ble søkt om til sammen 381,5 mill. kroner til 29 ulike prosjekter. Det er dermed mulig å gjennomføre flere oppgraderingsprosjekter i 2020 utover de som allerede har fått støtte.

Det foreslås å øke bevilgningen med 100 mill. kroner i 2020 for å kunne igangsette flere prosjekter for oppgradering og tilpasning av undervisnings- og forskningsareal ved statlige universiteter og høyskoler. Midlene skal kunne tilgodeses institusjonene uavhengig av om de eier eller leier byggene de benytter. Tiltaket vil bidra til å stimulere økonomien og øke sysselsettingen gjennom økt aktivitet i bygge- og anleggsnæringen. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Støtte til stipendiater og postdoktorer med finansiering fra EU og private aktører

Nærings- og organisasjonslivet er viktige finansører av doktorgradsstipendiater, og stipendiater gir et viktig forskningsbidrag til næringslivet. Virusutbruddet har bidratt til at flere stipendiater blir forsinket. Det er grunn til å tro at deler av næringslivet nå vil ha vanskeligheter med å finansiere lønnen til stipendiater som er forsinket utover avtalt prosjektperiode. Stipendiater med finansiering fra næringslivet risikerer derfor ikke å få fullført graden. Det betyr for noen at de må avbryte forskningsprosjektene og at forskningsresultatene dermed ikke blir klare. Dette kan få store konsekvenser både for de enkeltpersonene som blir forsinket, for næringslivet og for samfunnet. Tilsvarende vil også andre eksternt finansierte stipendiater (f. eks. med støtte fra EU-programmer) som er blitt forsinket, ha utfordringer med å finansiere fullføringen av graden. Det foreslås å bevilge 40 mill. kroner til sluttfinansiering

av stipendiater og postdoktorer med finansiering fra EU og private aktører som blir forsinket i løpet sitt på grunn av virusutbruddet. Stipendiater med støtte fra næringslivet skal prioriteres. Kunnskapsdepartementet vil gå i dialog med forskningsaktørene for å sørge for at midlene treffer der behovet er størst og mest akutt.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen over kap. 260, post 50 med 140 mill. kroner.

Kap. 270 Studentvelferd

Post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger, kan overføres

Det vises til Stortingets anmodningsvedtak nr. 466 (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen vurdere forsert utbygging av studentboliger.»

I behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det vedtatt å gi tilsagn for inntil 2 200 nye hybelenheter. Alle søknadene om nye prosjekter som kunne starte opp i 2020 ble innvilget. Det innebærer at det ikke er grunnlag for å gi tilsagn til flere nye studentboliger i 2020.

Studentsamskipnadene melder imidlertid om et stort behov for å oppgradere eksisterende bygninger. En betydelig andel av studentsamskipnadenes boliger er bygd mellom 1950 og 1980. Selv om samskipnadene bidrar med jevnlig vedlikehold, er deler av den gamle boligmassen med tiden blitt uhensiktsmessig og holder ikke mål etter dagens krav til funksjonalitet, standard, klima og miljø.

I henhold til Forskrift om tilskudd til studentboliger § 3, c) kan det gis tilskudd til oppgradering i særlige tilfeller. I 2019 kom det inn søknader om tilskudd til oppgradering av 1 790 hybelenheter. Det foreligger dermed prosjekter som kan starte opp i 2020. Investering i oppgradering vil bidra til å stimulere økonomien og øke sysselsettingen gjennom økt aktivitet i bygge- og anleggsnæringen. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Det foreslås å øke bevilgningen med 250 mill. kroner i 2020 for å kunne gi tilskudd til oppgradering av studentboliger. Regjeringen anser med dette anmodningsvedtaket som utkvittert.

Kap. 272 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Post 50 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

I forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2020 har regjeringen foreslått å øke bevilgningen til fleksible utdanningstilbud gjennom den søknadsbaserte ordningen i Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) med totalt 43,9 mill. kroner, inkludert utgifter til utdanningsstøtte. Det er derfor behov for å flytte 7,3 mill. kroner til Lånekasens kap. 2410, post 50 og 72. Dermed vil 36,6 mill. kroner lyses ut gjennom Diku.

Kap. 285 Norges forskningsråd

Post 53 Sektorovergripende og strategiske satsinger FoU for det grønne skiftet

Det vises til anmodningsvedtak nr. 468 (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen vurdere å foreslå bevilgninger knyttet til forskning og utvikling, samt satsinger som kan underbygge det grønne skiftet.»

Regjeringen foreslår å bevilge 40 mill. kroner over kap. 285, post 53 til prosjekter på miljø og det grønne skiftet.

Regjeringen er opptatt av å opprettholde FoU-aktiviteten i bedriftene. Det foreslås flere satsinger rettet mot grønn omstilling over budsjettene til Klima- og miljødepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Olje- og energidepartementet. Av de næringsrettede prosjektmidlene skal utlysninger av innovasjonsprosjekter i næringslivet prioriteres, og inntil 20 pst. av de samlede midlene til disse tiltakene skal brukes til å øke støtteintensiteten i prosjektene, i tråd med ESA-rammeverket. Det innebærer at bedriftene kan få dekket en større andel av prosjektkostnadene, herunder personalkostnader for prosjektmedarbeidere. Vi viser til den samlede omtalen av tiltak for styrking og fornyelse av privat næringsliv i avsnitt 5.5 og til omtale under Klima- og miljødepartementet (kap. 1410, post 51), Nærings- og fiskeridepartementet (kap. 920, post 50) og Olje- og energidepartementet (kap. 1830, post 50).

Kommersialisering av forskning

Regjeringen foreslår å bevilge 20 mill. kroner til kommersialisering av forskning. Dette skal bidra til å redusere risikoen i tidlig kommersialiseringsfase der behovet for tett interaksjon med fag- og forskningsmiljøene fortsatt er høyt, og hvor forskningsresultatene ikke er tilstrekkelig verifisert til at andre virkemiddel-aktører eller eksterne aktører kan overta ansvar for videre kommersialisering. På sikt kan dette bidra til utvikling av nye arbeidsplasser.

Internasjonalt kunnskapssamarbeid

Det foreslås å øke bevilgningen til INTPART med 20 mill. kroner. Virusutbruddet har vist hvor viktig det er med internasjonalt samarbeid. Samtidig risikerer vi at det internasjonale kunnskapssamarbeidet bremses i kjølvannet av pandemien. Økt bevilgning til virkemiddelet INTPART vil bidra til å fremme internasjonalt samarbeid og vil hjelpe institusjonene til å bygge opp sterke institusjonerte samarbeidsrelasjoner til tilsvarende sterke miljøer i prioriterte land. INTPART skal også støtte opp under økt samarbeid mellom forskningsinstitusjonen og arbeids- og næringsliv, og innovasjonsrettede aktiviteter.

Forskning på konsekvensene av covid-19

Det er et stort behov for kunnskap om konsekvensene av covid-19-pandemien og av tiltakene som er iverksatt for å møte situasjonen. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 30 mill. kroner til forskning på konsekvensene av covid-19 for samfunns- og næringsliv.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen over kap. 285, post 53 med 110 mill. kroner. Regjeringen anser med dette anmodningsvedtak nr. 468 (2019–2020) som utkvittert.

Kap. 286 Regionale forskningsfond

Post 60 Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til regionale forskningsfond med 30 mill. kroner. De regionale forskningsfondene finansierer forskningsprosjekter av god kvalitet som initieres av bedrifter og offentlige virksomheter i regionene. Fylkes-

kommunene forvalter fondsmidlene utfra sin kunnskap om FoU-behovene i egen region.

Kap. 291 Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere

Post 60 Integreringstilskudd, kan overføres

Det foreslås å bevilge 250 mill. kroner til økt bruk av forlenget introduksjonsprogram for deltagere som er i sluttfasen av programmet.

Dette skal bidra til å styrke deltakernes muligheter til å komme i arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram. Se også omtale av forslag til tiltak under kap. 291, post 62, kap. 292, post 60, kap. 292, post 22, kap. 572, post 60.

Post 62 Kommunale innvandrertiltak

Det foreslås å øke bevilgningen med 25 mill. kroner til Jobbsjansen. Tiltaket retter seg mot hjemmeverende kvinner med innvandrerbakgrunn som mangler grunnleggende kvalifisering, og skal bidra til å kvalifisere for arbeid eller utdanning.

Post 71 Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet

Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til informasjonstiltak rettet mot innvandrerbefolkningen.

Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle på integreringsfeltet og som informasjonsformidlere til innvandrerbefolkningen. Innvandrerbefolkningen har et stort informasjonsbehov knyttet til virusutbruddet, som forsterkes av hyppige endringene i myndighetenes råd og tiltak. For at innvandrerbefolkningen skal være oppdatert på gjeldende lover og råd er det behov for å nå ut med tilpasset informasjon.

Det er allerede avsatt 6,6 mill. kroner til navngitte organisasjoners arbeid for å bidra med informasjon om virusutbruddet og smitteverntiltak rettet mot innvandrerbefolkningen. I tillegg har regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 foreslått å bevilge 10 mill. kroner til en tilskuddsordning hvor frivillige organisasjoner kan søke om midler til informasjonsarbeid rettet mot innvandrerbefolkningen om koronaviruset.

Kap. 292 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Post 22 Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til en tilskuddsordning for nettbasert norskopplæring. Formålet med ordningen er å øke bruken av nettbasert norskopplæring ved å gjøre nettbasert norskopplæring og øvrige nettbaserte læringsressurser gratis tilgjengelig for dagens målgruppe for norskopplæringen. Dette skal bidra til økt kvalitet i opplæringen og bedre norskferdigheter for deltakerne. Økt bruk av nettbasert norskopplæring skal også bidra til videreutvikling av nettbaserte læringsressurser, noe som også kan komme andre målgrupper til gode, eksempelvis arbeidsinnvandrere.

Post 60 Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Det foreslås å øke bevilgningen med 161 mill. kroner for å utvide tiden med opplæring i norsk og samfunnskunnskap i inntil seks måneder for personer som avslutter sin rett og plikt til opplæring i 2020. Dette skal bidra til å bedre deltakernes norskferdigheter og muligheter for å komme inn i arbeid, og styrke deres tilknytning til arbeidslivet.

Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning

Post 50 Avsetning til utdanningsstipend, overslagsbevilgning

Det foreslås å øke bevilgningen med 17,5 mill. kroner som følge av forslaget om at flere permitterte og ledige skal få mulighet til å fullføre videregående opplæring, jf. kap. 225, ny post 69.

Det foreslås å øke bevilgningen med 7,1 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 272, post 50 som følge av forslag om økt bevilgning til fleksible utdanningstilbud gjennom Diku, som er foreslått i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 24,6 mill. kroner.

Post 70 Utdanningsstipend, overslagsbevilgning

Det foreslås å øke bevilgningen med 5 mill. kroner som følge av forslaget om at flere permitterte og ledige skal få mulighet til å fullføre videregående opplæring, jf. kap. 225, ny post 69.

Post 72 Rentestøtte, overslagsbevilgning

Det foreslås å øke bevilgningen med 0,4 mill. kroner som følge av forslaget om at flere permitterte og ledige skal få mulighet til å fullføre videregående opplæring, jf. kap. 225, ny post 69.

Det foreslås å øke bevilgningen med 0,2 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 272, post 50 som følge av forslag om økt bevilgning til fleksible utdanningstilbud gjennom Diku, som ble fremmet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 0,6 mill. kroner. Se omtale under kap. 5617, post 80.

Post 90 Økt lån og rentegjeld, overslagsbevilgning

Det foreslås å øke bevilgningen med 75 mill. kroner som følge av forslaget om at flere permitterte og ledige skal få mulighet til å fullføre videregående opplæring, jf. kap. 225, ny post 69.

Det foreslås å øke bevilgningen med 22,8 mill. kroner som følge av forslag om økt bevilgning til fleksible utdanningstilbud gjennom Diku, som ble fremmet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. Se omtale under kap. 272, post 50.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 97,8 mill. kroner.

Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning*Post 80 Renter*

Det foreslås å øke bevilgningen med 0,4 mill. kroner som følge av forslaget om at flere permitterte og ledige skal få mulighet til å fullføre videregående opplæring, jf. kap. 225, ny post 69.

Det foreslås å øke bevilgningen med 0,2 mill. kroner som følge av forslag om økt bevilgning til fleksible utdanningstilbud gjennom Diku, som ble fremmet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. Se omtale under kap. 272, post 50.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 0,6 mill. kroner.

Andre saker*Anmodningsvedtak nr. 458 (2019–2020)*

Det vises til anmodningsvedtak nr. 458 (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med høyere utdanningssektoren, inkludert høyere yrkesfaglig utdanning, for å kartlegge hvor

raskt sektoren kan ha ledig kapasitet for nye studenter, og kortere moduler i den perioden arbeidstakere er permittert.»

Det vises til Prop. 73 S (2019–2020) der Kompetanse Norge og Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling fikk i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å lage en oversikt over nettbaserte/fleksible og nettstøttede utdanningstilbud. Regjeringen har videre foreslått midler til 4 000 nye studieplasser i høyere utdanning og 1 000 nye studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. I den forbindelse har Kunnskapsdepartementet bedt alle universiteter og høyskoler som får bevilgning over Kunnskapsdepartementets budsjett om å rapportere muligheten for økt opptak høsten 2020.

Regjeringen anser med dette anmodningsvedtaket som utkvittert.

Anmodningsvedtak nr. 459 (2019–2020)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 459 (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen se på muligheten av raskt å foreslå nødvendige lovendringer slik at fagskolene kan tilby kurs av kortere varighet.»

Etter fagskoleloven skal fagskoleutdanning ha et innhold og omfang som tilsvarer et halvt år til to års utdanning på fulltid. Utdanningens omfang skal være minimum 30 studiepoeng. Alle fagskoler med akkrediterte utdanninger kan etter dagens regelverk tilby enkeltemner på mindre enn 30 studiepoeng. Fagskoler kan tilby enkelt-emner de allerede har, eller sette sammen emner på nye måter og dermed tilby kompetanse som etterspørres. Regjeringen oppfordrer fagskolene til å benytte seg av denne adgangen for å raskt få på plass korte tilbud. Det kan likevel oppstå behov for å opprette nye korte tilbud som ikke er en del av en lengre utdanning. Flere fagskoler har fått støtte til å lage tilbud som er kortere enn 30 studiepoeng, gjennom treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling og gjennom ordningen med tilskudd til utvikling av fleksible videreutdanningstilbud. Tilbydere har søkt om og fått tidsavgrensede dispensasjoner fra begrensningen i utdanningens minstelengde. Regjeringen har derfor varslet i Meld. St. 14 (2019–2020) *Kompetanse-reformen – Lære hele livet* at regjeringen vil foreslå å fjerne begrensningen i minstelengden på fag-

skoleutdanning, og et lovforslag om dette skal etter planen fremmes for Stortinget våren 2021.

Regjeringen anser med dette anmodningsvedtaket som utkvittert.

Anmodningsvedtak nr. 487 (2019–2020)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 487 (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen forsterke innsatsen for å ivareta hensynet til sårbare barn under virusutbruddet, slik at de sikres deltakelse i blant annet barnehage og SFO.»

Regjeringen er særlig opptatt av konsekvensene virusutbruddet har og har hatt for sårbare barn og unge. Det er blant annet nedsatt en koordineringsgruppe som tett følger med på status for barn og unge, og gir hyppige tilbakemeldinger og råd til regjeringen. I tillegg til økte midler til kommunesektoren og forslag om å bevilge 400 mill. kroner i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 til tiltak for sårbare barn og unge, er det gjort endringer i regelverket.

Skole, SFO og barnehagene har en plikt til så sørge for tilbud til barn og unge med særlige behov, jf. covid-19-forskriften § 12 tredje ledd (Hele- og omsorgsdepartementet). Det er videre presisert ytterligere i midlertidige regler om barnehage og skole at barnehage- og skoleeiere skal sørge for at barn og unge med særlig behov får et tilbud. Barnehage- og skoleeiere må aktivt kartlegge hvem dette gjelder. Både innholdet i og omfanget av tilbudet skal ivareta barnet eller elevens behov. Dette gjelder selv om barnehage/skole/SFO ellers har stengt eller redusert åpnings- og oppholdstid.

Regjeringen anser med dette anmodningsvedtaket som utkvittert.

6.2 Kulturdepartementet

Kap. 321 Kunstnerformål

Post 75 Vederlagsordninger, kan overføres

En rekke kulturarrangementer har blitt avlyst, stengt eller utsatt som følge av pålegg eller råd om stengning og forbud mot forsamlinger og arrangementer i forbindelse med virusutbruddet. Dette har skapt en vanskelig situasjon for mange kunstnere.

Regjeringen foreslår å iverksette to tiltak for å bidra til å opprettholde aktivitet og motvirke lang-

tidsledighet blant kunstnere. Tiltakene er rettet mot både utøvende og skapende kunstnere.

Det foreslås å opprette et krisefond for utøvende kunstnere som har fått avlyst oppdrag som følge av pålegg og råd fra helsemyndighetene i forbindelse med virusutbruddet. Ordningen skal forvaltes av Fond for utøvende kunstnere, og søkere kan motta støtte på inntil 200 000 kroner. Med utøvende kunstnere menes musikere, sangere, skuespillere, dansere, dirigenter, sceneinstruktører og andre som gjennom sin kunst fremfører åndsverk eller tradisjonsuttrykk. Tiltaket rettes mot kunstnere som er i en fremføringsfase under smitteverntiltak i 2020, hvor inntektene skulle komme etter en lengre produksjonsfase som ikke ga inntekter i 2019. Tiltaket fordrer ny forskrift. Regjeringen foreslår at det bevilges 30 mill. kroner til formålet.

Regjeringen foreslår videre å etablere en midlertidig stipendordning med stipender på inntil 200 000 kroner under Statens kunstnerstipend. Formålet er å opprettholde kontinuitet i kunstnerisk produksjon. Ordningen vil gjelde for alle kunstnergrupper, men er spesielt rettet mot skapende kunstnere (visuelle kunstnere, forfattere, billedkunstnere, komponister, dramaturger m.m.). Forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere vil legges til grunn for ordningen. Regjeringen foreslår at det bevilges 70 mill. kroner til formålet.

Regjeringen vil be Fond for utøvende kunstnere og Statens kunstnerstipend om å legge til rette for en rask søknadsbehandling.

Samlet foreslår regjeringen at bevilgningen på posten økes med 100 mill. kroner.

Kap. 323 Musikk og scenekunst

Post 60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Bevilgningen på posten gjelder driftstilskudd til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge. Bevilgningen til formålet foreslås økt med 180 000 kroner. Bakgrunnen for forslaget fremkommer av omtalen under post 70 nedenfor.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Mange kulturinstitusjoner under Kulturdepartementet får hovedandelen av sine inntekter som offentlige tilskudd. Andelen ligger vanligvis over 60 pst., slik at disse institusjonene ikke kommer inn under den midlertidige kompensasjonsordningen som gjelder for kultursektoren, jf. omtale under kap. 325, post 77 nedenfor.

De offentlig finansierte institusjonene er viktige for hele kultur-Norge, og vil være sentrale når det nå gradvis åpnes for publikumsrettet aktivitet. Mange av institusjonene er avhengig av egeninntekter for å kunne gi publikum et godt tilbud. Regjeringen foreslår å øke tilskuddet til institusjonene for å stimulere til aktivitet. Samlet foreslår regjeringen å øke bevilgningene til musikk- og scenekunstinstitusjoner og museer mv. med 200 mill. kroner, jf. omtale under kap. 323, postene 60,

71, 73 og 78, kap. 325, post 72 og kap. 328, postene 70 og 78.

Bevilgningen på posten foreslås på denne bakgrunn økt med 51,7 mill. kroner. Økningen foreslås fordelt forholdsmessig på de syv institusjonene som mottar tilskudd fra bevilgningen på posten i 2020 ut fra hva disse hadde av billettinntekter samt inntekter fra butikk- og kafésalg i 2019. Fordelingen fremgår av tabell 6.1.

Tabell 6.1 Fordeling nasjonale institusjoner

	1 000 kroner
Dansens Hus	820
Den Nationale Scene	4 660
Den Norske Opera & Ballett	18 430
Det Norske Teatret	12 310
Musikkselskapet Harmonien	1 770
Nationaltheatret	10 550
Oslo-Filharmonien	3 140
Sum	51 680

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen på posten gjelder driftstilskudd til 18 region-/ landsdelsinstitusjoner, hvor de offentlige tilskuddene utgjør mer enn 60 pst. av institusjonenes inntekter.

Bevilgningen foreslås økt med 22,3 mill. kroner. Bakgrunnen for forslaget fremkommer av omtalen under post 70 ovenfor, og økningen foreslås fordelt etter samme kriterier som på post 70. Fordelingen fremgår av tabell 6.2.

Tabell 6.2 Fordeling region-/landsdelsinstitusjoner

	1 000 kroner
Arktisk Filharmoni	660
Brageteatret – Regionteater for Buskerud	510
Carte Blanche	60
Det Norske Blåseensemble anno 1734	190
Det Vestnorske Teatret	1 670
Haugesund Teater	350
Hålogaland Teater	1 070
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet	4 680
Nordland Teater	390
Rogaland Teater	3 030
Stavanger Symfoniorkester	1 850
Teater Ibsen – Telemark og Vestfold Regionteater	460

Tabell 6.2 fortsetter

	1 000 kroner
Teater Innlandet	420
Teater Vestland	270
Teatret Vårt – Regionteatret i Møre og Romsdal	980
Trondheim Symfoniorkester	1 310
Trøndelag Teater	4 030
Turnéteatret i Trøndelag	400
Sum	22 330

Post 73 Region- og distriktsopera

Bevilgningen på posten gjelder driftstilskudd til syv regionale operatiltak, hvor finansieringen er delt mellom staten og regionen.

Bevilgningen foreslås økt med 2,1 mill. kroner. Bakgrunnen for forslaget fremkommer av omtalen under post 70 ovenfor, og økningen foreslås

fordelt etter samme kriterier som på post 70. De offentlige tilskuddene til OscarsborgOperaen utgjør mindre enn 60 pst. av inntektene, og denne institusjonen kan i stedet søke kompensasjon for bortfall av billettinntekter under den generelle arrangementsordningen som gjelder for kultursektoren. Fordelingen til de øvrige institusjonene fremgår av tabell 6.3.

Tabell 6.3 Fordeling region- og distriktsopera

	1 000 kroner
Bergen Nasjonale Opera	210
Opera Nordfjord	270
Opera Rogaland	120
Opera Trøndelag	320
Opera Østfold	450
Operaen i Kristiansund	560
Ringsakeroperaen	210
Sum	2 140

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på musikk- og scenekunstheltet inkludert tilskudd til ulike frivillige aktører.

Bevilgningen foreslås økt med 3,1 mill. kroner. Bakgrunnen for forslaget fremkommer av omta-

len under post 70 ovenfor. For 12 av tiltakene på posten utgjør offentlige tilskudd mer enn 60 pst. av inntektene, samtidig som dette er virksomheter som også har visse egeninntekter fra bl.a. billettsalg. Den foreslåtte økningen er fordelt etter samme kriterier som på post 70. Fordelingen fremgår av tabell 6.4.

Tabell 6.4 Fordeling ymse faste tiltak

	1 000 kroner
Akershus Teater	500
ASSITEJ teaterkunst for barn og unge	60
BIT Teatergarasjen	50
Black Box Teater	210
Det Norske Kammerorkester	220
Det Norske Solistkor	165
Grenland Friteater/ Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	210
Nordic Black Theatre	410
Riksscenen	560
Scenekunst Østfold	90
Teaterhuset Avant Garden	320
Teater Manu – Norsk Tegnspråketeater	300
Sum	3 095

Kap. 325 Allmenne kulturformål

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Bevilgningen på posten foreslås økt med 155 000 kroner. Bakgrunnen for forslaget fremkommer av omtalen under kap. 323, post 70. Økningen foreslås fordelt på tiltakene Samovar-teatret med 90 000 kroner og Pikene på broen med 65 000 kroner.

Post 77 Kompensasjonsordninger for arrangører på kultur-, frivillighets- og idrettsfeltet

En rekke kultur-, frivillighets- og idrettsarrangementer har blitt avlyst, stengt eller utsatt etter pålegg eller råd fra helsemyndighetene i forbindelse med virusutbruddet. Som følge av dette ble det opprettet to midlertidige, søknadsbaserte ordninger for kompensasjon for tapte billettinntekter eller deltakeravgifter ved avlysning, utsettelse eller stengning av kultur-, frivillighets- og idrettsarrangementer som var planlagt i perioden fra 5. mars og til og med 30. april 2020, jf. Prop. 67 S (2019–2020) og Innst. 216 S (2019–2020).

Regjeringen har i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett foreslått å forlenge kompensasjonsordningene for arrangører på kultur-, frivillighets- og idrettsfeltet til 15. juni, med en samlet bevilgning på 1 620 mill. kroner, jf. Prop. 117 S (2019–2020). Ordningen for frivillighets- og

idrettsformål er også foreslått utvidet til å kompensere for bortfall av flere typer inntekter og flere typer arrangementer.

Regjeringen har signalisert at arrangementer for over 500 personer vil være forbudt frem til 1. september. Arrangementer for over 50 personer er per nå forbudt, men regjeringen har varslet at det tas sikte på å åpne opp for arrangementer med opptil 200 personer fra 15. juni. Slike publikumsbegrensninger vil fortsatt ha betydelige økonomiske konsekvenser for en rekke arrangører i kulturfeltet og enkelte idrettsarrangementer, som f.eks. eliteseriekamper i fotball.

Regjeringen foreslår derfor at kompensasjonsordningene, med noen endringer som er nærmere omtalt nedenfor, forlenges frem til 1. september, og at bevilgningen på posten økes med til sammen 1,5 mrd. kroner. Regjeringen vil komme tilbake med en vurdering av behovet for å forlenge etter 1. september. Ved eventuelt behov for forlengelse vil regjeringen vurdere justeringer av innretningen for å målrette støtte mot aktører med større inntektstap.

En forlengelse og justering av ordningene vil måtte godkjennes av ESA før iverksettelse. Ordningene er rammestyrte. Dersom ordningene ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle søkere som oppfyller ordningens vilkår.

Samlet foreslår regjeringen at bevilgningen på posten økes med 1,5 mrd. kroner.

Kompensasjonsordning for kultursektoren

Regjeringen foreslår å forlenge den midlertidige kompensasjonsordningen for arrangører i kultursektoren slik at den også gjelder for arrangementer som var planlagt i perioden fra og med 16. juni og til og med 31. august 2020, og som helt eller delvis må avlyses, stenges eller utsettes etter pålegg eller råd fra myndighetene.

Enkelte aktører som ikke har erverv til formål, og er helt eller delvis fritatt fra skatteplikt, opplever inntektstap direkte relatert til billettinntekter uten formelt å være arrangører. Disse aktørene omfattes ikke i dag av Kulturdepartementets kompensasjonsordning, og heller ikke av Finansdepartementets kompensasjonsordning for næringslivet som følge av virusutbruddet. Regjeringen tar sikte på å endre forskriften for kompensasjonsordningen for arrangører i kultursektoren for å kunne ivareta disse.

For perioden fra og med 16. juni til og med 31. august er det lagt til grunn at mange større kulturarrangementer vil kunne medføre noe økt søkergrunnlag under ordningen sammenlignet med forrige periode, samtidig som perioden også er lengre. Det foreslås på denne bakgrunn en bevilgningsøkning på 650 mill. kroner til formålet.

Ordningen forvaltes av Kulturrådet. Søkere må på forespørsel kunne dokumentere tapene som følge av pålegg eller råd fra myndighetene i forbindelse med virusutbruddet, ved å legge frem regnskap fra tidligere års sammenlignbare arrangementer eller budsjett som viser planlagte inntekter og utgifter for arrangementet slik det er definert over, avtaler, intensjonsavtaler og annen relevant dokumentasjon, samt at tapet ikke dekkes på annen måte.

For å sikre likviditet i sektoren legges det opp til løpende utbetalinger.

Kompensasjonsordning for frivillighets- og idrettssektoren

Regjeringen foreslår å forlenge kompensasjonsordningen for frivillighets- og idrettssektoren med en justert innretning som omfatter bortfall av flere typer inntekter og flere typer arrangementer, jf. Prop. 117 S (2019–2020). Ordningen skal kompensere inntektsbortfall i frivillige organisasjoner og idrett for arrangementer som har blitt helt eller delvis avlyst, stengt eller utsatt som følge av pålegg eller råd fra myndighetene.

Ordningen foreslås forlenget slik at den også gjelder for arrangementer som var planlagt i tidsrommet 16. juni til og med 31. august.

Frivillig sektor treffes i liten grad av andre kompensasjonsordninger som er opprettet i forbindelse med virusutbruddet. Flertallet av frivillige organisasjoner har skattefritak og er ikke dekket av kompensasjonsordningen for faste, uunngåelige utgifter. For å sikre at denne ordningen er avgrenset til frivillig sektor, opprettholdes krav til registrering i Frivillighetsregisteret. I tillegg til foreninger og ideelle organisasjoner omfatter dette også stiftelser og aksjeselskap som driver frivillig virksomhet, jf. lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet.

Bevilgningen som er foreslått for perioden frem til og med 15. juni, er på 1 020 mill. kroner, jf. Prop. 117 S (2019–2020). Regjeringen foreslår at bevilgningen økes med 850 mill. kroner for perioden 16. juni til 1. september. Estimatenes usikkerhet, fordi det mangler tilstrekkelig informasjon om sesongvariasjonene, og fordi det er usikkert hvor mange arrangementer som delvis kan gjennomføres innenfor rammen av smittevernreglene.

Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Søkere må på forespørsel kunne dokumentere tapene som følge av pålegg eller råd fra myndighetene i forbindelse med virusutbruddet, bl.a. ved å legge frem budsjett som viser planlagte inntekter og utgifter for arrangementet slik det er definert over, regnskap for tidligere års sammenlignbare arrangementer, avtaler, intensjonsavtaler og annen relevant dokumentasjon, samt at tapet ikke dekkes på annen måte.

Det gis 70 pst. kompensasjon. For å sikre likviditet i sektoren legges det opp til løpende utbetalinger.

Kap. 328 Museum og visuell kunst

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

De fleste av museene i Det nasjonale museumsnettverket får hovedandelen av sine inntekter som offentlige tilskudd. Andelen ligger vanligvis over 60 pst., slik at disse museumsinstitusjonene ikke kommer inn under den midlertidige kompensasjonsordningen som gjelder for kultursektoren, jf. omtalen under kap. 325, post 77 ovenfor.

De offentlig finansierte museene er viktige for hele kultur-Norge. Sommersesongen er høyseong for mange av museene. Mange av institusjonene er avhengig av egeninntekter for å kunne håndtere dette budsjettmessig. Selv om lettelsene i smitteverntiltak legger til rette for at museene

kan holdes åpne for publikum, vil begrensningene påvirke institusjonenes muligheter til å generere egeninntekter i 2020. Regjeringen foreslår derfor å øke tilskuddene til museene i Det nasjonale museumsnettverket i 2020, slik at museene kan holdes åpne for publikum og at de museumsansatte kan være i arbeid.

Bevilgningen på posten foreslås på denne bakgrunn økt med 119,6 mill. kroner. Økningen fore-

slås fordelt forholdsmessig ut fra hva museene hadde av billettinntekter, samt inntekter fra butikk- og kafésalg i 2019. Det foreslås ikke økt tilskudd til museer som har mindre enn 60 pst. av sine inntekter fra offentlige tilskudd. Disse kan i stedet søke kompensasjon fra den midlertidige ordningen som gjelder for arrangementer i kultursektoren. Foreslått fordeling av bevilgningsøkningen fremgår av tabell 6.5.

Tabell 6.5 Fordeling Det nasjonale museumsnettverket

	1 000 kroner
Galleri F 15	500
Østfoldmuseene	850
MiA – Museene i Akershus	2 760
Norsk Teknisk Museum	9 200
Oslo Museum	615
Anno museum	5 770
Gudbrandsdalsmusea	190
Lillehammer museum	6 830
Mjøsmuseet	240
Randsfjordmuseet	225
Valdresmusea	540
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	400
Norsk Bergverksmuseum	2 430
Buskerudmuseet	2 730
Preus museum	210
Vestfoldmuseene	3 210
Norsk Industrierbeidermuseum	2 540
Telemark Museum	2 610
Vest-Telemark Museum	1 550
Aust-Agder museum og arkiv	700
Næs Jernverksmuseum	235
Sørlandets Kunstmuseum	715
Vest-Agder-museet	2 440
Dalane Folkemuseum	130
Haugalandmuseet	255
Jærmuseet	3 490
Museum Stavanger	3 660
Ryfylkemuseet	150

Tabell 6.5 fortsetter

	1 000 kroner
Bymuseet i Bergen	3 230
Hardanger og Voss museum	1 360
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	12 030
Museum Vest	4 200
Museumssenteret i Hordaland	1 100
Kraftmuseet	245
Sunnhordland Museum	85
Musea i Sogn og Fjordane	1 840
Musea på Sunnmøre	2 580
Nordmøre museum	410
Nynorsk kultursentrum	1 210
Romsdalsmuseet	2 210
Museene i Sør-Trøndelag	12 050
Museet Midt	1 860
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	3 270
Helgeland Museum	1 200
Nordlandsmuseet	3 740
Midt-Troms Museum	125
Nordnorsk Kunstmuseum	540
Nord-Troms Museum	70
Perspektivet Museum	100
Sør-Troms Museum	2 100
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	1 020
Varanger museum	880
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	3 970
Svalbard Museum	2 960
Sum	119 560

Post 78 Ymse faste tiltak

Grunnet pandemien har de tre skværriggerne Statsraad Lehmkuhl, Sørlandet og Christian Radich måttet kansellere tokt og andre publikumsrettede arrangementer og aktiviteter denne sesongen. Disse skutene krever løpende vedlikehold, reparasjoner og oppgraderinger for å beholde nødvendige sertifiseringer. Ved å legge til rette for verftsopphold så raskt som mulig, vil alle

tre skutene være i god stand til neste års seilingssesong.

Regjeringen foreslår derfor å bevilge 50 mill. kroner for å legge til rette for verftsopphold for disse så raskt som mulig. Dette vil bidra til at skutene vil være i god stand til neste års seilingssesong. Bevilgningen foreslås fordelt med 20 mill. kroner til Statsraad Lehmkuhl, som er betydelig større enn de to andre, 15 mill. kroner til Sørlandet og 15 mill. kroner til Christian Radich. Med

denne bevilgningen vil de ikke omfattes av Kulturdepartementets øvrige kompensasjonsordninger.

Ut over dette foreslås bevilgningen på posten økt med 860 000 kroner ut fra samme begrunnelse som fremkommer av omtalen under kap.

323, post 70 og kap. 328, post 70 ovenfor. Den foreslåtte økningen er fordelt på syv tiltak som får tilskudd under posten. Fordelingen fremgår av tabell 6.6.

Tabell 6.6 Fordeling ymse faste tiltak

	1 000 kroner
Vestfossen Kunstlaboratorium	50
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	190
Kunstneres Hus	110
Jødisk Museum i Trondheim	75
Jødisk Museum i Oslo	135
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	230
Bergen Kunsthall	70
Sum	860

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 50,9 mill. kroner.

tene knyttet til dette er beregnet til om lag 15 mill. kroner i 2020.

Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen med 39 mill. kroner.

6.3 Justis- og beredskapsdepartementet

Kap. 410 Domstolene

Post 01 Driftsutgifter

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til domstolene for å redusere restanser som har bygget seg opp i forbindelse med virusutbruddet. Smitteverntiltakene har redusert saksavviklingen i domstolene, ved at fysiske rettsmøter har blitt utsatt eller avlyst. Selv om det samlet også har vært noe redusert saksinnngang, har det bygget seg opp restanser i de fleste sakstyper.

Det er allerede iverksatt ulike tiltak for å øke saksavviklingen. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 har regjeringen foreslått å bevilge økte midler til teknisk utstyr i domstolene for å få gjennomført flere rettsmøter gjennom fjernmøter. Det mest effektfulle tiltaket for å bygge ned restanser er midlertidige dommerstillinger. Det foreslås derfor å øke dommerbemanningen over en periode på to år fra september 2020, til en anslått kostnad på 24 mill. kroner i 2020. Videre er det behov for leie av tilleggslokaler samt økt vakthold og renhold for å unngå smitte i fellesarealene og i rettssalene. Merutgif-

Kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

Post 01 Driftsutgifter

Det vises til omtale på kap. 410, post 01 om saksavviklingen i domstolene og at antall rettsmøter har vært sterkt begrenset som følge av smitteverntiltakene. Politijuristene har behandlet og påtaleavgjort mange saker når domstolene har vært lukket. Flere politidistrikt har under virusutbruddet redusert egne restanser og har nå oversendt disse for videre behandling i domstolene. Politijuristene skal i høst føre disse sakene for retten for at domstolene skal få anledning til å redusere sine restanser. For å unngå at det bygges opp en ny beholdning med restanser i påtalemyndigheten i politiet, foreslås det å øke bevilgningen med 13 mill. kroner.

Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet

Post 01 Driftsutgifter

For å kunne bygge ned restansene som er opparbeidet etter iverksettelsen av smitteverntiltak, er det behov for å øke kapasiteten i Den høyere påta-

lemyndighet. Straffesakene Den høyere påtalemyndighet bringer inn for domstolene er av så alvorlig karakter at det av hensyn til rettssikkerheten er viktig at de avklares innen rimelig tid. Det foreslås derfor som et midlertidig tiltak å øke bemanningen i Den høyere påtalemyndighet, i form av korte konstitusjoner på seks måneder. Tiltaket går ut på å rekruttere én konstituert statsadvokat per statsadvokatembete og én til Riksadvokatembetet. Konstitusjonene vil øke kapasiteten til å påtaleavgjøre og aktorere alvorlige straffesaker.

På denne bakgrunn foreslås det å øke bevilgningen med 10 mill. kroner.

Kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Post 01 Driftsutgifter

Regjeringen vil styrke brannutdanningen gjennom å etablere en ny fagskole ved Norges brannskole i Tjeldsund kommune. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2019 ble det bevilget 13,3 mill. kroner til gjennomføring av forprosjekt for nødvendig ny infrastruktur ved dagens brannskole. Statsbygg vil levere endelig forprosjektrapport i juni 2020. Regjeringen vil legge til rette for raskere igangsetting av byggearbeidet og foreslår å forsere arbeidet med prosjekteringsunderlag og øvrig konkurransegrunnlag for utlysning av entrepris konkurransene, jf. forslaget om å øke bevilgningen på Kommunal- og moderniseringsdepartementets kap. 2445, post 31 med 10 mill. kroner. For at det skal være samsvar mellom fremdrift i byggeprosjektet og øvrig nødvendig arbeid foreslår regjeringen å øke bevilgningen på kap. 451, post 01 med 10 mill. kroner til videre etablering av ny fagskole. Regjeringen vil komme tilbake til endelig investeringsbeslutning og forslag til vedtak om kostnadsramme.

Kap. 480 Svalbardbudsjettet

Post 50 Tilskudd

Det vises til anmodningsvedtak nr. 415 av 19. mars (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en tidsavgrenset krisepakke for Svalbard på grunn av konsekvensene koronaviruset har hatt og vil få for bosetningen på Svalbard.»

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på statsbudsjettets kap. 480, post 50 med til sammen 13 mill. kroner i 2020, jf. nærmere beskrivelse nedenfor. Den økte bevilgningen skal blant annet motvirke konsekvensene virusutbruddet har hatt og vil få for befolkning og offentlige og private virksomheter i Longyearbyen. Det er også fremmet flere tiltak med samme formål i Prop. 63 S (2019–2020), Prop. 73 S (2019–2020) og Prop. 117 S (2019–2020) samt i denne proposisjonen, herunder forslag om kompensasjon til Longyearbyen lokalstyre, kompensasjonsordning for arbeidsgivere på Svalbard, tilskuddsordning for utenlandske arbeidstakere og økt bevilgning til Statsbygg for vedlikeholdsarbeid på Svalbard. Anmodningsvedtaket anses med dette å være fulgt opp.

Kapasitet og beredskap hos Sysselmannen

Regjeringen har besluttet at innreisekarantenen for personer som reiser til Svalbard fra fastlandet kan oppheves fra 1. juni. Reiselivet kan dermed gjenoppta sin aktivitet. Det er i den forbindelse utarbeidet en bransjestandard for ivaretagelse av smittevern hensyn i reiselivet. Oppfølging av denne medfører økt ressursbehov hos Sysselmannen og det foreslås å øke bevilgningen på posten med 2 mill. kroner. Midlene vil plasseres på svalbardbudsjettets kap. 0005 Sysselmannen.

Regjeringen foreslår videre å utstyre ett av Sysselmannens helikoptre med Epi shuttle. Epi shuttle er et medisinsk transportsystem som, der det installeres, gjør det mulig å transportere smittsomme pasienter på forsvarlig vis. Dette vil gjøre det mulig å transportere personer som er smittet med covid-19 til Longyearbyen, i påvente av transport til fastlandet. Bevilgningen på posten foreslås økt med 1 mill. kroner til formålet. Bevilgningen plasseres på svalbardbudsjettets kap. 0006 Sysselmannens transporttjeneste.

Skredsikringstiltak i Longyearbyen

Regjeringen foreslår å forsere arbeidet med skredsikringstiltak under fjellet Sukkertoppen i Longyearbyen. Skredsikringstiltaket består av to ulike deltak, fangvollkonstruksjon nedenfor fjellsiden og støtteforbygninger i fjellsiden.

Det foreslås på denne bakgrunn at bevilgningen på posten økes med 10 mill. kroner. Bevilgningen plasseres på svalbardbudsjettets kap. 0007 Tilfeldige utgifter, post 30 Skred- og boligtiltak.

Det er behov for å inngå kontrakter i 2020 med utbetaling i 2021 for at arbeidet kan forseres. Det foreslås derfor en bestillingsfullmakt på 60 mill.

kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Tiltaket vil bidra til å opprettholde og skape økonomisk aktivitet i Longyearbyen i perioden 2020–2021. Se avsnitt 5.4.2 for en samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Tilskuddsordning for hjemreise for utenlandske arbeidstakere

Regjeringen foreslo i Prop. 67 S (2019–2020) å bevilge 7 mill. kroner til en tidsbegrenset tilskuddsordning for livsopphold for utenlandske arbeidstakere i Longyearbyen som er permittert som følge av virusutbruddet, og som ikke har rett til dagpenger eller andre ytelser som dekker livsopphold. Tilskuddsordningen var foreslått å gjelde til 20. juni 2020. Stortinget sluttet seg til forslaget. Bevilgningen er plassert på statsbudsjettets kap. 480 Svalbardbudsjettet, post 50 Tilskudd og svalbardbudsjettets kap. 0007 Tilfeldige utgifter, post 70 Diverse tilskudd.

Regjeringen foreslår at bevilgningen også skal kunne brukes til en tidsavgrenset tilskuddsordning for hjemreise for utenlandske arbeidstakere i Longyearbyen.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 480, post 50 med 13 mill. kroner.

6.4 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Kap. 531 Eiendommer til kongelige formål

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen dekker bygningsmessige arbeider av statlige eiendommer som H.M. Kongen har disposisjonsrett til. Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til 73,6 mill. kroner. Bevilgningen skal benyttes til vedlikeholdstiltak på Gamlehaugen, hovedhuset på Bygdø kongsgård, Slottet og Oscarshall.

Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen dekker ekstraordinært vedlikehold av eiendommer utenfor den statlige husleieordningen.

Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til vedlikeholdstiltak på øvrig bygningsmasse på Bygdø kongsgård og Villa Stenersen. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Statsbygg har fått i oppdrag å utarbeide forprosjekt med forslag til styrings- og kostnadsramme og reguleringsplan for nasjonalt minnested på Utøyakaia i Hole kommune. Forprosjektet ble ferdigstilt i januar 2020, og reguleringsplanarbeidet har pågått parallelt. Hole kommune vedtok reguleringsplanen 14. mai 2020. Fremdriftsplanen til prosjektet er krevende, men målet er å ferdigstille prosjektet til 10-årsmarkeringen i juli 2021.

Det foreslås å øke bevilgningen med 132,3 mill. kroner. Det foreslås en kostnadsramme for prosjektet på 500 mill. kroner (prisnivå per 1. juli 2020), jf. forslag til romertallsvedtak.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 142,3 mill. kroner til 177,3 mill. kroner.

Kap. 2445 Statsbygg

Post 24 Driftsresultat

Bevilgningen dekker alle utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene, avskrivninger og renter samt avsatte midler til nye investeringer.

Fremskynde vedlikehold av eiendommer

Det foreslås å bevilge 185 mill. kroner til å fremskynde vedlikehold av fengsler og andre eiendommer i hele landet, samt ENØK-tiltak på eiendommer, skanning av bygg til BIM (byggningsinformasjonsmodellering) og til å forsere bærekraftutviklingen i byggenæringen.

Vedlikeholdstiltak på Svalbard

Det foreslås å bevilge 8,8 mill. kroner til vedlikeholdstiltak på Svalbard. Dette gjelder tømmerarbeider, malararbeider, rørleggerarbeider, ventilasjonsarbeider, elektroarbeider, rivearbeider og rådgivningstjenester.

Samlet foreslås det å redusere resultatkravet med 193,8 mill. kroner til 457,3 mill. kroner.

Post 31 Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter til oppstart av nye byggeprosjekter innenfor husleieordningen.

Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner for å forsere arbeidet med prosjekteringsunderlag og grunnlag for å utlyse entrepris-konkurransene for ny fagskole for utdanning av brann- og redningspersonell. Se kap. 451, post 01 for nærmere omtale.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen dekker utstyr på eiendommene som Statsbygg forvalter eller har under bygging, og inkluderer påkostninger, utskiftinger og installering av tekniske anlegg.

Det foreslås å øke bevilgningen med 40 mill. kroner til 343,9 mill. kroner. Den økte bevilgningen skal benyttes til å etablere solceller og lade-punkter på eiendommer. I tillegg skal midlene benyttes til å digitalisere driften av eiendommer.

Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjerin-gens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Kap. 540 Digitaliseringsdirektoratet

Post 23 Utvikling og forvaltning av nasjonale felleskomponenter, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker blant annet utvikling, forvaltning og drift av nasjonale felleskomponenter, som inkluderer ID-porten, Digital post-kasse til innbyggere og Kontakt- og reservasjonsregisteret.

ID-porten er en felles innloggingsløsning til offentlige tjenester på internett. Før utsendelsen av årets skattemelding ble det gjennomført en engangsanskaffelse av et køløsningsverktøy for ID-porten. Køløsningen beskyttet ID-porten og Skatteetatens infrastruktur mot uhåndterbar trafikk.

Det foreslås å øke bevilgningen med 6 mill. kroner til å etablere en permanent køløsning for ID-porten. Løsningen etableres for blant andre Skatteetaten, NAV, Altinn og Helsenorger, som alle har hatt økt trafikk og behov for stabile digitale løsninger etter virusutbruddet. Køløsningen vil medføre mer stabil drift av ID-porten.

Kap. 543 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

Post 70 Telesikkerhet og -beredskap, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 90 mill. kroner til Program for Forsterket ekom.

Programmet er et tiltak for økt beredskap og sikkerhet i kommunene. Siden oppstart i 2014 er forsterket elektronisk kommunikasjon (ekom) etablert eller under etablering i over 50 kommuner. Økt bevilgning på 90 mill. kroner i 2020 er tilstrekkelig for å etablere forsterket ekom i anslagsvis 10 ekstra kommuner. Det planlegges å gjennomføre tiltaket i kommuner i Finnmark. Bevilgningen vil bidra til å styrke beredskapen og lokal krisehåndteringsevne, samt medvirke til økt aktivitet blant lokale entreprenører.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil forvalte midlene til programmet. I samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og fylkesmennene, vil ett område i den enkelte kommune som er særlig viktig for lokal krisehåndtering pekes ut. Mobilnettet i området vil forsterkes både med utvidet reservestrømkapasitet (tre døgn) for basestasjonene og alternative transmisjonsløsninger for å sikre vedvarende tilgjengelighet til mobile ekomtjenester ved langvarig strømutfall.

Kap. 553 Regional- og distriktsutvikling

Post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling

Posten dekker tilskudd til fylkeskommunene til finansiering av virkemidler for å mobilisere og utvikle et verdiskapende næringsliv i hele landet.

Det foreslås å øke bevilgningen med 600 mill. kroner i 2020 til kommuner som er særlig hardt rammet av høy arbeidsledighet som følge av virusutbruddet. Midlene skal sette kommunene i stand til å legge til rette for økt aktivitet, sysselsetting og verdiskaping basert på lokale utfordringer. Det vises til at kommunale næringsfond er en etablert ordning som kan benyttes.

Midlene skal benyttes til bedriftsrettet støtte (støtten må gis i tråd med regelverket om offentlig støtte), og til andre næringsrettede tiltak som kommunene mener er viktig for å motvirke negative virkninger av virusutbruddet. Ordningen skal være landsdekkende. Målgruppen er bedrifter og næringsaktører.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil fordele midlene mellom fylkeskommunene etter flere ulike kriterier, slik som nivå på arbeids-

ledighet, innbyggertall og en ramme til distriktsområder.

Tilskuddet skal gå uavkortet videre til kommunene. Fylkeskommunene skal ha tilsagnene til kommunene klare innen 14 dager etter at tildelingsbrevet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet er mottatt. Fylkeskommunene skal prioritere kommuner som er, eller står i umiddelbar fare for å bli, særlig hardt rammet som følge av virusutbruddet. Det kan eksempelvis være vintersportssteder hvor store deler av næringslivet har fått sterkt redusert omsetning på grunn av virusutbruddet, og reiselivsavhengige kommuner. Prioriteringene skal bygge på fylkeskommunenes kunnskap om kommunenes og næringslivets utfordringer. Dette for å gi en god målretting av innsatsen.

Kap. 571 Rammetilskudd til kommuner

Post 60 Innbyggertilskudd

Det foreslås å øke verdsettelsesrabatten for aksjer og driftsmidler mv. og å øke den skattefrie fordelten ved kjøp av aksjer mv. i arbeidsgiverselskapet, se omtale under kap. 5501, post 70. Forslagene anslås samlet å redusere kommunenes inntekter fra formues- og inntektsskatt med om lag 550 mill. kroner i 2020. Det foreslås at kommunene kompenseres for disse endringene ved å øke innbyggertilskuddet tilsvarende.

Samlet foreslås bevilgningen økt med 550 mill. kroner.

Post 64 Skjønnstilskudd, kan nyttes under kap. 572, post 64

Det er varslet stor flom i mange deler av landet våren 2020. Det er allerede satt av ekstra midler til forebygging, men det vil trolig likevel være behov for å kompensere kommunene for utgifter til gjenoppbygging av kritisk kommunal infrastruktur som følge av naturskade. Det foreslås derfor å øke bevilgningen til skjønnsmidler med 100 mill. kroner. Midlene skal kompensere kommunene for utgifter til gjenoppbygging av skade på kritisk infrastruktur som følge av naturskade.

Det foreslås også å øke bevilgningen med 400 mill. kroner for å dekke utgifter til smittevern i det kommunale tjenestetilbudet. Midlene, som fordeles av fylkesmennene, skal gå til kommuner med særlig store utgifter til smittevern, for eksempel innenfor omsorgstjenesten, barnehage eller skole.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 500 mill. kroner i 2020.

Kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner

Post 60 Innbyggertilskudd

Økt lærlingstilskudd

Regjeringen foreslår en ekstraordinær økning i lærlingstilskuddet høsten 2020 på 4 250 kroner per lærekontrakt. Det foreslås å øke bevilgningen med 170 mill. kroner for å kompensere fylkeskommunene for økte utgifter som følge av dette. Tiltaket er en del av regjeringens satsing på flere lære plasser, jf. omtale under kap. 225, post 69 under Kunnskapsdepartementet.

Karriereveiledning til deltakere i introduksjonsprogrammet

Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til karriereveiledning for deltakere i introduksjonsprogrammet. Etter forslaget til ny integreringslov, jf. Prop. 89 L (2019–2020), vil fylkeskommunen få et ansvar for å gi karriereveiledning til deltakere i introduksjonsprogram. Bevilgningen til fylkeskommunene ble økt i 2020, slik at de kan tilby karriereveiledning til målgruppen og forberede sin innsats til ny integreringslov trer i kraft. Det foreslås nå endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av virusutbruddet, jf. Prop. 123 (2019–2020), og en fremskynding av dette tiltaket. Det er kommunen som skal vurdere behovet for karriereveiledning for den enkelte, blant annet ut fra forhold ved deltageren og forhold ved arbeidsmarkedet. Fylkeskommunen har ansvar for å gjennomføre karriereveiledningen.

Kompensasjon for inntektsbortfall i kollektivtrafikken

Ved behandlingen av Innst. 216 S (2019–2020) bevilget Stortinget 1 mrd. kroner i økt rammetilskudd til fylkeskommunene for å kompensere for inntektsbortfall i kollektivtransporten og legge til rette for et grunnleggende tilbud av kollektivreiser under virusutbruddet. I Prop. 117 S (2019–2020) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2020* har regjeringen foreslått å øke bevilgningen med ytterligere 1,5 mrd. kroner til formålet. Kollektivtrafikken kjører nå i stor grad som vanlig, men gjeldende avstandskrav innebærer at transportmidlene kjører med maks kapasitet på 33–50 pst. Det forventes fortsatt betydelig

inntektssvikt i forbindelse med redusert passasjergrunnlag. Det foreslås nå å øke bevilgningen med ytterligere 600 mill. kroner, slik at samlet bevilgningsøkning hittil i 2020 er 3,1 mrd. kroner i kompensasjon for inntektsbortfall i kollektivtrafikken.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen over kap. 572, post 60 med 780 mill. kroner.

Kap. 576 (Nytt) Vedlikehold og rehabilitering

Post 60 (Ny) Vedlikehold og rehabilitering i kommuner

Ved behandlingen av Prop. 67 S (2019–2020) den 31. mars 2020 fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak, jf. Innst. 216 S (2019–2020):

Vedtak nr. 462:

«Stortinget ber regjeringen i samråd med KS komme tilbake til Stortinget med en endelig modell for hvordan tiltakspakken for aktivitetsfremmende tiltak fordeles.»

Vedtak nr. 467:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å oppfordre kommunene til å igangsette planlagte vedlikeholdsprosjekt på offentlige bygg.»

Regjeringen foreslår en engangsbevilgning på 2,5 mrd. kroner til et øremerket tilskudd til kommunene til vedlikehold, rehabilitering og oppgradering av bygg og anlegg. Dette vil relativt raskt kunne stimulere sysselsettingen innen bygg- og anleggssektoren, og det vil bidra til å redusere vedlikeholdsetterslepet i kommunene.

Tilskuddet er et engangstilskudd for 2020. Tilskuddet gis til kommunene uten forutgående søknadsbehandling. I alt 2 mrd. kroner fordeles etter innbyggertall, mens 500 mill. kroner fordeles til kommuner med særlig høy arbeidsledighet.

Tilskuddet skal nyttes til tiltak innen vedlikehold, rehabilitering og oppgradering av kommunale bygg og anlegg. Det kan også benyttes til tilsvarende tiltak som hører inn under kirkelig fellesråd, til mindre investeringer i nybygg/nyanlegg og til tiltak for tilrettelegging for besøk i sykehjem.

Midlene skal brukes til prosjekter og tiltak som kommer i tillegg til allerede vedtatte prosjekter i kommunens opprinnelige, vedtatte årsbudsjetter for 2020. Prosjektene må være satt i gang i løpet av 2020. Det vil ikke stilles krav om kommunal egenandel på prosjektene som finansieres med tilskuddet.

Revisor må attestere på at midlene har blitt brukt i tråd med forutsetningene. Ubrukte midler som følge av at tiltak ikke har blitt brukt i tråd med kriteriene, må tilbakebetales. Det legges opp til en særskilt rapportering om bruken av midlene til våren 2021.

Det foreslås at tilskuddet bevilges over nytt kapittel 576 Vedlikehold og rehabilitering, ny post 60 Vedlikehold og rehabilitering.

Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Kap. 587 Direktoratet for byggkvalitet

Post 22 Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling, kan overføres

Bevilgningen på posten skal bidra til kunnskapsutvikling og informasjonsformidling om bygningspolitiske temaer, og finansiere utredninger og Direktoratet for byggkvalitets (DiBK) eksterne samhandlings- og kommunikasjonsaktiviteter. Saldert budsjett for 2020 er 51,1 mill. kroner.

For å benytte ledig kapasitet og kompetanse i bygge- og eiendomsnæringen, og bidra til ytterligere digitalisering av plan- og byggesaker foreslås det å øke bevilgningen med 20 mill. kroner i 2020. Det skal igangsettes et pilotprosjekt for å utvikle digitale selvbetjeningsløsninger for arealplansaker (Fellestjeneste PLAN). Videre skal det utformes en digital reguleringsplan, som gir søkere enkelt svar på det som må avklares og legges til grunn for en byggesøknad (Drømmeplan). I tillegg skal det igangsettes piloter for å utarbeide fullverdige digitale bygningsinformasjonsmodeller (BIM) av eksisterende bygg, såkalte digitale tvillinger.

Prosjektene vil på kort sikt bidra til å forhindre at arbeidsplasser går tapt. På lenger sikt vil det bidra til raskere og mer digitale plan- og byggesaksprosesser.

Det er usikkerhet knyttet til utbetalingstakten i enkelte av delprosjektene. Det foreslås derfor å tilføye stikkordet «kan overføres» på posten.

Kap. 595 Statens kartverk

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 01 og 45

Bevilgningen på posten skal i hovedsak dekke tidsbegrensede prosjekter og kjøp av tjenester fra private leverandører. Dette gjelder blant annet laserskanning fra fly og utvikling av marine grunnkart, men også bearbeidelse av data og andre tjenester fra geodatabransjen.

For å unytte ledig kapasitet foreslår regjeringen en ekstra innsats for å utvikle kyst og havner i 2020. For å bidra til raskere utgivelse av oppdaterte sjøkart foreslås det 3 mill. kroner til å prosessere innsamlede data fra sjømåling ved hjelp av kompetanse som ellers leverer til offshorenæringen. Det foreslås også 4 mill. kroner til å legge til rette for oppmåling av havner og 3 mill. kroner til å etablere korrekt informasjon om havner som kan benyttes av ulike digitale systemer. Oppdaterte kart og bedre digital tilgang til informasjon om havneanlegg kan legge til rette for større skip i havnene og gjøre det enklere for skipsfart, fritidsbåter og beredskapsstatene. I tillegg foreslås det 2 mill. kroner til en kampanje om sjøsikkerhet.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 12 mill. kroner i 2020.

6.5 Arbeids- og sosialdepartementet

Kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten er 13 115 mill. kroner.

Virusutbruddet og de strenge smitteverntiltakene har endret rammene for gjennomføring av større arrangementer og møteplasser. På digitale flater har det i flere sammenhenger vist seg enklere å komme i dialog med ungdom som ikke er helt komfortable med fysiske møter. Dette kan også gjelde for flere andre grupper som omfattes av inkluderingsdugnaden, spesielt personer med psykiske helseproblemer. Erfaringene fra Sverige viser også at innvandrergupper har tatt digitale møteplasser i bruk.

For å legge til rette for økt inkludering av utsatte grupper samt styrke mulighetene for yrkesmessig og geografisk mobilitet, tas det sikte på å gjennomføre flere digitale jobbmesser i regi av Arbeids- og velferdsetaten. Jobbmessene skal understøtte tettere kobling mellom arbeidssøkere og arbeidsgivere som trenger arbeidskraft. Bevilgningen foreslås økt med 4 mill. kroner til dette formålet i 2020.

Kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak

Post 70 (Ny) Midlertidig kompensasjonsordning for forhåndsgodkjente tiltaksarrangører

Stortinget fattet anmodningsvedtak nr. 494 ved behandlingen av Prop. 70 LS (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen sørge for at virksomheter som har omfattende økonomisk drift, men ikke har «ervert til formål» og dermed ikke betaler skatt blir ivaretatt med en økonomisk kompensasjon, som f.eks. bedrifter for varig tilrettelagt arbeid, stiftelser, ideelle organisasjoner og en rekke virksomheter innen blant annet kultur og museumsdrift, ivaretas.»

Regjeringen foreslår som oppfølging av dette vedtaket å etablere en midlertidig kompensasjonsordning for forhåndsgodkjente tiltaksarrangører som har tapt salgsinntekter knyttet til tiltakene arbeidsforberedende trening (AFT) og varig tilrettelagt arbeid (VTA). Formålet med ordningen er å unngå at forhåndsgodkjente tiltaksarrangører går konkurs og at deltakere i AFT og VTA mister sitt tilbud.

Bakgrunn

Det er om lag 290 tiltaksarrangører i Norge som er forhåndsgodkjent av Arbeids- og velferdsetaten for å arrangere arbeidsmarkedstiltakene VTA og AFT. Arrangørene skal ha som primær aktivitet å arrangere disse to tiltakene. Som en del av dette driver virksomhetene med produksjon av varer og tjenester. Som hovedregel skal arrangøren være organisert i et aksjeselskap med kommunal eller fylkeskommunal aksjemajoritet. Eierne har ikke anledning til å ta ut utbytte. Eventuelle overskudd skal bli i virksomheten for å komme deltakerne til gode. Det er en forutsetning at produksjonen skal være uløselig knyttet til gjennomføringen av VTA og AFT.

Det er stor variasjon mellom tiltaksarrangørene i hvor mye av inntektene som kommer fra salg av varer og tjenester. Bransjeorganisasjonene ASVL og Arbeid & Inkludering anslår at virksomhetenes salgsinntekter i gjennomsnitt utgjør om lag 40 pst. av deres samlede inntekter. Arbeids- og velferdsetaten gir faste tilskudd til arrangørene per deltaker per måned. For VTA-deltakere skal kommunen også gi et tilskudd som minimum tilsvarer 25 pst. av det statlige tilskuddet.

I forbindelse med virusutbruddet ga Arbeids- og velferdsdirektoratet instruks om at personer som deltar i arbeidsmarkedstiltak som hovedregel

ikke skulle møte opp i tiltaket. Tiltaksarrangørene har fått utbetalt tilskudd, tilsvarende det som er avtalt for perioden. Det har heller ikke vært anledning til å permittere ansatte som jobber med veiledning av deltakere på arbeidsmarkedstiltak. Fra midten av mai har Arbeids- og velferdsdirektoratet gitt beskjed om en normalisering av tilbudet fra tiltaksarrangørene, under forutsetning av at aktuelle smittevernregler følges opp.

Forslag til ordning

Regjeringen foreslår en ordning hvor forhåndsgodkjente tiltaksarrangører får et tilskudd som skal dekke 80 pst. av tapte salgsinntekter knyttet til tiltakene AFT og VTA for månedene mars – mai sammenlignet med tilsvarende måneder i 2019. For å komme inn under ordningen må salgsinntektene i 2019 ha utgjort minst 20 pst. av virksomhetens samlede inntekter i 2019. Det utbetales ikke tilskudd for beløp under 5 000 kroner per måned. Det vil heller ikke bli gitt tilskudd som er høyere enn hva tiltaksarrangørene har fått i ordinært tilskudd fra Arbeids- og velferdsetaten til VTA for de samme månedene.

Det foreslås at Arbeids- og velferdsetaten skal forvalte ordningen. Det er lagt opp til manuell saksbehandling. Det er ønskelig at ordningen skal være enkel å søke på og enkel å forvalte.

Forvaltningen av ordningen vil basere seg på at tiltaksarrangørene oppgir korrekte opplysninger. Det vil i regelverket likevel bli tatt inn reguleringer som at søker på forespørsel må kunne fremlegge bekreftelse på innholdet i søknaden fra revisor eller autorisert regnskapsfører, og dersom det er utbetalt tilskudd i strid med bestemmelsene, skal det uriktig utbetalte beløpet tilbakebetales.

Ordningen vil være rammestyrte og dersom den avsatte budsjetttrammen ikke dekker tilskuddene i henhold til de foreslåtte kriteriene, vil hvert enkelt tilskudd avkortes forholdsmessig.

Det foreslås bevilget 180 mill. kroner til ordningen. Dette er anslått å gi grunnlag for å dekke alle tilskudd i tråd med kriteriene for ordningen. Det er da forutsatt at tiltaksarrangørene har tapt noe over halvparten av salgsinntektene. Anslagene er usikre.

Det vises til oppfølging av anmodningsvedtaket innenfor kultursektoren og helse- og omsorgssektoren i Prop. 117 S (2019–2020). Anmodningsvedtaket anses med dette som oppfulgt.

Kap. 2541 Dagpenger

Post 70 Dagpenger, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 53 430 mill. kroner.

Økning i lønnsplikt dager og avvikling av 18-dagers lønnskompensasjon

Regjeringen foreslår at det fra 1. september innføres ti dagers lønnsplikt og at 18-dagers lønnskompensasjon ved permittering avvikles for nye tilfeller.

For å avhjelpe bedrifter i en svært krevende situasjon ble perioden en arbeidsgiver har plikt til å betale lønn ved permittering (arbeidsgiverperioden) redusert fra 15 til to dager med virkning fra 20. mars 2020. Samtidig vedtok Stortinget en midlertidig stønad som skal sikre at permitterte arbeidstakere får full lønn (inntil 6G) i ytterligere 18 dager. Erfaringsmessig endres permitteringsregelverket med konjunktorene, men vi har ikke eksempler på at Stortinget tidligere har innført en tilsvarende lønnskompensasjonsordning ved reduksjon i antall lønnsplikt dager. I svar til Stortinget før behandlingen av anmodningsvedtak 387, 16. mars 2020, redegjorde Arbeids- og sosialdepartementet for administrative konsekvenser av en ordning der permitterte skal få dekket full lønn fra staten. Det ble vist til systemmessige og personellmessige utfordringer for NAV, og at det kunne ta flere måneder å få på plass systemer for nye inntektssikringsordninger. Det samme kunne gjelde hvis nye grupper ble tatt inn i etablerte ordninger.

I den første fasen av koronapandemien har det vært nødvendig å stenge ned en rekke aktiviteter og å kompensere bedrifter og arbeidstakere for virkningene. Utvidelser i permitteringsordningen var et godt tilpasset tiltak i den fasen. De sysselsatte som sendes hjem, beholder tilknytningen til bedriften, i påvente av at det blir mulig å øke aktiviteten igjen. Det er imidlertid ikke bærekraftig over tid at kostnadene ved å permittere er så lave. Et godt tilpasset regelverk må balansere arbeidslivets behov for permitteringsmuligheter med samfunnets ønske om best mulig bruk av arbeidskraften. Nå som de mest inngripende smitteverntiltakene er eller blir opphevet, og den økonomiske aktiviteten tar seg opp igjen, er det viktig at velferdsordningene støtter opp om arbeidslinjen og nødvendig omstilling. I en slik situasjon kan permitteringsordningen være til hinder for økt aktivitet, fordi den kan føre til redusert mobilitet av arbeidskraft mellom bedrifter og forsinke omstilling i arbeidslivet.

I takt med den gradvise gjenåpningen av samfunnet viser løpende statistikk at permitterte arbeidstakere er på vei tilbake til jobb, helt eller delvis, og at ledigheten faller. Selv om usikkerheten om den videre økonomiske utviklingen er stor, anslås det at flere permitterte vil komme tilbake i jobb fremover. Med kun to dagers lønnsplikt har arbeidsgiverne svært lave kostnader ved permitteringer. Når arbeidsledigheten avtar, vil det være uheldig om kostnadene ved å permittere er så lave at tiltaket får unødvendig stort omfang. Permitterte søker mindre aktivt etter arbeid enn ordinært ledige, og innlåsingseffektene kan være store. Regjeringen foreslår derfor å øke antall lønnsplikt dager fra to til ti for nye permitteringsstilfeller fra 1. september. Dette er i tråd med anbefalingene til ekspertgruppen ledet av Steinar Holden.

Arbeidsgivers lønnspliktperiode (arbeidsgiverperiode D) må samtidig ses i sammenheng med kompensasjonen til permitterte arbeidstakere. For å sikre en jevn byrdefordeling mellom arbeidsgiver og arbeidstaker under koronapandemien, falt de tre ventedagene for dagpengemottakere bort og kompensasjonsgraden i dagpengeordningen ble økt. Regjeringen viderefører disse tiltakene ut oktober 2020. 18-dagers lønnskompensasjon ble i tillegg innført for å kompensere arbeidstakerne for redusert lønnsplikt. Det lave antallet dager med lønnsplikt i permitteringsordningen kombinert med at de permitterte får full lønn i ytterligere 18 dager, har trolig bidratt til flere permitteringer enn nødvendig. Når antallet lønnsplikt dager økes, blir begrunnelsen for å kompensere arbeidstakerne særskilt ut over lønnspliktperioden svekket. Regjeringen foreslår derfor å avvikle den midlertidige ordningen med 18-dagers lønnskompensasjon for nye permitteringsstilfeller fra 1. september, når lønnspliktperioden økes til ti dager. Med endringene som videreføres vil de fleste permitterte etter 1. september likevel komme bedre ut enn de ville gjort med regelverket som var på plass før 20. mars.

Det legges til grunn at antall nye permitteringsstilfeller fra 1. september og ut året vil være betydelig lavere enn i mai. På usikkert grunnlag antas regelendringene å redusere utgiftene under kap. 2541, post 70 med 42,4 mill. kroner sammenlignet med å videreføre gjeldende regelverk i perioden september – oktober. Videre antas regelendringene å gi merutgifter på 16 mill. kroner sammenlignet med å gjeninnføre regelverket fra før virusutbruddet i november og desember. Nettoeffekten er en reduksjon på 26 mill. kroner sam-

menlignet med regjeringens forslag i Prop. 117 S (2019–2020).

Ny løsning for midlertidig ordning om lønnskompensasjon fra dag tre til 20

Stortinget vedtok 16. mars anmodningsvedtak nr. 387 (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen sikre full lønn (inntil 6G) i minimum 20 dager fra permittering, derav staten dekker fra dag 3 til 20. Dette er en midlertidig ordning inntil videre. Endringen trer i kraft umiddelbart og utbetalingene skjer så raskt NAV får på plass en teknisk løsning.»

Arbeids- og sosialdepartementet vedtok en midlertidig forskrift om lønnskompensasjonsordningen 8. april 2020. Det viste seg at det ikke var mulig å få på plass en teknisk løsning for effektiv forvaltning av ordningen innenfor rammene av denne forskriften innen rimelig tid. Arbeids- og velferdsdirektoratet utvikler nå en ny løsning som skal være klar innen midten av juni. Denne muliggjør stor grad av automatisert behandling, som både reduserer arbeidsbelastningen i Arbeids- og velferdsetaten og bidrar til rask utbetaling til permitterte.

Lønnskompensasjon ytes fra og med dag tre etter at permitteringen er iverksatt, uten hensyn til om arbeidsgiverperioden på to dager iht. permitteringslønnsloven, er avviklet. Lønnskompensasjonen utbetales for 18 løpende kalenderdager (unntatt lørdag og søndag). Det stilles ikke krav om medlemskap i folketrygden.

Lønnskompensasjonen skal som hovedregel utbetales automatisk på grunnlag av innmeldte opplysninger fra arbeidsgiver, uten medvirkning fra den permitterte. Beregning skjer på grunnlag av arbeidsgivers opplysninger om bl.a. permitteringslønn iht. permitteringslønnsloven og reell permitteringsgrad. Lønnskompensasjonen skal tilsvare permitteringslønn iht. permitteringslønnsloven per dag (opp til 6G), justert for reell permitteringsgrad. Bare i tilfeller hvor det er klart at permitterende arbeidsgiver ikke har meldt inn de nødvendige opplysningene, skal den permitterte selv sette frem krav om lønnskompensasjon. Også i disse tilfellene skal kompensasjonen i størst mulig grad tilsvare permitteringslønnen, men vil måtte bygge på inntektsopplysninger i a-ordningen, ev. i kombinasjon med den permittertes egne opplysninger om reell permitteringsgrad.

Lønnskompensasjon gis bare én gang for permittering fra samme arbeidsgiver.

Arbeidsgivere som har forskuttert lønnskompensasjon i form av lønn i 18 dager, kan fremme krav om refusjon (inntil 6G) fra Arbeids- og velferdsetaten. Dette gjelder permitteringer iverksatt før 20. april 2020.

Lønnskompensasjonen er en særlig arbeidsløshetsytelse jf. folketrygdloven kap. 4, som ytes før det innvilges dagpenger under permittering og skal ikke påvirke perioden med rett til dagpenger etter de ordinære reglene i folketrygdloven kapittel 4. Det legges til grunn at ordinære dagpenger under permittering først innvilges med virkningsdato etter at perioden med lønnskompensasjon er avviklet. Før lønnskompensasjonsordningen var ferdig utredet, var dette ikke tilstrekkelig klarlagt, men det måtte likevel tas stilling til fra hvilket tidspunkt dagpenger til permitterte skulle innvilges, for å unngå forsinkelser i behandlingen av dagpengesakene. Det ble da lagt til grunn at helt permitterte skulle innvilges dagpenger etter en periode med permitteringslønn og lønnskompensasjon på til sammen 20 dager.

I etterkant er det klarlagt at «dag 21» likevel ikke vil være riktig virkningstidspunkt i en del saker, fordi den permitterte ikke skal innvilges lønnskompensasjon i hele 18 dager dersom han eller hun har mottatt mer enn to dager med permitteringslønn fra arbeidsgiver før 20. mars. Dermed kan permitterte i noen tilfeller få et «hull» i stønadperioden på noen dager, der de ikke mottar lønnskompensasjon, og som de heller ikke er innvilget dagpenger for. Da det er svært arbeidskrevende for Arbeids- og velferdsetaten å omgjøre disse dagpengesakene manuelt for å få et korrekt virkningstidspunkt, legges det derfor til grunn at det i stedet kan utbetales lønnskompensasjon for disse dagene.

Denne løsningen er på usikkert grunnlag anslått til å øke utgiftene med 55 mill. kroner, sammenlignet med det som ble lagt til grunn i Prop. 117 S (2019–2020).

Perioden med fritak for lønnsplikt

Regelverket gir fritak for lønnsplikt under permittering i 26 uker i løpet av en 18-månedersperiode. Når perioden på 26 uker er brukt opp, gjeninntre arbeidsgivers lønnsplikt, uavhengig av situasjonen i arbeidsmarkedet. Videre rett til dagpenger vil da kreve oppsigelse. For å bidra til større forutsigbarhet og færre oppsigelser, er fritaket fra lønnsplikt foreslått forlenget til 31. oktober, jf. Prop. 117 S (2019–2020).

Ikke alle bedrifter vil komme tilbake på samme nivå som før krisen. Enkelte bransjer vil

stå overfor varige omstillinger. I slike tilfeller vil langvarige permitteringer være et lite tilpasset virkemiddel. En for sjenerøs ordning vil kunne bidra til at arbeidsgiver bruker permittering i tilfeller hvor oppsigelse er det riktige. Innlåsingseffektene ved permittering kan bli store, og vil kunne ha alvorlige konsekvenser for arbeidstaker, arbeidsmarkedet og verdiskapingen. Studier viser at særlig lange perioder med fritak for lønnsplikt bidrar til å forlenge permitteringsperioden.

Det er stor usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen. Regjeringen vil komme tilbake med en vurdering av om det blir behov for å forlenge perioden med fritak fra lønnsplikt ytterligere. Dersom perioden med fritak for lønnsplikt forlenges, bør vi samtidig sikre at ikke flere enn nødvendig holdes utenfor sysselsetting og blir gående passive for lenge. Tidligere studier har vist at overgangen til ordinær ledighet øker med permitteringsperiodens varighet. I perioden 2016–2018 var permitteringsordningen uformet slik at det inntraff en ny arbeidsgiverperiode for de som valgte å forlenge permitteringer utover 30 uker. Analyser har vist at overgangen til arbeid økte når en nådde denne grensen.

Regelverket bør innrettes på samme måte nå. Regjeringen legger derfor til grunn at en eventuell utvidelse av fritak for lønnsplikt etter oktober, må kombineres med ytterligere arbeidsgiverfinansiering fra 26 uker. Dette er i tråd med anbefalingene til ekspertgruppen ledet av Steinar Holden. Vi vil komme tilbake til hvordan et slikt økt arbeidsgiveransvar senere i permitteringsforløpet eventuelt bør utformes.

Endringer i dagpengeforskriften og utlendingsforskriften for å gi faglærte tredjelandsborgere rett til dagpenger under permittering

For å hindre at nødvendig fagkompetanse forsvinner ut av landet under koronapandemien, foreslår regjeringen at det gis midlertidige særregler i utlendingsforskriften og dagpengeforskriften. Endringene i utlendingsforskriften åpner for at faglærte tredjelandsborgere kan fortsette å oppholde seg i Norge, samt at de kan gis ny oppholdstillatelse i permitteringsperioden. Endringene i dagpengeforskriften gjør unntak fra kravet til yrkesmessig og geografisk mobilitet for faglærte tredjelandsborgere, slik at de kan få rett til dagpenger til tross for begrensningene i oppholdstillatelsen.

Forslagene har vært på høring. Høringsuttalelsene støttet i all hovedsak regjeringens forslag.

Endringene gjelder fra 4. mai 2020 og frem til 31. oktober 2020.

På usikkert grunnlag anslås det at forskrifts-endringene vil øke utgiftene til dagpenger med 120 mill. kroner i 2020.

Dagpenger og utdanning

Som et midlertidig tiltak i en situasjon med et rekordhøyt antall permitterte og ledige, ble det fra 20. april og frem til 1. september innført en ordning som gjør det lettere å ta opplæring og samtidig beholde retten til dagpenger, jf. omtale i Prop. 117 S (2019–2020). Hovedregelen er at opplæring som kombineres med dagpenger må godkjennes av NAV. Dette kravet er opphevet i denne perioden. Ordningen omfatter alle permitterte eller ledige. Studenter som mottar lån eller stipend fra Lånekassen er ikke omfattet av ordningen.

Kravet om aktiv arbeidssøking og kravet om å være disponibel for arbeidsmarkedet opprettholdes i den midlertidige ordningen. Om man ikke blir ferdig med opplæringen før man er i arbeid igjen, vil det være opp til den enkelte om man velger å avbryte utdanningen, eller å fullføre den i kombinasjon med å være i arbeid.

Det er kommet signaler fra utdanningssektoren om at det vil bli vanskelig å få realisert og gjort tilgjengelig de opplæringstilbudene som regjeringens kompetansepakke skal finansiere innen 1. september. Det skjer blant annet en betydelig opptrapping av kompetansetilbudet i fylkene. Det er viktig for regjeringen at mulighetene for å styrke arbeidstakeres kompetanse under krisen blir ivaretatt. Det vil bidra til vekstevnen i økonomien på sikt.

Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å forlenge ordningen ut året.

Det legges til grunn at dagpenger ikke skal bli et varig alternativ til ordinær studiefinansiering. En videreføring av den midlertidige ordningen vil kunne føre til innlåsingeffekter, og en uønsket rekruttering til ordningen av studenter som er inne i ordinære studieførløp. Dette vil skape en urimelig forskjellsbehandling mellom studenter som mottar dagpenger og studenter som mottar støtte fra Lånekassen.

Selv om kravet om aktiv arbeidssøking og kravet om å være disponibel for arbeidsmarkedet opprettholdes, kan forlengelsen av ordningen ut året føre til at færre personer går ut av dagpengeordningen i løpet av høsten, samtidig som andre kan velge å søke dagpenger i stedet for å søke støtte fra Lånekassen. Dette vil i så fall øke utgif-

tene til dagpengeordningen, men det er per nå ikke grunnlag for å anslå en slik effekt.

Utsatt iverksettelse av redusert permitteringsperiode i fiskeindustrien

Regjeringen varslet i Prop. 1 S (2019–2020) at perioden med rett til dagpenger under permittering i fiskeindustrien skulle reduseres fra 52 til 26 uker i løpet av en 18-månedersperiode fra 1. juli 2020. Samtidig ble det forutsatt at perioden igjen skulle kunne utvides til 52 uker ved «ekstraordinære og uforutsette situasjoner». Selv om sjømatnæringen foreløpig er mindre rammet av koronapandemien enn andre næringer, er situasjonen usikker. Dette gjelder særlig utviklingen i eksportmarkedene. Regjeringen foreslår derfor å utsette iverksettelsen av den reduserte permitteringsperioden. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag til iverksettelsestidspunkt.

Fiskeindustrien er unntatt fra permitteringslønsloven. Det er foreslått ingen endringer knyttet til dette.

Utsettelsen vil ikke påvirke utgiftene til dagpenger i 2020, men vil føre til økte utgifter i 2021.

Samlet endring

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 149 mill. kroner i 2020.

Kap. 2650 Sykepenger

Post 72 Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 12 750 mill. kroner.

I forbindelse med koronapandemien ble det innført en rekke midlertidige særregler i ordningen med omsorgspenger gjeldende fra 13. mars 2020, både for å sikre foreldre rett til inntekt ved stengte barnehager/skoler, og for å redusere virksomheters kostnader ved kraftig økt bruk av omsorgspengedager i denne situasjonen. Alle med rett til omsorgspenger fikk dobbel kvote i 2020, samtidig som arbeidsgivers finansieringsperiode ble redusert til tre dager. Videre ble frilansere og selvstendig næringsdrivende gitt rett til tilsvarende antall dager som arbeidstakere, fratrukket en venteperiode på tre dager. Foreldre fikk anledning til å overføre dager med omsorgspenger til hverandre mens barnehager/skoler var stengt. De som legger frem bekreftelse fra lege på at barnet ikke skal i barnehage/skole pga. særlige

smittevern hensyn, fikk rett på ubegrenset antall omsorgspengedager frem til 30. juni.

Barnehagene og skolene åpnet i april, selv om det noen steder fortsatt er noe reduserte åpningstider. Foreløpige vurderinger tilsier at de samlede negative effektene av stengte skoler og barnehager har vært store. Regjeringen mener derfor at terskelen for å gjenta en omfattende nedstengning ved en ny smitteoppblomstring bør være høy.

Med en mer normalisert situasjon er det rimelig at både kvoten for antall omsorgsdager og fordelingen av finansieringsansvaret mellom virksomheter og folketrygden også i hovedsak normaliseres. Foreldre som ikke brukte omsorgspengedager mens barnehager og skoler var stengt, har nå en veldig stor gjenstående kvote. På den andre siden vil det være foreldre som allerede har brukt opp hele eller store deler av den samlede kvoten. Samtidig er det innført strengere smittevernregler for oppmøte i skolene og barnehagene, og en del foreldre vil derfor få behov for noe flere omsorgsdager til høsten enn i et normalår.

Regjeringen foreslår derfor at kvotene med omsorgspengedager nullstilles fra 1. juli 2020, og at foreldre ut året får rett på samme antall dager som en normal helårskvotepost. Dette vil gi foreldre som har brukt opp den utvidede kvoten før 1. juli en betydelig økning i antall dager med omsorgspenger. Regjeringen foreslår videre å gjeninnføre den alminnelige arbeidsgiverperioden på ti dager i 2020 fra 1. juli. Dette innebærer at arbeidsgiver fra 1. juli må dekke de omsorgspengedagene som eventuelt gjenstår av perioden med ti dagers arbeidsgiverfinansiering i 2020 før de kan kreve refusjon for omsorgsdager etter de nye kvotene. Tilsvarende foreslås en ventetid for frilansere og selvstendig næringsdrivende på samme antall dager. Dette vil øke arbeidsgiveres økonomiske insentiver til å tilrettelegge for fleksible ordninger ved barns sykdom.

Enkelte barn har diagnoser som tilsier at de holdes hjemme fra barnehage/skole til vi har enda bedre kontroll på epidemien. Regjeringen har besluttet at retten til ubegrenset antall omsorgspengedager for foreldre til barn som holdes hjemme av slike særlige smittevern hensyn forlenges ut 2020.

I Prop. 117 S (2019–2020) er merutgiftene av de midlertidige særreglene som er innført i ordningen med omsorgspenger fra 13. mars 2020, anslått til om lag 11 630 mill. kroner. Basert på dette er mindretutgiftene som følge endringene som foreslås fra 1. juli 2020 på usikkert grunnlag anslått til om lag 910 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås redusert med 910 mill. kroner i 2020.

Andre saker

Arbeidsmarkedstiltak

I forbindelse med koronapandemien ga Arbeids- og velferdsdirektoratet instruks om at personer som deltar i arbeidsmarkedstiltak, som en hovedregel ikke skulle møte opp i tiltaket. Vi er nå i en fase hvor gjennomføringen av arbeidsmarkedstiltak normaliseres. Fra 18. mai skal lokalene til leverandørene av blant annet avklaring, oppfølging og varig tilrettelagt arbeid (VTA) være åpne, under forutsetning av at aktuelle smittevernregler kan følges. Begrensninger i kapasitet i lokaler og i kollektivtrafikk, vil likevel innebære at det fremdeles må være et betydelig innslag av digital oppfølging og tiltaksgjennomføring. Flere jobbmesser og arrangementer vil gjennomføres digitalt.

Arbeids- og velferdsetaten har en stor portefølje av arbeidsmarkedstiltak som kan tildeles personer med behov for bistand for å komme i arbeid. Hovedformålet med tiltakene er å styrke deltakernes muligheter å skaffe seg eller beholde arbeid. Arbeidsmarkedstiltakene vil derfor være svært relevante virkemidler for ledige som ikke på egen hånd klarer å komme tilbake i arbeid på vei ut av krisen. I fase tre i håndteringen av koronapandemien vektlegger regjeringen blant annet tiltak for å styrke kompetansen og omstillingsevnen i økonomien. I denne sammenheng spiller NAVs opplæringstiltak en viktig rolle. Opplæringen innrettes slik at flere arbeidssøkere får en formell kompetanse som arbeidslivet etterspør. Dette kan bl.a. skje gjennom et samarbeid mellom NAV og fylkeskommunen. Slik kan bruken av NAVs opplæringstiltak ses i sammenheng med den foreslåtte styrkingen av videregående opplæring for ledige og permitterte i fylkeskommunal regi. Det gis også rom innenfor NAVs opplæringstiltak for å tilby norskopplæring til ledige, når dette anses nødvendig for å få til en mer stabil tilknytning til arbeid.

Samtidig som vi skaper nye arbeidsplasser, må vi unngå at mange faller varig ut av arbeidslivet og bidra til at flere kommer i jobb. I den krevende tiden vi nå er inne i, kan et vanskelig arbeidsmarked gjøre det særlig utfordrende for personer med lite formell kompetanse, liten yrkeserfaring eller hull i CV-en. Regjeringen har allerede gjort en betydelig innsats for å styrke inkluderingen i arbeidslivet. I 2018 tok regjeringen initiativ til en inkluderingsdugnad for å bidra til at flere med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en kommer

over i ordinære jobber. Regjeringen har bl.a. lagt til rette for bedre bistand til arbeidsgivere, styrket tilbudet om helsemessig og arbeidsrettet oppfølging for personer med psykiske lidelser og rusproblemer, og satset på å kvalifisere flere til arbeid. I inkluderingsdugnaden samarbeider offentlige og private om å senke terskelen inn i arbeidslivet og gjøre det lettere for arbeidsgivere å ansette personer fra inkluderingsdugnadens målgrupper. Arbeidsmarkedstiltakene er viktige virkemidler for å nå disse målene.

Bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak for 2020 vil på kort sikt være tilstrekkelig til å trappe opp aktiviteten dersom det anses smittevernfarelig forsvarlig. Regjeringen vil vurdere bevilgningsbehovet til arbeidsmarkedstiltak, også i andre halvår 2020, i lys av situasjonen i arbeidsmarkedet.

Innsats rettet mot ungdom

Den dramatiske økningen i arbeidsledighet fra midten av mars har hatt store konsekvenser for ungdom. Det må ses i sammenheng med at mange av bransjene som ble rammet hardt og tidlig har mange unge ansatte, gjerne i deltid og med kort ansiennitet. Det gjelder for eksempel butikkarbeid og hotell- og restaurantbransjen. Etter hvert har også andre bransjer og grupper blitt rammet, og nye ledige er aldersmessig mer jevnt fordelt enn i starten.

Samtidig ble også skole- og studiehverdagen endret som følge tiltak mot koronapandemien. Det er for tidlig å si i hvilken grad det vil kunne ha langsiktige negative konsekvenser.

Unge rammes ofte hardt i nedgangstider, fordi de har mindre ansiennitet og jobberfaring. Sysselsettingen blant unge svinger mer over konjunkturrene enn blant eldre grupper. Basert på tidligere nedgangsperioder kan vi forvente at flere unge vil begynne i utdanning eller forlenge sitt utdanningsløp. Samtidig er det risiko for økt press på helserelaterte ytelser og permanent utenforskap. Internasjonal forskning viser at lange perioder uten arbeid kan gi permanent svakere tilknytning til arbeidsmarkedet og lavere karriere- og lønnsutvikling.

Samfunnet er i ferd med å åpnes opp igjen og ledigheten avtar, selv om nivået fortsatt er svært høyt. De som er i ferd med å avslutte skolegang og studier, vil møte et langt vanskeligere jobbmarked enn hva vi forventet for bare få måneder siden. Det er allerede iverksatt tiltak for å hjelpe unge over i utdanning og arbeid, og regjeringen foreslår ytterligere tiltak i denne proposisjonen. Regjeringen vil følge utviklingen nøye og kommer

tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av situasjonen for ungdom i Prop. 1 S (2020–2021).

Situasjonen i Arbeids- og velferdsetaten

Arbeids- og velferdsetaten har de senere årene arbeidet målrettet for å legge til rette for et velfungerende arbeidsmarked, gi god oppfølging til dem som trenger bistand for å komme i arbeid, sikre en pålitelig forvaltning av inntektssikringsordningene og gjennomføre nødvendig modernisering av gamle IKT-systemer. En riktig balanse mellom stabil drift og nødvendig trykk på forenkling, forbedring og modernisering har vært et viktig hensyn i styringen av etaten. Som beskrevet i Prop. 117 S (2019–2020) har virkningene av koronapandemien og smitteverntiltakene gitt en krise i arbeidsmarkedet og en svært stor økning i antall henvendelser og søknader om ytelser. I de første fasene av pandemien har etaten måttet prioritere utvikling og implementering av nye ordninger for å sikre inntekt til mottakerne. Bemanningen er også styrket betydelig for å kunne behandle en stor økning i saksmengde. Mange ansatte, både på den trygdefaglige siden og på IKT-siden, er omdisponert for å håndtere utfordringene. I forbindelse med stortingsbehandlingen av Prop. 52 S (2019–2020) varslet regjeringen i svar på spørsmål fra Stortinget at muligheten for implementering av nye tiltak også måtte vurderes i lys av mengden tiltak som skulle iverksettes og saksmengden i Arbeids- og velferdsetaten, og at det både var systemmessige og personellmessige utfordringer i dagens situasjon. Det ble videre varslet at opprettelse av ev. nye inntektssikringsordninger ikke ville være mulig å få på plass på kort sikt, og at det kunne ta flere måneder å få på plass nye systemer. Det samme ville kunne gjelde hvis nye grupper skulle inn i etablerte ordninger.

Det er nå stor usikkerhet knyttet til utviklingen i arbeidsmarkedet på kort og lang sikt. Etaten vil uansett stå i en krevende situasjon fremover. I tiden fremover skal tjenestene normaliseres, så langt det er mulig innenfor smitteverntreglene. Samtidig vil økte saksmengder, forventet etterslep på flere oppgaver som er prioritert ned i den akutte fasen, og et stort kontrollarbeid på flere av de nye ordningene være krevende for hele organisasjonen i lang tid. Som varslet i Prop. 117 S (2019–2020) er det nødvendig for etaten å nedprioritere enkelte oppgaver for å sikre drift av etaten og utbetaling av løpende ytelser. Det er imidlertid også nødvendig å prioritere utviklingsressurser på oppgaver som gir raskere saksbehandling og gode tjenester for brukerne. Ikke minst har situa-

sjonen økt behovet for forenklinger og justeringer i regelverk som tilrettelegger for hel- og delautomatisering på flere områder. Det jobbes derfor bl.a. for tiden med et forslag til en varig hjemmel som skal legge til rette for automatisering av saksbehandlingen i Arbeids- og velferdsetaten.

Utfasing av øvrige særregler

Sykepengeordningen

Det er innført en rekke midlertidige særregler knyttet til sykepengeordningen i forbindelse med koronapandemien. Disse skal både sikre folk inntekt, avlaste helsevesenet og avhjelpe de økonomiske konsekvensene for bedrifter som følge av pandemien og de strenge smitteverntiltakene som ble innført 12. mai. Det er innført rett til sykepenger for fravær ved mistanke om covid-19 eller karantene, der det ikke er mulig med hjemmekontor. Arbeidsgiverfinansieringen av sykefravær som begrunnes med covid-19, er redusert fra 16 til tre dager. I tillegg er arbeidstakere gitt rett til å benytte egenmelding i 16 dager, mot vanligvis tre dager. Endringen innebærer at det ikke er behov for at legene skal skrive ut sykmelding som dokumentasjon for rett til sykepenger i arbeidsgiverperioden. For å gi flere rett til å benytte egenmelding, ble tiden arbeidstakeren må ha vært ansatt hos arbeidsgiver for å benytte egenmelding, forkortet fra to måneder til fire uker, jf. folketrykkløven § 8-24 første ledd.

Videre er det gitt rett til sykepenger for frilansere og selvstendig næringsdrivende fra fjerde dag ved sykefravær som begrunnes med covid-19, og det er gitt rett til at frilansere og selvstendig næringsdrivende kan bekrefte sykefravær for de første 16 dagene ved elektronisk melding til Arbeids- og velferdsetaten.

Med bakgrunn i dagens smittesituasjon og signaler om tilstrekkelig kapasitet hos fastlegene, har regjeringen bestemt at retten til å benytte egenmelding for lønnstakere for de 16 første dagene tas bort med virkning fra og med 1. juni 2020. Det gjøres oppmerksom på at arbeidsgiver står fritt til å avtale med arbeidstakerne at egenmelding kan godtas for hele arbeidsgiverperioden selv om den pålagte plikten til å godta egenmelding for hele perioden tas bort. Krav til tidsrom man må ha arbeidet hos arbeidsgiver for å få rett til å benytte egenmelding settes igjen til to måneder fra 1. juni 2020.

Regjeringen har også vedtatt tilsvarende endringer for selvstendig næringsdrivende og frilansere. Retten disse har hatt til å bekrefte sykefravær for de første 16 dagene ved elektronisk

melding til Arbeids- og velferdsetaten, tas bort med virkning fra og med 1. juni 2020. Dette medfører at det må foreligge sykmelding fra lege for at sykepenger skal gis fra trygden fra fjerde dag til selvstendig næringsdrivende og frilansere. Folketrykkløven § 8-34 tredje og siste ledd, og § 8-38 tredje og fjerde ledd vil gjelde, slik at arbeidsuførhet blir regnet fra det tidspunktet melding om arbeidsuførheten ble gitt til Arbeids- og velferdsetaten, eller fra det tidspunktet vedkommende søkte lege. Rett til sykepenger gis først fra det tidspunktet vedkommende søkte lege og fikk sykmelding.

Regjeringen tar også sikte på å fase ut de øvrige særreglene i sykepengeordningen så snart smittesituasjonen tilsier det, men mener at det er for tidlig å ta stilling til når og hvordan. Det er behov for å se hvordan den generelle smittesituasjonen utvikler seg, nå som de kraftigste nasjonale smitteverntiltakene er myket opp. Regjeringen vil gjøre en ny vurdering av behovet og varigheten på disse midlertidige tiltakene i andre halvår 2020.

Dagpengeordningen

For å styrke arbeidstakeres inntektssikring i en ekstraordinær krisesituasjon i norsk økonomi, har et samlet Stortinget stilt seg bak omfattende, midlertidige endringer i dagpengeregelverket, herunder:

- Kompensasjonsgraden er økt til 80 pst. av dagpengegrunnlaget inntil 3 G og 62,4 pst. mellom 3 G og 6 G.
- Krav til minste arbeidsinntekt er redusert fra 1,5 G til 0,75 G siste tolv måneder og fra 3 G til 2,25 G siste 36 måneder.
- Krav til redusert arbeidstid er redusert fra 50 pst. til 40 pst.
- Ventetiden på tre dager er opphevet.
- Det er innført særlige regler for lærlinger.

I ukene etter at de strengeste smitteverntiltakene ble innført 12. mars, steg ledigheten voldsomt. Siden toppen 7. april har den registrerte ledigheten imidlertid gått nedover. I løpet av de tre første ukene i mai har det blitt om lag 50 000 færre arbeidssøkere. Det anslås at ledigheten vil fortsette å falle etter hvert som smitteverntiltak blir lempet og permitterte går tilbake på jobb. Det er likevel stor usikkerhet om utviklingen.

Det er viktig å sikre at vi har bærekraftige inntektssikringsordninger som bygger opp under arbeid. Hensynet til inntektssikring og sosial trygghet på den ene siden, må veies mot arbeidsinsentiver og kostnader for samfunnet på den

andre siden. Det er viktig å unngå at svake insentiver bidrar til at den økonomisk innhenting tar lengre tid enn nødvendig.

I Prop. 52 S (2019–2020) varslet regjeringen at opphevingen av ventedager og redusert krav til arbeidstidsreduksjon ville gjelde frem til 31. oktober. For flere endringer i dagpengeregelverket som er kommet til senere, har regjeringen lagt til grunn varighet ut oktober for fastsetting av bevilgningen. Stønadsperioden for dagpenger og perioden med fritak fra lønnsplikt under permittering er foreslått forlenget ut oktober, jf. Prop. 117 S (2019–2020). Den midlertidige inntektssikringsordningen for selvstendig næringsdrivende og frilansere foreslås også å vare ut oktober, jf. Prop. 116 L (2019–2020). Regjeringen fastholder at de midlertidige endringene i dagpengeordningen, jf. listen over, avvikes fra og med 1. november.

Usikkerheten om utviklingen i norsk økonomi fremover er stor. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget etter sommeren med en ny vurdering av utfasingen av de midlertidige endringene i dagpengeregelverket

Øvrige inntektssikringsordninger

Det er også innført en rekke andre midlertidige regelverksendringer for inntektssikring i forbindelse med koronapandemien. Det er gitt mulighet for midlertidig unntak fra pålagte plikter og aktivitetskrav i ytelser i folketrygden og i sosialtjenesteloven, blant annet fordi det kan være vanskelig å gjennomføre aktiviteter i den nåværende situasjonen. Aktivitetskrav i ytelsene gjenopptas på ordinær måte så snart det er mulig å gjennomføre hensiktsmessige aktiviteter i tråd med smittevern-tiltakene.

Stønadsperioden for de som mottar arbeidsavklaringspenger (§ 11-12), er forlenget med seks måneder. Dette gjelder både de som mottar arbeidsavklaringspenger i den ordinære perioden på tre år (fire år for de som fikk arbeidsavklaringspenger før 2018), og de som mottar arbeidsavklaringspenger på unntak inntil to år utover den ordinære perioden. Stønadsperioden for de som mottar arbeidsavklaringspenger som arbeidssøker (§ 11-17), er foreslått forlenget frem til og med 31. oktober 2020, jf. Prop. 117 S (2019–2020). Stønadsperioden for de som mottar arbeidsavklaringspenger under behandling av krav om uføretrygd (§ 11-18), er forlenget med seks måneder.

For deltakere i kvalifiseringsprogrammet som har fravær underveis i programmet på grunn av koronapandemien, skal ikke stønaden falle bort. Fraværet skal heller ikke medregnes i program-

mets varighet. Dette gjelder for en periode på maksimalt seks måneder. For deltakere i kvalifiseringsprogrammet som nærmer seg slutten av programmet og ikke har fått utsatt programmet på grunn av koronapandemien, skal det i tillegg gjøres en konkret vurdering av om en forlengelse (på inntil seks måneder) kan bidra til å nå målet om arbeid.

Regjeringen vil gjøre en ny vurdering av behovet for og varigheten av disse tiltakene etter sommeren.

6.6 Helse- og omsorgsdepartementet

Kap. 701 E-helse, helseregistre mv.

Post 70 Norsk Helsenett SF

Norsk Helsenett SF har hatt betydelig merkostnader til medlemsbaserte tjenester, leveranser til helseforvaltning, beredskap og sikkerhet som følge av virusutbruddet. Merutgiftene er knyttet til økt bruk av digitale løsninger i helse- og omsorgstjenesten. Kostnadene er knyttet til å styrke infrastrukturen for mer bruk av hjemmekontor, sikre responstid og oppetid, brukerstøtte, døgnbemanning mv. som følge av håndteringen av virusutbruddet.

Det er usikkert hvor lenge den gjeldende situasjonen vil vare, og merbehovet i Norsk Helsenett SF er derfor usikkert. I det foreliggende forslaget er det lagt til grunn at merbehovet i virksomheten vil vare ut september 2020. Dersom behovet viser seg å være lavere enn antatt, vil Helse- og omsorgsdepartementet komme tilbake med forslag om å redusere bevilgningen tilsvarende.

Det foreslås å øke bevilgningen med 30 mill. kroner.

Post 72 Nasjonale e-helseløsninger

Norsk Helsenett SF har hatt betydelige merkostnader som følge av virusutbruddet knyttet til forvaltning og drift av de nasjonale e-helseløsningene. Kostnadene knyttet til de nasjonale e-helseløsningene omfatter endringer i og nye tjenester, infrastruktur og lisenser, analyser, risikovurderinger, støttetjenester m.m.

Det er usikkert hvor lenge den gjeldende situasjonen vil vare, og merbehovet i Norsk Helsenett SF er derfor usikkert. I det foreliggende forslaget er det lagt til grunn at merbehovet i virksomheten vil vare ut september 2020. Dersom behovet viser seg å være lavere enn antatt, vil Helse- og

omsorgsdepartementet komme tilbake med forslag om å redusere bevilgningen tilsvarende.

Det foreslås å øke bevilgningen med 20 mill. kroner.

Kap. 703 Internasjonalt samarbeid

Post 72 (Ny) Tilskudd til Verdens helseorganisasjon (WHO)

Det foreslås å øke bevilgningen til Verdens helseorganisasjon (WHO) med 20 mill. kroner i 2020 over ny post 72 Tilskudd til Verdens helseorganisasjon (WHO).

Formålet er å styrke WHO's evne til å håndtere covid-19-pandemien og å styrke WHO politisk og økonomisk som den ledende og koordinerende globale helseorganisasjonen. Støtten vil komme i tillegg til det årlige kjernebidraget og bidragene Norge tildeler WHO over bistandsbudsjettet.

De norske frivillige bidragene til WHO er i dag rettet inn mot lav- og mellominntektsland, og tar utgangspunkt i utviklingspolitiske prioriteringer. Ekstrabevilgningen i 2020 skal bygge opp under norske helsepolitiske prioriteringer og behov. Særlig gjelder dette arbeidet med forebygging og håndtering av helsekriser. Det er også relevant for andre områder, herunder behovet for å styrke WHO's arbeid med ikke-smittsomme sykdommer, i tråd med den faktiske globale sykdomsbyrden.

Bevilgningen over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett i 2020 legger til rette for støtte til WHO's Europakontor som innretter innsatsen mot land i vår del av verden.

Kap. 732 Regionale helseforetak

Post 70 Særskilte tilskudd, kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75

Merutgifter knyttet til virusutbruddet

Det vises til anmodningsvedtak nr. 416 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene har tilstrekkelige midler når de nå planlegger å møte korona-pandemien og styrker intensivkapasiteten. Sykehusene og andre virksomheter innenfor helse må få dekket uforutsette og nødvendige utgifter knyttet til legemidler og medisinsk utstyr i perioden krisen varer.»

I forbindelse med behandling av Prop. 52 S (2019–2020) samtykket Stortinget til at bevilgningene

over statsbudsjettet for 2020 under kap. 732, post 70 og 77, og kap. 2711, post 76 kunne overskrides med utgifter til nødvendige legemidler og medisinsk utstyr, samt nødvendige laboratorieanalyser til håndteringen av virusutbruddet, jf. romertallsvedtak II i Innst. 197 S (2019–2020), og Stortingets vedtak.

Fullmakten til å overskride disse bevilgningene i forbindelse med virusutbruddet er delegert til Helsedirektoratet. Dette gjøres i samråd med blant annet Statens legemiddelverk, Sykehusinnkjøp HF og de regionale helseforetakene.

Det vises til Prop. 117 S (2019–2020) der det er gitt en omtale av tiltak som er iverksatt i medhold av fullmakten. Det er vist til at regjeringen ville komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag til tilleggsbevilgninger som følge av tiltakene.

Innkjøp av smittevernutstyr og beredskapslagring av legemidler omfatter både den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelse-tjenesten. Det anslås at smittevernutstyr tilsvarende om lag 800 mill. kroner fordeles uten krav om betaling til kommunene i 2020. Dette er en midlertidig ordning i 2020.

Situasjonen knyttet til markedsadgang, logistikk og priser for de nevnte varer er fortsatt meget utfordrende, og det vurderes som nødvendig å videreføre fullmakten gitt gjennom Stortingets behandling av Prop. 52 S (2019–2020).

Det foreslås å øke bevilgningen med 4 800 mill. kroner i 2020 for å dekke utgiftene som følger av ekstratiltakene. Av dette er om lag 2 900 mill. kroner knyttet til inngåtte avtaler per mai 2020, og 1 900 mill. kroner forventet utgift resten av 2020. Det er usikkerhet om utgiftene fremover. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om videre bruk av fullmakten og bevilgningsmessige konsekvenser i løpet av 2020.

Vedlikehold og oppgradering av sykehusbygg

Det vises til omtale av bygg- og vedlikeholdstiltak under avsnitt 5.4.2. Det foreslås å øke bevilgningen med 500 mill. kroner til oppgradering av sykehusbygg og tilrettelegging for medisinsk teknologi og digitale løsninger i sykehus. Midlene skal gå til tiltak utover ordinære planer. Midlene fordeles som følger:

- Helse Sør-Øst RHF: 270 mill. kroner
- Helse Vest RHF: 94 mill. kroner
- Helse Midt-Norge RHF: 72 mill. kroner
- Helse Nord RHF: 64 mill. kroner

LIS1-stillinger

Det foreslås å øke bevilgningen med 53 mill. kroner i 2020 for å midlertidig øke antallet LIS1-stillinger i helse- og omsorgstjenestene. Det foreslås å opprette 100 nye stillinger med oppstart september 2020. LIS1-stillingene vil gjennomføres i tråd med normalt LIS1-utdanningsløp som innebærer 12 måneder i sykehus og seks måneder i kommune. Formålet med en midlertidig økning er å bidra til at tjenestene får tilsatt flere leger i en periode hvor det er kapasitetsutfordringer som følge av virusutbruddet. LIS1-stillingene vil bli fordelt mellom sykehusene og kommunene basert på dialog med tjenestene.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen økt med 5 353 mill. kroner.

Kap. 761 Omsorgstjeneste*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 79**Mobilisering av frivillige – den nye frivilligheten*

Bevilgningen foreslås økt med 75 mill. kroner til etablering av en ny tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som tilbyr praktiske tjenester, digitalisering av likemannsarbeid, møteplasser og aktiviteter for mennesker som er sosialt isolert som følge av smitteverntiltakene. Det foreslås at midlene forvaltes av stiftelsen Dam, og at Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med stiftelsen utarbeider et tilskuddsregelverk for ordningen.

Mange av omsorgstjenestens brukere må trolig leve med begrenset ferdsel og sosial kontakt i lang tid. Dette rammer deres psykiske og fysiske helse. Frivilligheten har en sentral rolle i arbeidet med å begrense ensomhet, bidra til nytenkning, sosialt fellesskap og økt aktivitet og deltagelse. Forslaget vil legge til rette for at frivillige organisasjoner kan omstille seg og opprettholde sine tilbud til sårbare grupper.

Menn i helse

Det foreslås å øke bevilgningen med 20 mill. kroner i 2020 til prosjektet Menn i helse. Formålet er økt rekruttering av menn i omsorgssektoren. Den kommunale helse- og omsorgstjenesten har et stort behov for personell både på kort og lang sikt, og menn utgjør et stort rekrutteringspotensi-

ale. Prosjektet ledes av KS, etter avtale med Helse- direktoratet. Modellen baserer seg på et samarbeid mellom kommunene og NAV lokalt. Deltakerne får tittelen helserekrutt og tilbys et komprimert utdanningsløp frem til fagbrev som helsefagarbeider. Ved utgangen av 2018 har 226 deltakere i prosjektet oppnådd fagbrev siden oppstarten i 2015. Erfaringene viser at 92 prosent av de som har tatt fagbrev gjennom Menn i helse har fått relevant jobb.

Forslaget legger til rette for å øke antall deltakere i prosjektet, øke antall deltakere som oppnår fagbrev, samt finansiere regionale koordinatorene som koordinerer arbeidet mellom aktørene. Forslaget vil også kunne legge til rette for at prosjektet på sikt kan utvides til flere fylker. Helse- og omsorgsdepartementet vil i samråd med KS og berørte parter vurdere hvordan flere fylker kan inkluderes i prosjektet, jf. Granavolden-plattformen.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen økt med 95 mill. kroner

Post 68 Kompetanse og innovasjon

Det foreslås å øke bevilgningen med 20 mill. kroner i 2020 til desentraliserte studier for ansatte i omsorgstjenesten. Midlene skal dekke merkostnadene utdanningstilbyderne har for å etablere desentraliserte grunnutdanninger og utdanningskostnadene innen videreutdanninger.

Distriktene har særskilte kompetanseutfordringer i den kommunale omsorgstjenesten. Avstanden til utdanningstilbudet har videre stor betydning for om kommunene kan benytte seg av utdanningstilbudet for å sikre tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft. Forslaget er derfor et målrettet tiltak for økt kompetanse og rekruttering for kommuner i distriktene. Det foreslås at tilskuddet forvaltes av fylkesmennene og legges inn i det eksisterende kompetanse- og innovasjonstilskuddet som øremerkede midler. Områder med særskilt lav tilgang på utdanningstilbud vil bli prioritert.

Kap. 780 Forskning*Post 50 Norges forskningsråd mv.*

Det foreslås å øke bevilgningen med 40 mill. kroner for å etablere en helhetlig virkemiddelkjede for helseinnovasjon (Pilot Helse). Forslaget er en oppfølging av Meld. St. 18 (2018–2019) *Helse-*

næringen – *Sammen om verdiskaping og bedre tjenester*, jf. også Innst. 48 S (2019–2020). Etter modell av tilsvarende ordning for energisektoren (Pilot-E), vil det bli lyst ut midler til et behovs-drevet forsknings- og innovasjonsløp fra idé til implementering i helsetjenestene. Innretningen vil bygge på eksisterende virkemidler i Norges forskningsråd og Innovasjon Norge.

Formålet med ordningen er å bidra til utvikling og implementering av ny teknologi og nye løsninger som kan bidra til bedre helse, bærekraftige helsetjenester og videre vekst i helsenæringen. Ordningen forventes å gi raskere og mer målrettet innsats mot utfordringer som krever samarbeid mellom bedrifter, helsetjenestene og forskningsorganisasjoner. Ordningen vil også bidra til kompetanse- og kunnskapsutvikling i næringslivet og i helsetjenestene.

6.7 Barne- og familiedepartementet

Kap. 846 Familie- og oppveksttiltak

Post 70 Barne- og ungdomsorganisasjoner

Barne- og ungdomsorganisasjonene melder om at de har tapt betydelige inntekter som følge av pandemien. Mange arrangementer og aktiviteter har blitt avlyst, og flere er bekymret for å miste medlemmer og medlemskontingent. Samtidig har organisasjonene behov for å tilpasse seg smittevernsituasjonen. Mange har således hatt økte utgifter til tilpasning av aktiviteter og digitalisering av arbeidet. Regjeringen foreslår 10 mill. kroner i tilleggbevilgning til den nasjonale grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene i 2020.

Kap. 882 Kirkebygg og gravplasser

Post 61 Tilskudd til fredete og verneverdige kirkebygg, kan overføres

Tilstandsundersøkelser viser at mange kirker har betydelige istandsettingsbehov. Regjeringen foreslår derfor en ekstra bevilgning på 52 mill. kroner i 2020 til tiltak for kulturhistorisk viktige kirker fra før 1850. Midlene skal primært brukes til sikring og istandsetting av klimaskall (vegger, tak og tårn) og utskifting av gamle el-anlegg og varmeovner. Det er en forutsetning for tildeling av tilskudd at kirkeeierne eller kommunen på vegne av kirkeeieren bidrar til å finansiere tiltakene. En mindre del av økningen skal også gå til kompetanseheving for murere knyttet til rehabilitering av middelalderkirker i stein.

Riksantikvaren og Den norske kirke vil bistå departementet i forvaltningen av tilskuddsmidlene, og utforming av kriterier for ordningen.

Tiltaket er en del av regjeringens tiltakspakke rettet mot bygge- og anleggsbransjen, jf. omtale under avsnitt 5.4.2.

6.8 Nærings- og fiskeridepartementet

Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet

Post 79 (Ny) Kompensasjonsordning for utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter

Regjeringen foreslår at det bevilges 250 mill. kroner til en midlertidig ordning som skal bidra til at sesongbedrifter som alpinanlegg og fornøylesparker, som har opplevd et stort omsetningsfall, har midler til å finansiere nødvendig vedlikeholdsarbeid iht. gjeldende regelverk.

Inntektene til sesongbedrifter kommer i løpet av en kort periode, men de skal brukes til å dekke kostnader gjennom hele året. Sesongbedrifter som alpinanlegg og fornøylesparker har lovpålagt vedlikeholds krav som skal sikre forsvarlig drift av anleggene og ivareta de besøkendes sikkerhet. Inntektene fra høysesongene er relativt sett viktige for å finansiere disse vedlikeholdskostnadene og uforutsett omsetningssvikt i høysesong kan være utfordrende. Regjeringen foreslår derfor en ordning som skal bidra til at sesongbedrifter som for eksempel alpinanlegg og fornøylesparker, som har opplevd et stort omsetningsfall på grunn av smitteverntiltak, vil ha midler til å finansiere nødvendig vedlikeholdsarbeid iht. gjeldende regelverk.

Formålet med ordningen er å bidra til at nødvendig vedlikehold ved fornøylesinnretninger og alpinanlegg blir ivaretatt til tross for omsetningssvikt. Ordningen skal bidra til at reparasjoner og vedlikeholdsarbeid som er lovpålagt utfra hensynet til personsikkerhet, blir gjennomført av de virksomhetene som har driftstillatelse i henhold til lov om fornøylesinnretninger og lov om taubane. Ordningen vil kun gjelde for sesongbedrifter som har hatt stort omsetningsfall og som har driftstillatelse i henhold til lovene. Ordningen vil i utgangspunktet ha samme virkeområde og vilkår som den generelle, midlertidige tilskuddsordningen for foretak med stort omsetningsfall. Foretakene må være definert som sesongbedrift, i henhold til kravene i den midlertidige tilskuddsordningen. Det vil si at foretaket må vise at 80 pst. av omsetningen for fjoråret, eller en 12-måneders-

periode som omfatter forrige sesong, var innenfor en sammenhengende periode på seks måneder.

Ordningen må utredes og konkretiseres nærmere før den kan iverksettes. For at tilskudd skal kunne utbetales så raskt som mulig, foreslår regjeringen likevel en bevilgning nå. Det vises i den forbindelse til at mange av de typiske bedriftene har lavsesong om sommeren og at mye av vedlikeholdet vil gjennomføres i de kommende månedene. Regjeringen tar sikte på å etablere en ordning innenfor følgende rammer:

- *Beregning av tilskudd:* Tilskuddet beregnes med utgangspunkt i vedlikeholdskostnader som er nødvendige for å oppfylle kravene etter fornøyelsesinnretningsloven eller taubaneloven. Dette kan bl.a. bestå av kostnader til kjøp av tjenester, innkjøp av materiell og lønn til egne ansatte. Det vurderes hvordan dette kan fastsettes. Regjeringen vil bl.a. vurdere om tilskuddet bør baseres på dokumentasjon av vedlikeholdskostnader i et normalår. Det tas sikte på at beregningen av tilskuddet utføres etter samme prinsipper som i den generelle, midlertidige tilskuddsordningen for foretak med stort omsetningsfall. Det vil si at tilskuddet graderes ut fra hvor stort omsetningsfallet har vært og at det legges til grunn en justeringsfaktor. Det legges også til grunn at sesongmodellen innenfor den generelle ordningen kan gjelde tilsvarende for denne ordningen. Tilskuddet vil være en engangsutbetaling i 2020 der det tas sikte på å dekke deler av vedlikeholdskostnadene for virksomheter med stort omsetningsfall i månedene med de strengeste smitteverntiltakene. Ordningen foreslås dermed begrenset til en periode hvor konsekvensene for omsetningen innenfor sesongvirksomhetene har vært mest omfattende. Det har vært gradvis lettelse av smitteverntiltakene. Det forventes at bedriftene etter hvert tilpasser seg markedsforholdene og rammebetingelsene, og at utfordringene med tapt grunnlag for å gjennomføre lovpålagt vedlikehold ikke er de samme fremover.
- *Samlet ramme for ordningen:* Det foreslås en ramme for ordningen på 250 mill. kroner, som skal dekke utbetaling av tilskudd og utgifter til forvaltning av ordningen. Det er stor usikkerhet om bevilgningsbehovet. Regjeringen vil ved behov komme tilbake med forslag om justeringer av bevilgningen senere i budsjettåret.
- *Forvaltning og kontroll:* Regjeringen vil vurdere nærmere og ta stilling til hvordan ordningen bør forvaltes og hvordan kontroll kan gjennomføres. Det foreslås at bevilgningen kan dispo-

neres av den virksomhet som utpekes som forvalter av ordningen. Tidspunkt for når tilskuddene kan utbetales vil i stor grad avhenge av avklaring av forvalter.

- *Avgrensning mot andre ordninger:* Omsetningsfallet som utgjør grunnlaget for støtten etter denne ordningen, vil også kunne inngå som grunnlag for støtten i de generelle ordningene som allerede er etablert, eller som foreslås. Ordningen må avgrenses mot disse, slik at det ikke utbetales kompensasjon for de samme tapene flere ganger. Dette må ivaretas i konkretiseringen av ordningen.

Regjeringen vil vurdere nærmere innretningen av ordningen, med utgangspunkt i ovennevnte rammer. Etableringen av ordningen forutsetter at det finnes hensiktsmessige løsninger for hvem som skal forvalte ordningen, hvordan kriteriene for å motta støtte skal defineres og hvordan støtten skal beregnes. Ordningen forutsetter godkjenning hos EFTAs overvåkningsorgan, ESA.

Kap. 920 Norges forskningsråd

Post 50 Tilskudd til forskning

Grønn skipsfart

Det foreslås en engangsbevilgning på 65 mill. kroner til Maroff-programmet i Norges forskningsråd. Nye teknologier og løsninger er viktig for å redusere utslipp i maritim sektor, og for å nå regjeringens ambisjon om å halvere klimagassutslippene fra innenriks sjøfart innen 2030. Midlene vil gå til innovasjonsprosjekter i næringslivet knyttet til grønn skipsfart. Tiltaket skal bidra til utslippsreduksjon fra sjøtransport og til grønn omstilling i maritim sektor.

Tiltaket inngår i de næringsrettede prosjektmidlene der utlysninger av innovasjonsprosjekter i næringslivet skal prioriteres. Inntil 20 pst. av de samlede midlene til disse tiltakene skal brukes til å øke støtteintensiteten i prosjektene, jf. omtale i avsnitt 5.5 og under kap. 285, post 53.

Utvikling av fiskefôr basert på norsk råstoff

Mer enn 50 pst. av de globale klimagassutslippene fra oppdrettsnæringen har sin opprinnelse fra fiskefôret på grunn av råvarene som benyttes, transport og produksjon. Om lag 90 pst. av råvarene til fôr er importert. Utvikling av alternative fôrressurser som kan produseres i Norge kan bidra til å redusere både globale utslipp og avhengigheten av importerte råvarer. På sikt kan det

også gi grunnlag for nye arbeidsplasser. Det foreslås en engangsbevilgning på 20 mill. kroner til formålet.

Tiltaket inngår i de næringsrettede prosjektmidlene der utlysninger av innovasjonsprosjekter i næringslivet skal prioriteres. Inntil 20 pst. av de samlede midlene til disse tiltakene skal brukes til å øke støtteintensiteten i prosjektene, jf. omtale i avsnitt 5.5 og under kap. 285, post 53.

Økt grunnbevilgning til de teknisk-industrielle og de marine primærnæringsinstituttene

Norske forskningsinstitutter fungerer som FoU-avdelinger for mange norske bedrifter. Instituttene betydning er senest understreket i regjeringens strategi for helhetlig instituttpolitikk som ble lagt frem i februar 2020. Som følge av virusutbruddet vil instituttene oppleve redusert forskningsaktivitet og bortfall av oppdragsinntekter fra næringslivet.

For at næringslivets FoU-aktivitet ikke skal stoppe opp, foreslår regjeringen å øke grunnbevilgningen til de teknisk-industrielle og de marine primærnæringsinstituttene med 260 mill. kroner. Engangsbevilgningen skal bidra til omstilling i instituttene, slik at de fortsatt kan levere relevante kunnskapstjenester til en stor del av næringslivet. Norges forskningsråd vil utarbeide nærmere retningslinjer for fordeling og utbetaling av midlene. Dette må ses i sammenheng med eventuell annen støtte som instituttene har mottatt i forbindelse med virusutbruddet, og faktisk bortfall av inntekter. Instituttene vil i tillegg kunne søke på midler for grønn omstilling i konkurranse med andre.

Grønn plattform

Regjeringen foreslår å bevilge 333 mill. kroner årlig over tre år til en ny felles konkurransearena i regi av Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva som skal fremme grønn omstilling. Virkemiddelaktørene vil bruke erfaringene de har fra andre samarbeidsprosjekter til å bygge en god plattform for samarbeid. Det er ønskelig å se hele løpet fra forskning, kommersialisering og til markedsintroduksjon i sammenheng, også på tvers av de involverte virkemiddelaktørene. Grønn plattform vil bygge på etablerte ordninger med veldefinerte kriterier for støtte. Dette er en forutsetning for effektiv virkemiddelbruk og at ordningen kan bli operativ relativt raskt.

Varig nedgang i etterspørsel eller endret atferd vil føre til behov for omstilling i flere bransjer. Vellykket omstilling benytter seg ofte av

eksisterende kompetanse fra næringer og teknologier der Norge allerede er ledende, men det betyr ikke at omstillingen nødvendigvis vil skje i eksisterende bedrifter eller næringer. For at kompetanse ikke skal låses i ulønnsomme bedrifter, må eventuell offentlig støtte gå til de virksomhetene som har de beste forutsetningene til å skape en lønnsom, grønn omstilling. En bred konkurransearena gir effektiv fordeling av ressursene og best resultater for verdiskaping og miljøet.

Grønn plattform vil kunne støtte ulike næringer og teknologier, og det vil være opp til virkemiddelaktørene å vurdere hvilke prosjekter som bør støttes. Mulige områder for fellessatsingen kan være sirkulær økonomi, hydrogen, batteriteknologi og havvind, annen fornybar energi, bioøkonomi, omstilling i leverandørindustri, samt marin sektor, før og nye arter. Den grønne plattformen skal tilby én felles brukerfront mot næringsliv og institutter.

Det foreslås 192 mill. kroner til Grønn plattform under Norges forskningsråd. I tillegg foreslås det 102,5 mill. kroner på kap. 2421 Innovasjon Norge, post 75 (Ny) Grønn plattform og 38,5 mill. kroner på kap. 2426 Siva, post 71 Tilskudd til testfasiliteter.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen til Norges forskningsråd økt med 537 mill. kroner.

Kap. 922 Romvirksomhet

Post 51 (Ny) Egenkapital til Andøya Space Center, kan overføres

Regjeringen foreslår å gi et betinget tilsagn til Andøya Space Center (ASC) om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital og inntil 83 mill. kroner i tilskudd, for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Space Port). Finansieringen forutsetter at:

1. Egenkapitalen forventes å gi staten en finansiell avkastning som tilsvarer det en rasjonell markedsinvestor ville ha akseptert.
2. Løsningen er i samsvar med EØS-avtalens statsstøtteregler.
3. ASC legger frem en plan som sørger for at andre næringers interesser ivaretas på en forsvarlig måte, herunder avbøtende tiltak for ulempe som forårsakes for andre næringer. I arbeidet med planen skal ASC konsultere med relevante næringsaktører, herunder Norges Fiskarlag.

Regjeringens forslag innebærer at kapital og tilskudd kan utbetales til selskapet dersom det kan sannsynliggjøres at betingelsene for tilsagnet er nådd.

Bakgrunnen for forslaget er en henvendelse fra ASC mottatt av Nærings- og fiskeridepartementet 1. april 2020. I henvendelsen anmoder ASC om 282,6 mill. kroner i egenkapital og 83 mill. kroner i tilskudd. Minoritetsseier Kongsberg Defence & Aerospace har også mottatt anmodning om å bidra med sin forholdsmessige andel av egenkapitalen (10 pst., tilsvarende 31,4 mill. kroner). I tillegg vil ASC ta opp et banklån på markedsmessige vilkår. Staten vil ikke garantere for dette lånet.

Nærings- og fiskeridepartementet har engasjert eksterne rådgivere som er i ferd med å vurdere forretningsmodellen som ligger til grunn for ASCs anmodning av 1. april. Disse vurderingene skal belyse forretningsmodellens avkastning og risiko, og om finansiering kan gjøres i samsvar med statsstøttereglene i EØS-avtalen. Rådgiverne vil ferdigstille sitt arbeid tidligst andre halvdel av juni 2020. Dette vil danne utgangspunkt for å vurdere om betingelsene for finansiering er oppfylt. Det er foreløpig ikke klart når det kan konkluderes med hvorvidt finansiering fra staten kan gjennomføres.

Det er i noen grad tidskritisk for ASC å få klarhet rundt eventuell statlig finansiering, da det også finnes konkurrerende initiativer i blant annet Portugal og Storbritannia. Regjeringen ber derfor Stortinget bevilge midler til egenkapital og tilskudd, som kan utbetales dersom betingelsene for tilsagnet nås. Dette legger til rette for at finansiering kan utbetales raskt og kan gi økt forutsigbarhet for selskapet og potensielle kunder og samarbeidspartnere.

Farvannene utenfor Andøya er viktig for norsk fiskerinæring. Selv om ASC har lange tradisjoner for sameksistens med fiskerinæringen, innebærer en eventuell etablering av Andøya Space Port en aktivitetsøkning som potensielt kan skape nye problemer for fiskeriene. Det er viktig at det ved ev. etablering av Andøya Space Port tas hensyn til fiskerinæringen. Regjeringen foreslår derfor at det stilles betingelse om hensyn til fiskerinæringen for utbetaling av tilskudd og egenkapital, jf. punkt 3 ovenfor.

Oslo Economics fremla i januar 2020 en samfunnsøkonomisk analyse av Andøya Space Port. Oslo Economics finner at de prissatte effektene av tiltaket vil være så vidt over null, og at de ikke-prissatte effektene i sum er positive. Tiltaket vil ha stor betydning lokalt på Andøya og bidra til omstilling. Dersom betingelsene for tilsagnet oppfylles

raskt, kan anleggsarbeid komme i gang i andre halvår 2020. Første oppskytning kan finne sted i 2021, og basen kan være fullt operativ fra 2025. I anleggsfasen er det anslått at 149 årsverk vil være sysselsatt, og ved full drift anslås det om lag 80 arbeidsplasser direkte tilknyttet basen, jf. beregninger fra Samfunnsøkonomisk analyse i 2019.

Det forventes at egenkapitalen vil gi en finansiell avkastning som tilsvarer det en rasjonell markedsinvestor ville ha akseptert. Statens samlede bidrag består imidlertid også av tilskudd. Regjeringen foreslår derfor at statens samlede bidrag bevilges som en ordinær utgift, i tråd med god budsjettpraksis.

Post 76 (Ny) Tilskudd til Andøya Space Center, kan overføres

Det vises til omtale under post 51 hvor regjeringen foreslår å gi et betinget tilsagn til Andøya Space Center for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Space Port). Det foreslås en bevilgning på 83 mill. kroner til tilskudd til Andøya Space Center.

Kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Som en del av tiltakspakken for verftsindustrien foreslås det at det gis fullmakt til å anskaffe et kystgående forskningsfartøy innenfor en ramme på 110 mill. kroner. Av dette antas det at 25 mill. kroner vil utbetales i 2020. Det foreslås videre en samlet ramme på 60 mill. kroner til oppgradering og vedlikehold av eksisterende forskningsfartøy og utstyr til kontrollfartøy. Av dette antas det at 40 mill. kroner vil komme til utbetaling i 2020.

På denne bakgrunn foreslås det å øke bevilgningen på kap. 926, post 45 med 65 mill. kroner. Det foreslås også en bestillingsfullmakt på 105 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Innovasjon Norge med 250 mill. kroner til en tilskuddsordning for bedriftsutvikling i reiselivsnæringen. Formålet med ordningen er å bidra til at reiselivsbedrifter kan omstille seg til endringer i markedet som følge av virusutbruddet. Ordningen skal sti-

mulere bedrifter til å gjennomføre utviklingsprosjekter til tross for resultatsvikt og likviditetsutfordringer. Tilskuddsordningen vil omfatte alle bransjer i reiselivet, og skal bygge opp under målet med reiselivspolitikken – høyest mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Engangsbevilgningen skal rettes mot videreutvikling av eksisterende bedrifter som ikke var i vanskeligheter før 31. desember 2019, og ikke generell kapasitetsutvidelse eller nyetableringer.

Post 54 (Ny) Tapsavsetning – låneordning for nærskipfart og fiskefartøy

Stortinget fattet anmodningsvedtak nr. 469 ved behandlingen av Prop. 67 S (2019–2020):

«Stortinget ber regjeringen som en oppfølging av strategien for grønn skipsfart doble rammen for oppfølging av handlingsplanen for grønn skipsfart med 100 mill. kroner, og legge til et finansieringsprogram for nærskipflåten senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2020.»

Regjeringen foreslår nå å opprette en egen låneordning i Innovasjon Norge for skip innen nærskipfart og fiskeri. Det foreslås en tapsavsetning på 150 mill. kroner og en låneramme på 300 mill. kroner. Ordningen skal bidra til å redusere klimagassutslipp ved å finansiere fornyelse av nærskipflåten og fiskefartøy. Ordningen vil supplere eksisterende ordninger rettet mot utvikling av miljø- og klimavennlige fartøy. Nærings- og fiskeridepartementet vil utarbeide endelige kriterier i tråd med statsstøtteretningslinjene.

Forslaget må sees i sammenheng med oppfølgingen av Handlingsplan for grønn skipsfart og regjeringens øvrige arbeid med grønn omstilling i skipsfarten. Ifb. Revidert nasjonalbudsjett 2020 foreslår regjeringen 25 mill. kroner i økt støtte til Grønt Skipsfartsprogramms arbeid for grønn flåtefornyelse av lasteskip, 75 mill. kroner til opprettelsen av en kondemneringsordning for skip i nærskipfart, samt 150 mill. kroner ekstra til fylkeskommunene og deres arbeid med innfasing av lav- og nullutslippsferjer. I tillegg foreslås det i denne proposisjonen å øke tildeling til arbeid med utviklingskontrakter for hurtigbåt gjennom Klimasats med 20 mill. kroner, jf. omtale under kap. 1420, post 60. Videre er det gjennom GIEK og Eksportkreditt Norge for perioden 2018–2020 etablert en midlertidig markedsmessig skipsfinansieringsordning. Ordningen kan gi statsgarantier for finansiering av skip som bygges i Norge til

bruk i Norge. Grønn omstilling i sjøfarten har også et godt tilbud gjennom Innovasjon Norges miljøteknologiordning, samt gjennom Nullutslippsfondet og Enovas egne programmer for maritim sektor.

Låneordningen vil sammen med øvrige ordninger bidra til at nærskipfarten har et godt finansielt tilbud som støtter utfasing av eldre fartøy med mer miljø- og klimavennlige fartøy.

Det foreslås 150 mill. kroner i tapsavsetning til en ny låneordning for skip i nærskipfart og fiskefartøy og forslag om ramme for utlån på 300 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Regjeringen anser med dette anmodningsvedtaket som utkvittert.

Post 75 (Ny) Grønn plattform, kan nyttes under post 50, 71, 72 og 76

Det vises til omtale av forslaget om Grønn plattform under kap. 920 Norges forskningsråd, post 50 Tilskudd til forskning. Det foreslås en bevilgning på 102,5 mill. kroner til Innovasjon Norge. For at midlene skal kunne brukes mest mulig effektivt, og for å oppnå formålet med Grønn plattform, foreslås det gitt adgang til at bevilgningen også kan benyttes under andre aktuelle poster på Innovasjon Norges budsjett.

Kap. 2426 Siva SF

Post 71 Tilskudd til testfasiliteter

Det vises til omtale av forslaget om Grønn plattform under kap. 920 Norges forskningsråd, post 50 Tilskudd til forskning. Det foreslås å øke bevilgningen til Siva med 38,5 mill. kroner. Bevilgningen vil øke katapultsentrenes evne til å bistå bedrifter med grønn omstilling.

Andre saker

Garantiordning for luftfart

Stortinget har med grunnlag i Prop. 57 S (2019–2020) og Innst. 200 S (2019–2020) besluttet at det skal etableres en garantiordning for flyselskaper med norsk driftstillatelse gjennom Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK). Beslutningen kom som følge av den særskilte situasjonen som flyselskapene står overfor i forbindelse med virusutbruddet, hvor flyselskapene som følge av smittevernstiltak i Norge og internasjonalt har mistet store deler av kundegrunnelaget sitt.

Garantiordning for luftfart ble operativ 31. mars 2020. Formålet med lånegarantien er å legge

til rette for likviditet til flyselskapene og bidra til at det under og i tiden etter denne krisen vil være et forsvarlig flytilbud. Alle flyselskaper med norsk driftstillatelse (AOC) har tilgang til garantiordningen forutsatt at de oppfyller vilkårene i ordningen. For å begrense statens risiko er det bl.a. stilt krav til selskapenes soliditet for å kunne benytte seg av garantiordningen.

Garantiordning for luftfart ble notifisert og godkjent av ESA 30. mars iht. EØS-avtalen art. 61(3) (b) som tillater støtte for å bøte på en alvorlig forstyrrelse av økonomien, og Europakommisjonens midlertidige Covid-19-retningslinjer («Temporary Framework»). Temporary Framework oppstiller flere krav for at lån og garantier skal kunne godkjennes som lovlig støtte. Blant annet stilles det krav om at garantier ikke kan overstige 90 pst. av det underliggende lånebeløpet, og at eventuelle tap må dekkes forholdsmessig og på samme vilkår av staten og långiver eller andre kredittinstitusjoner som bærer risiko i lånet («pari passu-kravet»). Pari passu-kravet er også angitt i ESAs godkjenningsvedtak for ordningen.

Etter at ordningen ble operativ har det vist seg krevende for flyselskapene å kunne oppfylle alle kravene i ordningen, selv om de oppfyller kravet om egenkapitalandel. utfordringene knytter seg til markedssituasjonen for luftfarten som fremstår vesentlig mer langvarig og krevende nå enn da ordningen ble opprettet.

Flere flyselskaper opplever utfordringer ved at bankene ikke vil gi usikret lån for andelen på 10 pst. som ikke dekkes av garantien fra GIEK. Samtidig har flyselskapene gjerne begrenset med verdier å stille som sikkerhet overfor långiver og GIEK. Verdien av fly, som er et naturlig panteobjekt, har falt betydelig som følge av virusutbruddet.

Norwegian har gjennomført endringer i balansen som ga tilgang til hele rammen på 3 mrd. kroner som var øremerket selskapet og har benyttet ordningen slik den var tiltenkt. Regjeringen foreslår å justere enkelte vilkår i ordningen slik at det blir mulig å oppfylle betingelsene for alle flyselskaper med norsk driftstillatelse. Ordningen vil også etter de foreslåtte endringene ivareta hensynet til en markedstest, gjennom vilkår som gjør at også private aktører må vurdere selskapene. Følgende endringer foreslås:

1. Garantiordning for luftfart endres slik at perioden selskapene kan trekke på garantien utvides til 31. oktober 2020. I henhold til gjeldende ordning må selskapene trekke på garantien innen 30. juni 2020. Utvidelsen foreslås som konsekvens av at markedssituasjonen for kom-

mersiell luftfart synes mer langvarig enn tidligere antatt. Dette kan gi flyselskaper som er i dialog med sine eiere og kreditorer om rekaptalisering, bedre tid til å vurdere behovet for å benytte garantiordningen.

2. Kravet om pari passu for sikkerhetstillelse kan fravikes og erstattes av andre vilkår som innebærer at private aktører vurderer selskapet. Det opprinnelige kravet følger ikke direkte av Stortingets beslutning, men av hjemmelsgrunnlaget som ordningen er notifisert under og godkjent av ESA. En slik justering kan innebære at ordningen må hjemles direkte i EØS art. 61 (3) (b) i stedet for i Temporary Framework.
3. Regjeringen vil ha dialog med ESA om en justering som innebærer at aksjonærbidrag i form av egenkapitaltilførsel kan aksepteres som «kommersiell transje» tilsvarende 10 pst. av statens garanti, slik at GIEK i ordningen kan garantere for 100 pst. av lån. En slik endring vil være positiv med tanke på statens risiko, og kan gjøre det enklere for selskapene å få tilgang til ordningen. Samtidig ivaretas statens behov om at også andre aktører (tredjeparter) på kommersielle vilkår har vist vilje til å bidra med kapital på størrelsesorden 10 pst. av GIEKs bidrag.

Øvrige vilkår i ordningen foreslås uendret. Ordningen vil derfor fortsatt stille strenge vilkår overfor flyselskapene. De endringer som regjeringen nå foreslår må notifiseres og godkjennes av ESA før de kan tre i kraft.

Eksporthandlingsplan

Den økonomiske krisen som følge av koronapandemien skaper stor usikkerhet for norsk næringslivs internasjonale virksomhet, og vi ser allerede at eksporten reduseres. Regjeringen har derfor besluttet å utarbeide en eksporthandlingsplan for å bistå norsk næringsliv gjennom og etter koronakrisen. Handlingsplanen skal identifisere utfordringer og muligheter for norsk næringsliv i internasjonale markeder som følge av den økonomiske krisen. Det skal også foreslås tiltak som kan bistå norsk næringsliv i møte med disse.

Nytt kontrollfartøy til Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet lyser nå ut et anbud for innleie av et nytt kontrollfartøy for å styrke Fiskeridirektoratets kontrollvirksomhet. Det tas sikte på at kontrakt inngås innen utgangen av 2020, og at far-

tøyet vil være i operativ drift senest i løpet av 2022. Anskaffelsen av nytt fartøy gjennom en leieavtale vil også kunne bidra til økt aktivitet i verts- og leverandørindustrien.

6.9 Landbruks- og matdepartementet

Kap. 1137 Forskning og innovasjon

Post 51 Basisbevilgning m.m., Norges forskningsråd

For at næringsrettet FoU-aktivitet ikke skal stoppe opp, foreslår regjeringen å øke grunnbevilgningen til Norsk institutt for bioøkonomi og Veterinærinstituttet med 15 mill. kroner. Dette foreslås som en engangsbevilgning til instituttene i en situasjon med lavere inntekter. Begge instituttene henter omkring halvparten av sine inntekter fra eksterne kilder utenom bevilgninger, og etterspørselen etter instituttene tjenester har blitt redusert som følge av koronasituasjonen. Norges forskningsråd vil fordele midlene til instituttene.

6.10 Samferdselsdepartementet

Kap. 1310 Flytransport

Post 70 Kjøp av innenlandske flyruter, kan overføres

Bevilgningen på posten ble i mars økt med 1 mrd. kroner til 1 718,1 mill. kroner, jf. Prop. 57 S (2019–2020). Formålet var å kjøpe flyruter på strekning hvor det midlertidig ikke var grunnlag for kommersiell drift, for å kunne opprettholde et grunnleggende tilbud av flytransport gjennom en periode med redusert reiseaktivitet. Operatører på regionale ruter (FOT-ruter) ble kompensert for differansen mellom bortfall av inntekter og reduserte kostnader som følge av virusutbruddet.

Etterspørselen etter flyreiser innenlands er fortsatt på et langt lavere nivå enn normalt, og utsiktene er usikre. Videre gjør gjeldende smitteverntiltak det krevende å drive kommersielt lønnsomt. Regjeringen foreslår derfor å ta høyde for å videreføre kjøp av flyruter. Det kan også bli behov for å vurdere andre innretninger på støtte til flyruter utover kjøp av minstetilbud, blant annet som følge av smitteverntiltak. Det er tatt høyde for dette i forslaget om økt bevilgning. Det vurderes fortløpende når grunntilbudet på aktuelle ruter kan dekkes av markedet selv.

Videre er det behov for å ta høyde for fortsatt økt kompensasjon til operatørene av regionale ruter (FOT-ruter). Nivået på kompensasjonen vil

bli fastsatt gjennom reforhandling av statens avtaler med de regionale ruteoperatørene.

Fordi det er usikkert hvor lenge situasjonen vil vare i tid, vurderes det som hensiktsmessig å ta høyde for økte utgifter på inntil 1 mrd. kroner. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til kjøp av innenlandske flyruter med 1 000 mill. kroner. Regjeringen foreslår også at Kongen gis fullmakt til å overskride bevilgningen med inntil 300 mill. kroner, dersom det er nødvendig å forlenge perioden med økt kjøp av flyruter som følge av smitteverntiltak, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 71 Kjøp av hjemtransport med fly av nordmenn på reise og særskilt frakt

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen med 65 mill. kroner, fordi de midlertidige ordningene for hjemtransport og frakt skal avsluttes.

Stortinget bevilget ved behandlingen av Prop. 57 S (2019–2020) 100 mill. kroner for å ta høyde for utgifter til hjemtransport av nordmenn og uforutsette transportbehov knyttet til frakt av blant annet medisinsk utstyr. Ordningen med hjemtransport skulle vare til 31. mars, men er senere forlenget, sist til 1. juni 2020, jf. Prop. 95 S (2019–2020) *Nokre saker om luftfart, veg og post*. Det er brukt til sammen 29,4 mill. kroner på ordningene. Regjeringens forslag innebærer at det gjenstår om lag 5 mill. kroner i ubrukte midler på posten for å ta høyde for eventuelle ettersendte krav.

Antall henvendelser fra nordmenn som har behov for bistand i forbindelse med hjemreise har gått ned, fordi de aller fleste har kommet seg hjem. Det er derfor ikke behov for å videreføre ordningen for hjemtransport. Behovet for flyfraktkapasitet for medisinsk utstyr og lignende dekkes av egne ordninger under Helse- og omsorgsdepartementet.

Ordningen for hjemtransport har bidratt til at over 5 000 nordmenn på reise i utlandet har kunnet komme hjem. Det har vært tilrettelagt for flyvninger både fra områder med mange nordmenn på reise, som Spania, og fra områder der det ikke har vært hjemreisemuligheter som følge av pandemien. Hjemtransport har også foregått i samarbeid med andre land. Gjennom EUs samarbeidsmekanisme for sivil beredskap (UCPM) har nordmenn kunnet reise hjem på flyvninger i regi av andre land. Nordiske og europeiske borgere har også kunnet benytte seg av fly satt opp av norske myndigheter, i tilfeller hvor det har ligget til rette for dette.

Kap. 1320 Statens vegvesen

Post 72 Kjøp av riksveiferjetjenester, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen til kjøp av riksveiferjetjenester med 35 mill. kroner.

I Prop. 117 S (2019–2020) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2020* har regjeringen foreslått å øke bevilgningen til kjøp av riksveiferjetjenester med 200 mill. kroner for å kompensere for inntektsbortfall som følge av trafikkreduksjon og avvikling av manuell billettering.

Statens vegvesen har foretatt nye beregninger som tilsier at det er behov for å øke bevilgningen til kjøp av riksveiferjetjenester med 35 mill. kroner, ut over forslaget i Prop. 117 S (2019–2020), for å ta høyde for at staten skal kunne dekke sine kontraktsrettslige forpliktelser overfor riksveiferjeoperatørene. Forutsetningene for beregningen av fremtidig inntektsreduksjon er usikker.

Kap. 1330 Særskilte transporttiltak

Post 71 (Ny) Tilskudd til kommersielle buss- og båtruter som følge av smitteverntiltak

Det foreslås bevilget 100 mill. kroner til kommersielle buss- og båtruter som følge av smitteverntiltak.

Ekspressbussene og andre kollektivruter som drives på kommersielt grunnlag, har i likhet med annen kollektivtransport opplevd en betydelig nedgang i billettinntektene under smitteverntiltakene som er innført som følge av virusutbruddet. Ettersom rutene drives kommersielt, har de ikke mottatt noen særskilt form for støtte utover de generelle tiltakene som er innført for næringslivet. Ifølge NHO Transport ble mellom 85 og 95 pst. av passasjerene til ekspressbussene borte etter at regjeringen innførte reiserestriksjoner. Fortsatt ser det ut til at busser bare vil kunne benytte halvparten av setene som følge av smitteverntiltak. Dette innebærer ifølge NHO Transport at hver avgang vil gå med tap.

Regjeringen foreslår å opprette en tilskuddsordning for kommersielle buss- og båtruter. Ordningen skal avhjelpe inntektsreduksjon som følge av smitteverntiltak. Regjeringen vil utarbeide nærmere retningslinjer for tildeling av midlene.

Kap. 1352 Jernbanedirektoratet

Post 70 Kjøp av persontransport med tog, kan overføres

Ved behandlingen av Prop. 73 S (2019–2020) vedtok Stortinget å øke bevilgningen på posten med 550 mill. kroner, for å ta høyde for tilleggsavtaler med togselskapene om et grunnleggende tilbud for arbeidsreiser.

Samferdselsdepartementet vurderer at antall reisende fortsatt kan være for lavt til at togselskapene kan opprettholde et grunnleggende tilbud med ordinært vederlag. Gjeldende smitteverntiltak medfører også begrensninger i kapasiteten på avgangene. Regjeringen foreslår derfor fremdeles å ta høyde for at det kan bli behov for tilleggsavtaler. Avtalene vil gjelde i en tidsbegrenset periode og avsluttes så snart grunntilbudet kan dekkes innenfor de ordinære trafikkavtalene. Regjeringen vil fortløpende vurdere behovet for forlengelse av de midlertidige avtalene. For å hindre overkompensasjon skal avtalene avgrenses mot andre kompenserende tiltak, og utbetalingene skal etterregnes mot inntekter og dokumenterte utgifter.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på posten med 1 000 mill. kroner. Det er usikkert hvor lenge det vil være behov for tilleggsavtaler. Regjeringen foreslår derfor at Kongen gis fullmakt til å overskride bevilgningen med inntil 300 mill. kroner, dersom det er nødvendig å forlenge perioden med tilleggsavtaler som følge av smitteverntiltak, jf. forslag til romertallsvedtak.

Andre saker

Anmodningsvedtak 464 og 465

Ved behandlingen av Prop. 67 S (2019–2020) hadde komiteen følgende merknad i Innst. 216 S (2019–2020): «Komiteen ber regjeringen om å se på dimensjoneringen av tiltakene i fase tre opp mot kapasiteten i ulike bransjer, og å planlegge slik at etterspørselsstimulerende prosjekter er klare dersom det blir nødvendig.» Komiteen ba regjeringen vurdere konkrete tiltak inn mot fase tre, og fattet på denne bakgrunn anmodningsvedtak nr. 464 og 465 (2019–2020) av 31. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en oversikt over mulig forsert vedlikehold på vei og jernbane.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en oversikt over samferdselsprosjekter innen vei, jernbane og farled som ev. kan forseres.»

For å følge opp Stortingets anmodningsvedtak gis det her en oversikt over tiltak som kunne ha blitt forsert i 2020.

Aktiviteten i bygg- og anleggsnæringen har vært på et høyt nivå de siste årene, og det var tegn på press i markedet før virusutbruddet inntraff. Aktørene i anleggsbransjen venter fremdeles full kapasitetsutnyttelse de kommende 18 månedene. Forventningene bygger på at offentlig sektor opprettholder sin planlagte aktivitet. Bevilgningene til vedlikehold av vei, jernbane og kystinfrastruktur ble økt med henholdsvis 600, 200 og 100 mill. kroner i forbindelse med behandlingen av Prop. 67 S (2019–2020), jf. Innst. 216 S (2019–2020). Regjeringen foreslår derfor ikke å prioritere midler til anleggsbransjen gjennom en ytterligere forsering av vedlikehold innenfor samferdselssektoren. Det vises for øvrig til nærmere omtale av situasjonen i bygg- og anleggsbransjen i avsnitt 2.2. Regjeringen foreslår følgelig at det ikke iverksettes tiltak under samferdselssektoren som et etterspørselsstimulerende tiltak.

Samferdselsdepartementet legger til grunn at det kan være mulig å øke bevilgningen med 400 mill. kroner til mindre vedlikeholdstiltak på riksveinettet, uten at dette medfører bindinger for fremtidige budsjettår.

Samferdselsdepartementet har ikke en detaljert oversikt over mulig forsert vedlikehold på jernbanen. Vedlikeholdet av jernbanen forvaltes av Bane NOR iht. flerårig avtale inngått med Jernbanedirektoratet. Jernbanedirektoratet og Bane NOR har opplyst at det er mulig å øke bevilgningen til vedlikehold med ytterligere 330 mill. kroner i 2020 uten at det gir økte bindinger i 2021.

Samferdselsdepartementet legger til grunn at det er mulig å øke bevilgningen til mindre investeringstiltak på riksveinettet med 264 mill. kroner. Forslaget er knyttet til utbedringstiltak, diverse trafikksikkerhetstiltak, Nasjonale turistveier, fornying og planlegging som kan iverksettes uten at det medfører bindinger på fremtidige budsjetter.

I Saldert budsjett 2020 er det bevilget mye midler til planlegging og bygging av jernbaneprosjekter. Medregnet regjeringens forslag i Prop. 117 S (2019–2020) vil bevilgningen til planlegging og investeringer til jernbaneformål i 2020 være på til sammen 13 721 mill. kroner. Regjeringen vil innenfor denne rammen prioritere midler til tiltak som raskt gir økt aktivitet i økonomien. Ekstraordinære tiltak må samtidig kunne skaleres ned når de økonomiske utsiktene bedrer seg. Oppstart av jernbaneprosjekter vil sammenlignet med tiltak regjeringen foreslår ikke stimulere til økt aktivitet like raskt, samtidig som oppstart av nye jernbane-

prosjekter vil gi økte bindinger i statsbudsjettet i flere år fremover. Jernbanedirektoratet opplyser likevel at det kan brukes ytterligere 100 mill. kroner til mindre investeringstiltak, særlig innen miljø og sikkerhet.

Samferdselsdepartementet opplyser at det også vil være mulig å sette i gang enkelte andre prosjekter knyttet til programområder/eksisterende infrastruktur på jernbanen. Disse tiltakene kan derimot ikke fullføres i 2020:

- *Narvik stasjon*: Formålet med prosjektet er økt sikkerhet for myke trafikanter og større kapasitet for godstog på stasjonen. Prosjektet er ferdig planlagt og klar for å starte opp på kort tid. Prosjektet er anslått til å koste om lag 650 mill. kroner.
- *Myrdal stasjon*: Tiltaket vil gi økt sikkerhet for de reisende og gjør det mulig at to persontog på Bergensbanen kan krysse på stasjonen. Prosjektet kan starte med byggeplan, deretter forberedende arbeider og tilbudspapirer for bygging. Prosjektet er anslått å koste om lag 400 mill. kroner.
- *Bolstadøyri kryssningsspor*: Tiltaket vil gi økt kapasitet for kryssing av lange tog på Bergensbanen. Prosjektet er i slutfase for reguleringsplan, og er om kort tid klar for å kunne starte opp. Prosjektet er anslått å koste om lag 490 mill. kroner.

Ingen farledsprosjekter kan forseres slik at de starter opp i 2020.

Regjeringen anser med dette anmodningsvedtak nr. 464 og 465 som fulgt opp.

6.11 Klima- og miljødepartementet

Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet

Post 76 Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen med til sammen 28 mill. kroner. Midlene foreslås fordelt på følgende tiltak: 10 mill. kroner til leverandørmarkedet for å utvikle nye løsninger gjennom Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) i regi av NHO. 10 mill. kroner til kompetanseheving innen bærekraft i detaljistledet gjennom Virke. 8 mill. kroner til kartlegging av materialstrømmer i prosessindustrien i regi av Eyde-klyngen. De foreslåtte tiltakene skal bidra til sirkulær omstilling i leverandørnæringen, varehandelen og i prosessindustrien.

Kap. 1410 Kunnskap om klima og miljø

Post 50 Basisbevilgninger under Norges forskningsråd til miljøforskningsinstituttene

Det foreslås å øke grunnbevilgningen til miljøforskningsinstituttene med 30 mill. kroner. Midlene skal avhjelpe den økonomiske situasjonen for instituttene som følge av bortfall av oppdragsinntekter fra næringslivet under virusutbruddet. Tilskuddet vil bidra til at drift og planlagte aktiviteter kan opprettholdes. Miljøinstituttene, sammen med andre institutter, bidrar med forskning og innovasjon for utvikling av en sirkulær økonomi.

Post 51 Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd

Forskning innen sirkulær økonomi

Det foreslås å øke bevilgningen til forskningsaktiviteten på sirkulær økonomi med 40 mill. kroner. Midlene skal øke kunnskapen om ressurseffektiv avfallshåndtering, herunder reduksjon av farlig avfall, og miljøgiftfrie sekundære råvarer. Det skal legges vekt på teknologiutvikling og samarbeid med næringsaktører.

Forskning på lavutslippsløsninger

Det foreslås 75 mill. kroner til forskning på løsninger som kan bidra til utviklingen av et lavutslippssamfunn. Midlene skal innrettes mot anvendt forskning, være tverrfaglig og fremme utvikling og innovasjon av nye løsninger som kan bidra til utslippsreduksjoner i ikke-kvotepiktig sektor i Norge. Midlene skal også stimulere til næringsutvikling. Tiltaket skal støtte opp om og ses i sammenheng med Forskningsrådets øvrige innsats.

Tiltaket inngår i de næringsrettede prosjektmidlene der utlysninger av innovasjonsprosjekter i næringslivet skal prioriteres. Inntil 20 pst. av de samlede midlene til disse tiltakene skal brukes til å øke støtteintensiteten i prosjektene, jf. omtale i avsnitt 5.5 og under kap. 285, post 53.

Samlet foreslås bevilgningen økt med 115 mill. kroner.

Kap. 1420 Miljødirektoratet

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås å øke bevilgningen med 4,3 mill. kroner til tiltak for truede arter og naturtyper. Midlene skal finansiere restaurerings- og skjøtselstiltak i ulike deler av landet for å ta bedre vare på

truet natur. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Post 22 Statlige vannmiljøtiltak

Det foreslås å bevilge 13,6 mill. kroner til oppgradering av seks genbanker for anadrom laksefisk. Genbankanleggene er viktige for å ta vare på ville laksefiskbestander i Norge. I tillegg foreslås det å bevilge 6 mill. kroner til bygging av fisketrapp i lakseelven Nausta i Naustdal kommune.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 19,6 mill. kroner. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Post 61 Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing, kan overføres

Klimasats

Det foreslås å øke bevilgningen til tilskuddsordningen Klimasats med 50 mill. kroner. Formålet med ordningen er å fremme klimatiltak i kommuner og fylkeskommuner ved å støtte prosjekter som bidrar til reduserte utslipp av klimagasser og omstilling til lavutslippssamfunnet.

Utviklingskontrakter for grønne hurtigbåter

Det vises til anmodningsvedtak nr. 470 (2019–2020) av 31. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2020 komme tilbake med forslag til hvordan det offentlige kan sette i gang utviklingskontrakter for nullutslippshurtigbåter.»

Iff. Revidert nasjonalbudsjett 2019 ble det bevilget 25 mill. kroner til en midlertidig støtteordning under Klimasats for å utløse økt bruk av lav- og nullutslippsløsninger i fylkeskommunale hurtigbåtsamband. Hurtigbåtsatsingen ble videreført med 80 mill. kroner i statsbudsjettet for 2020.

Miljødirektoratet planlegger en ny utlysning av Klimasatsmidler til hurtigbåter i 2020. Utlysningen vil spisses til spesifikt å gjelde for utviklingskontrakter. I tillegg foreslås det å øke hurtigbåtsatsingen med 20 mill. kroner.

Regjeringen anser med dette anmodningsvedtaket som utkvittert.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 70 mill. kroner.

Post 77 Diverse organisasjoner og stiftelser m.m.

Det foreslås å øke bevilgningen med 2 mill. kroner. Midlene skal støtte opp under stiftelsen Miljømerking sitt arbeid med å utvikle kriterier for miljøvennlige produkter og tjenester. Stiftelsen forvalter de to offisielle miljømerkene, Svanemerket og Blomsten.

Post 78 Friluftsmål, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen med 12,8 mill. kroner til tilretteleggingstiltak i statlig sikrede friluftsområder. Midlene foreslås fordelt med hhv. 10 mill. kroner til Friluftsrådene Landsforbund og 2,8 mill. kroner til Oslofjordens Friluftsråd. Det legges opp til at Friluftsrådene Landsforbund fordeler midlene til konkrete tilretteleggingstiltak i de statlig sikrede friluftslivsområdene i regi av de interkommunale friluftsrådene. Den foreslåtte bevilgningen til Oslofjordens Friluftsråd skal benyttes til tiltak på de statlig sikrede friluftslivsområdene langs Oslofjorden. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Post 83 Tilskudd til tiltak mot fremmede arter, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen med 13,3 mill. kroner. Midlene skal gå til konkrete tiltak for å bekjempe skadelige fremmede arter over hele landet. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Kap. 1428 Enova SF*Post 50 Overføring til Klima- og energifondet*

Som en del av en grønn omstillingsspakke foreslår regjeringen å øke overføringen til Klima- og energifondet med 2 000 mill. kroner i 2020. Enova forvalter midlene i fondet. Midlene skal bidra til økt teknologiutvikling i industrien, og legge til rette for at veien ut av krisen også bringer oss nærmere et lavutslippssamfunn med fortsatt høy verdiskaping.

Det kreves betydelig teknologiutvikling for å kutte utslipp i eksisterende industri, og utløse vekstmulighetene som finnes i ny grønn industri. Teknologiutviklingen må bidra til kostnadseffektiv oppfyllelse av Norges klimamål og samtidig gi størst mulig gevinst for samfunnet.

Det er flere muligheter innen grønn industri hvor nye industriprosesser og produksjon av nye industrivarer med lave klimagassutslipp og høy energieffektivitet potensielt kan oppskaleres og videreutvikles, eksempelvis i metallurgisk industri og i treforedlingsindustrien. Innen havvind er det også muligheter for teknologiutvikling som i tillegg kan bidra til at industrien får flere bein å stå på. Innen ikke-kvotepliktig industri og innen maritim infrastruktur finnes det prosjekter som kan iverksettes raskt og som vil kunne bidra til økt aktivitet og grønn omstilling. Blant annet vil konvertering fra olje og gass til fornybare løsninger som varmpumper og bio i ikke-kvotepliktig industri gi reduserte utslipp, samtidig som det kan bidra til utviklingen av markedet for grønn teknologi og energi. I maritim sektor og havbruksnæringen pågår det en elektrifisering som forutsetter etablering av infrastruktur. I tillegg vil for eksempel teknologi innenfor områder som hydrogen, batteriteknologi og grønn skipsfart kunne bidra til grønn omstilling i tråd med blant annet handlingsplan for grønn skipsfart og regjeringens kommende hydrogenstrategi.

Det er ikke mulig å forutse hvilke teknologier og i hvilke sektorer mulighetene for lønnsomme klimaløsninger vil være størst. Det er viktig å utnytte Enovas faglige kompetanse. Utover at midlene skal forsterke satsingen på teknologiutvikling i industrien og grønn omstilling, bør det være opp til Enova å avgjøre hvordan midlene skal innrettes og hvilke prosjekter som bør støttes. Gjennom en overordnet styring er Enova gitt betydelig faglig frihet til å rette innsatsen mot de områder hvor mulighetene for å påvirke utviklingen er størst. Denne faglige friheten og fleksibiliteten gjør det mulig for Enova å reagere raskt, og støtte de prosjekter og sektorer der mulighetene har vist seg å være størst.

Regjeringen legger derfor opp til å inkludere den økte overføringen innenfor Enovas eksisterende styringsmodell, og at Klima- og miljødepartementet inngår en tilleggsavtale med Enova om forvaltningen av midlene innen kort tid. Midlene skal forsterke satsingen på teknologiutvikling i industrien og bidra til grønn omstilling på veien ut av krisen i tråd med omstillingen til lavutslippssamfunnet. Midlene vil videre støtte opp under grønn teknologiutvikling innen eksempelvis leverandørindustrien, maritim næring og fornybar energi, herunder teknologi innenfor områder som hydrogen, batteriteknologi, havvind og grønn skipsfart. Ellers forvaltes midlene i tråd med målene og føringene i avtalen med Enova.

6.12 Finansdepartementet

Kap. 1618 Skatteetaten

Post 01 Driftsutgifter

Skatteetatens arbeid med den midlertidige tilskuddsordningen for bedrifter med stort omsetningsfall har som konsekvens at etatens aktivitetsnivå på en rekke områder må reduseres i 2020 og at aktiviteter må utsettes til 2021, jf. omtale under kap. 1634. Det omfatter planlagte kontrollaktiviteter, utviklingsaktiviteter mv. Det er likevel en ambisjon at Skatteetaten skal få gjennomført mest mulig av sine ordinære aktiviteter i 2020. Bevilgningen på posten foreslås redusert med 50 mill. kroner.

Post 22 Større IT-prosjekter, kan overføres

Det vises til omtale under post 01. Bevilgningen på posten foreslås redusert med 5 mill. kroner. Endringen gjelder utsatt aktivitet i Memo-prosjektet (nytt merverdiavgiftssystem), som følge av at ressurser derfra er utlånt til arbeidet med kompensasjonsordningen for næringslivet.

Kap. 1634 Kompensasjon for inntektssvikt som følge av virusutbruddet

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Skatteetaten har fått ansvaret for forvaltningen av den midlertidige tilskuddsordningen for bedrifter med stort omsetningsfall, som omtalt i Prop. 73 S (2019–2020). Formålet med ordningen er å hindre at ellers levedyktige bedrifter går konkurs som følge av virusutbruddet og smitteverntiltak. Etaten fikk ved Stortingets behandling av Prop. 73 S bevilget 100 mill. kroner til forvaltning av ordningen. Det ble understreket at anslaget var usikkert og at kostnadene ville kunne øke dersom ordningen fikk lengre varighet.

Regjeringen foreslår nå at kompensasjonsordningen forlenges med tre måneder, jf. omtale under post 70. I tillegg har kostnader til utvikling og forvaltning av ordningen vært vesentlig høyere enn først anslått, både i Skatteetaten og hos samarbeidende parter. Blant annet har det vært ressurskrevende å holde tilfredsstillende kontroll med ordningen. Regjeringen foreslår derfor nå å øke bevilgningen til forvaltningen av ordningen.

Regjeringen foreslår også en ny søknadsbasert ordning for å stimulere virksomheter til å ta permitterte tilbake i arbeid, jf. omtale under post 72. Samlet sett anslås Skatteetatens kostnader til

forvaltning av kompensasjonsordningene å bli på 265 mill. kroner i 2020. Anslaget inkluderer også kostnader til forvaltning av kompensasjonsordningen for bedrifter i tiltakssonen og på Svalbard.

Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å øke bevilgningen på posten med 165 mill. kroner. Kostnadsanslaget er usikkert, særlig for ordningen med støtte for å ta permitterte tilbake i jobb. Dersom ordningene får lengre varighet, eller det kommer vesentlige endringer i innretningen av ordningene, vil kostnadene til forvaltning av ordningene kunne øke ytterligere. Det kan derfor bli behov for å komme tilbake med forslag om endret bevilgning senere.

Arbeidet Skatteetaten legger inn i forvaltning av ordningene, medfører at aktivitetsnivået på en rekke andre områder i etaten vil reduseres i 2020 og aktiviteter må utsettes til 2021. Det omfatter planlagte kontrollaktiviteter, utviklingsaktiviteter mv. Skatteetatens ordinære driftsbevilgning foreslås derfor også noe redusert, jf. omtale under kap. 1618, postene 01 og 22.

Post 70 Tilskudd til støtteberettigete virksomheter, overslagsbevilgning

Regjeringen foreslår å forlenge den midlertidige tilskuddsordningen for bedrifter med stort omsetningsfall, jf. Prop. 70 LS (2019–2020). Formålet med ordningen er å hindre at ellers levedyktige bedrifter går konkurs som følge av virusutbruddet og smitteverntiltakene som er innført som følge av dette. Det er bevilget 50 mrd. kroner til ordningen. Med utgangspunkt i data fra Skattdirektoratet fra næringsoppgaver og næringsrapporter for 2018 ble det opprinnelig anslått et behov for tilskudd på mellom 10 mrd. og 20 mrd. kroner per måned. Så langt ser det ut til at utbetalt støtte blir lavere enn dette. Det kan ha sammenheng med at enkelte selskaper lar være å søke selv om de er berettiget til støtte, og kan også skyldes at omsetningssvikten har vært mindre enn lagt til grunn. Kostnadsanslaget for mars, april og mai nedjusteres nå til 10–20 mrd. kroner for månedene samlet. Kostnadsanslaget for månedene juni, juli og august er 5–10 mrd. kroner. Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen på posten med 20 mrd. kroner.

Post 72 (Ny) Støtte for å ta permitterte tilbake i jobb, overslagsbevilgning

Regjeringen foreslår en ny, søknadsbasert ordning som skal stimulere virksomheter til å ta permitterte tilbake i jobb. Alle foretak med nærings-

virksomhet som har omsetning, kan søke om støtte. Støtten gis til bedrifter med omsetningsfall, som et kronebeløp per permittert som tas tilbake i stillingen sin. Stiftelser og frivillige organisasjoner som ikke har næringsvirksomhet og dermed heller ingen rapportert omsetningssvikt, vil også kunne søke om støtte under ordningen. Ordningen skal gjelde for juli og august 2020. Det vises for øvrig til omtale i avsnitt 5.4.1.

Det foreslås en bevilgning på 4 mrd. kroner til formålet.

Kap. 5501 Skatter på formue og inntekt

Post 70 Trinnskatt, formuesskatt mv. fra personlige skattytere

Øke verdsettelsesrabatt aksjer og driftsmidler mv.

Regjeringen vil støtte opp om norsk privat eierskap og gjøre det mer lønnsomt å kanalisere privat sparing til investeringer i næringsvirksomhet. Regjeringen foreslår derfor nå å øke verdsettelsesrabatten for aksjer og driftsmidler mv. inkl. næringsseiendom og tilordnet gjeld til 35 pst.

Provenytapet anslås til om lag 660 mill. kroner bokført i 2020. Av det bokførte provenytapet føres 116 mill. kroner på kap. 5501, post 70.

Skattefri fordel ved kjøp av aksjer mv. i arbeidsgiverselskapet

Den fordel som ansatte i et selskap oppnår ved å erverve aksjer i arbeidsgiverselskapet til underkurs, er som hovedregel skattepliktig som fordel vunnet ved arbeid. Fordelen den ansatte oppnår skal settes til differansen mellom den verdien som kan oppnås ved reelt salg av aksjen, redusert med 20 pst., og det den ansatte betaler for aksjen. Den skattefrie fordel kan likevel ikke overstige 3 000 kroner per inntektsår. Ordningen må være generell for at den ansatte skal skattlegges etter disse reglene. For ytterligere å legge til rette for at ansatte kan tilbys aksjer i arbeidsgiverselskapet som en del av avlønningen, foreslår regjeringen å øke den skattefrie fordel fra 3 000 til 5 000 kroner. Provenytapet anslås til om lag 24 mill. kroner bokført i 2020. Av det bokførte provenytapet føres 6 mill. kroner på kap. 5501, post 70.

Det vises til nærmere omtale av forslagene i Prop. 126 L (2019–2020).

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 122 mill. kroner.

Post 72 Fellesskatt mv. fra personlige skattytere

Av det anslåtte bokførte provenytapet på om lag 24 mill. kroner i 2020 som følger av å øke den skattefrie fordel ved kjøp av aksjer mv. i arbeidsgiverselskapet, jf. omtale over, føres 4 mill. kroner på kap. 5501, post 72.

Bevilgningen foreslås redusert med 4 mill. kroner.

Kap. 5507 Skatt og avgift på utvinning av petroleum

Post 71 Ordinær skatt på formue og inntekt

Det vises til forslag om utbetaling av skatteverdien av underskudd for petroleumsvirksomhet i Prop. 113 L (2019–2020) *Midlertidige endringer i petroleumsskatteloven*. Etter at foreløpig utgave av proposisjonen ble lagt frem er det oppdaget en feil i periodisering av anslått bokført effekt for 2020. Korrekt periodisering er oppgitt i endelig utgave av Prop. 113 L (2019–2020). Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn økt med 1 000 mill. kroner sammenlignet med forslaget i Prop. 117 S (2019–2020).

Post 72 Særskatt på oljeinntekter

Det vises til forslag om endringer i skatteregler for petroleumsvirksomhet i Prop. 113 L (2019–2020) *Midlertidige endringer i petroleumsskatteloven*. Etter at foreløpig utgave av proposisjonen ble lagt frem er det oppdaget en feil i periodisering av anslått bokført effekt for 2020. Korrekt periodisering er oppgitt i endelig utgave av Prop. 113 L (2019–2020). Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn økt med 17 500 mill. kroner sammenlignet med forslaget i Prop. 117 S (2019–2020).

Kap. 5700 Folketrygdens inntekter

Post 71 Trygdeavgift

Av det anslåtte bokførte provenytapet på om lag 24 mill. kroner i 2020 som følger av å øke den skattefrie fordel ved kjøp av aksjer mv. i arbeidsgiverselskapet, jf. omtale over, føres 3 mill. kroner på kap. 5700, post 71.

Bevilgningen foreslås redusert med 3 mill. kroner.

Post 72 Arbeidsgiveravgift

Av det anslåtte bokførte provenytapet på om lag 24 mill. kroner i 2020 som følger av å øke den skattefrie fordelingen ved kjøp av aksjer mv. i arbeidsgiverselskapet, jf. omtale over, føres 5 mill. kroner på kap. 5700, post 72.

Bevilgningen foreslås redusert med 5 mill. kroner.

6.13 Forsvarsdepartementet

Kap. 1700 Forsvarsdepartementet

Post 73 Forskning og utvikling, kan overføres

Regjeringen foreslår å øke støtten til forsvarsrelatert forsknings- og utviklingsarbeid hos norsk industri og næringsliv. Dette vil bidra til sysselsetting og kompetanse innenfor et kompetansekrevede område. Tiltaket vil posisjonere norsk industri og næringsliv mot fremtidige anskaffelser, både nasjonalt og internasjonalt. En økt aktivitet innenfor dette området vil også muliggjøre en raskere utvikling av fremtidige planlagte prosjekter. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på posten med 20 mill. kroner.

Bevilgningen på posten foreslås økt med ytterligere 0,6 mill. kroner i forbindelse med et forskningsprosjekt som skal gi kunnskap om militært personell som har deltatt i internasjonale operasjoner og deres familier. I Prop. 117 S (2019–2020) er det foreslått å redusere bevilgningen på kap. 842, post 21 med 0,6 mill. kroner i forbindelse med prosjektet. Ved en feil ble det ikke foreslått en tilsvarende økning på kap. 1700, post 73.

Oppsummering

I alt foreslås bevilgningen på posten økt med 20,6 mill. kroner.

Kap. 1734 Heimevernet

Post 01 Driftsutgifter

Forsvaret har hatt merutgifter som følge av bistand til politiet til forsterket grensekontroll. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på posten med 35 mill. kroner til å dekke Heimevernets utgifter til grensekontroll.

Kap. 1760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45

Også de deler av industrien som leverer til forsvarssektoren rammes av smitteverntiltak og andre konsekvenser av virusutbruddet. Flere bedrifter melder om at utviklingsprosjekter og ikke-kritisk virksomhet reduseres eller forsinkes. Norsk forsvarsindustri spiller en sentral rolle i å understøtte Forsvarets operative virksomhet, nasjonalt og internasjonalt. Også allierte og nærstående lands forsvar er avhengig av norsk forsvarsindustri. Det er derfor viktig å opprettholde industriens evne til å produsere, levere og vedlikeholde materiell og utstyr, og ivareta nødvendige forsyninger av varer og tjenester både til vårt nasjonale forsvar og til internasjonale kunder. Regjeringen foreslår å forsere oppgradering av forsvarsmateriell. Regjeringen foreslår en forsering av tiltak som det er lagt opp til å gjennomføre i Prop. 62 S (2019–2020), ny langtidsplan for forsvarssektoren (LTP), som Stortinget foreløpig ikke har gitt sin tilslutning til. Det er prioritert tiltak som gir effekt i 2020. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak og avsnitt 5.4.5 for samlet omtale av regjeringens forslag til tiltak rettet mot verftsindustrien.

Regjeringen foreslår å forsere arbeidet med oppgradering av CV90 kamp- og støttevogner til Hæren, og foreslår å øke bevilgningen på posten med 25 mill. kroner. I LTP legges det opp til å omdanne Hæren med fire mekaniserte bataljoner, som alle settes opp med bl.a. CV90 kamp- og støttevogner. Hæren har 20 CV90-chassis tilgjengelig og disse kan bygges om for å dekke deler av det økte behovet. Arbeidet i 2020 vil i stor grad bestå av klargjøring av skrog og reparasjon av komponenter for etterfølgende oppbygging. Anskaffelsen er definert inn under EØS-avtalens artikkel 123 bokstav b, og anskaffelsen gjennomføres derfor direkte fra norsk industri. Kostnaden for oppbygging av CV90 er anslått til omkring 30 mill. kroner per stk. Tiltaket gjennomføres i perioden 2020 til 2023. Det foreslås en kostnadsramme for prosjektet på 850 mill. kroner, inkludert merverdiavgift, usikkerhetsavsetning og gjennomføringskostnader, jf. forslag til romertallsvedtak. Det er stor usikkerhet rundt den foreslåtte kostnadsrammen, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med eventuelle behov for justeringer på et senere tidspunkt. Prosjektets styringsramme settes til 595 mill. kroner, eksklusive merverdiavgift.

Forseringen medfører også høyere driftsutgifter i årene 2022–2024 med til sammen 80 mill. kroner over tre år.

Regjeringen foreslår videre å forsere nødvendig oppgradering av Skjold-klassen korvetter og foreslår å bevilge 5 mill. kroner til tiltaket i 2020. I LTP er det lagt opp til at Skjold-klassen fartøyer videreføres frem til 2030 for å gi en tilstrekkelig tilgjengelighet på fartøysklassen, som ett av flere tiltak for å kompensere for tapet av fregatten KNM Helge Ingstad. Det vil være behov for oppgradering av komponenter og flere av systemene om bord for å kunne opprettholde operativ evne til 2030. En oppgradering av Skjold-klassen vil kunne gi verftet som har bygget fartøyene, samt andre nasjonale leverandører av delsystemer, nye oppdrag. Anskaffelsen er definert inn under EØS-avtalens artikkel 123 bokstav b, og oppdragene forbeholdes derfor norsk industri. Tiltaket gjennomføres i perioden 2020 til 2024. Det foreslås en kostnadsramme for prosjektet på 673 mill. kroner, inkludert merverdiavgift, usikkerhetsavsetning og gjennomføringskostnader, jf. forslag til romertallsvedtak. Det er stor usikkerhet rundt den foreslåtte kostnadsrammen, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med eventuelle behov for justeringer på et senere tidspunkt. Prosjektets styringsramme settes til 514 mill. kroner, eksklusive merverdiavgift.

Oppsummering

I alt foreslås det å øke bevilgningen på posten med 30 mill. kroner.

6.14 Olje- og energidepartementet

Kap. 1800 Olje- og energidepartementet

Post 72 Tilskudd til olje- og energiformål, kan overføres, kan nyttes under post 21

Posten omfatter øremerkede tilskudd til olje- og energiformål. Regjeringen foreslår å støtte et større prosjekt for fornybar energi til havs i regi av Norsk Industri, hvor det blant annet skal utvikles leveransemodeller knyttet til havvind. Formålet med prosjektet er å identifisere og etablere leverandørkjeder og gode industristandarder for kontraktsformat og gjennomføringsmodeller tilpasset markedet for havvind. I arbeidet med å utvikle leveransemodeller vil det trekkes på kunnskap opparbeidet i olje- og gassindustrien ved at bidragsytere med kompetanse fra ulike deler av industrien leies inn.

Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner, til 14,5 mill. kroner.

Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat

Post 60 Tilskudd til flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72

Posten omfatter tilskudd til utredning, planlegging og gjennomføring av fysiske sikringstiltak mot flom og skred, og til miljøtiltak i vassdrag i regi av kommuner.

Norges vassdrags- og energidirektorat har identifisert flere tiltak som kan fremskyndes. Tiltakene vil sikre boliger, skoler, barnehager, sykehus, industribygg og infrastruktur mv. Arbeidet vil dessuten skape økt aktivitet i bygge- og anleggsbransjen, herunder bruk av eksterne konsulenter til utredning og planlegging.

En økt bevilgning og tilsagnsfullmakt gir direktoratet muligheten til å gi nye tilsagn om tilskudd til flere prosjekter og økt aktivitet i 2020 og etterfølgende år.

Det foreslås å øke bevilgningen med 65 mill. kroner, til 131 mill. kroner. Videre foreslås det å øke tilsagnsfullmakten fra 60 mill. kroner til 130 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Se avsnitt 5.4.2 for samlet omtale av regjeringens forslag til bygg- og vedlikeholdstiltak.

Kap. 1830 Forskning og næringsutvikling

Post 50 Overføring til Norges forskningsråd

Posten omfatter overføring til Norges forskningsråd og finansierer blant annet forskningssentre for miljøvennlig energi (FME), forskning og teknologiutvikling og pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Forskningsmidlene blir konkurransesatt gjennom de store programmene innenfor energiområdet.

Energiforskningsprogrammet ENERGIX finansierer forskning og innovasjon for en bærekraftig utvikling av energisystemet. I lys av virusutbruddet foreslås det at Norges forskningsrådet kan gi tilleggsstøtte og mobilisere nye innovasjonsprosjekter for næringslivet i ENERGIX. Dette vil bidra til å opprettholde FoU-aktiviteten i private bedrifter og støtte opp under samarbeidet mellom næringslivet og forskningsinstitusjonene, noe som vil stimulere til at pågående teknologiprojekter ikke stanser opp før pilotering og utprøving.

Tiltaket skal bidra til å opprettholde aktiviteten i innovasjonsprosjekter som er viktige for omstil-

lingen av norsk næringsliv. Prosjekter innrettet mot hydrogen vil bli prioritert. Ved å opprettholde en målrettet satsing på næringsrettet forskning og innovasjon, kan denne perioden utnyttes både til å videreutvikle teknologi og forsterke kompetansen i de norske leverandørbedriftene. Tiltaket inngår i de næringsrettede prosjektmidlene der utlysninger av innovasjonsprosjekter i næringslivet skal prioriteres. Inntil 20 pst. av de samlede midlene til disse tiltakene skal brukes til å øke støtteintensiteten i prosjektene, jf. omtale i avsnitt 5.5 og under kap. 285, post 53.

Det er betydelig FoU-behov og -oppgaver som må løses for å utvikle et vindkraftmarked i Norge. Disse FoU-behovene er til dels felles for vindkraft til lands og til havs, og til dels spesielle for vindkraft til havs. Det foreslås etablert en bred og strukturert satsing på tvers av forskningsmiljøer i industrien, institutter og academia gjennom opprettelse av et eget senter for miljøvennlig energi (FME) innenfor vindkraft. Et FME vil omfatte vindkraft til havs og på land, men hovedvekten av forskningsaktiviteten vil være rettet mot utfordringer for vindkraft til havs. Senteret vil vektlegge både naturvitenskapelig og samfunnsfaglig forskning. Forskningsrådet vil stå for utlysning og oppfølging i tråd med etablert praksis for FME. Driftsperioden for et FME er åtte år.

Det foreslås å øke bevilgningen med 135 mill. kroner, til 1 025 mill. kroner. Forslaget fordeles med 120 mill. kroner til ENERGIX og 15 mill. kroner til FME innenfor vindkraft.

Post 72 Tilskudd til Norwegian Energy Partners

Norwegian Energy Partners (Norwep) er en stiftelse med formål å styrke det langsiktige grunnlaget for norsk verdiskaping og sysselsetting i energirelaterte virksomheter ved å tilrettelegge for internasjonal forretningsutvikling. Norwep sin virksomhet finansieres med om lag 50 prosent statlig tilskudd og 50 prosent bidrag fra næringen selv.

Leverandørindustrien og Norwep er svekket økonomisk på grunn av de negative ringvirkningene av virusutbruddet og sammenfallende oljeprisfall. Dette kan være negativt for sysselsetting og verdiskaping i den norskbaserte leverandørindustrien til energinæringene. Det er viktig å opprettholde eksportfremmende aktiviteter og være til stede i markedene for å bevare konkurransekraft ute. Nye, energirelaterte teknologier slik som havvind, hydrogen, CCS og grønn skipsfart inngår i Norwep sin portefølje.

Det foreslås å øke det statlige tilskuddet for å kompensere for inntektsbortfall i 2020, samt til å kunne iverksette nye tiltak, herunder digitale løsninger, som er tilpasset den utfordrende situasjon leverandørbedriftene til energinæringene befinner seg i.

Det foreslås å øke bevilgningen med 20 mill. kroner, til 54 mill. kroner.

7 Andre saker

7.1 Retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks overskudd

13. desember 2019 ble nye retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks overskudd fastsatt av Kongen i statsråd, med hjemmel i ny sentralbanklov § 3-11 annet ledd. De nye retningslinjene er i all hovedsak en videreføring av de tidligere retningslinjene, men med enkelte redaksjonelle oppdateringer slik at de er i tråd med dagens navnebruk og praksis. Retningslinjene ble sendt til Norges Bank for uttalelse før de ble fastsatt. Etter sentralbankloven § 3-11 skal retningslinjene meddeles Stortinget.

Retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks overskudd

Hjemmel: Fastsatt ved kgl. res. 13. desember 2019 med hjemmel i lov 21. juni 2019 om Norges Bank og pengevesener (sentralbankloven) § 3-11 annet ledd. Fremmet av Finansdepartementet.

1. Av Norges Banks overskudd avsettes til kursreguleringsfondet inntil dette har nådd 5 % av bankens fordringer i norske verdipapirer og 40 % av bankens netto valutareserver unntatt de midler som forvaltes for Statens pensjonsfond utland, andre fordringer på/forpliktelser overfor utlandet og eventuelt andre engasjementer som av hovedstyret vurderes å ha ikke ubetydelig kursrisiko.

Dersom kursreguleringsfondet er større enn det som følger av forholdstallene nevnt under pkt. 1, første avsnitt, skal det overskytende tilbakeføres til resultatregnskapet.

2. Dersom kursreguleringsfondet faller under 25 % av bankens netto valutareserver unntatt de midler som forvaltes for Statens pensjonsfond utland, og andre fordringer på/forpliktelser overfor utlandet ved utgangen av året, skal det tilbakeføres tilgjengelige midler fra overføringsfondet til Norges Banks regnskap inntil kursreguleringsfondet når full størrelse i henhold til punkt 1.

3. Eventuelt overskudd etter avsetning til, eller tilførsel fra kursreguleringsfondet, avsettes til overføringsfondet.
4. Eventuelle underskudd i Norges Banks regnskap etter disposisjoner nevnt under punkt 2 dekkes ved overføringer fra kursreguleringsfondet.
5. Fra overføringsfondet overføres ved hvert årsoppgjør til statskassen et beløp svarende til en tredjedel av inntående midler i overføringsfondet.
6. Retningslinjene trer i kraft med virkning fra og med regnskapsåret 2020.

7.2 Garantiordningen for banklån til bedrifter

7.2.1 Innledning

Bankene er den viktigste kilden til lånefinansiering for de aller fleste bedrifter i Norge. Mange bedrifter har fått likviditetsmangel og andre økonomiske vanskeligheter som følge av virusutbruddet og tiltakene mot smittespredning. Garantiordningen for banklån til bedrifter ble derfor etablert som ett av de første krisetiltakene, for å styrke bedriftenes tilgang til lån. Siden ordningen gjør det mindre risikabelt for bankene å gi lån til bedrifter, bidrar den til at levedyktige bedrifter kan komme seg gjennom krisen. Ordningen ble åpnet for lån til små og mellomstore bedrifter 27. mars, og for lån til større bedrifter 2. april. Ordningen innebærer at staten garanterer for 90 pst. av beløpet i nye banklån til bedrifter som står overfor en akutt likviditetsmangel som følge av utbruddet av koronaviruset. En samlet garantiramme på 50 mrd. kroner er fordelt på de enkelte bankene, som vurderer om lånesøkerne oppfyller vilkårene, og avgjør om det skal innvilges lån under ordningen.

Ordningen innebærer statsstøtte, og er godkjent av EFTAs overvåkningsorgan (ESA) i henhold til EU-kommisjonens midlertidige rammeverk for statsstøttetiltak for å støtte økonomien under utbruddet av koronaviruset. Regelverket for ordningen er følgelig utformet i samsvar med kravene i disse statsstøttereglene. Bruk av ordnin-

gen i tråd med kravene er avgjørende for at ordningen utgjør lovlig statsstøtte til bedriftene som får innvilget lån. Hvis bedrifter mottar ulovlig statsstøtte, er det bedriftene som etter lov om offentlig støtte § 5 vil måtte betale tilbake støttebeløpet.

Garantiordningen er etablert i lov om statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter, som Stortinget vedtok 24. mars på grunnlag av Innst. 201 L (2019–2020) og Prop. 58 LS (2019–2020). Loven gir vid adgang for Finansdepartementet til å fastsette nærmere regler i forskrift. Bakgrunnen for dette var bl.a. at det midlertidige rammeverket for statsstøtte som ordningen er godkjent etter, først ble vedtatt av EU-kommisjonen kvelden før proposisjonen ble lagt frem. Departementet viste i proposisjonen også til at det ville være nødvendig å tilpasse regelverket i samsvar med lovens formål om å styrke bedriftenes tilgang til likviditet. Finanskomiteen viste i innstillingen til at en vid forskriftshjemmel forutsetter at «regjeringen informerer Stortinget på egnet måte om utviklingen i garantiordningen og tilhørende regelverk».

På grunnlag av en senere innstilling (Innst. 216 S (2019–2020)) har Stortinget truffet følgende anmodningsvedtak nr. 480 (2019–2020) av 31. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en bredere vurdering av innretningen av lånegarantiordningen.»

Vedtaket følges opp i avsnittene nedenfor.

Det vises videre til anmodningsvedtak nr. 479 (2019–2020) av 31. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det i særlige tilfeller under lånegarantiordningen bør gis lån som overstiger 50 mill. kroner.»

Vedtaket er fulgt opp ved forskriftsendring 2. april som åpnet for lån opptil 150 mill. kroner for større bedrifter, se omtale i avsnitt 7.2.2 under.

7.2.2 Regelverk og vilkår

Finansdepartementet fastsatte 27. mars en forskrift til loven om garantiordningen. Forskriften gir nærmere regler om bl.a. fordeling av garantirammen, vilkår for bedrifter som kan få lån, krav til lånene som gis, vederlag til staten og administrasjon, rapportering, oppfølging og utbetaling. Etter forskriftsendringer 2. april ble ordningen utvidet til også å gjelde større bedrifter. Forskrifts-

endringer 22. april og 12. mai gjaldt fordelingen av garantirammen, mens ordningens varighet ble forlenget ved en endring 26. mai, se avsnitt 7.2.5.

Garantiordningen gjelder etter loven lån til bedrifter med virksomhet i Norge som på grunn av virusutbruddet står overfor en akutt likviditetsmangel, men som forventes å være lønnsomme under normale markedsforhold. Departementet har fastsatt i forskriften at vilkåret om akutt likviditetsmangel er oppfylt når banken gir lån og har vurdert det som sannsynlig at bedriften ellers ikke hadde hatt tilgang til banklån til dekning av utgifter og investeringer som er nødvendige for å sikre videre drift i lånets løpetid, og at hovedårsaken til likviditetsmangelen er direkte eller indirekte virkninger av virusutbruddet. Vilket om at bedriften forventes å være lønnsom under normale markedsforhold, er etter forskriften per definisjon oppfylt når en bank innvilger lån til en bedrift under ordningen. Utformingen av disse vilkårene gjenspeiler at ordningen bare kan fungere etter hensikten og reelt sett gi risikoavlastning for bankene når det ikke er tvil om at statsgarantien gjelder. Siden bankene selv må dekke 10 pst. av alle tap fra første krone, og dermed fortsatt har insentiver til å gjøre gode kredittvurderinger, har det vært hensiktsmessig å overlate vurderingen av lønnsomhetsvilkåret til bankene på denne måten, se også avsnitt 4.3.1 i proposisjonen.

Bankene kan ikke gi lån under ordningen til bedrifter som var i økonomiske vanskeligheter per 31. desember 2019. Dette følger eksplisitt av statsstøttereglene, som også gir en nærmere definisjon av hva som menes med økonomiske vanskeligheter. For aksjeselskaper er hovedregelen at bedriften skal anses for å være i økonomiske vanskeligheter når mer enn halve aksjekapitalen eller tilsvarende per 31. desember 2019 var tapt på grunn av akkumulerte tap. For enkeltpersonforetak mv. er det en lignende regel. Det er visse unntak for små og mellomstore bedrifter som har eksistert i mindre enn tre år, mens det for større bedrifter er flere situasjoner som gir grunnlag for å anse at bedriften er i økonomiske vanskeligheter. I tillegg er det angitt at bedrifter som er konkurs (eller oppfyller vilkårene for å bli begjært konkurs) eller har mottatt krise- eller omstruktureringsstøtte, uansett skal anses for å være i økonomiske vanskeligheter. Statsstøttereglenes definisjon av økonomiske vanskeligheter er gjennomført i forskriften.

Lån under ordningen kan etter loven ikke utgjøre mer enn to ganger bedriftens lønnskostnader i 2019 eller 25 pst. av bedriftens omsetning i 2019, med mindre bedriften har utarbeidet en plan

som viser at bedriften har behov for å låne mer for å dekke likviditetsbehovet de neste 18 månedene (for små og mellomstore bedrifter) eller 12 månedene (for større bedrifter). Dette følger av statsstøttereglene. I tillegg er det en absolutt grense på 50 mill. kroner for lån til små og mellomstore bedrifter, som departementet i proposisjonen viste til at bidrar «til å redusere risikoen i ordningen, særlig i lys av at SMB-definisjonen omfatter relativt store bedrifter i norsk målestokk, og til at flere bedrifter kan nyte godt av ordningen». Da ordningen etter forskriftsendringene 2. april ble utvidet til også å omfatte større bedrifter, fastsatte departementet en tilsvarende grense på 150 mill. kroner for dem. Utvidelsen svarte også på Stortingets anmodningsvedtak nr. 479 (2019–2020) av 31. mars 2020, jf. innledningen ovenfor. Per 20. mai var gjennomsnittlig lån under ordningen 2,3 mill. kroner for små og mellomstore bedrifter og 24 mill. kroner for større bedrifter.

Etter statsstøttereglene er det ikke alle typer offentlig støtte som kan kombineres med hverandre (såkalt kumulering). Enkelte typer støtte kan ikke kombineres overhodet, mens andre typer støtte kan kombineres fritt eller opp til et visst beløp. For eksempel kan lån under garantiordningen fullt ut kombineres med eventuelle tilskuddsbeløp som bedrifter mottar etter den statlige kompensasjonsordningen. Departementet har inntatt regler i forskriften om ordningen for å sikre at bankene ved vurderingen av lånesøknader skal ta hensyn til om bedriften har fått andre typer statsstøtte som kan påvirke muligheten for å få lån under ordningen.

Den maksimale løpetiden for garanterte lån under ordningen er tre år, inkludert eventuelle forlengelser. Departementet har hjemmel i loven til å øke dette ved behov, og etter statsstøttereglene kan garantiene ha maksimalt seks års varighet. Departementet arbeider løpende med ulike justeringer og tilpasninger av ordningen, og vil herunder vurdere behovet for å åpne for lengre løpetider og andre tiltak som kan bidra til en hensiktsmessig utfasing av garanterte lån. Ekspertgruppen ledet av professor Steinar Holden peker for øvrig på at det kan være «mye å hente på å finne gode løsninger for fleksibel håndtering av mislighold, betalingsutsettelse osv., slik at bankene både kan delta i restruktureringer og generelt motiveres til å bidra konstruktivt fremfor å slå bedriften konkurs for å få utbetalt garantien».

Departementet har fastsatt i forskriften at lån under ordningen kan være sikret eller usikret, nedbetalingslån eller kassakreditt, og at nedbetalingslån kan gis med avdragsfrihet i opptil

12 måneder. Det er også fastsatt i forskriften at formålet med lån under ordningen kan være dekning av driftsutgifter eller finansiering av investeringer. Driftsutgifter kan omfatte alle løpende utgifter, herunder utgifter til betjening av eksisterende gjeld. Dersom formålet med lånet er finansiering av investeringer, skal banken etter forskriften innhente og vurdere informasjon fra lånesøker som dokumenterer at investeringene er nødvendige for å sikre videre drift i lånets løpetid. Siden garantiordningen skal bidra til å styrke bedriftenes tilgang til likviditet, har departementet dessuten forskriftsfastsatt et forbud mot bruk av lån under ordningen til førtidig innfrielse av eksisterende gjeld, som varslet i proposisjonen.

Statsstøttereglene krever at bedriftene som får garanterte lån, skal betale en årlig garantiprovisjon til staten. Departementet har i samsvar med minimumssatsene i statsstøttereglene fastsatt i forskriften at små og mellomstore bedrifter skal betale en årlig garantiprovisjon på henholdsvis 0,25 og 0,5 pst. av den garanterte delen av lån på inntil og over ett års løpetid. Større bedrifter skal betale det dobbelte av dette. Siden bankene får betydelige indirekte fordeler av garantiordningen, har departementet i tillegg fastsatt at bankene skal betale en årlig garantiavgift på 0,1 pst. av den garanterte delen av lånene. Av hensyn til at det skal være attraktivt for bankene å benytte seg av ordningen, er avgiften lav.

Etter loven skal lån under ordningen så langt som mulig ha samme betingelser som et tilsvarende lån til en tilsvarende låntaker ville hatt i en normal markedssituasjon. Banken skal i samsvar med dette dokumentere at den økonomiske fordel av garantien i størst mulig grad er overført til låntakeren, f.eks. i form av redusert lånerente, eller alternativt også i form av redusert garanti-vederlag, økt låneramme eller lignende. Etter de nærmere reglene som departementet har fastsatt om dette i forskriften, skal bankene beregne verdien av garantien både for banken og låntakeren. Dersom beregningene viser at den økonomiske fordel ikke i tilstrekkelig grad er overført til låntakeren, skal banken kompensere låntakeren økonomisk ved å overføre en andel av en særskilt økt garantiavgift.

7.2.3 Administrasjon, rapportering, oppfølging og utbetaling

Garantiordningen er basert på at bankene forestår det meste av administrasjonen på vegne av staten. Finansdepartementet har nedfelt dette i forskriften, og presisert at det er bankenes oppgave å

kontrollere at vilkårene i loven og forskriften er oppfylt før det innvilges garanterte lån. Departementet har gitt GIEK ansvaret for å motta bankenes innrapporteringer, foreta garantiutbetalinger og utføre enkelte andre forvaltningsoppgaver. Dette er gitt som et særskilt oppdrag til GIEK, på siden av dets ordinære virksomhet. Stortinget har bevilget 10 mill. kroner til GIEK for forvaltning av garantiordningen, jf. Innst. 216 S (2019–2020) og Prop. 67 S (2019–2020).

Bankene skal etter forskriften sende melding til GIEK hver uke med oversikt over bruken av ordningen, og GIEK har fastsatt nærmere krav til hvordan dette skal gjøres. GIEK sammenstiller og utarbeider ukentlige rapporter om bankenes samlede bruk av ordningen. GIEK har for øvrig også utarbeidet en veileder for hvordan bankene kan etterleve forskriftens dokumentasjonskrav.

Statsstøtteregele innebærer at en rekke opplysninger om hvert enkelt lån som innvilges under ordningen, skal registreres i et offentlig tilgjengelig register. Departementet har derfor fastsatt i forskriften at bankene skal sørge for at alle innvilgede lån under ordningen blir registrert i Registeret for offentlig støtte, som er et nasjonalt register hos Brønnøysundregistrene for større tildelinger av offentlig støtte som faller inn under EØS-avtalen artikkel 61. Etter lov om offentlig støtte og den tilhørende forskriften om registrering av offentlig støtte skal følgende opplysninger registreres:

- a) støttegivers navn og organisasjonsnummer
- b) støttemottagers navn og organisasjonsnummer
- c) om støttemottaker er en liten, mellomstor eller stor bedrift
- d) tildelingsdatoen
- e) støttebeløpet i norske kroner eller i intervaller i euro dersom støttetildelingen gis i form av en skatte- eller avgiftsfordel
- f) hvilken støtteordning tildelingen hører inn under, alternativt om tildelingen er ad hoc-støtte, og ID-nummeret for støtteordningen eller ad hoc-støtten hos EFTAs overvåkningsorgan
- g) det EØS-rettslige grunnlaget for å gi støtten
- h) typen støtteinstrument, som tilskudd, garanti, lån, skatteordninger og andre typer støtte
- i) region
- j) næringssektor.

Departementet har i et brev 12. mai bedt GIEK om å etablere en løsning for løpende offentliggjøring av slike opplysninger om enkeltlån, i tillegg til den offentliggjøringen som etter hvert vil skje i Registeret for offentlig støtte. Departementet

viser i brevet bl.a. til at garantiordningen innebærer betydelig statsstøtte og bruk av offentlige midler, og at åpenhet vil bidra til etterprøvbarehet og legitimitet, og redusere faren for feilbruk.

Den statlige garantien dekker etter loven 90 pst. av bankens tap forholdsmessig fra første krone (pro rata). Departementet har presisert i forskriften at dekingen gjelder tap av hovedstol og renter og tap knyttet til omkostninger. GIEK skal forestå utbetalingen av garantibeløpet etter anmodning fra banken. Bankene må da legge frem dokumentasjon på at lånet er misligholdt i henhold til reglene om dette i kapitalkravsregelverket i CRR/CRD IV-forskriften. GIEK skal før garantibeløpet utbetales kontrollere at vilkårene i loven og forskriften er oppfylt. Bankene skal etter forskriften deretter inndrive lånet inntil alle sikkerheter er realisert, og det er konstatert et eventuelt endelig tap. Alle innbetalinger eller oppgjør fra sikkerheter, etter fradrag av bankens eksterne inndrivelseskostnader, skal fordeles forholdsmessig mellom banken og staten.

Finanstilsynet fører på vanlig måte tilsyn med at bankene har tilfredsstillende styring og kontroll med etterlevelsen av kravene i loven og forskriften om ordningen. Dersom det avdekkes at en banks kredittpraksis ikke har vært i samsvar med ordningens formål, kan departementet etter forskriften inndra bankens mulighet til å gi nye lån under ordningen.

7.2.4 Fordeling av garantirammen og bankenes bruk av ordningen

Finansdepartementet viste i lovproposisjonen til at den samlede garantirammen på 50 mrd. kroner burde fordeles mellom bankene i samsvar med deres evne til å yte kreditt til målgruppen, og pekte på at utgangspunktet burde være den enkelte banks markedsandel i markedet for lån til små og mellomstore bedrifter, men der utlån til bedrifter innen næringssektoren ble holdt utenfor.¹ Da ordningen ble åpnet 27. mars, la departementet også vekt på bankenes markedsandeler i hele det norske bedriftsmarkedet, inkludert lån til større bedrifter og lån til næringssektorsbedrifter, med sikte på den kommende utvidelsen til større bedrifter som ble gjennomført 2. april.²

¹ Se avsnitt 4.3.3 i Prop. 58 LS (2019–2020).

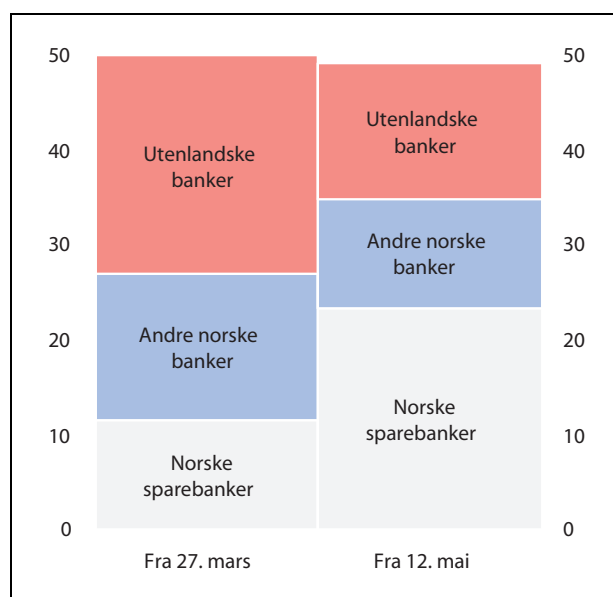
² Den enkelte banks andel av garantirammen ble satt lik gjennomsnittet av bankens markedsandel i hele det norske bedriftsmarkedet og markedsandelen i markedet for lån til små og mellomstore bedrifter (fratrasket utlån til bedrifter innen næringssektoren) ved utgangen av 2019.

I lovproposisjonen viste departementet videre til at fordelingen ville bli vurdert på nytt når omtrent halvparten av rammen var disponert, slik at ikke deler av den skulle bli liggende ubrukt. I forskriften om ordningen ble dette gjennomført ved at det skulle skje en omfordeling av rammen basert på hvor mye hver bank hadde disponert av sin andel frem til og med 22. april. Siden innrapporteringene til GIEK midten av april viste at bankene bare hadde brukt 1,3 mrd. kroner av garantirammen, og det hadde tatt tid å avklare flere viktige forhold ved bruken av ordningen, besluttet departementet å utsette omfordelingen med to uker, slik at den skulle baseres på bruken frem til og med 6. mai. Departementet fastsatte på denne bakgrunn den nye fordelingen 12. mai, etter at bankene hadde brukt til sammen 6,8 mrd. kroner av garantirammen.

Omfordelingen medførte at norske sparebanker samlet fikk betydelig mer av garantirammen, mens de fleste utenlandske bankene fikk mindre, se figur 7.1. Endringene gjenspeiler at sparebankene hadde vært de mest aktive i bruken av ordningen, og fikk samlet mer enn doblet sin andel til over 23 mrd. kroner, som utgjør nesten halvparten av garantirammen. De utenlandske bankenes relativt beskjedne bruk av ordningen medførte at deres samlede andel ble redusert med 9 mrd. til 14 mrd. kroner, det vil si til 28 pst. av rammen. Andre norske banker fikk redusert sin andel med 4 mrd. kroner til 11,5 mrd. kroner, som svarer til 23 pst. av rammen.

Etter omfordelingen holdt departementet av 1 mrd. kroner av garantirammen for å kunne møte eventuelle behov for økt ramme hos enkeltbanker, og herunder et mulig behov for å tildele andeler til utenlandske banker uten filial i Norge. Ordningen er i dag bare åpen for utenlandske banker som har norsk filial, men departementet vurderer forskrifts- endringer i samsvar med EØS-rettslige forpliktelser om lik tilgang for alle banker i EØS til å drive utlånsvirksomhet i Norge. Etter forskriften om ordningen kan departementet ved behov treffe vedtak også om mindre omfordelinger av garantirammen, f.eks. hvis departementet blir kjent med at banker ikke har ønske om å benytte sin andel, eller hvis noen banker har særlig behov for eller evne til å benytte en større andel av garantirammen.

Bankene hadde per 20. mai brukt 7,5 mrd. kroner (15 pst.) av garantirammen på 50 mrd. kroner. Siden garantien dekker 90 pst. av lånene, vil det si at bankene hadde lånt ut til sammen 8,3 mrd. kroner under ordningen, se figur 7.2. Om lag 73 pst. av utlånsvolumet var tildelt små og mellomstore bedrifter fordelt på 2 600 lån. Til større bedrifter

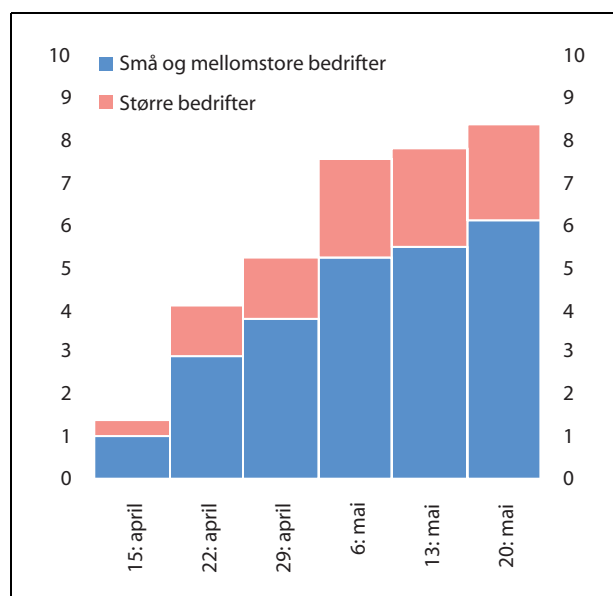

Figur 7.1 Fordeling av garantirammen før og etter omfordelingen basert på faktisk bruk til og med 6. mai (omfordeling fastsatt 12. mai). Banker omfatter også kreditt- og finansieringsforetak. Mrd. kroner

Kilder: GIEK og Finansdepartementet

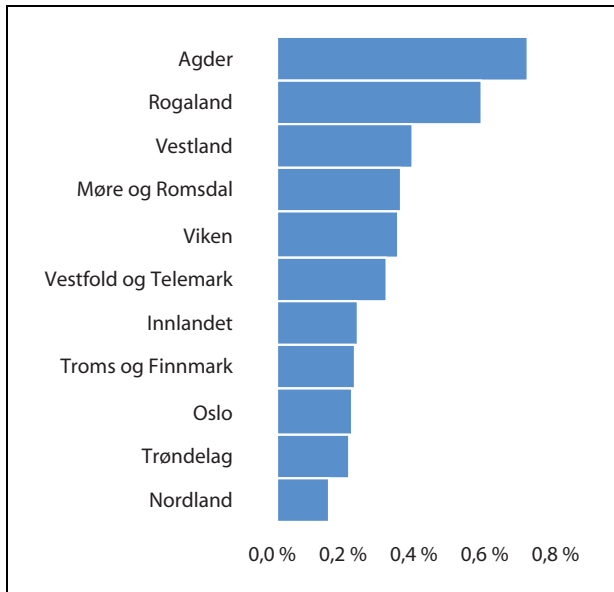
var det gitt 93 lån, som altså summerte seg til ca. 27 pst. av utlånsvolumet.

Noe under halvparten (42 pst.) av utlånsvolumet under ordningen har til nå blitt gitt til bedrifter på Sør- og Vestlandet. De tre fylkene i denne delen av landet har også mottatt relativt mye lån sammenlignet med verdiskapingen, målt ved fyl-

Figur 7.2 Utlån under ordningen til små og mellomstore bedrifter og større bedrifter. Mrd. kroner

Kilder: GIEK og Finansdepartementet

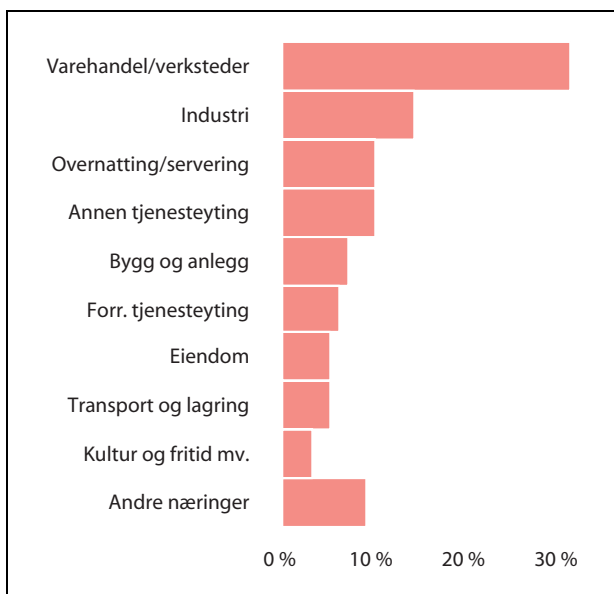

Figur 7.3 Utlån under ordningen per 20. mai fordelt på fylker. Prosent av fylkets andel av BNP i 2018

Kilder: GIEK, Finansdepartementet og SSB

kenes andeler av BNP i 2018, se figur 7.3. Siden oljeprisfallet sammenfalt i tid med utbruddet av koronaviruset, kan likviditetsbehovet hos bedrifter på Sør- og Vestlandet ha oppstått raskere enn hos bedrifter ellers i landet.

Om lag 30 pst. av utlånsvolumet har blitt gitt til bedrifter innen varehandel og bilverksteder, se figur 7.4. Industrivirksomheter har mottatt 14 pst., mens overnattings- og serveringsvirksomheter

Figur 7.4 Utlån under ordningen per 20. mai fordelt på næringsgrupper. Prosent av samlede utlån under ordningen

Kilder: GIEK og Finansdepartementet

har fått 10 pst. GIEK offentliggjør hver uke oversikter over bruken av ordningen på sine nettsider.

7.2.5 Vurdering

Garantiordningen ble etablert i en situasjon med svært stor usikkerhet om den økonomiske utviklingen. Når risikoen er vanskelig å tallfeste, kan bankene bli tilbakeholdne med å gi nye lån, også til eksisterende kunder som bankene kjenner godt. Det kan forverre likviditetssituasjonen i bedrifter som fra før opplever et antatt midlertidig inntektsbortfall, og bidra til et dypere økonomisk tilbakeslag. Den norske garantiordningen ble skåret over samme lest som tilsvarende ordninger i en rekke andre land, der formålet var å opprettholde bankenes utlånsvirksomhet overfor næringslivet og trekke på bankenes kredittvurderings ekspertise, se eksempler i tabell 7.1. Selv om ordninger i ulike land ligner på hverandre og har grunnlag i samme statsstøtteregulering, er det imidlertid store forskjeller som ikke nødvendigvis fremkommer ved en sammenligning av enkelte hovedtrekk ved ordningene.³

Bankenes bruk av ordningen har til nå bidratt til at nesten 2 700 bedrifter over hele landet har fått tilgang til nødvendig likviditet. Det kan ha reddet mange arbeidsplasser og forhindre tap av levedyktige bedrifter. Blir ordningen brukt riktig, kan derfor de statsfinansielle kostnadene mer enn oppveies av de samfunnsøkonomiske gevinstene. Ekspertgruppen ledet av professor Steinar Holden viser bl.a. til at siden bankene tar deler av risikoen i ordningen, «har de insentiver til å bare innvilge lån til bedrifter som ventes å være lønnsomme også fremover». Ordningen kan ifølge gruppen også «bidra til å understøtte nødvendig omstilling i næringslivet, siden ordningen skal være forbeholdt lønnsomme bedrifter og kapitalen kanaliseres gjennom banker med velprøvde kredittvurderingsmetoder og inngående kunnskap om norsk økonomi».

De norske sparebankene har vært særlig aktive i bruken av ordningen, og har derfor fått muligheten til å låne ut enda mer under ordningen fremover. Sparebankenes aktivitetsnivå kan gjenspeile at lokalt næringsliv og lokale banker både i noen grad er avhengige av hverandre, og har langvarige kundeforhold basert på tillit og kunnskapsutveksling.

³ En ytterligere kompliserende faktor er senere revideringer av EUs midlertidige rammeverk for statsstøtte, som bl.a. innebærer at garantier kan ytes etter flere ulike deler av rammeverket under ulike forutsetninger og vilkår.

Garantirammen på 50 mrd. kroner innebærer fortsatt et stort handlingsrom for bankene til å yte garanterte lån til nye og eksisterende kunder. Siden ordningen retter seg generelt mot næringslivet, kan den bidra til å dekke likviditetsbehov også i andre næringer enn dem som har hatt det største behovet til nå. Dersom det skulle bli behov for det, kan Finansdepartementet omfordele rammen mellom bankene på nytt, slik at deler av den ikke blir liggende ubrukt hos mindre aktive ban-

ker. Som varslet i lovproposisjonen, vil departementet om nødvendig også vurdere garantirammen som sådan.

Når usikkerheten om den økonomiske utviklingen avtar, blir behovet for garantiordningen mindre. Garantiordningen gjaldt i utgangspunktet nye lån som er innvilget fra 27. mars og frem til 1. juni, men departementet har hjemmel for å utvide perioden. Etter forskriftsendring 26. mai er ordningen inntil videre forlenget ut året. Forlen-

Tabell 7.1 Egenskaper ved lånegarantiordninger i noen land

EØS-land	Bedrifter	Garanti	Maks. lånebeløp ¹	Maks. løpetid
Belgia	Alle	0–80 % ²	EUR 50 mill.	1 år
Danmark	SMB ³	80 %	Etter TF ⁴	6 år
Estland	Alle	100 %	EUR 0,8 mill.	6 år
Finland	Alle	90 %	Etter TF	6 år
Frankrike	Alle	70–90 %	Etter TF	5 år
Italia	Alle	70–90 %	Etter TF	6 år
Italia	SMB ⁵	80–100 %	EUR 0,8–1,5 mill.	-
Nederland	Alle	80–90 %	EUR 150 mill.	6 år
Norge	Alle	90 %	NOK 50–150 mill.	3 år
Spania	Alle	60–80 %	Etter TF	5 år
Storbritannia	Alle	90 %	Etter TF	6 år
Sverige	Alle	70 %	SEK 75 mill.	3 år
Tyskland	SMB	100 %	EUR 0,5–0,8 mill.	-
Tyskland	Alle	80–90 %	EUR 1 mrd.	5 år
Andre land	Bedrifter	Garanti	Maks. lånebeløp	Maks. løpetid
Australia	SMB	50 %	AUD 0,25 mill.	3 år
Canada	Alle	80 %	CAD 6,25 mill.	1 år
Canada	SMB	100 %	CAD 0,04 mill.	5 år
Hong Kong	SMB	100 %	HKD 4 mill.	3 år
Sveits	Alle ⁶	85–100 %	CHF 20 mill.	5 år
USA	SMB	100 %	USD 10 mill.	2 år

¹ For alle EØS-land gjelder uansett lånegrensene i statsstøttereglene (EU-kommisjonens «Temporary Framework», TF), som sier at lånebeløpet ikke utgjøre mer enn to ganger bedriftens lønnskostnader i 2019 eller 25 pst. av bedriftens omsetning i 2019, med mindre bedriften har utarbeidet en plan som viser at den har et høyere likviditetsbehov, jf. beskrivelsen i avsnitt 7.2.2 ovenfor.

² Ingen dekning for tap opptil 3 pst. av lånebeløpet, deretter 50 pst. dekning av tap opptil 5 pst., og 80 pst. dekning av øvrige tap.

³ Eksport må stå for minst 10 pst. av inntektene.

⁴ Begrenset også av et beregnet inntektstap.

⁵ Alle bedrifter med færre enn 500 ansatte. Etter EUs definisjon har SMB-er færre enn 250 ansatte.

⁶ Maksimal omsetning CHF 500 mill. (ca. NOK 5 mrd.).

Kilder: EU-kommisjonen og Baudino, Patrizia (2020), «Public guarantees for bank lending in response to the Covid-19 pandemic», FSI Briefs No 5 April 2020 (BIS)

gelsen ble dagen før godkjent av ESA i henhold til statsstøttereglene. Etter det midlertidige statsstøtteregelverket for covid-19-tiltak kan slike ordninger maksimalt vare ut året, men det er ikke gitt at garantiordningen vil bli holdt åpen så lenge, selv om departementet nå har innhentet godkjenning for det. Bruken av ordningen har hittil vært forholdsvis moderat, men det kan ikke utelukkes at den kan bli aktuell for flere fremover, i takt med at flere bedrifter kan bruke opp sine likviditetsreserver. Dersom usikkerheten om de økonomiske utsiktene samtidig reduseres, vil imidlertid bankene i større grad være i stand til å ivareta levedyktige bedrifters likviditetsbehov uten statlig hjelp. Departementet uttalte 26. mai at en vil fortsette å vurdere behovet for ordningen fremover i lys av utviklingen i norsk økonomi og erfaringene med bruken av ordningen.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i statsbudsjettet 2020 under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

I

I statsbudsjettet for 2020 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
225		Tiltak i grunnopplæringen:	
(NY)	69	Tiltak for fullføring av videregående opplæring, bevilges med	671 000 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 1 596 926 000 til kr 1 601 926 000	5 000 000
258		Tiltak for livslang læring:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 383 376 000 til kr 460 876 000	77 500 000
260		Universiteter og høyskoler:	
	50	Statlige universiteter og høyskoler, forhøyes med fra kr 37 077 256 000 til kr 37 217 256 000	140 000 000
270		Studentvelferd:	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 551 408 000 til kr 801 408 000	250 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning:	
	50	Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning, nedsettes med fra kr 644 279 000 til kr 636 995 000	7 284 000
285		Norges forskningsråd:	
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger, forhøyes med fra kr 1 397 881 000 til kr 1 507 881 000	110 000 000
286		Regionale forskningsfond:	
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning, forhøyes med fra kr 189 119 000 til kr 219 119 000	30 000 000
291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere:	
	60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 7 474 723 000 til kr 7 724 723 000	250 000 000
	62	Kommunale innvandrertiltak, forhøyes med fra kr 222 582 000 til kr 247 582 000	25 000 000
	71	Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, forhøyes med fra kr 135 443 000 til kr 145 443 000	10 000 000
292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere:	
	22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, forhøyes med fra kr 31 420 000 til kr 41 420 000	10 000 000
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, forhøyes med fra kr 1 173 273 000 til kr 1 334 273 000	161 000 000
321		Kunstnerformål:	
	75	Vederlagsordninger, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 220 120 000 til kr 320 120 000	100 000 000
323		Musikk og scenekunst:	
	60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge, forhøyes med fra kr 22 200 000 til kr 22 380 000	180 000
	70	Nasjonale institusjoner, forhøyes med fra kr 1 548 890 000 til kr 1 600 570 000	51 680 000
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner, forhøyes med fra kr 819 230 000 til kr 841 560 000	22 330 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	73	Region- og distriktsopera, forhøyes med fra kr 64 870 000 til kr 67 010 000	2 140 000
	78	Ymse faste tiltak, forhøyes med fra kr 328 559 000 til kr 331 654 000	3 095 000
325		Allmenne kulturformål:	
	72	Kultursamarbeid i nordområdene, forhøyes med fra kr 11 860 000 til kr 12 015 000	155 000
	77	Kompensasjonsordninger for arrangører på kultur-, frivillighets- og idrettsfeltet, forhøyes med fra kr 1 620 000 000 til kr 3 120 000 000	1 500 000 000
328		Museum og visuell kunst:	
	70	Det nasjonale museumsnettverket, forhøyes med fra kr 2 075 525 000 til kr 2 195 085 000	119 560 000
	78	Ymse faste tiltak, forhøyes med fra kr 128 520 000 til kr 179 380 000	50 860 000
410		Domstolene:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 2 687 667 000 til kr 2 726 667 000	39 000 000
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 18 868 216 000 til kr 18 881 216 000	13 000 000
445		Den høyere påtalemyndighet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 280 095 000 til kr 290 095 000	10 000 000
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 908 219 000 til kr 918 219 000	10 000 000
480		Svalbardbudsjettet:	
	50	Tilskudd, forhøyes med fra kr 413 178 000 til kr 426 178 000	13 000 000
531		Eiendommer til kongelige formål:	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 63 605 000 til kr 73 605 000	10 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
533		Eiendommer utenfor husleieordningen:	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 35 000 000 til kr 177 300 000	142 300 000
540		Digitaliseringsdirektoratet:	
	23	Utvikling og forvaltning av nasjonale felleskomponenter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 117 385 000 til kr 123 385 000	6 000 000
543		Nasjonal kommunikasjonsmyndighet:	
	70	Telesikkerhet og -beredskap, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 141 369 000 til kr 231 369 000	90 000 000
553		Regional- og distriktsutvikling:	
	61	Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling, forhøyes med fra kr 763 307 000 til kr 1 363 307 000	600 000 000
571		Rammetilskudd til kommuner:	
	60	Innbyggertilskudd, forhøyes med fra kr 142 678 346 000 til kr 143 228 346 000	550 000 000
	64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572, post 64</i> , forhøyes med fra kr 1 484 000 000 til kr 1 984 000 000	500 000 000
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner:	
	60	Innbyggertilskudd, forhøyes med fra kr 38 410 708 000 til kr 39 190 708 000	780 000 000
576		Vedlikehold og rehabilitering:	
(NY)	60	Vedlikehold og rehabilitering i kommuner, bevilges med	2 500 000 000
587		Direktoratet for byggkvalitet:	
	22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 51 085 000 til kr 71 085 000	20 000 000
595		Statens kartverk:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01 og 45</i> , forhøyes med fra kr 306 827 000 til kr 318 827 000	12 000 000
605		Arbeids- og velferdsetaten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 13 114 655 000 til kr 13 118 655 000	4 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
634		Arbeidsmarkedstiltak:	
(NY)	70	Midlertidig kompensasjonsordning for forhåndsgodkjente tiltaksarrangører, bevilges med	180 000 000
	701	E-helse, helseregistre mv.:	
	70	Norsk Helsenet SF, forhøyes med fra kr 145 797 000 til kr 175 797 000	30 000 000
	72	Nasjonale e-helseløsninger, forhøyes med fra kr 490 900 000 til kr 510 900 000	20 000 000
	703	Internasjonalt samarbeid:	
(NY)	72	Tilskudd til Verdens helseorganisasjon (WHO), bevilges med	20 000 000
	732	Regionale helseforetak:	
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i> , forhøyes med fra kr 1 011 410 000 til kr 6 364 410 000	5 353 000 000
	761	Omsorgstjeneste:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i> , forhøyes med fra kr 192 652 000 til kr 287 652 000	95 000 000
	68	Kompetanse og innovasjon, forhøyes med fra kr 404 857 000 til kr 424 857 000	20 000 000
	780	Forskning:	
	50	Norges forskningsråd mv., forhøyes med fra kr 257 167 000 til kr 297 167 000	40 000 000
	846	Familie- og oppveksttiltak:	
	70	Barne- og ungdomsorganisasjoner, forhøyes med fra kr 163 088 000 til kr 173 088 000	10 000 000
	882	Kirkebygg og gravplasser:	
	61	Tilskudd til fredete og verneverdige kirkebygg, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 19 100 000 til kr 71 100 000	52 000 000
	900	Nærings- og fiskeridepartementet:	
(NY)	79	Kompensasjonsordning for utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter, bevilges med	250 000 000
	920	Norges forskningsråd:	
	50	Tilskudd til forskning, forhøyes med fra kr 2 339 400 000 til kr 2 876 400 000	537 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
922		Romvirksomhet:	
(NY)	51	Egenkapital til Andøya Space Center, <i>kan overføres</i> , bevilges med	282 600 000
(NY)	76	Tilskudd til Andøya Space Center, <i>kan overføres</i> , bevilges med	83 000 000
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy:	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med	65 000 000
		fra kr 42 000 000 til kr 107 000 000	
1137		Forskning og innovasjon:	
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd, forhøyes med	15 000 000
		fra kr 187 815 000 til kr 202 815 000	
1310		Flytransport:	
	70	Kjøp av innenlandske flyruter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med	1 000 000 000
		fra kr 1 718 100 000 til kr 2 718 100 000	
	71	Kjøp av hjemtransport med fly av nordmenn på reise og særskilt frakt, nedsettes med	65 000 000
		fra kr 100 000 000 til kr 35 000 000	
1320		Statens vegvesen:	
	72	Kjøp av riksveiferjetjenester, <i>kan overføres</i> , forhøyes med	35 000 000
		fra kr 1 737 900 000 til kr 1 772 900 000	
1330		Særskilte transporttiltak:	
(NY)	71	Tilskudd til kommersielle buss- og båtruter som følge av smitteverntiltak, bevilges med	100 000 000
1352		Jernbanedirektoratet:	
	70	Kjøp av persontransport med tog, <i>kan overføres</i> , forhøyes med	1 000 000 000
		fra kr 4 344 200 000 til kr 5 344 200 000	
1400		Klima- og miljødepartementet:	
	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, <i>kan overføres</i> , forhøyes med	28 000 000
		fra kr 106 928 000 til kr 134 928 000	
1410		Kunnskap om klima og miljø:	
	50	Basisbevilgninger under Norges forskningsråd til miljøforskningsinstituttene, forhøyes med	30 000 000
		fra kr 200 961 000 til kr 230 961 000	
	51	Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd, forhøyes med	115 000 000
		fra kr 334 753 000 til kr 449 753 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
1420		Miljødirektoratet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 303 297 000 til kr 307 597 000	4 300 000
	22	Statlige vannmiljøtiltak, forhøyes med fra kr 243 270 000 til kr 262 870 000	19 600 000
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 187 832 000 til kr 257 832 000	70 000 000
	77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m., forhøyes med fra kr 17 716 000 til kr 19 716 000	2 000 000
	78	Friluftsmål, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 183 891 000 til kr 196 691 000	12 800 000
	83	Tilskudd til tiltak mot fremmede arter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 4 000 000 til kr 17 300 000	13 300 000
1428		Enova SF:	
	50	Overføring til Klima- og energifondet, forhøyes med fra kr 3 184 450 000 til kr 5 184 450 000	2 000 000 000
1618		Skatteetaten:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 6 503 367 000 til kr 6 453 367 000	50 000 000
	22	Større IT-prosjekter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 247 100 000 til kr 242 100 000	5 000 000
1634		Kompensasjon for inntektssvikt som følge av virusutbruddet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 100 000 000 til kr 265 000 000	165 000 000
	70	Tilskudd til støtteberettigete virksomheter, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 50 000 000 000 til kr 30 000 000 000	20 000 000 000
(NY)	72	Støtte for å ta permitterte tilbake i jobb, <i>overslagsbevilgning</i> , bevilges med	4 000 000 000
1700		Forsvarsdepartementet:	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 85 393 000 til kr 105 993 000	20 600 000
1734		Heimevernet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 472 508 000 til kr 1 507 508 000	35 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold:	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i> , forhøyes med fra kr 10 180 159 000 til kr 10 210 159 000	30 000 000
1800		Olje- og energidepartementet:	
	72	Tilskudd til olje- og energiformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> , forhøyes med fra kr 4 500 000 til kr 14 500 000	10 000 000
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat:	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72</i> , forhøyes med fra kr 66 000 000 til kr 131 000 000	65 000 000
1830		Forskning og næringsutvikling:	
	50	Overføring til Norges forskningsråd, forhøyes med fra kr 890 000 000 til kr 1 025 000 000	135 000 000
	72	Tilskudd til Norwegian Energy Partners, forhøyes med fra kr 34 000 000 til kr 54 000 000	20 000 000
2410		Statens lånekasse for utdanning:	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 8 542 510 000 til kr 8 567 063 000	24 553 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 3 624 515 000 til kr 3 629 515 000	5 000 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 1 139 345 000 til kr 1 139 989 000	644 000
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 34 062 309 000 til kr 34 160 135 000	97 826 000
2421		Innovasjon Norge:	
	50	Innovasjon – prosjekter, fond, forhøyes med fra kr 4 215 000 000 til kr 4 465 000 000	250 000 000
(NY)	54	Tapsavsetning – låneordning for nærskipsfart og fiskefartøy, bevilges med	150 000 000
(NY)	75	Grønn plattform, <i>kan nyttes under post 50, 71, 72 og 76</i> , bevilges med	102 500 000
2426		Siva SF:	
	71	Tilskudd til testfasiliteter, forhøyes med fra kr 100 000 000 til kr 138 500 000	38 500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
2445		Statsbygg:	
	24	Driftsresultat:	
		1 Driftsinntekter	-5 322 749 000
		2 Driftsutgifter	2 168 028 000
		3 Avskrivninger	1 464 300 000
		4 Renter av statens kapital	100 808 000
		5 Til investeringsformål	1 132 272 000
			<u>-457 341 000</u>
	31	Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres,</i> forhøyes med	10 000 000
		fra kr 187 000 000 til kr 197 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres,</i> forhøyes med	40 000 000
		fra kr 303 864 000 til kr 343 864 000	
2541		Dagpenger:	
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning,</i> forhøyes med	149 000 000
		fra kr 53 430 000 000 til kr 53 579 000 000	
2650		Sykepenger:	
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., <i>overslagsbevilgning,</i> nedsettes med	910 000 000
		fra kr 12 750 000 000 til kr 11 840 000 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
5501		Skatter på formue og inntekt:	
	70	Trinnskatt, formuesskatt mv. fra personlige skattytere, nedsettes med fra kr 80 329 000 000 til kr 80 207 000 000	122 000 000
	72	Fellesskatt mv. fra personlige skattytere, nedsettes med fra kr 118 805 000 000 til kr 118 801 000 000	4 000 000
5507		Skatt og avgift på utvinning av petroleum:	
	71	Ordinær skatt på formue og inntekt, forhøyes med fra kr 40 800 000 000 til kr 41 800 000 000	1 000 000 000
	72	Særskatt på oljeinntekter, forhøyes med fra kr 62 100 000 000 til kr 79 600 000 000	17 500 000 000
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning:	
	80	Renter, forhøyes med fra kr 4 352 152 000 til kr 4 352 796 000	644 000
5700		Folketrygdens inntekter:	
	71	Trygdeavgift, nedsettes med fra kr 156 330 000 000 til kr 156 327 000 000	3 000 000
	72	Arbeidsgiveravgift, nedsettes med fra kr 193 988 000 000 til kr 193 983 000 000	5 000 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Fullmakt til å overskride bevilgninger til persontransport

Stortinget samtykker i at Kongen i 2020 kan overskride bevilgningen under:

1. kap. 1310 Flytransport, post 70 Kjøp av innenlandske flyruter, med inntil 300 mill. kroner
2. kap. 1352 Jernbanedirektoratet, post 70 Kjøp av persontransport med tog, med inntil 300 mill. kroner

dersom det er nødvendig å forlenge perioden med midlertidig kjøp som følge av smitteverntiltak.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan gjennomføre prosjektet Nasjonalt minnested, Utøyakaia, innenfor en kostnadsramme på 500 mill. kroner i prisnivå per 1.7.2020.

IV

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2020 kan gi Havforskningsinstituttet fullmakt til å inngå forpliktelser for inntil 105 mill. kroner til anskaffelse av nytt forskningsfartøy og oppgradering og vedlikehold av eksisterende forskningsfartøy ut over bevilgning under kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

V

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet kan

1. starte opp et nytt investeringsprosjekt for oppgradering av CV90 kamp- og støttevogner innenfor en kostnadsramme på 850 mill. kroner.
2. starte opp et nytt investeringsprosjekt for oppgradering av Skjold-klassen fartøyer innenfor en kostnadsramme på 673 mill. kroner.

VI

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2020 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	130 mill. kroner

VII

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2020 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp på Justis- og beredskapsdepartementets kap. 480, post 50, jf. Svalbardbudsjettet:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
0007		Tilfeldige utgifter	
	30	Skred- og boligtiltak	60 mill. kroner

Andre fullmakter

VIII

Utlånsfullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2020 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 3 300 mill. kroner, herav 300 mill. kroner til skip i nærskipsfart og fiskefartøy.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 05/2020

